

arbeidsgruppen som skal
vurdere hensiktsmessig
organisering av NVH og NLH
og etablering av
tilfredsstillende fasiliteter for
stasjonær undervisning i
klinisk veterinærmedisin

Rapport

Innholdsfortegnelse

Forord	5
1. Tilrådninger	7
2. Oppnevning og mandat, bakgrunn, arbeidsmåte	
Oppnevning og mandat	23
Bakgrunn	26
Oppstartskonferansen 1. oktober 2002	36
Befaringer, møter, høring	44
3. Vurderinger	
Ett nordisk utdanningsrom i sektoren	73
Nytt klinikkbygg	85
Organisasjon og strategi	99
4. Alternativer	117
Vedlegg 1: Kostnadsbergninger fra Statsbygg	135
Vedlegg 2: Høringssvar oppsummert	141

Forord

Arbeidsgruppen som skal vurdere hensiktsmessig organisering av NVH og NLH og etablering av tilfredsstillende fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin legger med dette frem sin Rapport. Under arbeidet har det vært en åpen og søkende holdning hos gruppens medlemmer, og vi håper rapporten reflekterer noe av den positive stemningen som hele veien har preget vårt arbeide. Det vil fremgå at gruppen er enige i en rekke tilrådinger, men har valgt ulike løsninger for geografisk plassering av veterinærmiljøet.

Hele arbeidsgruppen mener at fagfeltet som vi har behandlet, står foran store utfordringer. Begge vitenskapelige høgschooler trenger større økonomiske ressurser og nye bygninger for å kunne møte de utfordringer de står overfor. Dette gjelder i særdeleshet NVH. Alle gruppens medlemmer er tilfredse med at arbeidet var delt i to faser, med en foreløpig rapport som ble sendt på høring, og deretter en endelig rapport der gruppen har kunnet ta hensyn til argumenter og synspunkter som fremkom under høringsrunden. Vi mener at denne arbeidsformen var spesielt hensiktsmessig sett på bakgrunn av den korte tid arbeidsgruppen har hatt til gjennomføringen av sitt arbeid. I tillegg mener vi at denne arbeidsformen har gitt en god dialog med de berørte institusjoner.

Oslo 1. juni 2003

Kaare R. Norum
leder for arbeidsgruppen

Kap. 1

Tilrådsninger

Arbeidsgruppens diskusjon har med nødvendighet kretset rundt to hovedproblemstillinger: hvordan bør fremtidens veterinærutdanning være organisert, og hvordan kan man oppnå større konsentrasjon og bedre kvalitet innenfor den biofaglige forskningen?

Veterinærfaget er i endring. Dette henger bl.a. sammen med den biologiske revolusjon som finner sted i vår tid, omfattende strukturrasjonalisering innen norsk jordbruk, økt internasjonalisering, utviklingen av en stor havbruksnæring og velstandsutviklingen som fører til større krav fra forbrukerne til trygg mat og friske kjæledyr. I tillegg er det en trend at utdanningen og forskningen i stigende grad konkurransesettes.

Utviklingen så langt viser at veterinærfaget er blitt mindre enhetlig. For produksjonsdyrene har behandling av enkeltdyr etter hvert fått mindre omfang, mens forebyggende helsearbeid og besetningsutredninger blir viktigere. Innenfor akvamedisin er populasjonsmedisin enerådende. I arbeidet med hele besetninger eller populasjoner må det være et nært samarbeid med den enkelte gårdbruker eller oppdretter, og med andre faggrupper innenfor husdyr- og akvakulturfeltet, husdyragronomer, bygningsteknikere, etologer, marinbiologer og oppdrettskonsulenter. I tillegg har økt handel resultert i økt smittepress. Som følge av dette er det iverksatt et betydelig arbeid, herunder omfattende overvåknings- og kontrolloppgaver, for å hindre spredning av smittsomme sykdommer til Norge.

Så vel basal- som anvendt biologisk og biomedisinsk forskning har stor betydning for tradisjonelt husdyrhold og fiskeoppdrettsnæringen. Det er derfor stor oppmerksomhet rundt forskningens bidrag til utviklingen av flere sider ved veterinærfaget. Større oppmerksomhet på "trygg mat" innebærer forøkt interesse for det som skjer i hele næringskjeden. Dette skaper et utvidet arbeidsfelt for veterinærer som arbeider med næringsmiddelkontroll og matvarehygiene, og behovet for veterinærer innen dette feltet antas å øke. Disse miljøene har nytte av å inngå i en større faglig sammenheng fra grunnleggende biologi til systemvitenskap og samfunnshelse. Dette gir store muligheter for en strategisk forskningsinnsats som kan øke verdiskapningen i hele landbruks- og havbrukssektoren.

Fremveksten av akvakulturnæringen har gitt mange nye arbeidsoppgaver for veterinærer, og disse bidrar i stor grad til å sikre god helse hos oppdrettsfisk. God helse er en viktig forutsetning for god økonomisk utvikling i oppdrettsnæringen og for godt dyreværn. Veterinærer utfører viktige tilsynsoppgaver både innen fiskehelse og dyrevelferd på oppdrag fra det offentlige. Både når det gjelder den mer grunnleggende biologiske kunnskapen om fisken og når det gjelder epidemiologi og fiskehelse gjenstår det store utfordringer for forskningen. Gjennom avl kan man få en bedre fiskestamme og ved å utvikle nye fôrtyper kan produksjonen økes ytterligere uten at miljøet tar unødig skade. Akvakultur fordrer systematisk arbeid på bred front og godt samspill mellom ulike forskningsmiljøer i hele landet.

Fagfeltet sports- og familiedyr (kjæledyr) er den raskest voksende delen av veterinærnæringen. Her er oppmerksomheten rettet mot forebyggende tiltak og behandling av enkeltdyr. I

dette feltet ligger vekten på den enkelte veterinærs spesifikke ferdigheter og kjennskap til nye behandlingsmetoder, ofte med utspring i humanmedisinen. Veterinærmedisin mot sports- og familiedyr er sterkt markedsdrevet, og verdien av enkeltdyr kan være høy, særlig for hester. Kundene vil etterspørre stadig mer veterinærmedisinsk tjeneste for sine dyr, og man forventer at dyret får topp medisinsk behandling – ikke minst ut fra den følelsesmessige investeringen mange har i disse ”familiemedlemmene”.

Produksjonsdyrenes plass i veterinærutdanningen er i dag redusert i forhold til sports- og familiedyr, næringsmiddelhygiene og akvakultur. Produksjonsdyrenes rolle i landbruket og som grunnlag for norsk matproduksjon, gjør det nødvendig å ha spesiell oppmerksomhet mot denne delen av veterinærmedisinen. Det er viktig at Norge også i framtida sikrer den gode dyrehelsen vi har i dag.

Arbeidsgruppen mener at fremtidens veterinærutdanning på mange punkter vil være annerledes enn i dag. Forventninger fra forbrukerne og myndighetskrav vil gi langt større oppmerksomhet fra samfunnet mot mattrygghet og spørsmål innenfor feltet ”veterinary public health”. Norge står ikke lenger fritt til å utforme sitt eget regelverk, men må gjennom EØS-avtalen tilpasse seg EU-systemet. Dette har bl.a. resultert i at etterspørselen etter veterinærer for å ivareta offentlige forvaltningsoppgaver har økt. Norge har gjennom sin sterke posisjon innen havbruk og fiskeri kunnet bidra særlig til utformingen av EUs regelverk på området. Oppdrettsfisk er i dag Norges viktigste ”husdyr”, og vil spille en enda større rolle i fremtiden. De store utfordringene for veterinærmedisinen på det marine området og innen offentlig forvaltning må få stor innvirkning både på utdanningen av veterinærer og på forskningen innen veterinærmedisin.

Norsk landbruk er under omstilling, dels som følge av endrede rammebetingelser internasjonalt og dels som følge av samfunnsutviklingen. Ny teknologi, forsterkede krav om kontroll og dokumentasjon av hele produksjonskjeden (noe som man kjenner innenfor havbruk), mindre oppmerksomhet mot nasjonal selvforsyning, internasjonale handelsforhandlinger og endringer i den nasjonale landbrukspolitikken vil legge premissene for norsk matvareproduksjon i årene fremover. Det forventes en utvikling mot større og færre enheter både i primærproduksjon og industri. Samtidig er folk opptatt av maten de spiser, etterspør et større mangfold og et bredere sortiment. Kostholdsmønsteret er i endring, og forbrukerne etterspør nye typer matvarer. De forlanger trygge næringsmidler og er langt mer kvalitetsbevisste enn tidligere. Dessuten vil folk ha rimelig mat.

Det er grunn til å forvente at det blir et mer fragmentert marked for mat i Norge i tiden fremover. Landbruket vil stå overfor store utfordringer, men har også store markedsmuligheter ved å tilby trygg og tradisjonsrik mat til bevisste og kresne forbrukere. Videre vil man kunne oppnå en viss eksport av nisjeprodukter der Norge har særlige fortrinn som følge av langsom vekst og sen, men god modning under lange og lyse sommerdøgn. Norge kan også få meget igjen for en nærmest enestående god helse hos landets produksjonsdyr. Å sikre trygg produksjon av god mat med høy kvalitet innenfor nye samfunnsmessige, organisatoriske og økonomiske rammer vil være utfordringer som landbruks- og havbruksvitenskapen og veterinærmedisinen må møte sammen, i erkjennelse av samspillet mellom produksjonsmåter, dyrehelse, distribusjon, foredling, matvarekvalitet og human helse.

Veterinærmedisinens faglige grunnlag er i sterk omdanning som følge av den raske utviklingen innenfor biologisk forskning. Den biologiske grunnlagskunnskapen konvergerer på hele biofagområdet, inkludert agronomi og medisin. De ulike disiplinene møtes nå i stor grad

i grunnforskningen, for eksempel i arbeidet med å kartlegge artenes genom. Det vil fremover bli viktigere å arbeide tverrvitenskapelig for å imøtekomme samfunnets behov for kunnskap. Betydningen av kostholdet for folks allmenne helse bli stadig tydeligere, med økende interesse for hele det biologiske miljøet i et ernærings- og helseperspektiv. Samtidig avdekker forskningen at mange biologiske prosesser er felles på tvers av plante- og dyreriket. Genteknologien gir nye muligheter, men også etiske utfordringer.

Innenfor rammene av så vel veterinærmedisinen som husdyrforskningen utføres det på enkelte felter god biologisk forskning, men forskningsmiljøene er gjennomgående små og faglig sett for svake. Ressursmangel og geografisk spredte miljøer gjør det vanskelig å nå kritisk masse innenfor mange disipliner. Den gode forskningen er ofte avhengig av noen få nøkkelpersoner, og dersom disse av ulike grunner forsvinner, står hele disipliner i fare for å falle fra hverandre. Dersom man finner en organisatorisk ramme som fremmer konsentrasjon og samarbeid kan imidlertid den biologiske forskningen rettet mot jordbruk, havbruk, dyrehold og miljø ble en betydelig kraft i det norske forskningssystemet. Erfaringen er at større faggrupper som kan dokumentere forskning av internasjonal høy kvalitet er nødvendig dersom miljøene skal vinne frem i konkurransen om forskningsmidler i Norge og internasjonalt. Brukerne av forskningen vil fremover i større grad kjøpe kompetanse der den er best, uansett om det er i Norge eller i andre land.

I rommet rundt grunnforskningen oppstår det kunnskap, metoder og teknikker som kan være interessante i et kommersielt perspektiv og dermed for utviklingen av gamle og nye næringer. Det er derfor viktig å få til et godt samspill mellom grunnforskningsmiljøene, den anvendte forskningen og kommersielle interesser. Samlokalisering innenfor et "cluster" har vist seg fruktbart for å få verdifulle og originale forskningsresultater, som siden kan omsettes i praktisk utnyttbar kunnskap og salgbare produkter. Det finnes gode ansatser til et slikt cluster innen forskning på biologi, bioinformatikk, genetikk, dyrehelse og -ernæring på Ås, og sammen med forskningsmiljøer i Oslo får man et cluster som også innbefatter de medisinske fagene. Med en målrettet styrking av det samlede biologiske og biomedisinske miljøet i aksene Oslo-Ås kan man dyrke frem forskningsmiljøer innen en del fagområder som holder god internasjonal standard. Det etablerte Senter for fremragende forskning på Ås kan sammen med de gode samarbeidskontakter innen FUGE-satsingen utgjøre viktige innledende trinn i en god utvikling.

Det er videre viktig at det etablerte samarbeid innen den såkalte "trippelalliansen" mellom de biomedisinske og naturvitenskapelige miljøer ved UiO, NVH og NLH bygges videre ut. Dette kan gjøres i et fruktbart samspill mellom miljøene som nå bygges opp på Ås og i Gaustadbekkdalen. Samarbeidet innen denne alliansen vil kunne utvides og styrkes ved den "bio-regionen" som nå bygges opp mellom Oslo og Göteborg ("Medcoast Scandinavia"), som etter hvert vil strekke seg nedover til et samarbeid med Øresundregionen. I dette samarbeidet vil både UiO, NVH og NLH ha nytte av å konsentrere seg og konsolidere sine gode forskningsmiljøer, og bygge ned de som ikke er liv laga på sikt.

De muligheter som finnes for en større etterspørsel og bredere virkeområde for veterinærer i fremtiden vil også stille krav til flere muligheter for spesialisering. Denne utfordring bør løses ved et økende nordisk samarbeid innen de ulike fagfeltene basert på arbeidsdeling og spesialisering primært gjennom det felles-nordiske NOVA-universitetet. Videre samarbeid om utdanningen må også sees i sammenheng med at likhet og forskjeller på miljø- og klimamessige områder går på tvers av landene i en øst-vest retning. Forskjellene fra syd til nord i Norge, Sverige og Finland er langt større enn mellom landene på samme breddegrad. Et samarbeid

innen Norden bør derfor på langt sikt ha en langt større utstrekning enn i dag. Ved et slikt nordisk samarbeid, både innen undervisning og forskning, vil Norden stå langt sterkere i den internasjonale konkurransen enn det de gjør i dag.

Innledende betraktninger

Utgangspunktet for arbeidsgruppens arbeid har i hovedsak vært behovet for nytt klinikkbygg for produksjonsdyr ved **Norges veterinærhøgskole**. Bygningene som huser produksjonsdyr på Adamstua er for trange og de tilfredsstillende ikke dagens krav til hold av syke eller friske dyr, hygiene og arbeidsmiljø. Samtidig har Utdannings- og forskningsdepartementet ønsket å bruke denne anledningen til å se med nye øyne på strukturen mellom institusjoner med sammenfallende fagfelt og felles utfordringer. Arbeidsgruppen har blitt bedt om å vurdere om det er hensiktsmessig å bygge ny klinikk på Adamstua, eller om NVH helt eller delvis bør flyttes til annet sted i landet. Gruppen har videre blitt bedt om å vurdere hensiktsmessigheten av en sammenslåing mellom NVH og henholdsvis **Universitetet i Oslo** eller **Norges landbruks-høgskole**. Endelig skal gruppen i sine vurderinger også ta hensyn til **Veterinærinstituttets** plass innenfor utdanning, forskning og forvaltning på området.

Gruppen har fått bistand av Statsbygg til å beregne de økonomiske konsekvensene av de mest realistiske alternativene. Deres rapport avdekker at uansett plassering av klinikken vil tiltaket være av en slik størrelsesorden at det utløser krav om en *konsekvensutredning*, og at det vil ta mange år å ferdigstille de bygninger som er påkrevd, enten disse oppføres på Adamstua eller på Ås. Rapporten fra Statsbygg er gjengitt som vedlegg.

Under arbeidet med å samle og systematisere informasjon, har det blitt tydeliggjort at synet på veterinærutdanningen, veterinærmedisinsk forskning, veterinærenes oppgaver og roller i samfunnet vurderes forskjellig av NLH og NVH/VI – og av de enkelte medlemmene i arbeidsgruppen. Hele gruppen ser klart at norsk veterinærmedisin står foran viktige veivalg, og at valg som angår lokalisering av de sentrale veterinære institusjoner har betydning for den faglige utviklingen innen veterinærmedisinen. Dette angår også organisatoriske forhold ved de samme institusjonene. Arbeidsgruppen har i sine vurderinger og tilrådninger foretatt en avveining mellom faglige hensyn, som angår undervisning, klinikkvirksomhet, forskning og forvaltningsstøtte, og andre samfunnshensyn som arbeidsgruppen mener må vektlegges i en slik prosess.

Arbeidsgruppen har i utstrakt grad hentet sin informasjon gjennom å besøke de berørte institusjonene og beslektede institusjoner i Danmark og Sverige. Ut fra besøkene ved NVH, NLH, Sveriges Lantbruksuniversitet og den Kongelige Veterinær og Landbohøiskole har gruppen sett at ulike organisatoriske tilnærminger kan gi en velfungerende veterinærutdanningen, men også at mange av problemene er de samme. Det finnes derfor gode argumenter for flere av de alternativene gruppen har hatt som mandat å vurdere. Det er også foretatt en gjennomgang av en rekke norske utredninger og dokumenter med spesiell relevans for arbeidsgruppens mandat. Arbeidsgruppens medlemmer har også blitt kontaktet av en rekke personer som har fremlagt sitt syn på saken. Nedenfor er det gitt en presentasjon av en del sentrale observasjoner som arbeidsgruppen har gjort gjennom sitt arbeide.

Synet på veterinærenes rolle og plass i samfunnet

NLH synes å legge vekt på at veterinærene har en stor oppgave knyttet til produksjonen av mat, og gjennom sin kontroll og tilsyn med produksjonskjeden sørge for at maten er trygg.

NLH synes også i større grad enn NVH å fremheve veterinærmedisinens forankring i landbrukssektoren i tillegg til havbruksnæringen. NVH legger vekt på at veterinærene heller bør stå litt på siden av selve primærproduksjonen og gjennom revisjon, tilsyn og veiledning bidra til at maten er trygg, at dyrenes helse er god og at dyrevernhensyn blir ivarettatt. NVH sammen med VI vektlegger sterkere enn NLH det medisinske aspektet ved veterinærfaget og behovet for kontakt med andre medisinske miljøer. Likeledes synes det som om NVH i større grad enn NLH vektlegger betydningen av veterinærenes oppgaver overfor sports- og familiedyr.

Tenkningen omkring akvakultur og akvamedisin synes å være forskjellig i fagmiljøene på Ås og på Adamstua. Ås-miljøet har lange tradisjoner og store ambisjoner innen akvakultur, og mener at en flytting av NVH og VI til Ås vil bidra til å styrke det samlede Ås-miljøets inngripen med oppdrettsnæringene. NVH og VI er derimot av den oppfatning at en flytting av de veterinære institusjonene til Ås vil bidra til å svekke NVH og VIs muligheter til å beholde og videreutvikle posisjonen som det viktigste akvamedisinske miljøet i Norge.

Det påpekes fra NVH og VI at det veterinærmedisinske forskningsmiljøet i Norge er lite. De to veterinære institusjonene understreker det tette faglige samarbeidet dem i mellom. NVH og VI utgjør i praksis det samlede veterinærmedisinske forskningsmiljøet i landet. De to ivaretar også andre samfunnsoppgaver. VI er landets viktigste veterinære støtteinstitusjon for forvaltningen, en oppgave som vil øke som følge av etableringen av Mattilsynet og at forvaltningsansvaret for fiske sykdomsloven overføres fra Landbruksdepartementet til Fiskeridepartementet. Også NVH utfører forvaltningsstøttetjenester for det fremtidige Mattilsynet.

NLH synes å erkjenne VIs oppgaver innen forvaltningsstøtte, men legger størst vekt på at VI vil være et betydelig bidrag til forskningsmiljøet på Ås dersom de to institusjonene bli flyttet hit. VI hevder at en flytting fra Adamstua til Ås i betydelig grad vil svekke institusjonens evne til å utføre sine oppgaver som forvaltningsstøtteinstitusjon for det nye Mattilsynet, som får sitt hovedkontor i Oslo. VI hevder at det er nødvendig med kort avstand mellom mattilsyn, departement, og Folkehelseinstituttet for å kunne gi god forvaltningsstøtte, spesielt i krisesituasjoner. At NVH og VI fantes på Adamstua ble tillagt stor vekt da Mattilsynet ble lokalisert til Oslo. NLH peker på at fagmiljøene på Ås bl.a. innenfor Landbruksstilsynets virksomhet også gir forvaltningsstøtte til det fremtidige Mattilsynet.

Synet på veterinærutdanningen

NVHs syn på veterinærutdanningen er forankret i en felleseuropeisk modell for utdanning av veterinærer, der slik utdanning gjerne gis ved et fakultet ved et allmennuniversitet. Ca. 80 % av veterinærhøgskolene er organisert som et fakultet under eller ved et allment universitet. Ca. 10 % er organisert som del av et landbruksuniversitet slik som i Sverige, Danmark og i enkelte øst-europeiske land. Ca. 10 % er selvstendige institusjoner som i Norge. Det finnes egne retningslinjer for utdanningen gjennom et EU-direktiv som også stiller konkrete krav til innholdet i utdanningen. NVH fremhever at utdanningen innen veterinærmedisin først og fremst har likhetstrekk med utdanningene innen andre medisinske disipliner og at opptak til veterinærstudiet og organiseringen av utdanningen bør følge samme mal som for utdanningene innen medisin og odontologi. NVH mener at det er mulig å ta ut samordningsgevinster dersom det blir et formalisert samarbeid mellom det medisinske fakultet ved UiO om utdanningen innen basalmedisinske fag.

NLH har et syn på veterinærutdanning som avviker fra den europeiske tradisjonen, men som altså finnes andre steder i Norden, nemlig at veterinær- og landbruksutdanningen organiseres

ved samme institusjon. Det arbeides flere steder aktivt for å styrke samarbeidet mellom veterinær- og husdyrbrukutdanningen. Ved SLU i Sverige foreligger det et konkret forslag om at husdyrfag og veterinærmedisin skal organiseres under samme fakultet. I Danmark er det nylig gjennomført en utredning som anbefaler større samordning av agronom- og veterinærutdanningen i første studieår.

Det er mange likhetstrekk mellom de tre skandinaviske landene, men det er også ulikheter. Sammenlignet med Norge har Danmark et stort og internasjonalt konkurransedyktig husdyrbruk med store bruksenheter. Sverige er geografisk mer likt Norge, men Sverige har for flere tiår siden gjennomført betydelige strukturrasjonaliseringer i landbruket. Husdyrproduksjonen i Sverige har i langt større grad enn i Norge blitt sentralisert. I tillegg er bruksenhetene betydelig større i Sverige enn i Norge. Sverige har helt andre tradisjoner når det gjelder hestehold enn Norge, og det finnes mer enn 6 ganger så mange hester i Sverige som i Norge. Den viktigste forskjellen mellom veterinærmedisinen i Sverige, Danmark og Norge, er de norske veterinærenes oppgaver og rolle innen akvamedisin. Akvakulturnæringen i Sverige og Danmark er svært liten sammenlignet med Norge. Felles for de tre landene er at de respektive veterinærinstitutter ligger på eller i umiddelbar nærhet til campus.

Så vel NVH som NLH synes å være positive til det nordiske samarbeidet innenfor NOVA-universitetet og deltar aktivt for å bedre samarbeidet og utvirke større arbeidsdeling mellom de respektive lands utdanningsinstitusjoner på feltet. Entusiasmen er imidlertid større for prosjekter som bringer NOVA-studenter til de norske institusjonene enn for tiltak som sender studenter ut av landet.

Samordningsgevinster

NLH mener det er mulig å ta ut betydelige samordningsgevinster på undervisningssiden dersom NVH flyttes til Ås. NLH ser videre for seg at det vil være hensiktsmessig å ta opp et stort antall studenter til en felles BSc utdanning innen biofag som så skal danne grunnlag for opptak til et 4-årig profesjonsstudium i veterinærmedisin for de beste av de som har gjennomført den basale BSc utdanningen. En slik omlegging vil imidlertid kreve aksept fra Stortinget, som har fastsatt omfanget av cand.med.vet.-graden.

NVH derimot mener at veterinærutdanningen er såpass spesiell i forhold til de andre utdanningene på Ås at det i liten grad vil være hensiktsmessig å samordne store deler av undervisningen av veterinærer og andre biofagstudenter. Det vises bl.a. til at det er liten frihetsgrad knyttet til valg av fag i studieperioden. Ved SLU og KVL er veterinærutdanningen og landbruksutdanningen samlokalisert, uten at det har resultert i nevneverdige samordningsgevinster på undervisningssiden. NVH mener at tilsvarende situasjon vil oppstå dersom NVH flyttes til Ås. Det foreligger allerede i dag et undervisningssamarbeid mellom NVH og NLH og alliansedokumentet av januar 2002 omtaler hvordan dette kan videreutvikles.

NVH hevder at en flytting av smådyrklinikkene fra Adamstua til Ås, i alle fall i en overgangsperiode, vil føre til en såpass stor reduksjon i tilstrømmingen av polikliniske pasienter til NVH at det vil bli et problem for undervisningen innen området smådyrsykdommer. NLH er av den oppfatning at pasientgrunnlaget på smådyrsiden i Oslos sørøstlige bydeler og i Follo-regionen er tilstrekkelig for å kunne oppfylle NVHs behov for pasienter.

Forskningssamarbeid

NLH ser et betydelig potensial for økt forskningssamarbeid mellom forskningsinstitusjonene på Ås og NVH/VI ved en flytting av de veterinære institusjonene til Ås. NLH mener at en

flytting av NVH/VI til Ås vil kunne gi større forskningsgrupper innen biofag og samlet sett berike det biofaglige forskningsmiljøet i Norge. NLH viser bl.a. til at Senter for fremragende forskning er under etablering på Ås innen området Akavakultur og at det blir investert betydelige midler knyttet til grunnleggende DNA-forskning gjennom FUGE. Norges forskningsråd deler NLHs syn på dette.

NVH og VI mener at potensialet for forskningssamarbeid mellom de eksisterende forskningsmiljøene på Ås og NVH/VI er betydelig mindre enn hva som hevdes av NLH. De viser til at forskningssamarbeidet i dag er langt større mellom NVH og VI og NVH og UiO enn mellom NVH og NLH. Likeledes mener NVH og VI at en flytting til Ås vil gjøre de veterinære institusjonene mindre attraktive som samarbeidspartnere for forskningsmiljøer som primært arbeider innen marin sektor.

Da SLU flyttet fra Stockholm til Uppsala flyttet det fra en by med et sterkt humanmedisinsk miljø til en annen universitetsby med sterke medisinske tradisjoner. KVL har alltid ligget i nærheten av humanmedisinske forskningsmiljøer. En flytting av NVH fra Oslo til Ås vil øke den geografiske avstanden til humanmedisinske miljøer. NVH og VI opplever dette som en ulempe. Fra SLU ble det imidlertid bekreftet at veterinærmiljøene, på tross av større geografisk avstand, har bygget ut sine kontakter med Karolinska Institutet og sykehus i Stockholm etter flyttingen til Uppsala.

Smitterisiko

Både NVH og VI har pekt på at det ved en eventuell lokalisering av de veterinære institusjonene på Ås bør legges stor vekt på smitterisikohensyn. Det hevdes at plasseringen av et nytt veterinærinstitutt og en ny veterinærhøgskole i nærheten av NLHs husdyrbygninger vil medføre en reell risiko for spredning av alvorlige smittsomme sykdommer fra syke dyr, obduksjonsmateriale og laboratorieprøver som kommer til NVH og VI. NLH har ikke omtalt dette som et potensielt problem ved en etablering av NVH og VI på Ås, men viser til at det er mange alternative tomtevalg m.h.t. lokalisering på campusområdet.

Statsbygg har konstatert at nytt klinikkbygg vil utløse krav om konsekvensutredning, og i forbindelse med denne må spørsmålet om smitterisiko på Adamstua så vel som på Ås og risiko knyttet til mulige terrortrusler vurderes på faglig grunnlag.

Usikkerhet knyttet til kostnader

På grunn av den korte tidsfristen og oppgavens kompleksitet hefter det usikkerhet knyttet til kostnadene for så vel et nytt klinisk senter på Adamstua og for kostnader forbundet med bygging av en ny veterinærutdanning og nye lokaler for VI på Ås. De tall Statsbygg har presentert bygger på summariske overslag og ikke noe egentlig forprosjekt.

En ny veterinærutdanning og nye lokaler for VI vil inneholde mange rom med spesialfunksjoner. Dette er rom som er svært kostbare å bygge. Det er mange år siden Staten sist oppførte lokaler for en veterinærutdanning fra grunnen av (1917-1935), og det finnes få om noen sammenlignbare utbygginger i Europa de senere år der Statsbygg kan hente relevant erfaring. Statsbygg har imidlertid løpende hatt ansvaret for utbygging og modernisering av campus på Adamstua, og er fortrolig med kravene og kostnadene knyttet til undervisnings- og laboratorielokaler mer generelt, og til hva som er et normalt romprogram ved en akademisk institusjon (kontorer, møterom, bibliotek, kantiner etc.). Dette reduserer noe av usikkerheten knyttet til overslagene.

Dersom NVH og VI flyttes til Ås, vil staten kunne selge grunnen og bygningene på Adamstua. Det foreligger en takst på NVHs bygninger på Adamstua som er gjengitt i rapporten fra Statsbygg. Erfaringsmessig hefter det betydelig usikkerhet knyttet til slike beregninger. Flere av bygningene på Adamstua er vernet. Dette er forhold som sannsynligvis vil være med å trekke prisen ned.

Lufte- og mosjonsmuligheter for hest

Ved en eventuell flytting av NVH til Ås vil det ligge godt til rette for å etablering av gode lufte- og mosjonsmuligheter for hest i tilknytning til klinikkene. Det virker som om det er vanskeligere å få dette til på Adamstua. Det kan være delte oppfatninger om hvor store lufte- og mosjonsarealer for hest en veterinærhøgskole trenger og derfor også delte oppfatninger om hvor sterkt argumentet skal vektlegges i den endelige vurderingen av lokaliseringen av NVH. I Danmark har man valgt å legge et nytt klinikkbygg for store dyr i Taastrup ca 2 mil utenfor København bl.a. ut fra disse hensynene.

Flytting av utstyr og kjøp av nytt utstyr

Erfaringsmessig kreves det betydelige nyinvesteringer i utstyr ved flytting av institusjoner som driver avansert laboratorievirksomhet. Det kan være vanskelig å flytte med seg utstyr som har vært i bruk ett sted, noe som ofte fører til at utstyr må kondemneres før den egentlige levetiden er utløpt. Gruppen har ikke foretatt en vurdering av hvilke merkostnader på utstyrsektoren en flytting av NVH og VI til Ås vil medføre, men henviser til Statsbyggs overslag.

En eventuell flytteprosess må forberedes i god tid, den krever god planlegging og store ressurser. Mange personer vil måtte befatte seg med prosessen i flere år og NVH og VI vil ha behov for ekstra ressurser over lang tid for å takle prosessen. En må også påregne at det oppstår mange innkjøringsproblemer i etterkant av flyttingen.

Effekten av et flyttevedtak på arbeidsmiljø og produktivitet

Det er vanskelig å beregne effekten av et eventuelt flyttevedtak på arbeidsmiljøet ved NVH og VI. Mange medarbeidere vil oppleve et slikt vedtak negativt og det kan ha uheldig innvirkning på trivselen på arbeidsplassen. Det er usikkert om det også vil påvirke produktiviteten i tiden fram til selve flyttingen er effektivt, eller om nøkkelmedarbeidere slutter enten i frustrasjon over prosessen eller fordi man ikke ønsker å være med til Ås. Videre må det taes med i bergrningen at en flytting til Ås neppe vil finne sted før om ca. 10 år.

Man skal likevel ikke overdrive problemene ved en eventuell flytting innen Oslo-regionen. Det blir feil å sammenligne en flytting av NVH-VI til Ås med flyttingen av for eksempel Polarinstituttet fra Bærum til Tromsø. Ås kommune er en del av arbeids- og boligmarkedet i Oslo-regionen, og det er gode kommunikasjoner så vel inn til som ut fra byen. Dersom ansatte ved NVH-VI velger å bosette seg nærmere Ås vil de fortsatt ha nærhet til familie, venner og kulturtilbud i hovedstaden. Dersom man vedtok å flytte NVH (og VI) til for eksempel Roga-land vil situasjonen bli dramatisk annerledes.

Overordnede problemstillinger

Et samlet veterinærmiljø

På et overordnet nivå slutter hele arbeidsgruppen seg til det syn at det er av avgjørende betydning å holde veterinærmiljøet i Norge samlet, uansett lokalisering av virksomheten. Miljøet er lite og sårbart, og sett i forhold til arbeidsgruppens mandat om å skape robuste forsknings-

miljøer er det ikke tilrådelig å splitte opp den veterinærmedisinske forskningen ved å flytte for eksempel bare NVH og ikke VI fra Adamstua. Veterinærinstituttet har tung forskningskompetanse, og utgjør en viktig brikke i den veterinærmedisinske og biofaglige forskningen i Norge.

Arbeidsgruppen har kort drøftet spørsmålet om sammenslåing mellom NVH og VI for å styrke veterinærmiljøet organisatorisk, men har kommet til at Veterinærinstituttet bør forbli selvstendig slik som i dag. De to institusjonenes formål – henholdsvis forvaltningsstøtte, diagnostikk og forskning og utdanning og forskning – er såpass ulike at gevinsten ved en sammenslåing vil være marginale. Virksomheten ved VI omfatter i stor grad forvaltningsstøtte innenfor feltene dyrehelse, smittevern og matvaretrygghet (ca. 75% av den totale virksomheten), og båndene mellom myndighetene og instituttet er tette.

Selvstendig veterinærhøyskole vs. sammenslåing med annen institusjon

Det veterinærmedisinske utdannings- og forskningsmiljøet i Norge er lite. NVH tar i dag opp 56 veterinærstudenter og 14 dyrepleiere per år. Potensialet for å utdanne flere kandidater er betydelig dersom det legges til rette for dette. Det kan bl.a. nevnes at så vel Danmark som Sverige arbeider med å øke opptaket ut fra den store etterspørselen det er for slike kandidater i markedet. Statistikken viser dessuten at det i dag er 300 norske studenter som studerer veterinærmedisin i utlandet.

En må derfor spørre seg om de organisatoriske og faglige rammene veterinærutdanningen arbeider innenfor, gjør den ”mindre” enn hva som er nødvendig. Ved en eventuell sammenslåing med en annen institusjon kan det være lettere å komme i inngrep med beslektede fag (kjemi, generell biokjemi med metabolsk og bioteknologisk innretning, generell mikrobiologi, cellebiologi, biologisk produksjon, statistikk, zoologi, botanikk, genetikk, matematikk og fysikk), utnytte felles ressurser mer rasjonelt og tilby samfunnet kandidater med den bredde i spesialiseringer som etterspørres. I tråd med mandatet har derfor arbeidsgruppen uavhengig av lokaliseringsspørsmålet diskutert om NVH bør slås sammen med en annen institusjon.

Av argumenter **for** at NVH bør fortsette som egen institusjon, har arbeidsgruppen særlig lagt vekt på:

- at NVH i norsk sammenheng har en forholdsvis lang institusjonell historie. Høyskolen har en solid plass i så vel de utdanningssøkende som publikums bevissthet,
- at som selvstendig institusjon med ansvar for ett klart definert fagfelt har det vært naturlig å holde oppmerksomheten rettet mot kjernevirksomheten, som er utdanning av veterinærer og veterinærmedisinsk forskning,
- at det innenfor en liten institusjon er lett å beholde oversikten og bygge opp en god korpsånd. Studentene melder om et svært godt studiemiljø og at de kjenner seg vel integrert i høyskolens liv,
- at man er synlig på statsbudsjettet og har departementets oppmerksomhet i en annen grad enn om man var et fakultet ved en annen institusjon,
- at som selvstendig institusjon står høyskolen fritt til å samarbeide med hvem den vil, og kan lettere velge utradisjonelle samarbeidspartnere så vel på utdannings- som på

forskningssiden. Det vil ofte være kort vei fra uformell kontakt til et formalisert samarbeide.

Av argumenter **mot** at NVH bør fortsette som egen institusjon, har arbeidsgruppen særlig lagt vekt på:

- at forskningen blir for svak fordi en rekke av miljøene ikke oppnår den kritiske masse som er nødvendig for å danne solide forskergrupper og et godt forskningsmiljø. Dette er et tydelig resultat av den internasjonale evalueringen av norsk biofaglig forskning som NFR har fått utført, og som viser at NVH på mange områder står svakt i forskningssammenheng.
- at institusjonen er for liten til å oppebære det ansvaret og den myndighet som det er tillagt fra statens side. Administrative oppgaver tar for mye ressurser, ikke minst fra det akademiske personalet, samtidig som det er fare for at kvaliteten på de administrative tjenestene kan bli dårligere som følge av liten mulighet for spesialisering. Dette gjelder viktige oppgaver som studieforvaltning, økonomistyring, kvalitetssikrings-systemer, personalpolitikk og informasjon/samfunnskontakt,
- at den sterke fokuseringen på kjerneoppgavene har ført til at man ikke har utnyttet mulighetene som ligger i berøringsflaten mot beslektede emner, fag og utdanninger. Kapasitetsproblemer enkelte steder i profesjonsutdanningen betyr at ledig kapasitet ved andre kurs, enten det er grunnleggende emner eller forskerkurs, ikke utnyttes, ettersom man ikke har andre utdanninger å ”eksportere” studiepoengene til eller som man kan rekruttere forskningstalenter fra,
- at få studenter gjør det både vanskelig og kostbart å tilby en utdanning av dagens omfang eller på sikt å tilby flere spesialiseringer innenfor trange budsjettammer. Miljøet blir spredt og følsomt i forhold til den enkelte faglærers prioriteringer i forhold til egen undervisningsinnsats.
- at ulempen ved den sterke korpsånden er at veterinærmiljøet oppleves som lukket og lite tilgjengelig. Samarbeid kommer ikke i stand fordi det mangler formelle og uformelle arenaer for møter mellom forskergrupper fra ulike fag, og mellom forskere og ulike brukergrupper,
- at det ikke finnes noe større institusjonelt nettverk som kan utnyttes når man søker nye samarbeidspartnere. Som en svært liten institusjon er det vanskelig å være synlig i internasjonale faglige nettverk, og begrensede ressurser kan gjøre det vanskelig å ta i mot kongresser og lignende,

Valg av lokalisering

Argumentene for og mot organisatorisk sammenslåing har også gyldighet når det gjelder fysisk lokalisering, selv om man naturligvis kan tenke seg at NVH flyttes uten å bli slått sammen med en annen institusjon. Samlokalisering kan lette samarbeidet også om institusjonene beholder sin organisatoriske selvstendighet.

Samtidig er det imidlertid klart at samlokalisering ikke er tilstrekkelig for at samarbeide oppstår. Det er derfor viktig at det i tillegg til en eventuell samlokalisering tas spesielle grep som motiverer til mer samarbeid. Dette er naturligvis av helt avgjørende betydning dersom

man ikke velger å samlokalisere utdanningene. Et eksempel på organisatorisk tiltak kan være etablering av forskerskoler og andre tverrvitenskapelige forskningstiltak etter dansk modell.

Nedenfor er det gjengitt en del argumenter for å beholde miljøet på Adamstuen, og argumenter for å flytte NVH og VI til Ås. Arbeidsgruppen har når den har veid argumentene tatt hensyn til utviklingen innenfor veterinærfaget, ut fra den oppfatning at så vel prekliniske, parakliniske og kliniske fag fortsatt vil endre seg betraktelig i de neste 10-20 årene.

Av argumenter **for** at NVH og VI fortsatt bør ligge på Adamstuen, har arbeidsgruppen særlig lagt vekt på:

- at man opprettholder en institusjonell kontinuitet: NVH har alltid vært der, og det er et sentralt beliggende sted i landets hovedstad. Flertallet ansatte på NVH (og VI) vil fortsatt gjerne være på Adamstuen. Adamstuen har også et meget godt studentmiljø,
- at NVH og VI utgjør et samlet veterinærmedisinsk miljø, og kan som sådant beholde sin identitet og sitt særpreg ved fortsatt lokalisering på Adamstua. Det vil også lette samarbeidet med Mattilsynet og departementene om forvaltningsoppgaver, noe som ble vektlagt da Mattilsynet ble lokalisert,
- at forholdene ligger til rette for et utstrakt samarbeid med de nærliggende medisinske og biologiske institusjonene. Veterinærmedisinen bør ha samarbeid med medisinske miljøer, ikke minst fordi man har mange felles problemstillinger. Det er fysisk nærhet til VI's zoonosesenter, Det medisinske og Det odontologiske fakultet ved UiO med de prekliniske institutter, farmakologi og farmasi, Ullevål universitetssykehus, Folkehelseinstituttet, RH og DNR. UiO har gitt uttrykk for at NVH fortsatt bør ligge på Adamstua,
- at innenfor forskningen er det faglige interessefeltet styrende for hvem man velger å samarbeide med. Flytting av NVH og VI til Ås vil neppe i seg selv føre til økt faglig samarbeid mellom veterinærmiljøet og forskningsmiljøene på Ås,
- at plasseringen på Adamstua ivaretar zoosanitære forhold på en hensiktsmessig måte fordi det er lang avstand til nærmeste besetning med produksjonsdyr,
- at det er mulig å bygge et nytt, noe mindre klinikkbygg på tomten, at de eldste bygningene kan rehabiliteres, og at det i de siste årene er bygget en rekke funksjonelle laboratorier for NVH og spesielt for VI. Samlet sett er Adamstua det rimeligste utbyggingsalternativet som foreligger,
- at når det gjelder ambulatorisk klinikk for produksjonsdyr, så er det nok storfe i vel en times kjøring fra Adamstua, flere enn rundt Ås. Problemene knyttet til lavt dyretall når det gjelder fordypning mot produksjonsdyr må uansett finne sin løsning annet sted enn på det sentrale Østlandet. Det er nok hester i og omkring Oslo for undervisning, praksis og forskning. Det er meget god tilgang på smådyr, noe som både gir gode muligheter for undervisning, forskning og inntekter for NVH,
- at det er nærhet til marinbiologisk miljøer ved UiO og myndighetsorgan som forvalter lov- og regelverk knyttet til akvamedisin,

- at dette vil dempe uroen knyttet til egen arbeidssituasjon hos medarbeiderne ved NVH og VI, og hindre tap av kompetanse som skyldes selve flyttingen eller vedtaket om flytting.

Av argumenter **for** at NVH og VI bør flytte til Ås, har arbeidsgruppen særlig lagt vekt på:

- at det vil være en fordel for veterinærmedisinen å være en del av et større akademisk miljø rettet mot mat, landbruk og fiskeforskning. Norsk forskning innen de fagområder som omfatter miljøene på Adamstuen og Ås er i følge nylige evalueringer gjennomgående svak, og for en rekke felter er miljøene/forskergruppene ikke over kritisk masse for en god forskning. Dette kan avhjelpest dersom man samlokaliserer NVH, VI og NLH på Ås, og gir miljøene incitament til å koordinere seg og bygge opp felles fagmiljøer i langt større grad enn i dag,
- at husdyrfag og veterinærfaget har mye felles, og at NLH har undervisning og forskning i en rekke fag som har verdi for flere sider av veterinærvirksomheten. Motsatt har NVH og VI en rekke fagområder som har verdi for undervisning og forskning innenfor de fagområdene som i dag er på Ås. En samling av høyskolene og instituttene på Ås vil kunne gi et meget godt undervisnings- og forskningsmiljø og gi en større synergi i biologiutdanningen,
- at veterinærutdanningen i dag består av mange og uensartede fag. Gjennom en samlokalisering blir det enklere å ta ut synergier mellom agronom- og veterinærutdanningen og etablere utdanninger som er fremstidsrettede og som kan tilby en større bredde av spesialiseringer. Grunnlaget for å tilby etter- og videreutdanning blir også styrket,
- at det er økende samarbeid mellom de akademiske institusjonene i aksene Oslo – Göteborg – Øresundsregionen, spesielt bygges det opp et samarbeid innen biomedisinske fag mellom universitetene i Oslo og Göteborg. Et sterkt akademisk miljø på Ås med vekt på bioteknologi, bioproduksjon og veterinærmedisin vil kunne styrke den norske enden av aksene Oslo – Göteborg,
- at det planlegges et større samarbeid med marinbiologiske miljøer rundt Kattegat/Skagerak. Den biologiske stasjon i Drøbak som eies av UiO vil være en node i dette samarbeidet, og et samlet fiskeribiologisk miljø på Ås der veterinærene inngår vil være en styrke i et slikt skandinavisk samarbeidsprosjekt. Det vil være en fordel å samle fiskeforskningen som finner sted på Østlandet på ett sted,
- at så langt synes lokaliseringen til Adamstua å ha hatt liten betydning for forskningen ved NVH. Veterinærmedisinen er en egen gren av biologien med nært slektskap til medisinske fagområder, men bortsett fra enkelte spredte prosjekter har det egentlig vært liten forskningskontakt og lite undervisningssamarbeid mellom de biomedisinske forskningsmiljøene i Oslo. Derimot øker samarbeidet mellom det biomedisinske miljøet ved UiO og de biologiske og bioteknologiske miljøene ved NLH. En samlokalisering av NVH/VI og NLH på Ås vil kunne forsterke denne positive trenden,
- at samfunnets investeringer i FUGE og SFF vil kunne utnyttes bedre. Disse sentrale stasingene er avhengig av en kritisk masse av forskere for å kunne lykkes. Selv om

NLH og NVH arbeider i nettverk innenfor disse programmene i dag, er dette en klar underutnyttelse av potensialet i forhold til en samlokalisering,

- at det er en rekke eldre og uhensiktsmessige bygninger på Adamstua, og at det vil være kostbart å renovere og modernisere bygningsmassen. Potensialet for å utvide bebyggelsen på Adamstua for å møte fremtidens behov for veterinærvitenskap er begrenset i forhold til Ås.,
- at samfunnets støtte til veterinærutdanningen antas å være størst dersom den ivaretar brede samfunnsmessige oppgaver knyttet til akvakultur, landbruk og mattrygghet. Veterinærene bør styrke forskningssamarbeidet med et mat- og landbruksmiljø (samtidig som det er nødvendig å øke innsatsen mot akvakultur og familie- og sportsdyr). Samfunnet ønsker etablering av nytt næringsliv som følge av sine investeringer i forskning og utvikling. Ås kommune arbeider aktivt for å legge forholdene til rette for knoppskyting i samarbeid med Bioparken og forskningsmiljøene på Ås,
- det vil være større fleksibilitet ved etablering av en ny og moderne klinikk på Ås. Man vil få rikelig adgang til utearealer for dyrene i den utstrekning det er påkrevd. Det blir heller ikke behov for midlertidige løsninger i byggeperioden.

Konkrete tiltak

Arbeidsgruppen står samlet i sine anbefalinger når det gjelder *organisatoriske tiltak* for å styrke utdanning og forskning på det veterinærmedisinske og biologiske området i Norge (mandatets hovedpunkt 2). Arbeidsgruppen har delt seg i et flertall på fire og et mindretall på tre når det gjelder valg av *lokalisering av nytt klinikkbygg* (og dermed hele veterinærutdanningen og VI) (mandatets hovedpunkt 1).

Arbeidsgruppen vil nok en gang understreke at bygnings- og ressursituasjonen ved NVH er prekær. *Uansett hvilken løsning myndighetene foretrekker må saken drives frem så raskt som mulig.* På det organisatoriske plan bør man med det samme sette i gang en prosess mot sammenslåing av de to institusjonene og bevilge nødvendige midler slik at en interimorganisasjon kan etableres. Myndighetene må ta konsekvensen av de valg som gjøres i lokaliseringsspørsmålet og følge opp med en forpliktende og stram bevilgningsplan.

Hele arbeidsgruppen foreslår

- at NVH og NLH uavhengig av fremtidig lokalisering av veterinærutdanningen organisatorisk slås sammen til en ny institusjon,
- at bevilgningene til veterinærutdanningen bringes opp på 1992-nivå justert for prisstigningen i sektoren, og at etterslepet i vedlikehold og investeringer i utstyr som følge av underfinansieringen innhentes i forbindelse med rehabilitering og/eller nybygg av lokaler,
- at opptaket til veterinærutdanningen over tid kan økes til 90 studenter per år,

- at den nye institusjonen vurderer organiseringen av klinikkvirksomheten mot produksjonsdyr nøye. Gruppen anbefaler at Institutt for småfeforskning i Sandnes utvides og omdannes til en basestasjon for en viss undervisning mot havbruk, storfe, svin, småfe og kjøttkontroll, og at man arbeider for å trekke nordiske studenter fra NOVA-universitetet til dette senteret, spesielt når det gjelder fordypning mot fisk og småfe. Likeledes bør det undersøkes om Sandnes kan utnyttes også i deler av agronomutdanningen,
- at den nye institusjonen ser sine utdanninger i et nordisk perspektiv, og at den innenfor rammen av NOVA-universitetet i første omgang går i forhandlinger med Sveriges Lantbruksuniversitet om utvikling og utnyttelse av felles fasiliteter for undervisning og forskning på store produksjonsdyr i tråd med den reviderte studieplanen for veterinærutdanningen, for eksempel lokalisert til Skara i Vest-Sverige. Likeledes bør det undersøkes om Skara kan utnyttes også i deler av agronomutdanningen i husdyrbruk,
- at produksjonsdyrenes plass i undervisning og forskning ved NVH minst blir opprettholdt på dagens nivå innenfor de nye organisatoriske rammene,
- at den nye institusjonen samordner sine MSc-utdanninger og legger til rette for at mastergradsstudenter kan velge kurs ved så vel "NVH-fag" som "NLH-fag", at man arbeider for å utvikle mer felles undervisning i biofag for husdyrbruks- og veterinærstudenter og at man på faglig grunnlag utreder en mulig felles biologisk bachelorgrad og en mastergrad for veterinærstudiet,
- at alliansen med Universitetet i Oslo ("Trippelalliansen") utbygges og utdypes, så vel innenfor de medisinske som naturvitenskapelige disipliner, slik at norsk biologisk forskning styrkes,
- at det eksisterende gode samarbeidet mellom NVH/VI og fiskerimiljøene i Bergen og Tromsø videreutvikles, og at veterinærenes rolle innen tilsyn med sjømat vedlikeholdes og utvikles,
- at samarbeidet om forskning, undervisning, oppdrag og etter- og videreutdanning med instituttsektoren styrkes og utbygges, for eksempel etter mønster av Matalliansen mellom NLH og Matforsk,
- at man konsentrerer forskningsinnsatsen til felt der Norge har et komparativt fortrinn og/ eller ligger langt fremme, og at man oppretter flere tverrfaglige forskergrupper. Det er tvingende nødvendig at det utarbeides en bedre struktur og plan for forskningen innen sektoren som omfatter NVH og NLH, uavhengig av lokalisering. Et godt organisatorisk grep for å fremme økt samarbeid vil være å opprette en felles forskerskole og større tverrvitenskapelige forskningstiltak, slik at stipendiattiden og forskeropplæringen blir mer effektiv og meningsfylt enn i dag, samtidig som integrering mellom de to institusjonene fremmes,
- at navnet på den nye institusjonen endres og at det foretas nødvendige endringer både i NLHs og NVHs organisasjonsstruktur. En fusjonsprosess vil uansett være vanskelig og tids- og ressurskrevende for partene. Det må legges stor vekt på å oppnå bred støtte blant medarbeiderne om de løsninger som velges, og det må stilles midler og

tidsressurser til disposisjon for å sikre en god prosess. En bør videre vurdere å engasjere en utenforstående ekspert på fusjonsprosesser som kan gi innspill til partene og være meklingsmann i fusjonsforhandlingene.

Flertallet (Norum, Carlsson, Dånmark og Værdal) i arbeidsgruppen foreslår

- at veterinærutdanningen og Veterinærinstituttet flyttes til Ås,
- at det vedtas et byggeprogram som kan gjøre det mulig å realisere en slik flytting innen en periode på maksimalt ti år,
- at plasseringen av et ”veterinærfakultet” på Ås vurderes nøye ut fra så vel praktiske, smitterisikomessige og estetiske forhold. Det er viktig at dette får en plassering og utforming som understreker dets betydning innenfor den omforente institusjonen, og synliggjør at dette er en ny, samlet institusjon,
- at den nye institusjonen får en styringsstruktur som ivaretar veterinærutdanningens identitet så vel som behovene for samordning og arbeidsdeling
- at nødvendige ressurser stilles til disposisjon for VI i overgangsperioden.

Mindretallet (Børsheim, Frølich og Aalvik) i arbeidsgruppen foreslår

- at veterinærutdanningen fortsatt bør ligge på Adamstua, slik at den nye institusjonen får to campus,
- at nytt klinikkssenter etableres dels i et nybygg til erstatning for bygning 12 og 13, slik det er foreslått av NVH, og dels i rehabiliterte lokaler, og at etterslepet i vedlikehold i den øvrige bygningsmassen, slik det er avdekket i Statsbyggs analyse, innhentes,
- at det rundt klinikken for sportsdyr (hester) etableres tilstrekkelige muligheter for å lufte og mosjonere dyrene. Eventuelt må man vurdere delt klinikk, der den mer idrettsmedisinske delen av virksomheten legges ved en travbane eller lignende,
- at det etableres gode interne kommunikasjoner mellom den nye institusjonens to campus, både for studenter og forskere, og at forholdene for øvrig legges til rette for økt samarbeide mellom ulike faggrupper ved institusjonen, VI og forskningsinstituttene på Ås,
- at den nye institusjonen får en styringsstruktur som både reflekterer kompleksiteten ved å drive to campus og ivaretar behovene for samordning og arbeidsdeling.

Kap. 2

Oppnevning og mandat, bakgrunn, arbeidsmåte

Oppnevning og mandat

Som en oppfølging av Stortingets behandling av et dokument 8-forslag fra representantene Terje Johansen, Odd Einar Dørum og Lars Sponheim om å slå sammen NLH og NVH og utvikle disse til et universitet lokalisert til Ås (se Dok 8:57 (2000-01) og Inst. S. Nr. 334 (2000-01)), oppnevnte Utdannings- og forskningsdepartementet i samråd med Landbruksdepartementet den 3. juli 2002 en arbeidsgruppe for å utrede hensiktsmessig organisering av NVH og NLH og etablering av tilfredsstillende fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin. (brev fra Utdannings- og forskningsdepartementet 03.07.02) Arbeidsgruppen fikk følgende sammensetning:

Kaare R. Norum, Oslo, dr.med., professor i ernæringsforskning ved Universitetet i Oslo (leder),

Mårten Carlsson, Sverige, professor emeritus i hagebruksøkonomi, tidligere rektor ved Sveriges Lantbruksuniversitet, og NOVA University,

Gabriella Dänmark, Ski, sivilagronom, da markedsdirektør i Matforsk, nå administrerende direktør i Kjøttindustriens Fellesforening.

Johan Børsheim, Ulvik, cand.med.vet., privatpraktiserende veterinær og bonde,

Wenche Frølich, Bærum/Stavanger, cand.real. og dr.philos., professor i ernæringsvitenskap ved Høgskolen i Stavanger,

Kirsten Indgjerd Værdal, Inderøy, bonde og tidligere leder Norges Bondelag,

Bjarne Aalvik, Bergen, cand.med.vet. og MSc, spesialrådgiver Fiskeridirektoratet, tidligere avdelingsdirektør i havbruksavdelingen.

Sekretær for arbeidsgruppen har vært cand.philol. Peder Figenbaum, rådgiver i det daværende Norgesnetttrådet sekretariat.

Mandat

Arbeidsgruppen har følgende mandat:

Det er fremmet et Dok 8-forslag i Stortinget (Dok 8:57 (2000-2001)) med følgende forslag:

”Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget en plan for å gjøre NLH til ”Grønt universitet”. I denne sammenheng bes Regjeringen vurdere en eventuell sammenslåing av NLH og NVH, samt vurdere lokalisering av nytt klinikkbygg for NVH til Ås”.

Forslaget ble diskutert i KUF-komiteen 10. mai og behandlet i Stortinget 12. juni. 2001. Komiteen hadde blant annet følgende merknader:

”Komiteen mener at det på fritt grunnlag er behov for en utredning av situasjonen ved Norges veterinærhøgskole for å løse problemet med behov for nytt klinikkbygg. Komiteen ber departementet foreta en slik utredning, hvor det også taes hensyn til tilknytning til Veterinærinstituttet, og kommer tilbake til Stortinget med dette”.

Utgangspunktet for utredningen er i hovedsak behovet for nytt klinikkbygg. Dette er et sentralt bygg ved NVH og vil utgjøre en stor investering. En stor del av bygningsmassen ved NVH er også nedslitt og lite tilpasset moderne virksomhet og har behov for større rehabilitering. Samtidig ønsker departementene å bruke denne anledningen til å se med nye øyne på strukturen mellom institusjoner med sammenfallende fagfelt og felles utfordringer. Dette gjelder både geografiske og organisatoriske strukturer.

Formål

Det overordnede målet med utredningen er todelt.

1. Beskrive hvordan en på egnet måte kan etablere tilfredsstillende fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin på produksjonsdyr i Norge. Det forutsettes at den foreslåtte løsningen bygger på en analyse av dagens behov og undervisningsprinsipper og tar nødvendig hensyn til faglige, økonomiske og praktiske forhold. Det forutsettes nytt bygg.
2. Vurdere hensiktsmessig framtidig organisering av NVH og NLH for å skape fagmiljøer og institusjoner som kan hevde seg internasjonalt og skape slagkraftige miljøer innenfor fremtidsrettet forskning og næringsutvikling. Det forutsettes at utvalget skisserer forslag til struktur og strategisk styring som vil dekke fremtidige kunnskapsbehov innen bioproduksjon, medisin, veterinærmedisin og miljøsektoren.

Oppdragsbeskrivelse

Utgangspunkt for arbeidet er behovet for å konsentrere og fokusere forskningsinnsatsen. Samtidig skal arbeidet med kommersialisering av forskningsresultatene og formidling til næringsene og andre brukere stimuleres. Det skal også legges vekt på at næringene, andre brukere av forskning og utdanning ved disse institusjonene og samfunnet generelt får dekket sine kandidat- og kunnskapsbehov.

Ved vurdering av de alternative løsningene skal det legges vekt på at institusjonene bør styrkes ved at det oppnås synergieffekter både for utdanning og forskning og at det etableres større og mer robuste fagmiljø. Jfr. NFRs biofagevalueringer som konkluderer med at de norske forskningsmiljøene er små og fragmenterte. Det må vurderes om dette best kan løses ved å slå sammen/samlokalisere institusjoner eller gjennom flere omfattende samarbeidsavtaler.

Arbeidsgruppen skal vurdere hvilke organisatoriske løsninger som kan medvirke til å utvikle gode fagmiljø innenfor nasjonalt prioriterte satsingsområder og mer tradisjonelle fagområder. NLH og NVH har et nasjonalt ansvar for kompetanse innen matvaresikkerhet og matvaretrygghet, og både nasjonalt og internasjonalt er det større oppmerksomhet om helkjedetekning og kvalitetssikring innen matproduksjonen. Det ligger også et stort kunnskapspotensiale i koblingen opp mot ernæring/helse og humanmedisin. Akvakultur er et nasjonalt satsingsområde der disse to institusjonene har spesiell kompetanse på områdene avl, fôr, ernæring, teknikk, produktkvalitet og helse. Et annet viktig område framover er bioteknologi og genomforskning der NLH og NVH har etablert et tett samarbeid gjennom FUGE og ulike strategiske allianser. Dette samarbeidet og alliansene omfatter også andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner, spesielt Universitetet i Oslo. De to institusjonene har også et økende engasjement på sports- og kjæledyr, et nisjeområde som har stor etterspørsel og betalingsvilje i markedet. Arbeidsgruppen bør også vurdere andre fagområder av stor samfunnsmessig interesse i utredningen.

Arbeidsgruppen skal vurdere den mest hensiktsmessige organiseringer av NVH og NLH, herunder etablering av et ”grønt universitet”. Vurderingen bør omfatte både uendret status og lokalisering for de to høyskolene og andre mulige relasjoner disse høyskolene imellom og til andre FoU-institusjoner. Utredningen kan omfatte følgende alternativer:

1. NVH og NLH selvstendige institusjoner som i dag (klinikkbygg på Adamstua)
2. NVH og NLH som fakulteter under UiO (klinikkbygg på Adamstua)
3. NLH og NVH organisert som en institusjon (lokalisert på Ås og Adamstua, klinikkbygg på Adamstua)
4. Sammenslåing av NLH og NVH (klinikkbygg på Ås)
5. NVH og NLH som ett fakultet under UiO (klinikkbygg på Ås)
6. Flytting av NVH til for eksempel Rogaland (klinikkbygg i Sandnes)

Det må forutsettes at ved en lokalisering av klinikkbygget på Ås eller Sandnes, må hele NVH flyttes og lokaliseres sammen med klinikkbygget. Veterinærinstituttets plassering må være med i vurderingen på de ulike alternativene.

Det forutsettes at arbeidsgruppen gjør seg kjent med øvrige relevante utredninger, rapporter og meldinger.

Gjennomføring

Arbeidsgruppen skal primært foreta faglige vurderinger av de aktuelle alternativene, i tråd med momentene over, og ende opp med 1-2 forslag. Arbeidsgruppen skal også legge ved anslåtte beregninger av kostnadene ved de(t) foreslåtte alternative(t/ene). Hvis arbeidsgruppen foreslår å flytte NVH, skal det kartlegges hvilke eiendommer og arealer NVH (og VI) disponerer/eier på Adamstua i dag. Det må også foretas beregninger på hva som kan selges som tomter (eller til andre formål) ved en eventuell flytting av NVH, og anslå verdiene av dette. I denne sammenhengen må det også vurderes om andre statlige aktører kan ha behov for deler av bygningsmassen (f. eks. UiO eller Ullevål sykehus). Det må lages grove kalkyler for total kostnadene ved eventuelle nybygg på Ås, Adamstua eller i Sandnes. Det må også vurderes hva som kan benyttes av eksisterende fasiliteter og infrastruktur på Ås eller Sandnes (evt. ved Høgskolen i Stavanger) og eventuelle innsparinger av flytting på investeringer og drift. Det forutsettes at berørte institusjoner og Statsbygg bidrar med opplysninger og beregninger i denne delen av arbeidet.

Arbeidsgruppen skal arrangere et oppstartmøte med berørte institusjoner, sektoren og brukere på et tidlig tidspunkt i arbeidet.

Oppdragsgiver og utfører

Utdannings- og forskningsdepartementet og Landbruksdepartementet samarbeider om oppdraget, med Utdannings- og forskningsdepartementet som formell oppdragsgiver. Norgesnetttrådet stiller med sekretariat for arbeidsgruppen.

Rapport og tidsfrist

Utkast til rapport fra arbeidsgruppen skal foreligge ved utgangen av 2002. Utkastet sendes på en bred høring. Arbeidsgruppen oppsummerer uttalelsene og avlegger endelig rapport i mai 2003.

Oppfølging

Saken legges frem for Stortinget for endelig avgjørelse.

Kommentarer til mandatet

I sitt høringssvar til arbeidsgruppen (om høringen, se nedenfor), stiller Fiskeridepartementet spørsmål ved mandatet og arbeidsgruppens sammensetning. Departementet fremhever at man

ikke ble konsultert da gruppen ble nedsatt av UFD i samråd med Landbruksdepartementet, og at både sammensetning og mandat er sterkt preget av Dok 8-forslaget i Stortinget om å gjøre NVH til et ”grønt universitet” og eventuelt slå sammen NVH og NLH.

Fiskeridepartementet ønsker på sin side å se spørsmålet om organiseringen av NVH i sammenheng med spørsmålet om lokalisering av Mattilsynet. Den 4. juli, dagen etter at arbeidsgruppen ble oppnevnt av UFD, vedtok regjeringen at hovedkontoret til Mattilsynet skulle plasseres i Oslo i stedet for Ås. Begrunnelsen for dette var at Mattilsynet skulle ha ansvar for så vel sjømat som landbruksbasert matproduksjon, og at hovedkontoret burde plasseres ”i tilknytning til de veterinærvitenskapelige miljøene i Oslo.” Departementet mener at beslutningen om ett mattilsyn og begrunnelsen for lokalisering av hovedkontoret burde medført en justering av mandatet og sammensetningen av arbeidsgruppen: ”Fiskeridepartementet er av den oppfatning av at det må gjennomføres en ny og bedre utredning basert på endret mandat og utvalgssammensetning i henhold til Kap 2 om konsekvensutredninger i Utredningsinstruksen. Styrking av utdanning og forskning innen veterinærmedisin må settes i en samfunnsmessig, helhetlig sammenheng og må innpasses i det overordnede næringsutviklingsarbeidet.” Departementet henviser også til *Regjeringsutvalget for marin verdiskaping (RV)*. Enkelte andre høringsinstanser med tilknytning til fiskeriene og/eller oppdrettsnæring har gitt uttrykk for lignende synspunkter.

Statsbygg omtaler behovet for konsekvensutredning i sitt høringssvar, og gjør det klart at tiltakets omfang utløser krav om konsekvensutredning uansett hvilket alternativ man velger. ”[D]et kan gjennomføres en konsekvensutredning som belyser alternativene i forkant av en lokaliseringsbeslutning, som et hjelpemiddel til å velge beste løsning, eller en konsekvensutredning i etterkant av lokaliseringsbeslutningen, hvis lokaliseringen nærmest er gitt på forhånd.” Samlet tid for konsekvensutredning, prosjektering og oppføring av nytt klinikkbygg på Adamstua anslår Statsbygg å være 4-5 år, mens dette ved samlokalisering på Ås på grunn av et mer omfattende byggeprogram vil være 5-6 år. Dersom man velger å konsekvensutrede lokaliseringsspørsmålet, vil det ytterligere medgå 1,5 år til dette.

Arbeidsgruppen kan ikke forholde seg til annet enn det mandatet gruppen har mottatt av UFD. Arbeidsgruppen mener imidlertid at denne rapporten gir et tilstrekkelig grunnlag til at Stortinget kan fatte en beslutning om organisering og lokalisering av veterinærutdanningen. Som det vil fremgå nedenfor, er forholdene ved spesielt produksjonsdyrklubben ved NVH helt prekære. Arbeidsgruppen vil på det sterkeste fremholde at det er helt nødvendig å komme raskt i gang med å utbedre denne dersom utdanningen skal kunne opprettholdes på et forsvarlig nivå. At dette er en sak som haster speiles ikke minst i de stramme tidsfrister som er satt for gruppens arbeid. Noen ytterligere forsinkelse er etter arbeidsgruppens syn ikke akseptabelt.

Bakgrunn

Fra opprettelsen i 1811 hadde Norge lenge bare ett universitet, Det kgl. Fredriks Universitet i Christiania, i tillegg til de militære utdanningsinstitusjoner. Etter hvert som kunnskapstilfanget og –behovet i samfunnet økte, opprettet man vitenskapelige høyskoler, herunder Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole. De vitenskapelige høyskolene

skulle sikre utdanning av fagpersonale på høyeste nivå innenfor viktige samfunnsområder som ikke direkte var omfattet av universitetets utdanninger.

Den høiere Landbrugsskole i Aas, som var opprettet allerede i 1857, ble i 1897 oppgradert til vitenskapelig høyskole og fikk navnet Norges Landbrugshøiskole, dette som et resultat av at landbruksvitenskapelig forskning ble en hovedoppgave for institusjonen, i tillegg til undervisning i "landmandsfag". I 1917 ble det vedtatt at Norge skulle ha en egen veterinærutdanning, ved Norges Veterinærhøiskole, men utdanningen kom ikke i gang før i 1935 (!), da høyskolens lokaler på Adamstua i Oslo endelig stod ferdig etter en lang og smertefull byggeprosess.

Sentrale anbefalinger fra tidligere utredninger:

Hernes-utvalget (1988): Sammenslåing av NVH og NLH ut fra overordnede betraktninger om konsentrasjon og kvalitet i utdanning og forskning, ønske om å lage robuste fagmiljøer.

Spilde-utvalget (1994): Overføring av NVH og NLH fra LD til UFD, fortsatt to institusjoner, vesentlig begrunnet i de høye kostnadene ved å flytte NVH.

Biofagevalueringen (2000): Sammenslåing og samlokalisering av NVH og NLH ut fra funn i evalueringen og behovet for å skape konkurransedyktige fagmiljøer gjennom konsentrasjon og samarbeid.

Carlsson-komiteen (2001): Sammenslåing og samlokalisering ut fra hensynet til kvalitet i forskning og utdanning og behovene for anvendt forskning i landbrukssektoren.

Av historiske årsaker hadde Norge ved utgangen av 1980-tallet svært mange institusjoner for høyere utdanning (ca. 200). Disse spente mellom de minste sosialhøyskoler til et også i internasjonal sammenheng forholdsvis stort Universitetet i Oslo. Et utvalg under ledelse av professor Gudmund Hernes fikk i oppdrag å utføre en bred gjennomgang av utdanningssystemet med hensyn på kunnskapsutvikling, kvalitet i utdanningen og organisatorisk effektivitet. Hernes-utvalget foreslo blant mye annet en sammenslåing og samlokalisering av et stort antall institusjoner, herunder NVH og NLH. Dette hadde sin bakgrunn i mer generelle utdanningspolitiske betraktninger: "Utvalget mener at det både er for mange og små institutter ved flere av universitetenes fakulteter, at det er for mange små høyskoler, særlig i universitetsregionene, og at de i begge fall gir for svake og sårbare faglige miljøer, og dårlig ressursutnyttelse i bred forstand."(NOU 1988:28 s. 112-117, sitat s. 115)

Institusjonsstrukturen innenfor norsk høyere utdanning har ikke vært statisk, heller ikke før Hernes-utvalget begynte sitt arbeide. Helst har det vært nye institusjoner som har kommet til, som for eksempel distriktshøyskolene, men man har også sett eksempler på fusjoner. I Oslo ble Tannlegehøyskolen innlemmet i universitetet i 1959, og ble videreført som Det odontologiske fakultet. Opprettelsen av Universitetet i Trondheim fulgte som resultat av Stortingsvedtak i 1968, og var reelt sett en sammenslåing av Norges tekniske høyskole, Norges lærerhøyskole (benevnt Den allmennvitenskapelige høyskolen siden 1984) og Vitenskapsmuseet. Et medisinsk fakultet kom til i 1974. Med lov om universiteter og høyskoler fra 1995 fikk institusjonen navnet Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Vurderingen har med andre ord ikke alltid vært at utdanningsbehovene i spesielle profesjoner best ivaretas ved at disse organiseres som selvstendige høyskoler. Regjeringen fulgte likevel ikke opp forslaget fra Hernes-utvalget om å slå sammen NVH og NLH. I St.meld. nr. 40 (1990-91) ble omorganiseringstiltakene avgrenset til den regionale høyskolesektoren (som ble samlet i ca. 30 statlige høyskoler) og kunstutdanningene (som delvis ble samlet i to kunst-høyskoler i henholdsvis Oslo og Bergen, delvis slått sammen med statlige høyskoler og universiteter, noe som særlig gjaldt regionale konservatorier og akademier, og delvis videreført som selvstendige høyskoler, som Norges musikkhøgskole og Arkitektshøgskolen i Oslo). Gudmund Hernes var da blitt utdanningsminister, og den institusjonsstruktur som ble fastsatt under ham er blitt stående frem til i dag. Neste større gjennomgang av norsk høyere utdanning, Mjøs-utvalget på slutten av 1990-tallet, fremmet ikke nye forslag til større endringer i institusjonsstrukturen gjennom sammenslåinger, nedleggelser eller lignende, men la i stedet vekt på å tilføre institusjonene mer myndighet til å utvikle sine studier, sin forskning og sine administrative systemer.

Mjøs-utvalget foreslo likevel en viktig endring: at høyskoler skal kunne søke om å bli universitet, forutsatt at de opprettet forskerutdanninger på doktorgradsnivå godkjent av et særlig kvalitetsorgan og for øvrig oppfylte noen nærmere angitte kriterier. Fire institusjoner har formelt gitt til kjenne at de ønsker universitetsstatus: Høgskolen i Agder, Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Stavanger og NLH. Delvis er det sammenheng mellom denne ambisjonen og forslaget om å slå NLH sammen med NVH og samlokalisere institusjonen på Ås, slik det kommer til uttrykk i dok. 8-forslaget som er omtalt i mandatet fra stortingsrepresentantene Terje Johansen, Odd Einar Dørum og Lars Sponheim. NLHs søknad om å bli akkreditert som universitet er til behandling i Nasjonalt organ for kvalitet i utdanning.

”Den grønne gren på kunnskapens tre” - 1994-utredningen av NVH-NLH

Ved inngangen til 1990-tallet var det departementale ansvaret for NVH og NLH plassert i Landbruksdepartementet. Dette var likevel ikke til hinder for at de to institusjonene var en integrert del av utdanningssystemet; for eksempel var begge institusjonene medlemmer i Universitetsrådet. Et utvalg under Arne Alsåker Spilde fikk i november 1993 i oppdrag å vurdere NLHs og NVHs oppgaver, plassering og integrering i det nasjonale utdannings- og forskningssystemet (det som da gikk under betegnelsen Norgesnett). Utvalget skulle legge spesiell vekt på:

- forholdet til den øvrige universitets- og høyskolesektor
- forholdet til de øvrige institusjoner i landbruksforskningen
- forholdet til andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner, herunder regionale og nasjonale forskningsinstitusjoner.
- internasjonale nettverk for landbruksrelatert forskning og utdanning.

Et annet sted (St.meld. nr. 36 (1992-1993) *Forskning for fellesskapet*) omtales den overordnede hensikten med utredningen på følgende måte:

NLH og NVH har en omfattende forskningsvirksomhet med ansvar for vel en tredjedel av den totale landbruksforskningen - på enkelte fagområder for nærmere 100 prosent. Regjeringen legger vekt på god koordinering innen universitets- og høyskolesektoren, innen landbruksforskningen og mellom landbruksforskningen og forskningen for øvrig. Virksomheten ved de to høgskolene skal også bidra til å gjennomføre næringspolitiske mål i bred forstand. På bakgrunn av disse målsettinger vil det bli

iverksatt en utredning for å avklare disse høyskolenes framtidige plass innenfor universitets- og høgskolesystemet og deres forhold til landbruksforskningen. Herunder vil det bli vurdert hva som er den mest hensiktsmessige departementstilknytningen.

En viktig del av mandatet var altså å se på sammenhengen mellom forskningen og næringsutvikling i ”grønn sektor”.

Spilde-utvalgets vurderinger og anbefalinger

Utvalget tok utgangspunkt i at utdanningen ved de vitenskapelige høyskolene har et faglig mer avgrenset siktemål enn utdanningen ved universitetene, noe som er begrunnet i de praktiske oppgaver de skal løse for samfunnet. Dette siktemålet gir de vitenskapelige høyskolene noen særtrekk sammenlignet med universitetene, som særlig går på kontaktnettet med brukere og kollegiale institusjoner, og forskningsorienteringen. Typisk for en vitenskapelig høyskole er at undervisningen i basisfagene alltid må forankres i behovene innenfor de anvendte fagene.

De vitenskapelige høyskolene er alle tyngdepunkt for den utdanning de gir i Norge, og har likeartede forpliktelser vis a vis samfunnet. Som en konsekvens av brukerorienteringen vil forskningen ved de vitenskapelige høyskolene være mer anvendt orientert enn ved universitetene. Men ettersom disiplinene fortsatt er byggestener i studiet, spiller grunnforskning også en viktig rolle. Dette gir også et helt nødvendig grunnlag for den omfattende forskerutdanning ved de vitenskapelige høyskolene, herunder NLH og NVH. Spilde-utvalgets vurdering var likevel at den tradisjonelle tilknytningen til Landbruksdepartementet kanskje i ekstra stor grad hadde understreket disse institusjonenes ansvar for anvendt forskning rettet mot norsk landbruk. Mye av forskningen ble dessuten finansiert av Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsfond, som nettopp hadde som mandat en strategisk bruk av forskningsmidler for å utvikle norsk landbruk.

De ulike utdanningene er imidlertid ikke like, og veterinærmedisin og landbruksvitenskap plasserer seg ulikt i et større kunnskapslandskap. Veterinærvitenskapen, som en medisinsk disiplin, har spesielt behov for god kobling mot andre medisinske fagmiljøer. Det er også behov for god kobling mot landbruksvitenskapelige miljøer (særlig husdyrfag) og mot marine miljøer. Landbruksvitenskapen er bredere orientert mot naturvitenskap, teknologi og samfunnsfag. Dette kan ivaretas på ulike måter. Spilde-utvalget besøkte Den Kongelige veterinær- og landbohøyskole, Sveriges Lantbruksuniversitet, Landbruksuniversitet i Wageningen i Nederland (LUW) og det veterinærmedisinske fakultet ved Utrecht Universitet for å studere ulike institusjonsmodeller og departementstilknytninger (som var Spilde-utvalgets særlige anliggende).

Utvalget påpekte at Danmark og Sverige har valgt en annen løsning enn Nederland, med en felles landbruks- og veterinærhøyskole, mens Norge den gang stod for en tredje modell med NVH som egen enhet underlagt Landbruksdepartementet.

Felles for Sverige og Danmark er at en samtidig med å innlemme veterinærvitenskap i samme institusjon som landbruksvitenskap, også har greid å ivareta den tette forbindelsen til humanmedisin ved samarbeidet i henholdsvis Uppsala og København. Nederland har på sin side lagt sterk vekt på veterinærmedisinens plass i et universitetsmiljø med god kobling til humanmedisin og grunnleggende biologiske fag. Denne organiseringen representerer også et visst veivalg for veterinærmedisinsk utdanning og forskning, ved at de basale veterinærmedisinske fag får større tyngde. Organiseringen kan imidlertid medføre at avstanden til sektoren blir for stor, og at samarbeidet mellom veterinærmiljø og landbruksforskningsmiljøet ikke utnyttes godt nok.(NOU 1994:16 avsn. 6.4.2.)

Samtidig la man i Nederland også vekt på LUWs rolle i forhold til Landbruksdepartementet, noe som etter Spilde-utvalgets syn illustrerer landbruksforskningen og -utdanningens store betydning i forhold til landbrukspolitikken. Landbruksvitenskapen ligger slik sett nærmere Landbruksdepartementets oppgaver enn hva veterinærvitenskapen gjør. Det faktum at de fleste informantene stort sett syntes fornøyde med institusjonens organisering og departementstilknytning, tolket utvalget som at det ikke var noen løsning på disse spørsmålene som pekte seg ut som ”best”; hva man hadde valgt var dels historisk betinget og dels resultat av ulike prioriteringer av oppgaver og mål for utdannings- og forskningsinstitusjonene.

Når det gjaldt departementstilknytning, var Spilde-utvalgets oppfatning at forvaltningen av NLH og NVH måtte være lik den praksis en finner ellers i universitets- og høyskolesystemet: ”KUF har ved sitt ansvar for både utdannings- og forskningspolitiske spørsmål et overordnet ansvar på tvers av de interesser som ulike fagdepartement har for sin sektorforskning. Styringen av NLH og NVH må skje i samsvar med dette.”(NOU 994:16 avsn. 7.3.1) Samtidig fant utvalget at i Norge er landbrukssektoren et eksempel på at en har hatt en god kobling mellom utdanning, forskning, formidling og veiledning. Det var viktig at koordineringsbehovet innenfor sektoren ble ivarettatt på en tilfredsstillende måte også fremover.

Utvalget påpekte videre at høyskolene måtte ha en tilstrekkelig faglig bredde. Større institusjoner vil kunne gi kvalitativt sterkere faglige miljøer, men en forutsetning må være at det innenfor institusjonen finnes naturlige berøringsflater mellom fagområdene, og stor grad av felles målsettinger. Dette er nødvendig dersom en skal få et fruktbart samspill mellom ulike fagområder, og dermed en ønsket effekt i forhold til kompetanse og faglig utvikling. Utvalget la til grunn at organiseringen måtte bidra til en mest mulig optimal ressursbruk og at fagmiljøet samlet sett ville stå best mulig rustet til å møte de framtidige utfordringene. Organisatoriske sammenslåinger kunne være en mulighet for å nå en slik målsetting.

Utvalget mente at effekten av en organisatorisk sammenslåing ville være avhengig av en rimelig grad av samlokalisering.

Dette er ikke en betingelse, men erfaringer har vist at den geografiske avstanden ofte vil ha stor betydning for å kunne ta ut den fulle effekten både i forhold til administrasjon, utnyttelse av fysiske ressurser og for det faglige samspillet. I en del sammenhenger kan sammenslåinger være hensiktsmessig selv om den geografiske avstanden er stor. Dersom det er stor grad av sammenfall mellom oppgaver, ansvar og faglige utfordringer og målsettinger, vil dette gjøre en sammenslåing mer aktuell, også dersom den geografiske avstanden er betydelig.(NOU 1994:16 avsn 8.1.2)

På grunn av de antatt høye kostnadene ved å flytte NVH til Ås syntes det i 1994 mindre aktuelt å slå sammen NVH og NLH. Det kunne imidlertid være store gevinster å hente dersom en la forskningsinstituttene, særlig på Ås, sammen med høyskolene: ”Utvalget mener det ligger til rette for sammenslåinger mellom høyskolene og flere institutter innen landbruksforskningen og mener at det må utredes videre hvordan dette konkret kan gjøres.”(NOU 1994:16 avsn 8.1.2) Hovedargumentet var hensynet til grunnforskningen, og det var særlig institutter med høy grad av forskning som burde slås sammen med utdanningsinstitusjonene.

I forhold til forskningens frihet og uavhengighet fremstod særlig sammenblanding av forskningsoppgaver og forvaltning i deler av instituttsektoren som uheldig, og man pekte på at dette var unikt for Norge. Det var etter utvalgets syn nødvendig å gjøre en ny grenseoppgang mellom forskning og forvaltning, og plassere ansvaret for førstnevnte ved de vitenskapelige høyskolene: ”Utvalget mener prinsipielt at høyskolene selv bør ha egen kompetanse på sentrale fagområder som det undervises i av hensyn til den langsiktige planleggingen av utdan-

ningstilbudene. Ansvaret for utdanningen og de langsiktige undervisningsoppgavene må ligge til høyskolene og ikke til frittstående institutter, slik situasjonen til dels er i dag.”(NOU 1994:16 avsn 8.1.2)

I vurderingen av den enkelte høyskole, mente Spilde-utvalget at **Norges veterinærhøgskole** ut fra en samlet vurdering burde opprettholdes som en selvstendig høyskole lokalisert på Adamstua. Utvalget mente nemlig at en fysisk flytting av NVH syntes lite realistisk ut fra de store kostnadene dette ville medføre. Ut fra den vurdering at effekten av en sammenslåing bare kan utnyttes fullt ut ved samlokalisering, falt en mulig sammenslåing med NLH bort.

Utvalget mente at en sammenslåing med UiO ut fra faglige hensyn og daværende lokalisering kunne være en aktuell løsning, men anbefalte ikke dette. ”Utvalget antar [...] at en også må trekke inn i vurderingen de betydelige utfordringer som Universitetet i Oslo står overfor gjennom de sammenslåinger som allerede er foretatt, og særlig utfordringene med å håndtere den store økningen i studenttallet. Disse forholdene tilsier at en sammenslåing med UiO neppe vil være hensiktsmessig for NVH de nærmeste år.”(NOU 1994:16 avsn 8.2.1)

Heller ikke noen sammenslåing med Statens veterinære laboratorier (Veterinærinstituttet) kunne man anbefale; til det var innslaget av forvaltningsoppgaver i instituttets virksomhet for stort, og det var vanskelig å se at disse kunne plasseres andre steder. Samarbeidet mellom de to institusjonene måtte imidlertid styrkes og utvikles videre på basis av nåværende avtaler og samarbeid. Dette var en forutsetning for at NVH skulle kunne fortsette som en selvstendig institusjon at det faglige samarbeidet med andre institusjoner måtte tillegges vesentlig større vekt enn hva høyskolen hadde gjort til da:

[F]or at NVH fortsatt skal opprettholdes som egen institusjon må NVH i løpet av få år styrke og formalisere det faglige samarbeidet både med NLH og UiO vesentlig i løpet av få år bl.a. innen forskerutdanning, hovedoppgaver, bruk av professor II-stillinger og utvidet forsknings-samarbeid. Samarbeidet må være forpliktende, og ha planleggingsmessige og ressursmessige konsekvenser. Etter en femårsperiode bør det foretas en ekstern evaluering av NVH for å se om NVH har fått en plattform som gjør det aktuelt å opprettholde NVH som egen institusjon. Under forutsetning av at NVH styrker samarbeidet med andre institusjoner, mener utvalget at å opprettholde NVH som egen institusjon vil kunne være en hensiktsmessig løsning. Dette vil kunne ivareta hensynet til balanse mellom NVHs behov for kontakt mot hhv. de landbruks-vitenskapelige og humanmedisinske miljøer.(NOU 1994:16 avsn 8.2.1)

For å styrke institusjonen og veterinærmedisinen i Norge var det ønskelig med en heving av opptaket til 70 studenter pr. år, og utvalget utelukket ikke at det kunne være behov for økning ut over dette. Ikke minst kunne dette gi høyskolen større tyngde og et mer robust fagmiljø.

Spilde-utvalget forventet også en vekst i studenttallet ved **Norges landbrukshøgskole** og en utvidelse av fagspekteret institusjonen kunne tilby, men forutsatte at utvidelsen vesentlig ville skje på områder der NLH allerede var inne og hadde et grunnlag for å utvide fagporteføljen. Det var rom for utvidelse så vel innenfor naturvitenskapelige fag, samfunnsfag og på teknologisiden, men basisen for virksomheten måtte fortsatt være en i bred forstand økologisk tilnærming.

Ut fra sin størrelse og faglige profil fremstod NLH som mindre sårbar enn NVH, men utvalget ønsket likevel å se Ås-miljøet som et samlet fagmiljø.

Utfordringene framover vil kreve at Ås-miljøet i enda større grad enn i dag må fungere som et samlet fagmiljø på tvers av nåværende institusjonsgrenser. Samarbeidet mellom NLH og andre institusjoner i landbruksforskningen er godt utbygd bl.a. gjennom samarbeidsavtaler. Men utvalget mener de framtidige utfordringene både faglig, kvalitetsmessig og med hensyn til

ressursbruk tilsier at det er behov for en større samorganisering. Videre har vi tidligere påpekt det prinsipielt uheldige i at høgsolen ikke har egen kompetanse innen enkelte langsiktige undervisningsoppgaver. NLHs behov for langsiktig planlegging av utdanningstilbudene tilsier at høgsolen i større grad enn i dag bør ha egen kompetanse på fagområder som i dag ligger til instituttene. (NOU 1994 16 avsn 8.2.2)

Med unntak av Statens forskningsstasjoner i landbruk, som på grunn av sin spredte struktur hadde behov for særlige administrative ordninger, burde dette i prinsippet omfatte alle statlige forskningsinstitutter lokalisert til Ås, samt Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning i Oslo. Samtidig som man vurderte arbeidsdelingen mellom utdanningsinstitusjonen og forskningsinstituttene, måtte også forholdet mellom forskningen og forvaltningsoppgaver vurderes med hensyn på å oppnå ryddigere forhold for forskningen. Utvalget fremhevet særlig:

- at Ås-miljøet utgjorde et samlet fagmiljø, og de faglige utfordringer gikk i stor grad på tvers av institusjonsgrensene
- at man i lys av den totale ressursituasjonen for landbruksforskningen, og utfordringene nasjonalt og internasjonalt, måtte ha mer slagkraftige miljøer
- at forskningsinstituttene ansvar innen så vel utdanning som forskerutdanning er relativt stort på dette feltet i forhold til det en finner på mange andre områder
- at lokaliseringen på Ås gjorde at de praktiske forholdene lå godt til rette for en sammenslåing.

En sammenslåing av NLH og forskningsinstituttene på Ås ville få betydning for Landbruksdepartementets overordnede styring av landbruksforskningen. Utvalget la rent prinsipielt til grunn at LDs finansiering til forskningsinstitutter i sin sektor burde være den samme som for andre departementer med tilsvarende sektoransvar, dvs. at den måtte kanaliseres gjennom Norges forskningsråd. En omlegging av organiserings- og finansieringsmodellen i instituttsektoren ville innebære at forsknings- og forvaltningsoppgaver måtte atskilles bedre rent organisatorisk, men her gjenstod det etter utvalgets syn et utredningsarbeid.

Det overordnede ansvaret for koordinering av forskningspolitikken lå til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, selv om bevilgningene i stor grad ble kanalisert også fra andre departementer. Etter utvalgets syn betydde det at KUF måtte ha et overordnet ansvar for utdanningspolitiske spørsmål som berørte de to høgsolen. Utviklingen i utdanningspolitikken tilsa et større behov for samordning og koordinering mellom institusjonene i Norges-nettet, med en skarpere definisjon av ansvar for utbyggingen av faglige tyngdepunkt. Samlet sett tilsa dette at NLH og NVHs departementstilknytning måtte være KUF, mens Landbruksdepartementets rolle i utdanningspolitikken var å være premissgiver.

Oppfølgingen av NOU 1994:16

I stortingsproposisjon nr 63 (1995-96) *Om omorganisering av høgre utdanning og sektor-forskning på landbruksområdet* ble Spilde-utvalgets anbefalinger bare delvis tatt til følge. Ansvaret for NVH og NLH ble overført fra Landbruksdepartementet til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Det ble likevel ikke foretatt noen sammenslåing mellom NLH og forskningsinstituttene på Ås. Sistnevnte ble omorganisert som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter under Landbruksdepartementet, slik at man fikk en todeling av ansvaret for landbruksforskningen, – noe Spilde-utvalget nettopp ønsket å unngå med sitt forslag om sammenslåing.

Evalueringen Forskning og relevant høyere utdanning på landbrukssektoren 2001

Stortingets forutsetning ved overføringen av NVH og NLH til daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet var at ordningen skulle evalueres etter fire år. I juni 2000 ble det oppnevnt en nordisk evalueringskomité under ledelse av professor Mårten Carlsson, og denne leverte sin rapport i august 2001. Formålet med evalueringen var å se på hele forskningssystemets funksjonalitet med henhold på faglig utvikling, samarbeid og ressursmessig konsentrasjon, snarere enn kvaliteten i det enkelte forsknings- eller utdanningsprogram. Med andre ord så var dette en *systemevaluering*, og ikke en institutt-, institusjons- eller programevaluering. Evalueringen skulle også konsentrere seg om forskningen i sektoren og ikke utdanningene, men flere av dens synspunkter har stor relevans også for utdanningene.

Institusjonene innenfor landbruksforskningen møter økende krav til vitenskapelig kvalitet innenfor et økende antall disipliner. For å løse viktige samfunns- og sektorproblemer er det økt behov for forskningsmiljøer som dekker mange disipliner, både tradisjonelle og nye. Samtidig stiller samfunnet mindre økonomiske ressurser til rådighet for forskning og utdanning på sektoren, og det er synkende antall studenter på en del områder. Både faglig og økonomisk blir det stadig vanskeligere å møte disse utfordringene innenfor egen institusjon. Carlsson-komiteen har foreslått flere tiltak for å avhjelpe dette, herunder sammenslåing av utdanningsinstitusjoner, mer formalisert samarbeid med instituttsektoren og bedre arbeidsdeling mellom beslektede utdannings- og forskningsmiljøer i Norden.

En systemsvakhet Carlsson-komiteens evaluering avdekket var at finansieringen av forskningen, og særlig anvendt forskning, var blitt svekket både ved NVH og NLH. Etter komiteens syn hadde noe "forsvunnet" ved overføringen av disse institusjonene fra Landbruksdepartementet til Utdannings- og forskningsdepartementet: "Fra å ha et bevilgende departement med ansvar og interesse for *innholdet* i forskningsaktivitetene, er KUF [UFD] primært opptatt av å innpasse de to høyskolene i sitt *system*. Markedet, herunder studenter, næringsliv, myndigheter (bl.a. LD) og Forskningsrådet, bestemmer den faglige innretning og totalomfang." (evalueringsrapport *Forskning og relevant høyere utdanning på landbrukssektoren 2001* s.54). I påvente av overføringen reduserte LD sine bevilgninger til de to institusjonene frem til 1996, mens UFD har videreført bevilgningene på det nye, lave nivået.

LD sitt syn synes å være at de landbruksrelaterte utdanningene var "kvittert ut" i og med disse institusjonenes overføring til UFD, og at departementets forskningsressurser burde kanaliseres gjennom Forskningsrådet eller til sektorens forskningsinstitutter som oppdrag. UFD på sin side har som prinsipp at det er behovene i utdanningen som skal dimensjonere forskningsaktiviteten, og ønsker ikke å finansiere anvendt forskning begrunnet i mer næringspolitiske målsettinger. Sterkest rammet her er NLH, som av historiske grunner har en uvanlig stor forskningsportefølje på områder der det ikke er egne forskningsinstitutt (for eksempel husdyrbruk). En annen effekt av det samme er at det i de senere årene er investert relativt mye mer i instituttsektoren enn i utdanningsinstitusjonene. Særlig er dette tydelig på Adamstua, der Veterinærinstituttets moderne lokaler danner en påfallende kontrast til NVHs fasiliteter.

Carlsson-komiteen fant at andelen anvendt forskning mot landbruksnæringen er synkende, særlig ved NLH. "Etter komiteens vurderinger har overføringen ført til mindre vekt på anvendt forskning enn det som var forutsatt. Spesielt gjelder dette områdene hvor det ikke er en instituttsektor; husdyrforskning, til dels veterinærmedisinsk forskning og landbruksteknisk forskning." (Evalueringsrapport 2001 s. 25) Komiteen kunne ikke se noe i institusjonens planer som tyder på at denne utviklingen vil snu. Så lenge man rapporterer på antall utdannende doktorgradskandidater og vitenskapelige publikasjoner er det heller ikke insentiver i budsjettssystemet som oppmuntrer høyskolen til å satse på anvendt forskning.

Opprinnelig ønsket LD å beholde finansieringsansvaret for fem enheter ved NLH og NVH: Senter for husdyrforsøk, Senter for klimaregulert planteforskning, Laboratorium for analytisk kjemi (alle NLH) og Dal forsøksgård og delvis driftsansvar for Institutt for småfeforskning (begge NVH). Stortinget bestemte likevel at disse enhetene skulle følge institusjonene over i daværende KUF. Det betyr at Utdannings- og forskningsdepartementet av Stortinget er pålagt et ansvar for sektorforskning som departementet neppe kan sies å ha fulgt opp fullgodt. Carlsson-komiteen forutsatte at UFD, LD og NLH sammen må finne frem til en felles forståelse av situasjonen og ansvarsforholdene, og ut fra dette *sørge for at den anvendte forskningen opprettholdes i tråd med Stortingets forutsetninger*. Ut fra dette drøftet Carlsson-komiteen om forskningsinstituttene burde slås sammen med utdanningsinstitusjonene, men fant at man ikke kunne anbefale dette. Avgjørende for denne vurderingen var den negative utviklingen i den anvendte forskningen på områder der det ikke finnes egne sektorforskningsinstitutt, men der ansvaret tilligger institusjonene (og i siste instans UFD). Ut fra sitt perspektiv på forskningen på landbrukssektoren kunne ikke komiteen se at et slikt tiltak ville fremme den anvendte og spesifikke sektorforskningen.

Med henvisning til Forskningsrådets evaluering av biofaglig forskning i Norge, uttrykte Carlsson-komiteen bekymring for de store sprangene i kvaliteten i forskningen ved de to institusjonene. Flere områder får meget negative vurderinger, og Carlsson-komiteen fant dette ”lite tilfredstillende både for forskningen og for den undervisningen som skal bygge på forskning.” (Evalueringsrapport 2002 s. 25) Det er for mange små og fragmenterte forskningsgrupper, det mangler en overordnet forskningsstrategisk planlegging, den faglige ledelsen innenfor forskningen er svak og det er svakt utviklede samarbeidsrelasjoner mellom fagmiljøene (denne kritikken rammer ikke bare de to institusjonene NVH og NLH). Biofag-evalueringen pekte på at ett virkemiddel for å bedre den svake basisforskningen i landbruk og veterinærmedisin kunne være å slå sammen de to høyskolene for å få større og mer slagkraftige enheter i forskningen.

NLH og NVH er allerede viktige samarbeidspartnere; de har inngått en formell allianse og de utnytter allerede Senter for husdyrforsøk i fellesskap. Det burde være et ytterligere potensial for samarbeid om undervisning i ernæring, avl og etologi både innenfor husdyr, sjødyr, selskaps- og sportsdyr, samt innenfor det nye matvitenskapsstudiet. Carlsson-komiteen var usikker på om alliansearbeidet utnytter potensialet godt nok. En sammenslåing av de to utdanningsinstitusjonene og en konsentrasjon av det veterinærfaglige miljøet (NVH og VI) på Ås fremstår samlet som *det mest fremtidsrettede alternativet, med betydelige utviklingsmuligheter*. Komiteen understreket likevel at den verken har hatt mandat eller ressurser til å utrede dette fullt ut. En flytting vil også medføre betydelige kostnader, særlig ettersom det er investert betydelig i bygninger for Veterinærinstituttet på Adamstua i de senere årene.

Uansett valg av organisasjonsform er det nødvendig at den grunnleggende forskningen står sentralt i den kommende omstillingsprosessen ved de to høyskolene. Et annet tiltak for å styrke fagmiljøene, vil være å få til en bedre utnyttelse av kompetansen ved forskningsinstituttene til fordel for utdanningene. Slikt samarbeid eksisterer i dag til en viss grad når det gjelder forskerutdanningen, men har preg av samarbeid fra sak til sak og er uten strukturelle konsekvenser. Carlsson-komiteen fremholder at å styrke samarbeidet vil være en stor utfordring fremover. Formaliserte samarbeidsavtaler og mer utstrakt bruk av II’er-stillinger, også på annet nivå enn professor, kan være veier å gå. Matalliansen mellom Matforsk og NLH peker i denne sammenheng i riktig retning.

Nordisk universitetssamarbeid

Det utstrakte nordiske samarbeidet mellom utdanningsinstitusjoner i sektoren som er under etablering, og som er formalisert innenfor rammen av NOVA-universitetet (som er et nettverksuniversitet eid av institusjonene i fellesskap), må også utnyttes bedre, mente Carlsson-komiteen:

Innenfor betydelige deler av den forskningen og undervisningen som gjennomføres av landbruksforskningsinstitusjonene, er det så store likheter i faglige problemstillinger i Norden, samt sterke tradisjoner for samarbeid, at et samarbeid mellom de nordiske landene har vært en første naturlig måte å dekke behovet for internasjonal kompetanse på. Det er i denne sammenheng grunn til å peke på at problemstillingene ofte har mer felles langs en øst – vest akse, dvs på tvers av landene, enn en nord – syd akse, som brer seg over flere klimasoner, og som er den tradisjonelle inndelingen basert på landegrensene. Slike løsninger er også blitt mer interessante etter hvert som næringslivet øker sitt nordiske samarbeid. (Evalueringsrapport 2001 s. 44)

Det vil bli nødvendig å dele spisskompetanseområder mellom de nordiske landene. Dette må imidlertid skje på en slik måte av de nasjonale behov, både for forskning og utdanning, ivaretas. I enkelte tilfeller kan det rettferdiggjøres at det bygges opp parallelle spisskompetanser ved institusjonene i de nordiske landene ut fra faglige og/eller politiske behov. Disse spørsmålene burde etter Carlsson-komiteens syn løses på et overordnet og felles nordisk nivå.

På initiativ at det norske formannskapet i Nordisk ministerråd ble det tatt et initiativ for utvikle det nordiske utdannings- og forskningssamarbeidet innenfor landbruksvitenskap og veterinærmedisin. En egen prosjektgruppe under ministerrådet har utredet mulighetene for utvidet samarbeid, og deres anbefaling er at det etableres et felles nordisk utdannelses- og forskningsrom for jord- og skogbruk. Visjonen er å utvikle internasjonalt tung forskningskompetanse i Norden; et felles nordisk rammeprogram for finansiering av nordiske FoU-tiltak; samarbeid om å utvikle spisskompetanse på spesielt sterke fagområder; utvikle forskningsmiljøer med god kvalitet og av tilstrekkelig størrelse til å oppnå kritisk masse; integrere landenes infrastruktur innenfor utdanning og forskning; skape mulighet for tilby internasjonalt attraktive utdanninger og forskerskoler; styrke samarbeidet på tvers av landegrensene innenfor instituttsektoren; ivareta regionale og klimatiske betingede forskningsbehov; og være brobygger mot Baltikum og Nordvest-Russland. Et nordisk forskningsinitiativ og et tilhørende rammeprogram krever etter prosjektgruppens syn et nordisk organ med ansvar for å ta initiativ til og drive de prioriterte aktivitetene i en samlet nettverksmodell. I første omgang er det naturlig å etablere et nært samarbeid mellom de ulike forskningsrådene som har ansvar overfor sektoren (i Norge Norges forskningsråd). (Hovedrapport: *Et felles forsknings- og utdannelsesrom for jord- og skogbruk*, Nordisk ministerråd 2002 s.20, 27)

For å få til gode muligheter for samarbeid på utdanningssiden påpeker prosjektgruppen under Nordisk ministerråd betydningen av at de ulike utdanningsmodellene harmoniseres i retning av et 3+2+3-system, slik landene allerede i prinsippet har forpliktet seg til gjennom Bologna-erklæringen. Det er også nødvendig å finne regler for godkjenning av kurs og studiepoeng avlagt ved annen institusjon og synkronisere studieplanen slik at det rent praktisk er mulig for studentene å besøke et annet lærested også for kortere kurs, for eksempel ved at fordypnings-emner legges til samme termin, har samme omfang og utgjør en samlet blokk i studieplanen. Hvis man går konkret inn i lover, regler og arbeidsmåter er den en hel rekke vanskeligheter av formell og praktisk art som det må ryddes opp i før studentene kan oppleve Norden som et sømløst utdanningsrom. Her må det på overordnet politisk nivå treffes tiltak for å tilpasse nasjonale regelverk, kompetansekrav, studieopplegg og finansieringssystem, slik at det blir enklere for institusjonene å samarbeide om utdanninger på tvers av landegrensene. Ikke minst er det viktig at man påser at landbruksuniversitetene følger opp de vedtakene som gjøres på sentralt hold.

Nordisk ministerråd nedsatte høsten 2002 en ad-hoc-gruppe under ledelse av Mårten Carlsson med mandat å utvirke at det nordiske samarbeidet kommer inn i mer konkrete former. Ad hoc-gruppen avga sin innstilling i mai 2003, og denne vil bli behandlet under Nordisk ministerråds sesjon i Kalmar i juni 2003 (se også Kap. 3 om Ett nordisk utdanningsrom i sektoren).

Oppstartskonferansen

I tråd med mandatet ble det holdt en oppstartskonferanse i Ingeniørenes Hus i Oslo 1. oktober 2002. Vel 70 personer fra berørte utdanningsinstitusjoner og fra sektoren deltok.

Statsråd **Lars Sponheim** ønsket velkommen og redegjorde for regjeringens arbeid med denne saken, som man hadde fått oversendt fra Stortinget. Statsråden var opptatt av å få til gode prosesser, der alle berørte parter måtte bli hørt. Det regjeringen har bedt om er en utredning på fritt grunnlag, og man er lojal overfor at argumentene nå skal på bordet – det er ingen skjult agenda bak utredningen eller trukket noen konklusjoner på forhånd. Utredningen har derfor et bredere mandat enn det Stortinget ba om da det behandlet dok. 8-forslaget fra stortingsrepresentantene Terje Johansen, Odd Einar Dørum og Lars Sponheim.

Statsråd Lars Sponheim understreket at det viktige er å få frem *perspektiver på mulighetene og utfordringene for fagmiljøet, og legge grunnlag for robuste og sterke forskningsgrupper*. Det er i dag svake samarbeidsrelasjoner mellom de ulike miljøene innenfor ”grønn sektor”. En styrking av forskningen synes å forutsette mer omfattende og mer forpliktende samarbeid, så vel nasjonalt som internasjonalt. Regjeringens forskningssatning er en strategi for å styrke den kunnskapsbaserte verdiskapningen i Norge, også på matområdet. Innovasjon og verdiskaping er avhengig av gode forskningsmiljøer – det er her man finner de ”ufødte” bedriftene.

”Kvalitetsreformen” legger et større ansvar på institusjonene for å frembringe resultater innenfor så vel forskning som undervisning, både når det gjelder kvalitet og kvantitet. Et virkemiddel for å stimulere til økt kvalitet har vært å opprette sentre for fremragende forskning, der dokumenterte forskningsresultater utløser nye midler. Også miljøer innenfor ”grønn sektor” har kunnet hevde seg her. Man har også gitt særlige midler til genforskning gjennom FUGE-programmet. Statsråden understreket betydningen av den nylig inngåtte alliansen mellom NVH og NLH. Mat og helse blir stadig viktigere for folk flest, og her har de to miljøene tradisjonelt spilt viktige roller – *matvaresikkerhet* ved NLH og *matvaretrygghet* ved NVH. Trippelalliansen mellom NVH, NLH og UiO kan også bidra til å konsentrere og styrke innsatsen.

Arbeidsgruppens mandat er å bringe frem hva som blir de *fremtidige utfordringene for institusjonene*. Perspektivet må være matvarene ”fra jord og fjord til bord”, der krav til kvalitet og dokumentasjon av produksjonen vil være viktigere for forbrukeren enn pris. Stilt overfor disse utfordringene må oppgaven være å skape fagmiljøer og institusjoner som kan hevde seg nasjonalt og internasjonalt. Statsråd Sponheim ønsket arbeidsgruppen all lykke med arbeidet og forsamlingen en god konferanse.

Arbeidsgruppens leder, professor **Kaare R. Norum**, redegjorde deretter for arbeidsgruppens forståelse av mandatet på det daværende stadium i prosessen, og for mulige tilnæringsmåter til problemkomplekset. Kaare R. Norum mente at de to delene av mandatet hang tett sammen. Han mente at forslag om en mer hensiktsmessig organisering av Veterinærhøgskolen og Landbrukskolen ville måtte inneholde elementer som må gi tilfredstillende fasiliteter for en stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin på produksjonsdyr. Oppdragsbeskrivelsen fastholder at om arbeidsgruppen foreslår et klinikkbygg på Ås eller i Sandenes bør hele NVH flytte med. Arbeidsgruppen er også bedt om å ta hensyn til VI når den diskuterer en eventuell flytting av NVH. Kaare R. Norum fremhevet at han mente at NVH og VI ikke må skilles geografisk. I oppdragsbeskrivelsen blir behovet for konsentrering og fokusering av forskning innen feltet understreket, og arbeidsgruppen blir bedt om å komme med forslag som gir robuste forskningsmiljøer. Kaare R. Norum mente at dette var meget viktige signaler som arbeidsgruppen måtte ta meget alvorlig hensyn til ved utarbeidelsen av forslag til både den stasjonære kliniske undervisning og den fremtidige organisering av de to høyskolene.

Professor **Mårten Carlsson**, også medlem av arbeidsgruppen, presenterte kort ulike måter å organisere denne typen utdanning på i de nordiske landene, og antydte hvilke erfaringer man hadde gjort og hvilke utfordringer man stod overfor i Danmark, Finland og Sverige (se også avsnittet "Befaringer, møter" nedenfor). Carlsson minnet også om at moderne veterinærmedisin ikke bare handler om fisk, produksjonsdyr og kjøttkontroll. Sports- og familiedyr utgjør en stadig økende del av feltet, og har i de senere år fått langt større plass i den veterinærmedisinske undervisningen. Han syntes dette feltet var stemoderlig behandlet i mandatet, ikke minst sett i sammenheng med den betydning driften av "dyrenes rikshospital" tillegges ved NVH.

Direktør **Lars Aukrust**, Norges Forskningsråd, spurte i sitt innlegg hvordan Norge kan beholde og utvikle et sterkt kompetansemiljø på matområdet. Det er en gjensidig avhengighet mellom norsk landbruk og norsk næringsmiddelindustri, men landbrukssektoren står overfor store strukturelle utfordringer. Det er behov for vilje til endring. Dersom man i fremtiden skal klare å bevare kulturlandskapet og utnytte ressursene forsvarlig, trenger Norge god matkompetanse. Der er derfor viktig å styrke forskning og utdanning rettet mot "grønn sektor", og her må NVH og NLH være to av grunnpilarene. En tydelig trend i forskningen er at den som vil overleve må være *unik og tydelig, og fremstå som den som er best på sitt område*. For å oppnå dette er det behov for *konsentrasjon*, både faglig og fysisk, og et *bedre samarbeid og høyere grad av spesialisering innenfor et større forskersamfunn*. Den beste måten å få dette til på i Norge, mente Lars Aukrust, var å samle miljøet i en slagkraftig kompetanseenhet på Ås.

I et internasjonalt perspektiv vil det ikke minst være viktig å få til en god synergi mellom kunnskap om jordbruk og kunnskap om fiskeoppdrett. Ikke bare har ca 1/3 av forskningsprosjektene i regi av NFR betydning for begge feltene, men miljøet vil også fremstå som mer robust med akvafagene integrert. NFR vil bidra til utvikling av et forskningsmiljø i Norge som omfatter både landbruk og fisk. Ås-miljøet har allerede en total matkompetanse, med institusjoner som Matforsk og Akvaforsk som en integrert del. Det er viktig å styrke matalliansen på Ås med kompetanse fra NVH og Veterinærinstituttet, slik at miljøet kan fremstå som en troverdig og attraktiv internasjonal samarbeidspartner. FUGE vil være en viktig plattform, med betydelige støttepunkter i så vel NVH som NLH. Et senter for fremragende forskning er også plassert ved Akvaforsk på Ås. Et annet viktig forskningsprogram er laksegenomprogrammet, som er bredt sammensatt med samarbeidspartnere ved NVH, UiB, Havforskningsinstituttet m. fl. *Samlet kan NLH, NVH, VI, Akvaforsk og Matforsk bli et ledende kompetansesenter for styring av kvalitet på oppdrettsfisk.*

Lars Aukrust støttet seg også til et vedtak i områdestyret i NFR for Bioproduksjon og foredling, som anbefaler sammenslåing av NVH og NLH og at hele virksomheten samles på Ås. En slik flytting må også omfatte Veterinærinstituttet. Etter områdestyrets syn vil dette gi betydelige synergieffekter: det vil styrke Ås-områdets posisjon som nasjonalt ledende fagmiljø innen næringsmiddelforskning og –utdanning; og forholdene vil ligge til rette for at dette kan bli et miljø av betydning også i internasjonal sammenheng. Aukrusts råd til arbeidsgruppen var å starte med et overordnet perspektiv. Hvis man finner at konsentrasjon på Ås er faglig riktig, gir de øvrige svarene på problemstillingene i mandatet seg selv.

Innspill fra berørte institusjoner og parter

Arbeidsgruppen hadde inviterte rektorene ved berørte institusjoner, samt direktøren ved Veterinærinstituttet, til å legge frem sine synspunkter på det mandatet gruppen hadde fått av departementet.

Rektor **Lars Moe** ved NVH minnet om alvoret i gruppens mandat: det man er bedt om å utrede er veterinærmedisinens faglige fremtid i Norge. NVHs overordnede oppgave er å fremme menneskers helse og sikre et godt dyrevern i Norge gjennom sin undervisning og forskning og ved å drive dyrehospital for publikum og yte service overfor samfunnet. Forskning og undervisning er forankret i fagområdene veterinærmedisinske basalfag, havbruk og akvamedisin, mattrygghet, miljø og økosystemhelse, produksjonsdyr og sports- og familiedyr. Det overordnede perspektivet er komparativ veterinærmedisin.

I et 15-20 års perspektiv ser høyskolen følgende store utfordringer: utvikle småfeinstituttet i Sandnes slik at det kan ta større ansvar for undervisningen på produksjonsdyr; forbedre utdanningen i tråd med de intensjoner som ligger i ”Kvalitetsreformen”; utdype det internasjonale forskningssamarbeidet (Medcoast, FUGE); og endelig utvikle nye mastergrader for kandidater med annen bakgrunn enn veterinærmedisin. Plasseringen på Adamsstua i Oslo synes gunstig. Rektor Moe pekte på at det i lang tid systematisk har blitt bygget opp et omfattende veterinærmedisinsk kompetansemiljø med institusjoner som Veterinærinstituttet, Statens Dyrehelsetilsyn og Næringsmiddeltilsynet. Samarbeidet er i mange tilfeller formalisert gjennom professor II-ordninger. Ullevål Sykehus er i nærheten, og Rikshospitalet, Universitetet i Oslo og andre viktige samarbeidspartnere. Man har også bygget opp en betydelig klinikkvirksomhet – et ”dyrenes rikshospital” – som er godt innarbeidet og beskjeftiger et betydelig antall mennesker.

Den veterinærmedisinske virksomheten i Norge er liten, men den er relativt godt samlet på Adamstua og strategisk velplassert innenfor et større biomedisinsk forskningsmiljø. Høyskolen står imidlertid overfor en del utfordringer som følge av sterke endringer på det veterinærmedisinske feltet. I landbruket er dyretallet i endring, særlig i høyskolens nærområde på Østlandet. Det er også en trend med færre behandlinger av enkeltdyr. Det er i dette perspektivet man ser behovet for å utvikle avdelingen i Sandnes, der dyretettheten fortsatt er høy og muligheten for å drive effektiv ambulerende undervisning følgelig er langt bedre. En annen utfordring for NVH er den sterke veksten i havbruksnæringen, som krever en ny type veterinærmedisinsk kompetanse. Andre vekstområder er sports- og familiedyr og mattrygghet. På sistnevnte område vil nyorganiseringen av Mattilsynet få stor betydning.

For å møte utfordringene vil NVH bygge ut samarbeidet med utdanningsinstitusjoner, forskningsinstitutter og bedrifter i inn- og utland. Høyskolen har samarbeidspartnere i Skandinavia, EU, USA/Canada og Afrika. Den inngår i det nordiske NOVA-universitetet, og har en formell

allianse med NLH og inngår i den såkalte trippelalliansen mellom UiO, NLH og NVH. Man samarbeider også med Universitetet i Bergen, Norges Fiskerihøgskole i Tromsø, Ernæringsinstituttet i Bergen og Matforsk og Akvaforsk, begge på Ås. Tyngden i samarbeidet er likevel mot institusjoner i nærområdet – i volum utgjør forskningssamarbeidet med NLH bare 16%. Rektor Moe kunne derfor ikke se noen stor gevinst for veterinærmedisinen ved å flytte institusjonen til Ås. Derimot kunne han se stor nytte av et tettere samarbeide med UiO, også en eventuell organisering som et fakultet under UiO. En slik universitetstilknytning er også langt det vanligste i Europa, ca. 80% av utdanningene er organisert slik. En samorganisering med landbruksutdanninger kjenner man bare fra Sverige, Danmark og enkelte land i Øst-Europa (til sammen 12%), mens et lite mindretall (8%) er selvstendige høyskoler slik som NVH.

Når det gjelder det konkrete mandatpunktet om etablering av tilfredsstillende fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin, pekte rektor Moe nok en gang på utviklingen i dyreholdet. Det er ikke lenger behov for *omfattende fasiliteter for store produksjonsdyr på Adamstua*. I stedet ønsker man å få bygget et mindre klinikksenter i tilknytning til den eksisterende bygningsmassen, kombinert med en opprustning av avdelingen i Sandnes. Høyskolen kunne her presentere et skisseprosjekt utarbeidet av en utenforstående arkitekt.

Rektor **Knut Hove** ved NLH pekte på at ”grønne utdanninger” nå hadde en unik mulighet til å trekke til seg politisk oppmerksomhet og nye ressurser. Det er stor interesse for kunnskapsutviklingen innen bioteknologi, bioproduksjon og veterinærmedisin. Dette fortetter seg i spørsmålet om lokalisering av nytt klinikkbygg for NVH.

NLH har en betydelig kompetanse innen natur- og miljøforvaltning, og er godt rustet for å møte utfordringene for norsk landbruk fremover, som etter hans syn særlig berører matvaresikkerhet, nullutslipp i matproduksjon og en heving av det generelle kunnskapsnivået i næringen. Det er likevel slik at de norske fagmiljøene er svært små i internasjonal sammenheng. Det gjør det nødvendig med harde faglige prioriteringer for å oppnå nødvendig kvalitet.

Knut Hove mente mulighetene for Norge særlig ligger på områdene matproduksjon og mattrygghet, akvakultur og –medisin, og bioteknologi og miljøforskning. Her vil det være betydelige kompetansesynergier mellom institusjonene, særlig dersom miljøene samles på Ås. Her finnes et senter for fremragende forskning med tyngdepunkt i Akvaforsk, og Ås-miljøet er også en viktig plattform for FUGE. Bioinformatikk er også under oppbygging. NLH mener derfor at en fusjon med NVH og en samlokalisering av virksomheten på Ås er det som best gavner ”grønn sektor” i Norge på sikt.

Rektor ved Universitetet i Oslo var forhindret fra å stille, i hans sted talte prorektor **Anne-Brit Kolstø**. Prorektor begynte med å minne om forskjellene i størrelse mellom UiO og de øvrige institusjonene. Universitetet er mer enn ti ganger så stort som NLH, som igjen er fem ganger så stor som NVH. Det hersker imidlertid et godt samarbeidsklima mellom institusjonene på det biofaglige området. Anne-Brit Kolstø pekte her på nye områder som funksjonell genomforskning (FUGE), bioinformatikk og marin forskning, i tillegg til det langvarige samarbeidet innen medisinske fag og biomedisin.

Universitetet i Oslo er allerede den største utdanningsinstitusjonen i landet, og ønsker ikke å vokse ytterligere. Det er derfor ikke noe mål for UiO at NVH skal inngå i universitetet som et fakultet. Anne-Brit Kolstø pekte likevel på den satsingen som er gjort i Gaustadbekkdalen, som har blitt et kunnskapsmessig kraftsenter på biofagområdet. Her er det rom for faglig

integrasjon og felles satsinger innen forskningen. I dette perspektivet ligger NVH greit der den ligger.

Rektor **Per Dahl** ved Høgskolen i Stavanger snakket på vegne av Rogalandsmiljøet. Han ønsket en veterinærutdanning med vekt på etikk og dyrehelse, og matvaretrygghet i hele næringskjeden. Rogaland er et viktig sentrum i norsk matvareproduksjon, og dertil har regionen en til dels betydelig forskning og utvikling som kan være relevant for en veterinærmedisinsk utdanning.

Det drives klinisk medisinsk utdanning og forskning ved Rogaland Sentralsykehus i regi av Universitetet i Bergen, det er etablert et forskerakademi som omfatter 100 stipendiater med arbeidssted ved høyskoler og forskningsinstitutter i regionen. Ved Høgskolen i Stavanger er det under utvikling et akuttmedisinsk senter og man har utstrakt kompetanse på risikostyring og samfunnssikkerhet, noe som kan ha betydning i et mattrygghetsperspektiv. Av kommersielle aktører fremhevet rektor Dahl særlig bedriften Nutreco, som driver med fiskefôr og har en betydelig utviklingsavdeling i området. I regionen har man tradisjon for tverrfaglighet og praksisnærhet som grunnlag for undervisning og forskning. Det fordrer frimodighet og raushet i forhold til beslektede fagområder. Det samlede forskningsmiljøet er innrettet mot relevante næringsområder som olje og mat, og mot innovasjon og entreprenørskap.

Ressursene er likevel ikke vektige nok til at Per Dahl kunne anbefale et komplett flytting av NVH til Rogaland. Derimot burde forholdene ligge godt til rette for en utbygging av veterinærmedisinsk undervisningen på produksjonsdyr og kjøttkontroll. Her har regionen sin sterke side, og et utvidet fokus på dette kjerneområdet tilsier en utvikling av det veterinærfaglige miljøet i Rogaland med utgangspunkt i småfeinstituttet i Sandnes.

Direktør **Bjørn Næss** ved Veterinærinstituttet følte at hans institutt kom ut som et slags appendiks i mandatet fra departementet. Han minnet om at instituttet har viktige nasjonale oppgaver innen forskning, overvåkning, rådgivning og beredskap. Medarbeiderne forvalter en utstrakt kompetanse innen diagnostiske disipliner og epidemiologi. Det har viktige overvåknings- og kontrolloppgaver på vegne av myndighetene, det ivaretar Norsk zoonosesenter og er internasjonalt referanselaboratorium for utvalgte dyresykdommer. Instituttet har 300 ansatte, derav 100 forskere. Det er videre et tett faglig samarbeid med NVH, bl.a. har man felles bibliotek, og mange ansatte ved VI har også professor II-stilling ved NVH.

Bjørn Næss minnet videre om at instituttet disponerer 20 000m² med laboratorier, hvorav tre fjerdedeler er plassert i Oslo. Nesten hele denne bygningsmassen er enten nybygget eller totalrenovert i løpet av 1990-årene. Virksomheten utenfor Oslo er orientert mot fiskehelse, særlig gjelder dette avdelingen i Bergen. Samfunnsøkonomisk vil det være meget lite gunstig om Veterinærinstituttet må flytte fra sine lokaler nå, og det er vanskelig å se at gjenbruksverdien for denne typen spesiallokaler kan tilsvare byggekostnadene.

Han fremholdt sterkt at uansett organiseringen av NVH er det viktig for VI at samlokaliseringen på Adamstua fortsetter. Derimot synes det å være fornuft i å bygge ut praktisk undervisning på produksjonsdyr i Sandnes, en aktivitet som også kan trekke vekslers på Veterinærinstituttets avdeling samme sted.

Innspill fra ansatte og studenter

Arbeidsgruppen hadde også bedt om innspill fra ansatte og studenter ved NVH og NLH.

Leder i forskerforbundet ved NVH **Torleiv Løken** understreket at de ansatte langt på vei oppfattet NVH og Veterinærinstituttet som en felles institusjon. For miljøet er det overmåte viktig med nærhet til Veterinærinstituttet på Adamstua. Situasjon for de ansatte ved NVH er likevel vanskelig. Arbeidsmiljøet lider under umoderne og dårlig vedlikeholdte lokaler, og det vanskelig å arbeide langsiktig uten at spørsmålet om flytting er avgjort. Det er derfor viktig med en rask avklaring om fremtiden for NVH.

Student **Torolf Storsul** fra NVH støttet seg på et allmøtevedtak fra veterinærstudentene. Det viktige for arbeidsgruppen må være å holde fokus på faglige forhold og rammene for undervisning og forskning, og det faglige nettverk som høyskolen er en del av. Studentene mener den naturlige konklusjon er at utdanningen blir værende på Adamstua, men at man utnytter avdelingen i Sandnes langt bedre når det gjelder undervisning på produksjonsdyr. Samordningsgevinstene som eventuelt skulle komme ved en sammenslåing med NLH og flytting til Ås, kan tas ut i gode samarbeidsallianser.

Leder i Forskerforbundet ved NLH **Sigurd Rystad** tok utgangspunkt i Lars Aukrusts presentasjon, som han mente innholdt gode og riktige visjoner for landbrukshøyskolen. Også den veterinærmedisinske utdanningen vil ha glede av å være del av et vitalisert Ås-miljø. Rystad understreket sterkt betydningen av det gode læringsmiljøet på Ås, med "heldøgnsstudenter" som bruker all sin energi på studier og studentaktiviteter.

NLH har likevel en del problemer av mer strukturell art. Den tilbyr små nisjeutdanninger som trenger en omfattende og kostbar infrastruktur. Infrastrukturkostnader utgjør mer enn halvparten av høyskolens budsjett. Det er derfor naturlig å lete etter rasjonaliseringsgevinster i bruken av denne infrastrukturen, og her mener NLH det er mye å hente ved en samling av de "grønne miljøene" på Ås. Ikke minst for å unngå ytterligere infrastrukturkostnader er det viktig å unngå flere administrative nivåer over NLH. En utdypet strategisk allianse kan imidlertid være en vei utenom "tvangsekteskap", men det forutsetter forpliktende løsninger fra begge parter.

Student **Ingvild Stenseth** ved NLH talte med utgangspunkt i studentenes perspektiv på utdanning og forskning. Hennes ankepunkt mot de nåværende allianseordninger var at studentene merker for lite til samarbeidet mellom NLH og NVH, særlig på områder som husdyrfag og akvakultur, og i noe mindre grad matvitenskap og bioteknologi. Studentene ønsker en større utveksling av kompetanse mellom utdanningene og forskningsmiljøene. Til slutt understreket Stenseth at Ås er et fint sted å studere: man har frisk luft, fjøslukt og ikke minst Studenter-samfunnet!

Plenumsdebatten

I den avsluttende plenumsdebatten mottok arbeidsgruppen mange innspill til sitt videre arbeid.

Erik Dybing fra Nasjonalt folkehelseinstitutt pekte på det sterke faglige miljøet som var bygget opp rundt Veterinærhøgskolen på Adamstua, og behovet for å videreutvikle dette i perspektivet mat og helse.

Eivind Liven fra Statens Dyrehelsetilsyn mente at arbeidsgruppen særlig må se på problemfeltet mattrygghet. På det området har veterinærmedisin en kjernekompetanse, og det er viktig å samle de nasjonale ressursene på området. Videre må man klart skille mellom det vitenska-

pelige og næringsinteresser. Plasseringen av klinikkbygget kan ikke være det viktigste, men å legge grunnlaget for en langsiktig utvikling av et sterkt fagmiljø.

Halvor Hektoen fra Veterinærforeningen påpekte at utdanningen må organiseres og utvikles slik at yrkesgruppen veterinærer fortsatt vil være konkurransedyktige på arbeidsmarkedet. Det er i dag en levedyktig men skjør veterinærutdanning på Adamstua, og denne bør ikke assimileres inn i det landbruksfaglige miljøet. *Det viktige er etter hans syn å bevare utdanningens egenart.*

Anne Marte Tronsmo fra NLH sammenlignet veterinærutdanningen med faget plantehelse, som ble integrert i NLH for 60 år siden. Faget har likevel overlevd og utviklet seg innenfor rammen av et jordbruksfaglig utdanningsmiljø. Det økede fokus på mattrygghet innebærer en dreining mot forebygging snarere enn ettertids kontroll av kvaliteten på matvarer. Mattrygghetshensyn må være integrert i hele produksjonen, med sterkt fokus på næringsmiddelhygiene, og her er det sammenfallende interesser mellom veterinærmedisin og landbruksfag.

Sverre Bjørnstad fra GENO sa at som avtager av kandidater ønsket han seg et sterkest mulig biofaglig og veterinærmedisinsk forskningsmiljø (evt. -er), som kan gå inn i husdyr- og havbruksnæringene. Her er man avhengig av kandidater fra begge fagmiljøer. God dyrehelse er et konkurransefortrinn for Norge på matområdet. Det er viktig å fjerne årsakene til sykdom, og da er det nødvendig med et tett samarbeid over faggrensene. Det er behov for en felles ledelse og god organisering av forskningen, som kan sikre at den samlede ressursflyten utnyttes best mulig.

Aksel Bernhoft fra Veterinærinstituttet viste til de tunge investeringene som er gjort fra VIs side på Adamstua, og de tette samarbeidsrelasjonene mellom VI og NVH, noe som ble belagt med en rekke illustrerende talleksempler. *Han mente det ville bety en alvorlig svekkelse av fagmiljøet dersom NVH og VI lokaliseres hver for seg.*

Magnus Valland fra Statens næringsmiddeltilsyn viste til de faglige vurderinger som ble gjort forut for lokaliseringen av Mattilsynet, og ba arbeidsgruppen komme med en klar anbefaling til myndighetene om å holde dette miljøet samlet.

Hogne Vik fra Matforsk fremhevet behovene og mulighetene i norsk næringsmiddelindustri. Vi har en god matproduksjon i Norge, og det har vært atskillig politisk oppmerksomhet mot feltet i den senere tid. Fagmiljøene bør kjenne sin besøkelsestid: det er nå mulighetene ligger der til å hente ressurser til nysatsinger på matområdet. Da trenger vi sterke akademiske miljøer som kan være utgangspunkt for knoppskyting innenfor kunnskapsbasert matvareproduksjon.

Harald Waldeland fra NVHs avdeling i Sandnes tok utgangspunkt i søkningen til ulike faggrupper innenfor veterinærmedisin, og den relativt sett svekkede interessen for å arbeide med produksjonsdyr. Samtidig er dette et fagfelt i sterk endring. Individbehandling går tilbake, mens det i større grad legges vekt på å utrede hele besetninger. Utdanning rettet mot produksjonsdyr bør derfor plasseres i et område med høy dyretetthet, slik som Rogalandsregionen. Uavhengig av plassering av klinikkbygg på Ås eller Adamstua vil det derfor være et stort behov for å bygge ut den eksisterende virksomheten i Sandnes.

Bjarne Bråstad fra NLH mente at fagmiljøet på Ås kan spille en viktig rolle i en moderne veterinærutdanning. Landbrukshøgskolen tilbyr bl.a. forskningsbasert undervisning innenfor

ernæringsfysiologi og bio-informatikk, områder der det vil være store muligheter for fruktbart samspill innenfor rammen av et norsk naturbruksuniversitet.

Nina Solvang fra Norsk studentunion – høyskolene i Oslo mente at de hovedkonklusjonene som ble trukket i NOU 16:1994 *Den grønne grein på kunnskapens tre* måtte ligge fast, men at et tettere samarbeid og en eventuell sambruk av lokaler på Ås kan utredes nærmere. Det kan også være fruktbart å utrede muligheten for at NVH kan bli et fakultet under Universitetet i Oslo. Ellers understreket representanten fra NSU at det måtte være verdt å lytte til et samlet veterinærfaglig miljø.

Sissel Gaarder fra Ås kommune sa at NLH allerede er den største virksomheten i kommunen, og at kommunen på det hjerteligste ønsker velkommen NVH-VI hit. Ås er en vekstkommune i Oslo-området ytterkant, og der er satt av arealer til boligbygging, nye skoler, barnehageutbygging osv.

Rektor **Knut Hove** ved NLH pekte på at avstanden mellom Ås og Oslo bare er 30 kilometer, og at dette ikke kan være noe hinder for et nært samarbeid med Universitetet i Oslo. Videre er det klart at undervisningstilbudet i Sandnes må opprettholdes og videreutvikles også dersom veterinærutdanningen flyttes til Ås.

Siste ord i plenumsdebatten gikk til **Jessica Kathle** fra Universitetet i Oslo. Hun pekte på at endringer i organisering ikke nødvendigvis er det samme som annen lokalisering, men at forsknings- og undervisningsressursene må sees i sin fulle sammenheng. UiO ser ikke noe poeng i å bli større, men vil ellers bidra til en best mulig løsning for hele fagmiljøet.

Oppsummering av oppstartskonferansen

På vegne av arbeidsgruppen oppsummerte **Kirsten Indgjerd Værdal** noen av de synspunktene som hadde kommet frem i løpet av dagen. Hun understreket at gruppen måtte ta hensyn til så vel veterinærmedisin som husdyrfag og akvafag. Sterke fagmiljøer er en forutsetning både for utdanning og forskning, og utredningsgruppen vil nærme seg fagmiljøene med all mulig respekt. Samtidig er gruppen seg bevisst at den må tenke langsiktig, og at den vil foreta historiske valg. Samtidig åpner den politiske situasjonen, der det er stor oppmerksomhet rundt disse spørsmålene, for nye visjoner: gruppen befinner seg i mulighetenes landskap.

Befaringer, møter

Arbeidsgruppen har lagt stor vekt på å besøke berørte institusjoner og beslektede universiteter i våre to naboland Sverige og Danmark. Spesielt for gruppens ikke-veterinærer har dette vært

interessant, nyttig og opplysende. Oppsummeringen av befaringsene reflekterer hva institusjonene selv har valgt å presentere for arbeidsgruppen, og må ikke oppfattes som en gjennomgang av disse i hele sin bredde.

Befaring ved Norges veterinærhøgskole

Arbeidsgruppen gjestet NVH på Adamstua den 29. oktober 2002. Vert var rektor Lars Moe, og arbeidsgruppen møtte sentrale personer fra høyskolens ledelse, fagpersonale samt to representanter for studentene.

NVH har 430 ordinære studenter og 360 ansatte, herav 160 vitenskapelige og 200 i teknisk-administrative stillinger. . Budsjettet for 2001 var 240 millioner kroner. Institusjonen har som mål å sikre at Norge får den nødvendige veterinærkompetanse gjennom sine utdanninger og bidra til å sikre trygg mat og god dyrehelse gjennom sin forskning. Forskningen er organisert i tre grupper: akvamedisin, dyrehelse-mattrygghet, og komparativ medisin. Undervisningen er til nå ivarettatt av 8 institutter, men disse vil fra 1. juli 2003 bli samlet i fire storinstitutter: basalfag og akvamedisin, mattrygghet og infeksjonsbiologi, produksjonsdyrmedisin, og sports- og familiedyrmedisin. NVH har også valgt en ny ledermodell for sine institutter. Som en av de første utdanningsinstitusjonene i landet vil NVH tilsette instituttstyrere på åremål etter en ekstern utlysning (tilsatte ved institusjonen kan selvsagt også søke). NVH har nettopp gjennomført en større strategiprosess der man har forsøkt å beskrive faglige utviklingstrekk de neste 15-20 år. Scenarioarbeidet danner basis for høyskolens videre strategiarbeid.

Til å være en utdanningsinstitusjon har NVH uvanlig stor andel inntekter, i 2001 nærmere 100 mill. kroner. Disse stammer dels fra oppdrag (forskning, laboratorietjenester) og dels gjennom drift av dyrehospitalet. Egeninntekten utgjør 43% av totalbudsjettet. NVH mener det ikke kan være tvil om at budsjettbevilgningene har gått ned som følge av overføringen av institusjonen fra Landbruksdepartementet til Utdannings- og forskningsdepartementet. Dette forklarer også den høye andelen egeninntekter. Et annet viktig forhold er at alle utgifter for veterinærutdanningen er synlige i NVHs budsjetter. Hospitaldriften som danner basis for veterinærutdanningen er i sin helhet oppført på NVHs budsjett, noe som virker kostnadsdrivende ettersom det her inngår utgifter til driften av "dyrenes rikshospital" som bare indirekte kommer utdanningen og forskningen til gode.

Rektor **Lars Moe** la ikke skjul på at man stod overfor betydelige utfordringer i tiden fremover. I sin presentasjon tok han utgangspunkt i utredningsgruppens mandat, og mente at de alternativene som best uttrykte det veterinærmedisinske miljøets behov var enten at NVH fortsatte som selvstendig høyskole som i dag, eller ble organisert som et fakultet under Universitetet i Oslo. Dette ut fra at veterinærmedisin har nært slektskap og i utstrakt grad felles kunnskapsgrunnlag med humanmedisin, og at NVHs samarbeidspartnere ligger enten på Adamstua (Veterinærinstituttet, Statens Næringsmiddeltilsyn) eller i umiddelbar nærhet (universitetssykehusene, UiO).

Akvamedisin er en stor og økende del av NVHs aktivitet. Etter rektor Lars Moes vurdering er fagfeltet den enkeltaktivitet ved NVH som har mest å tape på en flytting av veterinærmedisin til Ås. Samlet sett er det et slagkraftig miljø for fisk på Østlandsområdet, med tyngdepunkt på Adamstua (NVH + VI), men man opplever sterk konkurranse om forskningsressurser og –prosjekter med tunge miljøer i Bergen og Tromsø, som mener at fiskeforskningen naturlig hører til her. Det er et faktum at de "blå" næringene ser med betydelig skepsis på

kulturen innenfor ”grønn” sektor. Særlig er man kritiske til den sterke avhengigheten av subsidier og beskyttende importhindringer. Ikke minst er dette et uttrykk for perspektivforskjellene mellom en sterkt eksportrettet næring som fiskeri og havbruk og en mer innadvendt næring som norsk landbruk, med vekt på selvforsyning og matvaresikkerhet. Striden rundt organiseringen og plasseringen av Mattilsynet brakte mange av disse konfliktene til overflaten. Dersom NVH blir flyttet til Ås, kan det bre seg en oppfatning om at veterinærmedisin er blitt klistret enda nærmere til ”grønn” sektor, og dermed vil bli mindre interessant som samarbeidspartner for ”blå” næringer.

Et sentralt spørsmål i det nevnte scenariewerket ved institusjonen er dyretallproblematikken på Østlandet. Det kan bli behov for utvidet bruk av Småfeinstituttet i Sandnes innenfor undervisningen på produksjonsdyr. NVH ønsker å bruke NOVA-samarbeidet mer aktivt. Sisteåret i veterinærutdanningen er under omlegging, og ventelig vil det (uten at man tar skrittet fullt ut med linjedeling av utdanningen) åpnes for større faglig fordypning. Det kan ikke forventes at NVH selv kan dekke kompetansebehovet innen enhver mulig spesialisering, så her vil man satse på større utveksling med de øvrige veterinærutdanningene i NOVA-samarbeidet. NVHs fremste bidrag til samarbeidet vil være innenfor akvamedisin, småfeforskning og mattrygghet, der man oppfatter seg å være ledende i Norden og gjerne vil ta imot flere studenter.

Norges veterinærhøgskoles lokaler

NVHs disponerer i dag 35 900 kvm på Adamstua. De eldste bygningene ble bygd på 1920-tallet. Den siste bygningen som ble oppført var innflyttingsklart i 1996, og huser blant annet NVHs bibliotek, laboratorier for VI og et stort auditorium med plass for ca 180 personer. NVHs bygninger er av varierende kvalitet. En del bygninger har blitt oppgradert og tilfredsstiller dagens krav. Andre, og spesielt de som huser klinikker for produksjonsdyr, er for trange og de tilfredsstiller ikke dagens krav til hygiene og arbeidsmiljø og krav til dyrehospital.

Arbeidsgruppen fikk se lokaler som var alt fra moderne og vel tjenlige til fullstendig nedslitte, umoderne og ikke lenger tjenlige til sine formål. På overordnet nivå ser en hvordan stadige omdisponeringer og flikkverk innenfor den eksisterende bygningsmassen har ført til at kommunikasjonslinjene i anlegget er uoversiktlige og ulogiske, og formodentlig også lite hensiktsmessige. **Administrasjonen** og **rektoratet** holder til i den gamle hovedbygningen. Deler av undervisningen foregår også her (vesentlig auditorier, men også noen demonstrasjonsrom). Bygningen er bevaringsverdig (oppført på Byantikvarens ”gule liste”). Det umiddelbare inntrykket er at bygningen er i god stand og fortsatt brukbar til sitt formål. De arkitektoniske kvalitetene forlener dessuten høyskolen den verdighet som tilkommer en akademisk utdanningsinstitusjon.

De to opprinnelige sidebygningene utgjør en viktig del av anleggets helhetsvirkning og er følgelig også bevaringsverdige. I den venstre (søndre) sidebygningen ligger **klinikken for produksjonsdyr**. Forholdene her er under enhver kritikk – lokalene har ikke på lange tider vært hensiktsmessige, verken for veterinærmedisinsk virksomhet eller til undervisningsformål, og er heller ikke egnet til oppstalling av dyr. Blant annet er gjødselhåndteringen svært tungvint og de hygieniske forholdene neppe etter forskriftene. Det mangler også garderober for studentene. Det vil ikke være mulig å avhjelpe dette uten å foreta ødeleggende inngrep i bygningen. Den kan imidlertid bygges om til andre undervisningsformål dersom produksjonsdyrklinikken flyttes. Bevaringshensyn setter likevel grenser for fremtidig bruk av bygningen.

I den høyre (nordre) sidebygningen ligger **klinikken for sportsdyr** (hester). Denne er sammenbygget med den mer moderne klinikken for familiedyr. Lokalene bærer preg av hard bruk

og mangelfullt vedlikehold, men er lyse og romslige med brukbare arbeidsforhold. Arbeidsgruppen fikk se en nyinnredet operasjonssal som viser mulighetene innenfor den eksisterende bygningen dersom man satser på en oppgradering. Bygningen som rommer **klinikken for familiedyr** er forholdsvis ny, men bærer allerede preg å ha vært ombygget flere ganger, stykkevis og delt. Interiørene har derfor få arkitektoniske kvaliteter, samtidig som den store trafikken av publikum og deres dyr gir betydelig slitasje. Det er behov for ombygging og oppgradering etter en samlet plan dersom standarden skal heves til et fullgodt nivå. At de ansatte opplever forholdene som gode sier mer om de øvrige lokalene ved NVH enn om denne bygningen isolert sett.

Det finnes også andre lokaler for **oppstalling av dyr og forsøksvirksomhet**, herunder **akvarium for fisk**, men av hensyn til sikkerhet / smittevern og dyrevelferd kunne ikke arbeidsgruppen besiktige disse. Høyskolens egen bedømmelse var at dyrestallene i bygning 12 og 13 ikke lenger er tjenelige og til dels i meget dårlig bygningsmessig stand (bygning 13 ble oppført på 1950-tallet i lette materialer og er som følge av byggemåten vanskelig å vedlikeholde). Disse er derfor foreslått revet og erstattet med en ny bygning, som sammen med eksisterende lokaler etter høyskolens syn vil utgjøre et fullverdig klinikkenter for veterinærutdanningen. Et forprosjekt er utarbeidet av en uavhengig arkitekt, og byggebehovet anslås til ca. 3500 kvm. Arbeidsgruppen har fått dette kostnadsvurdert av Statsbygg.

Gruppen fikk se flere **laboratorier** til bruk i forskning og undervisning som syntes hensiktsmessige og funksjonelle, og som de ansatte selv var godt fornøyd med. Disse var delvis plassert i nye bygninger langs Sognsveien og dels i den rehabiliterte gamle skolebygningen på Lindern. Sistnevnte lå noe avsondret fra resten av høyskolen, men ellers var dette fullt brukbare lokaler. **Biblioteket** holder også til i en ny bygning, i lyse og innbydende lokaler. Dette betjener også Veterinærinstituttet og de øvrige virksomhetene på området, og har felles foajé med nabobygningen, der Statens næringsmiddeltilsyn holder til. Veterinærhøyskolen har full dekning av **lesesalsplasser** for sine studenter (hvert kull disponerer en lesesal), og en brukbar **kantine** for studenter og ansatte i en moderne sidebygning, selv om førsteinntrykket også her var noe forlorent.

De flyktige inntrykkene arbeidsgruppen fikk ved omvisningen og som er gjengitt her, må ikke oppfattes som noen bygningsteknisk gjennomgang av anlegget på Adamstua. Det henvises i stedet til rapporten fra Statsbygg (se vedlegg). Gruppens inntrykk er at en del av de lokalene som NVH har i dag, herunder hovedbygningen, synes å være egnet for forsknings- og undervisningsformål og fortsatt er brukbare dersom de pusses opp. Den nyeste delen av klinikken kan også bli tjenelige dersom den får en gjennomgripende modernisering og oppgradering. For produksjonsdyrklinikken og delvis hesteklinikken er situasjonen prekær, og må avhjelpes umiddelbart dersom det overhode skal være mulig å opprettholde undervisningen innen dette fagområdet.

Befaring ved Institutt for småfeforskning, Sandnes

Arbeidsgruppens leder, medlemmet Bjarne Aalvik og sekretæren besøkte Institutt for småfeforskning i Sandnes den 12. desember 2002. Vert var instituttstyrer Harald Waldeland, og arbeidsgruppens utsendte traff ansatte ved instituttet, Veterinærinstituttets avdeling i Rogaland, Statens dyrehelsetilsyn, Fylkesveterinæren, mulige samarbeidspartnere innen fiskeoppdrett i Rogaland og representanter for Sandnes kommune.

Professor **Harald Waldeland** redegjorde for virksomheten ved ISf. Instituttet ble en del av NVH først i 1991. Tidligere var den en egen institusjon under navnet Statens veterinære forsøksgård for småfe, som ble opprettet i 1942. Instituttet disponerer en eiendom på 650 da, og er samlokalisert med VI-Rogaland, Statens dyrehelsetilsyn og Fylkesveterinæren i Statens veterinære senter på Høyland rett utenfor Sandnes sentrum. Man undersøker nå om Mattilsynets regionkontor også kan få plass på området, men det vil kreve nybygg. Lokalene betegnes som velegnede. Hoveddelen av laboratoriene er plassert i et nybygg fra 1993 på ca. 1600 kvm. Fra samme tid stammer et spesialromsbygg på ca 380 kvm og ett operasjonsbygg på ca 100 kvm. Det finnes også et eldre laboratorium på 550 kvm, et større forsøksfjøs/driftsbygning fra 1960-tallet, som delvis er ominnredet med isolater, finansiert av Norges forskningsråd for sau med smittsomme sykdommer (scrapie). Man har 180 vinterforede sauer som brukes i forsøksvirksomheten, og åtte vinterforede okser ”attåt”, som blir betjent av et relativt omfattende gardsbruk. En eldre prestebolig er ombygget til leiligheter/internat med plass for inntil 11 studenter og fire gjesteforskere. ISf har 13 ansatte, herav tre vitenskapelige (to professorer).

Inntil nylig inngikk et opphold ved ISf i grunnutdanningen for veterinærer, men dette er i det siste sløyfet av økonomiske grunner. Studentene fikk tidligere all undervisning om småfe her: obduksjon, undersøkelse og behandling av innsendte dyr, operasjoner på innsendte dyr, sykdom på egen flokk, drektighetsundersøkelse og lamming. Lokalene som ble oppført i 1993 er delvis ment for denne undervisningen og utnyttet ikke i dag. ISf mener selv at man ved instituttet og i samarbeid med lokale veterinærer i Rogaland, kan gi studenter et godt tilbud på småfesykdommer, praktisk kjøttkontroll, inseminasjon og drektighetskontroll av storfe (ved å utnytte slakteriet i Egersund) og fordypningsoppgaver mot produksjonsdyr. Innen en halv times kjøring fra Sandnes finnes det 31 praktiserende veterinærer, og det store flertallet av disse har sagt seg villige til å ta i mot studenter i ambulatorisk praksis. Man ser også gode muligheter for samarbeid med havbruksnæringen, som er økende i regionen. I dag er det mest enkelte NOVA-studenter og stipendiater som har studieopphold eller arbeidsplass ved instituttet.

Professor **Martha J. Ulvund** redegjorde for forskningen ved ISf. I all hovedsak er denne rettet mot sykdom på sau, og i de senere årene har prionforskning (scrapie) vært det dominerende feltet. 5 årsverk er beskjeftiget med prionforskning, herav fire NFR-stipendiater. Instituttet er strategisk velplassert for forskning på sau. I tillegg til egen forsøksflokk finnes 20% av bestanden av sau i Norge innen kort rekkevidde. Man har isolasjonsavdeling for syke dyr og isolatbokser for smittfarlige dyr, og et laboratorium for klinisk patologi som beskjeftiger tre personer. Man samarbeider tett med forskningsmiljøer i Skottland, Holland og Oslo. I Rogaland er de viktigste samarbeidspartnere Planteforsk (fôr), Sentralsykehuset (patologi) og Arkeologisk museum (botanikk). Man har en høy produktivitet pr. ansatt, og er etter eget skjønn en kostnadseffektiv institusjon.

På spørsmål fra arbeidsgruppens leder svarte Martha J. Ulvund at ISf var lite integrert i undervisningen og forskningen ved det øvrige NVH. Etter omorganiseringen av NVH sentralt vil instituttet inngå som en fagseksjon under institutt for produksjonsdyrsykdommer, og man var meget spent på hvilke konsekvenser det kunne få for virksomheten. Aktiviteten ved ISf er i dag nær et minimum av hva som er nødvendig for å opprettholde kvalitativ god forskning.

Varaordfører **Steinar Ims** i Sandnes kommune redegjorde kort for kommunens holdning og gjeldende reguleringsbestemmelser. Han kunne ikke se at det var noe i veien for en videre ut-

bygging av Statens veterinære senter på Høyland, og sa at kommunen ville være meget imøtekommende i så måte. Han forsikret også at senteret også fremover vil bli liggende i et landlig miljø, ettersom området rundt er regulert til jordbruks- og rekreasjonsformål.

Veterinærinstituttet i Rogaland

Laboratoriestyrer **Ingvar Solberg** presenterte Veterinærinstituttets virksomhet på Sandnes. VI-Rogaland er et diagnoselaboratorium for sykdom på dyr. For dyr på land dekker man Rogaland og Agder, mens man for fisk har ansvaret for Rogaland og Hordaland syd for Åkrafjorden. Oppgavene er sykdomsovervåkning og -kontroll, sykdomsberedskap (munn og klov-syke etc.) og opplysnings- og veiledningsvirksomhet. 16 personer arbeider ved VI-Rogaland, herav 4 veterinærer. Praktisk og faglig har man stor nytte av samlokaliseringen med et forskningsmiljø som ISf, med flere fasiliteter felles. VI-Rogaland kan eventuelt bidra til undervisningen, men med bare fire veterinærer er dette svært personavhengig. VI-Rogaland kan også yte støttefunksjoner for en ambulatorisk praksis dersom dette lokaliseres til Sandnes, som for eksempel obduksjon og patologi.

Havbruk og fiskehelsearbeid i Rogaland

Arbeidsgruppen var spesielt interessert i mulighetene for undervisning og forskning rettet mot havbruk og fiskehelse i Rogaland. I den anledning hadde man invitert forsker **Trygve Berg Lea**, Nutreco Aquaculture Research Center, og veterinær **Solveig Nygaard**, Fiskehelse og miljø AS. I Rogaland er det 54 konsesjoner til oppdrett av matfisk, herunder ”nye” fiskesorter som torsk, kveite, piggvar m.m, og skjell dyrking (blåskjell, kamskjell og østers). Det landes også betydelige kvanta fisk i fylket. Deler av virksomheten ved Rogalandsforskning er rettet inn mot akvamiljø, med spesielt fokus på forurensingsproblematikken. Rogalandsforsknings Biosentrum arbeider bl.a. med biopolymerer, enzymer, fôr, startkulturer og fiskevaksiner. Betydelige forskningsmiljøer finnes også hos kommersielle aktører som Nutreco Aquaculture Research Center og NorAqua Innovation. Alle disse aktørene er innen rekkevidde fra ISf i Sandnes.

Nutreco ARC inngår i et verdensomspennende konsern med hovedkontor i Amsterdam og interesser innenfor forproduksjon til fisk, svin og fjørfe. Forskningsaktiviteten i Norge rettet mot fisk er samlet i Aquaculture Research Center, som omfatter 60 årsverk og omsetter for 74 millioner kroner. Her inngår også en forskningsbevilgning på 10 millioner kroner fra Norges forskningsråd. Forskningssamarbeidet er særlig med NVH, VI og Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt i Bergen, samt Akvaforsk på Ås og internasjonale samarbeidspartnere. I tillegg til en forskningsstasjon omfatter virksomheten en småskala forfabrikk og et pilotanlegg for oppdrett, Lerang forsøkanlegg for fiskeoppdrett. Trygve Berg Lea fortalte at oppdrettsindustrien må forholde seg til et stadig mer komplisert regelverk innenfor EU på matvaretrygghet, som reflekterer kundeforventninger til mat og synspunktene til ulike pressgrupper. EU forholder seg kun til publiserte forskningsresultater når man fastsetter sitt regelverk. Nutreco har derfor gjennom to datterselskap (Marine Harvest og Skretting) og en ekstern samarbeidspartner (AKVASmart) opprettet et eget forskningssenter – Center for Aquaculture Competence på Hjelmeland nord for Stavanger. Samarbeidspartnere er Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (tidl. Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt), Veterinærinstituttet, NVH og Høgskolen i Stavanger. Her arbeider man etter prinsippet om åpenhet i forskningen og er meget interessert i å motta studenter og stipendiater.

Solveig M.R. Nygaard er havbruksveterinær i privat praksis (Fiskehelse og Miljø AS), og har tatt i mot og veiledet veterinærstudenter i havbruk. Ut fra sin erfaring understreket hun at studentene har behov for å se alle produksjonstrinn i moderne akvakultur, fra behandling av

stamfisk til kontroll av ferdig produkt. Det er hos praktiserende veterinærer at studentene kan få opplæring i praktisk fiskehelsearbeid. Etter hennes syn hadde studentene et brukbart grunnlag fra NVH, men det er viktig å være klar over at produksjonen i havbruket varierer gjennom hele sesongen. Arbeidsoppgavene for en havbruksveterinær er ikke de samme i januar-februar som i mai-juni, og studentene har følgelig behov for å følge praksis gjennom et helt år. Etter hvert har man lagt mer vekt på overvåking og kontroll tidlig i produksjonskjeden, på stamfisk og smolt, og mindre på ettertids kontroll av ferdig produkt. I Rogaland har man den store fordel at hele spennet i næringen fra stamfiskanlegg til slakteri finnes innenfor relativt korte avstander, og at veterinærene på feltet er interessert i å ta imot studenter. Noe reising må man likevel godta, ettersom myndighetene ideelt sett mener det skal være fem kilometer mellom hvert anlegg og i hvert fall ikke mindre enn to. Ut fra beliggenheten til oppdrettsanleggene og kommunikasjon i Rogaland er internatet ved ISf forholdsvis gunstig lokalisert også med hensyn på fisk.

Møte med Veterinærinstituttet

Arbeidsgruppens leder og sekretæren hadde den 17. oktober 2002 et møte med direktør **Bjørn Næss** ved Veterinærinstituttet. Det er et nært faglig samarbeid på forskningssiden mellom VI og NVH, mindre på undervisningssiden. Instituttets oppdrag fra samfunnet er overvåking, beredskap og forskning på det veterinærmedisinske området, og ca. 75% av virksomheten har karakter av forvaltningsstøtte mot myndighetene. Oppgavene er knyttet opp mot mattrygghet, dyre-, fiske- og skjellhelse.

Noen av forskerne ved Veterinærinstituttet underviser ved NVH innenfor enkelte spesialiteter (bl.a. fjørfe og vilt), og flere ansatte ved instituttet har II-stillinger ved høyskolen. På spørsmål om det hadde vært naturlig å slå sammen de to institusjonene svarte Bjørn Næss at et nærmere samarbeide har vært forsøkt tidligere, på 1970-tallet. Det ble den gang opprettet fire fellesavdelinger som var samlokalisert. I praksis viste det seg imidlertid vanskelig å få høyskolens ”undervisningskultur” til å fungere sammen med i instituttets ”kultekultur”. Prioriteringen av oppgaver var ulik, og VI kunne ikke leve med at viktige oppdrag med tidspress ikke ble gjennomført fordi undervisningsoppgaver hadde forrang. Hovedsamarbeidet mellom de to institusjonene er på forskningssiden, og Veterinærinstituttet har mindre å hente i undervisningen på grunnutdanningen. Samarbeidet fungerer imidlertid godt når det gjelder fjørfe og vilt.

Bjørn Næss understreket at det veterinærmedisinske miljøet i Norge er lite og skjørt. For Veterinærinstituttet er det viktig å holde dette miljøet mest mulig samlet. Etter hans vurdering har så vel høyskolen som instituttet en god plassering der de er i dag, blant annet på grunn av nærhet til de medisinske institusjonene og tilsynene, slik som Folkehelseinstituttet, UiO og sykehusene. VI er klart mer orientert i medisinsk retning enn mot den agrare delen. Dersom de to institusjonene blir lagt til ulike steder (NVH flytter til Ås, mens VI blir værende på Adamstua) vil det medføre en del ulemper for VI, men disse vil være til å leve med. For VI vil den klart mest uheldige løsningen være at begge institusjonene flyttes til Ås.

Faglig sett er Norge ledende i verden på fiskehelse. Dette er naturlig ettersom fisken etter hvert har blitt Norges ledende ”husdyr”, men Ås er etter Bjørn Næss’ skjønn et blindspor i forhold til fisk. Ås er landbruk, og landbruk er ikke fisk. For Veterinærinstituttets del henlegges større deler av virksomheten rettet mot fisk til Bergen, der man har naturlige samarbeidspartnere i Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt, Universitetet i Bergen og Haukeland sykehus. Oppgaven som referanselaboratorium på

viktige fiskesykdommer forblir imidlertid ved hovedkontoret i Oslo. Akvaforsk i Ås er gode på genetikk, og satsingen på et Senter for fremragende forskning rundt dette miljøet er utvilsomt riktig vei å gå. Ås-miljøet har likevel liten kunnskap om fiskehelse. Mye av forskning på fiskefôr etter hvert har gått over til kommersielle aktører som Nutreco/Skretting og EWOS, som er meget langt fremme.

Veterinærinstituttets lokaler

Veterinærinstituttet disponerer i dag 22 000 kvm på Adamstua. Av dette utgjør 4 000 kvm spesiallaboratorier (klasse 3 laboratorier [laboratorier egnet til å arbeide med alvorlige smittsomme dyresykdommer og zoonoser], arealer for produksjon av legemidler etc), 9 000 kvm andre laboratorier (klasse 2), 3 000 kvm kontorer og 6 000 kvm fellesarealer. Ca 90% av lokalene er oppgradert eller nybygget etter 1996 og holder internasjonal standard.

Befaring ved Norges landbrukshøgskole

Arbeidsgruppen besøkte NLH på Ås den 5. november 2002. Vert var rektor Knut Hove, og arbeidsgruppen møtte sentrale personer fra høyskolens ledelse, administrasjon, fagpersonale og en representant for studentene.

NLH har ca. 850 ansatte, hvorav 400 i vitenskapelige stillinger, og hadde i 2001 et årsbudsjett på 350 millioner kroner. I 2002 er det registrert 2200 studenter fordelt på 9 linjer. I tillegg kommer 250 doktorgradsstudenter. NLHs visjon er gjennom sin virksomhet å bidra til å sikre livsgrunnlaget til dagens og fremtidens generasjoner, fremstå som et ledende internasjonalt utdannings- og forskningsmiljø med vekt på samvirke mellom naturvitenskap, teknologi og samfunnsfag og møte samfunnets behov for handlingsrettet kunnskap. Høyskolene har de siste årene klart å opprettholde studenttallet, men søkningen har vist en dreining fra de tradisjonelle landbruksfagene (jord, planter, husdyr, skog) til mer generelle studieprogram innenfor økonomi og realfag. Også innenfor de enkelte fag har man forsøkt tilpasse seg etterspørselen ved å gjøre utdanningene bredere og mer generelle enn det landbruksutdanningene tradisjonelt har vært.

Fra rektor **Knut Hoves** ståsted passer en fusjon med Norges veterinærhøgskole som hånd i hanske med ambisjonen om å utvikle kompetansekjeden ”fra jord til bord”. NLHs visjon er å samordne landbrukets kunnskapssystem i et forsknings- og utdanningsmessig kraftsentrum på Ås. Rektor Knut Hove presenterte en skisse til hvordan veterinærutdanningen kunne innpasses i et fremtidig ”grønt” universitetsmiljø. NLH ønsket å integrere utdanningene mest mulig for å dra maksimal nytte av de ulike fagområdene innenfor sektoren. Knut Hoves vurdering er at moderne biologi og veterinærmedisin (og humanmedisin) konvergerer mer og mer. Dersom man organiserer veterinærutdanningen sammen med andre biofaglige utdanninger vil det etter hans mening gi øket slagkraft på hele fagområdet. Produksjonsbiologi og veterinærmedisin er etter Knut Hoves mening uløselig knyttet sammen; en forståelse av samspillet mellom gener, ernæring og miljø her påvirkning på alle nivåer i næringskjeden, også mennesket, er nødvendig i arbeidet med så vel friske som syke dyr.

Slik Knut Hove ser det, må så vel produksjonsbiologer (jord-, plante- og husdyrvitenskap), næringsmiddelteknologer og veterinærmedisinere inngå i kompetansekjeden for matproduksjon. En slik samlet kompetanse kan gi store samfunnsgevinster innen dyrehold og produksjon av ”trygg mat”. I dag utdanner NLH produksjonsbiologer og næringsmiddelteknologer, mens NVH utdanner veterinærmedisinere. Det er etter Knut Hoves vurdering store samordnings-

gevinster ved å samle disse utdanningene. Samtidig er det en faglig tilnærming mellom biologi, informatikk og medisinsk forskning. Utviklingen innen den biologisk-genetiske grunnforskning på Ås har ført til et godt forskningssamarbeid med medisinske miljøer, noe som veterinærmedisin også vil kunne dra nytte av. Det blir altså, i følge Ås-miljøet, ingen avskjæring av samarbeidet mellom medisin og veterinærmedisin om NVH flytter til Ås!

Etter NLHs syn er det et nært slektskap mellom bioproduksjon innen landbruk og havbruk. Landbruksmiljøene har lang erfaring når det gjelder alle sider ved biologisk produksjon, en kompetanse som havbruksnæringen trenger. Spesielt har man spisskompetanse på områdene avl, ernæring og miljørelasjoner.. Landbruket på sin side trenger havbruksaktiviteten for å veie opp en forventet reduksjon i landbrukssektoren i Norge, for eksempel ved å styrke landbruksnæringens muligheter som fôrprodusent. Havbruket vil få en rolle som motor for videreføring av den samlede bioproduksjonskompetansen i Norge. Akvaforsk og Matforsk finnes allerede på Ås og er godt innarbeidet på markedet for oppdragsforskning. 20% av Matforsks omsetning gjelder forskning på fisk. NLH kan ikke se at det vil innbære noen svekkelse av det samlede fiskeforskningsmiljøet på Østlandet dersom dette konsentreres til Ås.

Ved en eventuell sammenslåing mellom NLH og NVH vil det bli gjort en gjennomgang av så vel organisatoriske modeller som strukturen på utdanningene, men dette vil ikke minst være avhengig av hvilke lokaliseringalternativ man velger. NLHs fortrukne alternativ er flytting av hele Adamstua-miljøet til Ås. Mindre gunstig vil være ulike studiesteder, enten med klinikk på Ås eller med hele veterinærutdanningen på Adamstua som i dag. Valg av modell vil ha betydning for om man skal velge en to- eller trenivå-modell for organisering av høyskolen (dvs. med eller uten fakulteter).

Struktureringen av utdanningen spiller også inn når man skal vurdere organisasjonsmodell. NLH mener at en viktig gevinst ved fusjon vil være at deler av grunnutdanningen kan samordnes og rasjonaliseres. Etter rektor Knut Hoves syn er det ikke noe i veien for at den bachelor-master-modellen som NLH nå innfører i sine øvrige utdanninger (med unntak av landskapsarkitektur) også kan omfatte veterinærutdanning, slik at denne organiseres som en 3+3-modell der cand.med.vet-graden er en treårig påbygging på en biofaglig bachelorgrad. Kapasiteten på undervisning i grunnlagsfag er i dag ca. 200 kandidater/år på bachelornivå, men NLH mente over bordet at denne uten problemer kan økes til ca 300. Med veterinærutdanningen som ”lokke-” eller ”motiveringsfag” kunne man få en vesentlig bedre rekruttering til den biofaglige grunnutdanningen. Utfordringen blir å utvikle relevante mastergrader som kan være interessante for de studentene som ikke får plass på veterinærutdanningen.

En modell man vurderte var en ”asymmetrisk” organisering av den samlede institusjonen, der utdanningene ivaretas i fakultetsorganisasjoner, mens forskningen (og forskerutdanningen?) organiseres innenfor instituttene. Det vil gi en modell med tre nivåer, men der det reelt sett bare er to nivåer involvert i hvert enkelt saksfelt (rektor/styre og henholdsvis fakultet eller institutt).

Samarbeid med instituttsektoren på Ås

Våren 2001 etablerte NLH og Matforsk en strategisk allianse (”Matalliansen”). Alliansens innsatsområder omfatter kandidat- og forskerutdanning, oppdrags- og konsulentvirksomhet, etter- og videreutdanning og forskning finansiert over basisbevilgningen. Gjennom koordinering og felles utnyttelse av institusjonenes samlede ressurser skal en framstå som Matsektorens foretrukne kunnskapsleverandør og holde et høyt internasjonalt nivå innen definerte

områder. Alliansen har allerede ført til en betydelig økning i porteføljen på oppdrags- og etter- og videreutdanningssiden innenfor matsektoren.

Våren 2002 ble det inngått en strategisk samarbeidsavtale mellom NLH og Akvaforsk. Avtalen omfatter utdanning og forskning, og har mange likhetstrekk med Matalliansen. Gjennom det strategiske samarbeidet skal de to institusjonene innta den akademiske lederposisjon innen akvakultur i Norge og Norden, og være akvakulturnæringens og –forvaltningens foretrukne kunnskapsleverandør innen definerte områder (avl, ernæring, forproduksjon). Avtalen åpner for samarbeid med Matforsk om foredling av produkter fra akvakultursektoren.

Våren 2002 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom på den ene siden NLH, på den andre siden Jordforsk, Planteforsk, Skogforsk og NIOS, om etablering av ”Alliansen for utviklings-samarbeid”. Et hovedmål med alliansen er å etablere en felles inngangsportal for landbruks-relatert bistandsvirksomhet, og gjøre det samlede forskningsmiljøet ved institusjonene enda mer attraktivt som prosjektpartner for eksterne oppdragsgivere. Et annet hovedformål er å bedre ressursutnyttelsen gjennom økt samordning. Avtalen åpner for deltagelse fra NVH.

Arbeidsgruppen fikk høre at samarbeidet organisert innenfor rammen av Matalliansen har vært en suksess: første året var omsetningen 2 millioner kroner, men i løpet av noen få år har dette steget til 60 millioner! Den gode utviklingen innen Matalliansen er etter arbeidsgruppens syn et godt argument for å beholde Matforsk og de øvrige instituttene som de er, og heller satse på å videreutvikle det forpliktende samarbeidet med NLH. Dette må også gjelde Veterinærinstituttet. Også en del forvaltningsspørsmål kan gjøre det vanskelig å inkorporere Matforsk og de andre frittstående instituttene i en universitetsstruktur, en konklusjon som også Carlsson-utvalget i sin tid kom til.

For å dra full nytte av en eventuell fusjon mellom NLH og NVH er det etter Knut Hoves syn viktig at det veterinærmedisinske miljøet ikke ytterligere splittes opp. Det er tvert imot av stor viktighet å holde miljøet, som er lite og sårbart, samlet. Det må etter NLHs syn bety at også Veterinærinstituttet flyttes til Ås. Instituttet har en betydelig forskningsportefølje og stor kompetanse innen fiskehelse, der det holder internasjonalt toppnivå, og det vil utgjøre en viktig brikke i det samlede kompetansemiljøet på Ås, særlig hvis instituttet trekkes mer aktivt med i det formaliserte alliansesamarbeidet. For myndighetsorgan som Mattilsynet synes sam-lokalisering mindre kritisk. Forskningsmiljøene bedriver noe forvaltningsstøtte, men det skulle være relativt uproblematisk å videreføre et slikt formalisert samarbeid selv med geo-grafisk atskilt lokalisering, var Knut Hoves vurdering.

Lokaler og forskningsressurser

NLH disponerer et tomteareal på 6000 dekar, herav 550 dekar park i den sentrale delen av campus. Det totale bygningsarealet er på 149 000 kvadratmeter fordelt på 165 bygninger med stort og smått. Rektor Knut Hove presiserte at det ikke i dag er bygninger ved NLH som kan brukes til veterinærmiljøet dersom de kommer til Ås. Det må bygges nytt. Men han mente det er relativt billig å bygge på Ås. For eksempel ble det nye bioteknologibygget satt opp for 150 millioner NOK. Statsbygg har her gjort en god jobb, og bygget fungerer etter høyskolens vurdering meget tilfredsstillende.

Selv om veterinærutdanningen i hovedsak er tenkt plassert i nye bygninger, kan det bli noe sambruk av lokaler og fasiliteter med andre utdanninger og forskningsmiljøer ved NLH. Arbeidsgruppen fikk se helt nye **laboratorier** for undervisning og forskning i biofag og kjemi (bioteknologibygget), **fjøs** og **staller** for dyreforsøk og undervisning og et **forsøksanlegg** for

storskalaproduksjon av dyrefôr. Lokaler for Senter for fremragende forskning og FUGE-plattformen var under oppbygging i eksisterende bygninger. Gjennomgående holdt de lokalene gruppen så på Ås akseptabel standard, og syntes tjenlige for sine formål, selv om det også her stedvis er etterslep når det gjelder vedlikehold.

Førsteintrykket etter omvisningen på Ås var at man hadde et godt, dynamisk forskningsmiljø, med relativt god plass og moderne laboratorier. FUGE-plattformen innen integrert genomforskning (CIGEN) og Senteret for fremragende forskning vedrørende proteinfôr til fiskeoppdrett har allerede satt forskningsmiljøene på Ås på verdenskartet og er møtt med stor interesse fra kommersielle partnere. CIGEN er gode innen bioinformatikk. Gruppen er en nasjonal plattform for SNP-mutasjoner og arbeider i forskningsfeltet bioinformatikk, komplekse systemer og statistikk. Genmateriale fra husdyr og laks står sentralt i forskningsprosjektene ved disse sentra, og det presiseres at genetikk og fôringsforsøk må sees i nøye sammenheng. Prosjekter innen genmodifisering av planter er kommet ganske langt.

Fôrproduksjonsanlegget er enestående i Europa. De har gode oppdrag fra toneangivende fôrindustri, bl.a. Norferm, som lager proteiner og smaksstoffer fra hydrokarboner fra Nordsjøen. De driver engelskspråklig undervisning til mastergraden i akvakultur og Intensive Fish Farming. Fôr til fisk blir en mangelvare fremover, og blant annet dette er bakgrunnen for Akvaforsks satsing på proteinfôr. Ennå er det ingen på Ås som satser på fremstilling av lange, flerumettede fettsyrer til lakseoppdrettsnæringen, mens det andre steder i landet drives algedyrking med henblikk på fremstilling av fettriakt fôr til laksefisker.

Det er allerede i dag et samarbeid mellom NVH og NLH på undervisningssiden – under omvisningen i fjøset på NLH møtte for eksempel arbeidsgruppen en gruppe veterinærstudenter som hadde praktisk undervisning i reproduksjon. Det er god utnytting av husdyrene på Ås i undervisningen av veterinærstudenter, og for undervisningen på produksjonsdyr er det en fordel å ha nærhet til en stor besetning som den på Ås. Det ble uttalt at samarbeidet innenfor de forskningsprosjektene som hadde kommet i stand gjennom alliansen NVH-NLH eller Trippelalliansen var godt og fruktbart. En vurdering som arbeidsgruppen fikk høre, var at for forskningens del var en samlokalisering mindre kritisk enn for utdanningene.

Mulig plassering av en veterinærutdanning

Teknisk direktør ved NVH, **Elisabeth Blickfeldt**, ga en oversikt over tomtene for bygningskomplekset til en mulig fremtidig veterinærutdanning på Ås. Det var flere tomtealternativer, et sentralt i ”indrefileten”, et E-6-nært og ett nærmere jernbanestasjonen. Tomtene er regulert til utdanningsformål og for så vidt byggeklare. Gruppen ble vist rundt på den mest aktuelle tomten, ”indrefileten”, som lå nær NLHs eldre bygninger. Tomtevalg er nærmere omtalt under Kap. 3.

Befaring ved Sveriges Lantbruksuniversitet

Arbeidsgruppen besøkte Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) i Uppsala den 27.-28. november 2002. Vert var dekanus ved fakultetet for veterinærmedisin, Göran Dahlin. Gruppen møtte også prorektor Torbjörn Fagerström, SLU, generaldirektør Lars-Erik Edquist, Sveriges Veterinärmedisinska Anstalt og professor Lars Rask ved Uppsala Universitet, samt andre representanter for utdanningen og sentrale forskningsmiljøer. Velviljen og imøtekommenheten fra vertskapet side var imponerende. Alle spørsmål ble besvart så langt det var mulig, og det var stor åpenhet i de etterfølgende diskusjoner.

Fra tre høyskoler til ett universitet

Bakgrunnen for besøket i Uppsala var et ønske om å høre om erfaringene fra en fusjon mellom en veterinærhøyskole og en landbrukshøyskole, noe som i Sverige skjedde for 25 år siden da SLU ble opprettet ved at veterinærutdanningen ble flyttet fra sentrale Stockholm til Uppsala, der Lantbrukshögskolan var lokalisert. Med i fusjonen var også Skogshögskolan. Dens virksomheter ble plassert i så vel i Uppsala som i Umeå og Garpenberg. Avdelingen i Garpenberg ble lagt ned midt på 1990-tallet, og SLU har i dag avdelinger i Uppsala, Alnarp, Skara og Umeå (der skogsfakultetet etter hvert ble plassert).

Professor Janken Myrdal ved Institutionen för ekonomi, SLU, beskriver i universitetets jubileumsskrift sammenslåingen av de tre høyskolene som et svar på den begynnende krisen i svensk landbruk på begynnelsen av 1970-tallet. Mer enn noe annet vestlig land, med unntak av USA, hadde Sverige etter krigen gjennomført en hardhendt strukturrasjonalisering – gjennom 1950- og 60-tallet minsket arbeidskraften i landbruket årlig med 3,5-4 prosent (samme tall for Frankrike var 1,5-2 prosent), samtidig som produksjonen gikk opp som følge av mekanisering, intensiv gjødsling og forbedringer i avl og husdyrrøkt. På 1970-tallet ble imidlertid de entydige vekstkurvene for landbruket brutt, samtidig som de første problemene med moderne driftsformer dukket opp og avfolkningen for alvor var i ferd med å bli synlig på ”glesbygden”. Andre betviler at krisen hadde satt inn da flyttingen ble vedtatt – vedtaket kan også sees som en forsterkning av en allerede vellykket satsing på vitenskap for å endre svensk landbruk

Målet for sammenslåingen var uansett å skape en *slagkraftig enhet for hele bredden av forskning og undervisning rettet mot landbrukssektoren*. ”Efter sitt bildande hade SLU nått en unik styrkeposition. Utbildingarna var eftertraktade, universitetets ledning lades, liksom de tidigare högskolorna, direkt under jordbruksdepartementet.” (Janken Myrdal i: *Sammanhäng. SLU 25 år*, Uppsala 2002, s. 24) Dette gjaldt ikke minst veterinærmedisinen. I samme jubileumsskrift som sitert over beskriver tidligere dekanus ved vet.fak. professor Jan Luthman hvordan ”[I]okalerna och utrustningen i Stockholm var delvis otidsenliga och ingen upprustning hade skett under de år utredningar om högskolans framtid pågick. Lokalerna i Uppsala var moderna och utrustades enligt tidens krav. Flyttingen av Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, innebar en koncentration av veterinära aktiviteter till Ultuna. Den nya lokaliseringen gjorde ett utvidgat och fördjupat samarbete möjligt, inte endast med SVA, utan också med de husdjursvetenskapeliga institutionerna vid JLT-fakulteten.” (Jan Luthman i: *Sammanhäng. SLU 25 år*, Uppsala 2002, s. 71)

På 1980- og 90-tallets ble fremgangen et stykke på vei nøytralisert av den stramme budsjett-politikken i Sverige, og perioden fra slutten av 1980-tallet og frem till i dag har vært preget av

økonomiske nedskjæringer. Hertil kommer omveltningen innenfor landbruket: "Hela universitetsväsendet har varit pressat och utsatt för omstrukturering, men SLU:s svårigheter måste också förstås emot den samhälliga omvandlingen som pågår. Baslivsmedel kommer att förbli sentralt för SLU, men med fortsatta rationaliseringar kommer produktionen av dessa att utgjöra en allt mindre del av samhällsekonomin." (Myrdal 2002:25) Utfordringen for SLU er å fremskaffe den kunnskapsbasen som det "nye" landbruket trenger for å overleve. Samtidig har forskningen vendt seg mot grunnproblemstillinger innenfor for eksempel molekylærbiologi, og SLU omvandles med støtte fra myndigheter og forskningsråd et stykke på vei til et naturvitenskapelig snarere enn agrarvitenskapelig universitet. Vyene for "den nya biologien" strekker seg langt ut over landbrukets område, og SLU bygger ut sitt samarbeid med biofaglige miljøer ved andre universiteter og forskningsinstitutter og mot industrien.

SLU har i dag 3 350 studenter fordelt på landbruks- og skogsvitenskapelige utdanninger og veterinærmedisin, og 3 300 ansatte, herav 38 prosent i vitenskapelig stillinger og 15 prosent stipendiater. Andelen teknisk personale er uvanlig høy, 30%. At forholdstallet mellom studenter og tilsatte er så lavt som 1:1 skyldes at sektorforskningen i Sverige er integrert i SLU og ikke organisert som egne forskningsinstitutter, slik som i Norge og Danmark. Årsomsetningen på 1,9 milliarder SEK i 2001 inkluderer således aktiviteter som i de andre landene foregår i selvstendige institusjoner.

Veterinærutdanningen ved SLU

Dekanus **Göran Dahlin** redegjorde for veterinærfakultetets struktur, utdanning og forskning. Til veterinærutdanningen tar man opp 72 studenter pr. år, og det er besluttet å øke dette til 82. På sikt er det planer om å øke opptaket til 100 studenter. Det er 9,8 søkere til hver studieplass. Samlet har utdanningen 367 registrerte studenter, herav 84% kvinner. Normert studietid er 5,5 år, og fullføringsprosenten er ca. 60% innen normert tid og 90% innen normert tid pluss ett år (gjennomsnittlig studietid er 5,8 år). Man er nettopp i ferd med å avslutte implementeringen av en ny studieordning. Den ble innført i 1997, og første kull vil avlegge eksamen i 2002. Bærebjelken i studieordningen er problembasert læring, noe som rapporteres å være svært ressurskrevende for fakultet. Studieordningen er også regulert av felles EU-bestemmelser for sertifisering av veterinærer (direktiv 78/1027). Veterinærutdanningen er SLUs mest omfattende utdanning, på 220 studiepoeng. Hoveddelen av de øvrige programmene er kandidatprogrammer som omfatter 180 studiepoeng (4,5 år) eller færre, men det finnes også enkelte femårige studier, som hortonom- og landskapsarkitektutdanningen.

En bærebjelke for veterinærfakultetet er utdanning rettet mot produksjonsdyr. 80% av inntektene i Svensk landbruk stammer fra dyreproduksjon (inkludert fôrproduksjon). Landet har 400 000 melkekyr fordelt på 11 000 driftsenheter (til sammenligning er tilsvarende tall for Norge 290 000 melkekyr fordelt på 19 000 driftsenheter). Produksjon av slaktekveg og kyllinger er økende, mens annen produksjon (svin, får) viser en synkende tendens som følge av sterk konkurranse innenfor EU, særlig fra Danmark. Sverige har om lag 1 800 yrkesaktive veterinærer, hvorav 400 driver praksis rettet mot dyreproduksjon. I tillegg kommer de som arbeider med kjøttkontroll og andre administrative oppgaver innenfor matproduksjon. Som følge av EU-medlemskapet er det stor økning av antallet veterinærer som har kontrollopgaver regulert etter direktiver fra kommisjonen. Utfordringen for veterinærfaget fremover er, ifølge Göran Dahlin, at det blir færre og større besetninger i landbruket, folkehelseproblematikken, der zoonoser særlig er i fokus, og forholdet til det felleseuropeiske regelverket. Også økt etterspørsel etter veterinærmedisinske tjenester mot familie- og sportsdyr (se nedenfor) stiller nye krav til fakultetet.

Göran Dahlin understreket at flyttingen av veterinærutdanningen fra Stockholm til Uppsala og dannelsen av SLU først og fremst var utdanningspolitisk begrunnet. En samling av landbruksmiljøene skulle styrke utdanningen og forskningen ved å skape en mer robust institusjon, med et større akademisk miljø og bedre mulighet for samarbeid på tvers av faggrenser. Det er viktig å understreke at veterinærutdanningen flyttet fra en universitetsby til en annen, og at man kom til et sterkt biomedisinsk miljø i Uppsala, der Uppsala Universitet med sitt medisinske fakultet, Sverige Veterinärmedisinska Anstalt og Livsmedelsverket, kom til å inngå. Samtidig fikk man mulighet til sterkere samvirke med landbruksvitenskapen. Flyttingen var også et administrativt rasjonaliseringstiltak for utdanninger under det svenske landbruksdepartementet, men rent budsjettmessig var det en stor satsing, ikke minst på bygnings- og utstyrsiden.

Det var atskillig motstand mot flytting og sammenslåing med Landbrukshögskolan innad i den gamle Veterinärhögskolan, særlig innenfor de mer medisinsk orienterte miljøene som samarbeidet mye med Karolinska Institutet. 25 år etter dannelsen av SLU er det lettere å se fordelene ved flyttingen til Uppsala. Som følge av samlokalisering på campus på Ultuna er det større nærhet til Statens Veterinärmedisinska Anstalt (mer om SVA nedenfor). Det har utviklet seg gode samarbeidsrelasjoner til Sveriges største biomedisinske miljø, som finnes ved Biomedisinsk Centrum i Uppsala, og det har blitt et tettere samarbeid mellom veterinærutdanningen og husdyrsagronomene. Helse har blitt et overordnet mål innen husdyrproduksjon, og det er behov for et helhetsgrep om hele næringskjeden, med innspill fra agronomer, veterinærer og humanmedisinere. Her kompletterer utdanningene i Uppsala hverandre utmerket. Samtidig melder man at det fremdeles er et tett samarbeid med mange miljøer ved Karolinska Institutet – avstanden på 80 kilometer oppleves ikke som noe avgjørende hinder for samarbeid.

Siden flyttingen til Uppsala har sport og familiedyr blitt en stadig større del av det veterinærmedisinske feltet. I Sverige er det nå flere veterinærer som er spesialisert mot familie- eller sportsdyr enn mot produksjonsdyr (kombinert praksis forekommer naturligvis også). I SLUs jubileumsskrift beskriver professor Åke Hedhammar (som arbeidsgruppen også møtte) hvordan sports- og familiedyrveterinærene etter flytting fra Stockholm følte seg ”lite vilsne i den påtagligt ’agrara’ miljön på Ultuna”. For smådyrmedisinene tok det år å etablere nye humanmedisinske kontakter ved Uppsala Universitet og utvikle samarbeidet mot det husdyrvitenskapelige agrarmiljøet. I dag forventer dyreeierne samme medisinske service for sine hunder og katter som for øvrige ”familiemedlemmer”, og utbredelsen av helseforsikring for kjæledyr har gjort det mulig å finansiere stadig mer avansert behandling. (Åke Hedhammar i: *Sammanhäng. SLU 25 år*, Uppsala 2002, s. 74) Arbeidsgruppen fikk høre at oppstalling og salg av fôr til hest nå er den fjerde største inntektskilden for svensk landbruk – det finnes i dag 250 000 hester i Sverige, som er den høyeste hestetettheten i EU per capita. Det ble understreket på det sterkeste at sports- og familiedyr ikke lenger er noen ”nisje”, men en sentral del av det svenske landbrukets økonomi og av veterinærmedisinen.

Göran Dahlin sa avslutningsvis at veterinærmiljøet i Sverige er lite og fragmentert. Økt konsentrasjon og større samarbeide er nødvendig for å få ressursene til å strekke til. Dette gjelder både samarbeid ut av landet, som med NVH når det gjelder akvamedisin, og med andre fakulteter, universiteter og forskningsinstitutter i Uppsala og det øvrige Sverige. Kunnskaps-tilfanget innenfor de ulike veterinærmedisinske spesialiteter er i ferd med å få et slikt omfang at det er vanskelig å få plass til alt innenfor rammen av en utdanning på 5,5 år. Man arbeider derfor med å gi studentene flere valgmuligheter i den avsluttende delen av studiet, slik at de får bedre mulighet til fordypning innenfor sine spesielle interesser. Spesialemnene vil også

tilbys som videreutdanning til ferdig utdannede veterinærer som ønsker å skifte arbeidsfelt. I denne sammenheng er NOVA-universitetet spesielt interessant for SLU, og det er nå bevilget penger til å utvikle et felles nordisk sisteår i veterinærutdanningen. I denne sammenheng kan avdelingen i Skara være interessant å videreutvikle, men Göran Dahlins prinsipielle syn var at fakultetet under de nåværende økonomiske rammer ikke lenger kan opprettholde en regional-politisk begrunnet virksomhet i Vest-Sverige.

Under den etterfølgende diskusjonen kom spørsmålet om samarbeidet mellom de ulike grunn-utdanningene ved SLU opp. Til forskjell fra forskning og forskerutdanning virket det ikke som om slikt samarbeid var særlig utviklet på utdanningssiden. På spørsmål om hvorfor og hva som eventuelt burde vært gjort annerledes, svarte man bl.a. at det ved flyttingen av veterinærutdanningen fra Stockholm til Uppsala også burde blitt gjennomført organisatoriske endringer, i stedet for å legge denne utdanningen som et eget fakultet "ved siden av" de øvrige (delvis også i fysisk forstand). Også problemer av psykologisk art ble nevnt, for eksempel at det nye navnet Sveriges Lantbruksuniversitet var altfor likt Lantbrukshögskolan – den institusjonen som allerede var på Ultuna da fusjonen ble vedtatt. Verken veterinærutdanningen eller skogsutdanningen følte seg hjemme under denne betegnelsen.

Spørsmål som er oppe til vurdering for å rette på dette er for eksempel antallet institutter ved SLU (i dag 70) og fakultetsinndelingen. Veterinærmedisin er det minste fakultetet i Uppsala, og for å bedre ressursutnyttelsen og styrke samarbeidet har man våren 2003 besluttet å danne et nytt "Faculty of Veterinary Medicine and Animal Science", der husdyragronomene vil inngå. Dette kan også bidra til å løse opp "profesjonsbåsene" noe, og kanskje dempe den "cult of curriculum" som til en viss grad styrer veterinærutdanningen.

Statens Veterinärmedisinska Anstalt

Både Göran Dahlin og generaldirektør **Lars-Erik Edquist** ved Statens Veterinärmedisinska Anstalt (SVA) understreket hver for seg det nære samarbeidet mellom de to institusjonene. Begge ble flyttet fra Stockholm omtrent på samme tid, men det var først på campus Ultuna man fikk reell samlokalisering, noe som har betydd svært mye for hvordan samarbeidet har utviklet seg.

SVA har noe over 400 ansatte, herav 76 veterinærer og 56 forskere med doktorgrad. SVA har også rett til å utnevne professorer, men først etter at vedkommendes akademiske kvalifikasjoner er prøvet ved SLU. Professorene har sin hovedoppgave ved SVA, men underviser også ved SLU. SVA oppfatter seg først og fremst et serviceorgan overfor myndigheter og publikum. Oppgavene er mye tilsvarende Veterinærinstituttet i Oslo, med hovedvekt på sykdomskontroll og smittespredning, drift av sentrallaboratorium og utvikling av diagnosteknikker samt overvåkning av dyrehelse. Den "rene" forskningen utgjør anslagsvis 20-30 % av virksomheten, og finansieres bl.a. gjennom et særlig forskningspåslag på eksterne oppdrag og bidrag fra forskningsråd m.m. 30 % av inntektene er i form av direkte tilskudd fra den svenske stat, 10 % er forskningsmidler og resten er oppdrag. SVA har inngått avtaler om forpliktende samarbeid med søsterinstitutter i Frankrike, England, Holland og Danmark, men ikke med VI i Norge.

Samarbeidet mellom SVA og SLU er regulert av et eget avtaleverk. Noen fagmiljøer ved veterinærfakultetet har arbeidsplass i SVAs lokaler, og man driver i fellesskap enkelte laboratorier. Ved SVA er det også doble stillingsbesetninger som professor og avdelingssjef, og man finansierer et betydelig antall stipendiater som arbeider ved SVA men som ellers deltar i SLUs doktorgradsprogram. Det nære samarbeidet er drevet frem av institusjonene

selv, og er ikke noe myndighetskrav. Lars-Erik Edquist understreket sterkt at veterinærmedisin er en egen disiplin, atskilt fra humanmedisinen, med unike forskningsmessige problemstillinger. Et av målene for SVA er å ivareta en veterinærmedisinsk helhetskompetanse, og unngå en "akademisk drift" mot ren grunnforskning. Her har SVA en annen målsetting i forhold til et universitet, som jo har som oppgave å søke *ny* kunnskap og dermed følge sine resultater også når disse leder mot fagets yttergrenser.

For at SVA skal kunne ivareta sine funksjoner, er det viktig at man fysisk ligger nær den veterinærmedisinske utdanningen. Forholdet til humanmedisinen er mer perifert. På direkte spørsmål fra arbeidsgruppen om SVA burde være en del av et landbruksuniversitetet svarte Lars-Erik Edquist at en tettere integrasjon ble forsøkt på 1970-tallet, men at dette av forskjellige grunner ble oppgitt. Sterkt medvirkende til at man ikke lyktes særlig godt den gang var størrelsesforholdet mellom de to institusjonene – SVA var på den tiden langt mindre enn Veterinärhögskolan. Siden da har SVA blitt styrket som selvstendig myndighet, og man opplever at det er lettere å få til samarbeid mellom partnere som er mer likeverdige. I dag er en sammenslåing ikke noen aktuell problemstilling, i hvert fall ikke fra SVAs side. Lars-Erik Edquist understreket i denne sammenheng betydningen av at Statens Veterinärmedisinska Anstalt har en akademisk ledelse både sentralt og på avdelingsnivå (professoratene).

Evaluering av veterinærutdanningen

Det veterinærmedisinske fakultet ved SLU er i 2002 evaluert av en ekstern ekspertgruppe under ledelse av professor **Lars Rask** ved Uppsala Universitet. Fra hans ståsted som humanmedisiner (Lars Rask er professor i cellebiologi) var det viktig å få frem det nære faglige slektskapet mellom human- og veterinærmedisinen. Dette er et medisinsk emne, og det er stor overlapping mellom de to fagene. Kobling til landbruksvitenskapen finnes bare på feltet produksjonsdyr, som er en minkende del av det samlede veterinærfaget. *Faglig opplever man en "samling på molekylnivå", dvs. at fagene er i ferd med å utvikle en felles biologisk grunnlagsvitenskap.* Etter evalueringsgruppens vurdering er veterinærutdanningen i dette perspektivet en god utdanning som gir en bred kompetanse som kan være nyttige på mange felt ut over de snevert veterinærfaglige (veterinærpraksis og dyrehospital). Det burde derfor både være rom for å øke volumet på grunnutdanningen og innrette andre biofaglige utdanningsløp ved fakultetet, parallelt med veterinærutdanningen. Samtidig er kunnskapstilfanget innenfor veterinærmedisinen så omfattende at det etter Lars Rasks vurdering vil være nødvendig å linjedele utdanningen. Det er etter hvert en illusjon å tro at alle kandidater behersker alt like godt når de forlater SLU, og dette burde speile seg i utdanningens struktur.

Evalueringsgruppen under Lars Rask var likevel kritisk til flere forhold ved veterinærfakultetet, de fleste av organisatorisk art. Fakultetet har med en omsetning på 250 millioner SEK et akkumulert underskudd på 40 millioner. På bakgrunn av budsjettssystemet er det umulig å si hva grunnutdanningen faktisk koster. Spesielt gjelder dette de kliniske instituttene og driften av dyrehospitalet, der ingen har oversikt over prisen på de enkelte aktivitetene eller hvor utgiftene skal belastes – pasienten (egentlig dyreeieren), utdanningen eller forskningen. Som følge av dårlig koordinering mellom de ulike fagene opplever studentene en "curriculum overload", der stadig nye felt presses inn i pensum uten at noen er villig til å redusere omfanget av eksisterende kurs. For å rette på begge disse problemene burde fakultetet opprette en egen komité for grunnutdanningen, med ansvar for det samlede pensum og for at ressursbruken holdes innenfor budsjettet. Et annet organisatorisk grep for å få kontroll med utgiftene var eventuelt å skille dyrehospitalet ut fra den øvrige virksomheten ved fakultetet, fortrinnsvis med en annen "hovudmann". Da måtte det utvikles pålitelige systemer for å sikre at utførte behandlinger ble belastet riktig sted (og motsatt at man ikke utførte inngrep som det ikke er

mulig å belaste enten SLU eller en dyreeier). Lars Rask understreket at kritikken også rettet seg mot myndighetene, som måtte erkjenne at veterinærmedisin er en meget kostbar utdanning, mer kostbar enn for eksempel medisin, og øke sine bevilgninger deretter.

Evalueringsgruppen hadde også synspunkter på måten klinikken ble drevet. *Det kan umulig være en sentral oppgave for en utdanningsinstitusjon å drive et allment dyrehospital.* Klinikken burde bare ta inn det antall pasienter som er nødvendig for forskning og undervisning, og ikke fristes til å ekspandere ut over dette. Videre må fagpersonalet få bedre status og en klarere rolle som universitetslærere, enten ved at de ble tilsatt i universitetslektorater eller ved at stillingen som klinikkveterinær ble omgjort til rekrutteringsstillinger med forskningsplikt innenfor et doktorgradsprogram, alt etter kompetanse. Evalueringsgruppen hadde også kommet til det syn at de lokalene som klinikken i dag disponerer ikke lenger er egnet. Til tross for at disse ble oppført bare for 25 år siden, anbefalte evalueringsgruppen at man bygger en helt ny dyreklinikk ut fra de sterkt endrede behovene. Hovedvekten av pasienter i klinikken i dag er familie- og sportsdyr, og *Lars Rask kunne egentlig ikke se noe behov for en særskilt klinikk for produksjonsdyr.* Både endringen i dyreholdet og metodikken i faget gjorde det mindre aktuelt å behandle syke enkeltdyr på hospital. Ikke minst teller det med her at smittevernarbeidet forhindrer at behandlede dyr kan føres tilbake til den besetningen de kom fra, også om problemene var av kirurgisk art. Behandling av enkeltdyr er heller ikke økonomisk lønnsomt, dersom det da ikke er snakk om særlig verdifulle avlsdyr. For produksjonsdyr har dyrehospitalet blitt en endestasjon, noe som synes å kreve en omvurdering av undervisningen på området.

Klinikcentrum

Arbeidsgruppen fikk avslutningsvis en kort omvisning i SLUs Klinikcentrum av dekanus Göran Dahlin. Bygningen, som i hovedsak er på ett plan, har en enorm utstrekning (mer enn 100 meter lang). Hver avdeling er plassert i en egen fløy eller paviljong, mens forskerkontorene er plassert i en sentralblokk, den eneste med mer enn en etasje. Organiseringen er svært oversiktlig, men gir mange og lange korridorer og ineffektiv arealutnyttelse. Det siste har blitt et stort problem for SLU, ettersom man i dag betaler husleie til Staten for bruttoarealet. Standarden på lokalene synes høy, i det minste sammenlignet med tilsvarende fasiliteter ved NVH, men man rapporterte om betydelige bygningstekniske problemer (”syke hus”-syndromet), dels som følge av uheldige valg og dårlig utført arbeid i byggeperioden, og dels som følge av problemer med fukt fra oppstallede dyr. Anslag for de reelle arealbehovene var omtrent halvparten av i dag, dvs. 15 000 til 20 000 kvm.

Befaring ved Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, København

Arbeidsgruppen besøkte den 9. og 10. desember 2002 den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole i København. Vert for besøket var prorektor for utdanning ved KVL, professor Flemming Frandsen, og arbeidsgruppen møtte sentrale representanter for veterinærutdanningen og den veterinærmedisinske forskningen. Oppholdet ved KVL var utmerket tilrettelagt av fullmektig Louise Berntsen ved Studieforvaltningen, og arbeidsgruppen ble møtt med den samme imøtekommenhet og åpenhet som ved SLU i Uppsala.

Prorektor **Flemming Frandsen** redegjorde for virksomheten ved KVL, som er et spesialisert universitet med utdanning og forskning rettet mot landbrukssektoren i bred forstand. Institusjonen har 3 500 studenter inkludert stipendiater, og 1 500 ansatte, herav 650 i faste vitenskapelige stillinger. Institusjonen ble opprettet i sin nåværende form i 1856, og er sentralt loka-

lisert på Fredriksberg i København. Bygningene til KVL stammer dels fra opprettelsen, og er dels oppført i nyere tid. Det er ikke særlig rom for ekspansjon på den nåværende tomten, men institusjonen eier et større landbruksareal i Taastrup utenfor København, ca. 15 kilometer unna, og her er de mer praktiske delene av agronomutdanningen plassert.

Ved KVL utdannes veterinærer, agronomer, jordbruksøkonomer, hortonomer (i samarbeid med SLU i Alnarp), landskapsarkitekter, skogbrukskandidater og næringsmiddelkandidater. Nye utdanninger under etablering er miljøkjemi, human ernæring og landskapsforvaltning. De fleste utdanningene er femårige, organisert innenfor en 3+2 (+3) modell. Alle kandidater som gjennomfører en bachelorgrad i Danmark har krav på opptak til tilhørende kandidatstudium (den danske betegnelsen "kandidat" tilsvarer mastergrad. Betegnelsen "master" i Danmark brukes om ettårige, erfaringsbaserte videreutdanninger av typen MBA).

KVL er et unifakultært universitetet. Hensikten er å sikre interaksjon mellom institusjonens ulike utdanninger og forskningsmiljøer. Ansvaret for utdanningene hviler dels hos rektor og prorektor for utdanning (det er også en prorektor for forskning) og dels på lederne for de respektive studienemnder. Et særtrekk ved Danmark er at studentene har halvparten av studienemndens ti medlemmer og dermed stor innflytelse på organiseringen av utdanningen. Utfordringene for veterinærutdanningen fremover knytter seg til endringer innenfor sektoren og faget. På samfunnsnivå ser man at regelverket for matproduksjon og næringsmiddelkontroll endres, fra ettertids, løpende kontroll på produkt til systemkontroll rettet mot alle ledd i produksjonen. Dette gir nye utfordringer for veterinærer som arbeider med næringsmiddelkontroll og offentlig administrasjon. Etterspørselen etter veterinærtjenester i markedet endrer seg også. Man ser økt etterspørsel etter mer avanserte tjenester (men ikke nødvendigvis flere pasienter) innenfor smådyr og hester, mens det er stagnasjon og store endringer i arbeidsmåten når det gjelder produksjonsdyr. Forskningen har sine spesielle utfordringer knyttet til det utvidede interessefeltet som åpner seg innenfor "den nye biologien" og behovet for å utvikle større tverrfaglighet. Dertil kommer mer generelle problemer med å opprettholde volum og kvalitet i forskningen innenfor den danske finansieringsmodellen for høyere utdanning.

Oppbyggingen av veterinærstudiet ble skissert av formannen i den veterinære studienemnd, professor **Asger Lundorff Jensen**. Årlig opptak er nylig hevet til 140 studenter, og det er vedtatt å øke dette ytterligere til 180 fra 1. september 2005. I studieåret 2000-2001 uteksaminerte man 92 veterinærer. I år var det ca. 750 søkere til 140 studieplasser, og 85% av studentene som blir tatt opp er kvinner. Studiet er på 5,5 år, og omfatter 330 studiepoeng. Av dette er 285 poeng obligatoriske fag. Den store mengden obligatoriske fag oppleves som et problem, ikke minst av studentene. Mange velger å følge en "alternativ studieplan" utarbeidet av studenten(e) selv, der man tar kursene i en annen rekkefølge enn hva som er anbefalt. Som følge av slike vilde avvik fra normal studieprogresjon er det få studenter som gjennomfører på normert tid. Gjennomsnittlig studietid for en veterinærstudent ved KVL er derfor ca. 7,5 år, og fullføringsgraden er i denne sammenheng relativt beskjedne 75-80 prosent. Studieplanen innholder kurs innen vitenskapsteori (et krav fra myndighetene), veterinære basalfag, mikrobiologi og hygiene, patologi, anvendte veterinærfag, valgfrie aktiviteter, case studies og "speciale" (fordypningsemne). Etter pålegg fra myndighetene arbeider man med å inndele veterinærutdanningen i en treårig bachelorgrad med en påbygging til kandidat på 2,5 år. Bachelorgraden er ment som en avstigningsmulighet for studenter som finner at de ikke vil eller kan fullføre veterinærstudiet. Graden vil ikke bli markedsført som en selvstendig utdanning, og som i dag vil det være opptak til hele studiet frem til kandidat. I forbindelse med omleggingen undersøkes mulighetene for mer undervisning på tvers i retning en tverrfaglig

biologisk bachelorgrad, men foreløpig er konklusjonen at dette bare er mulig innenfor enkelte grunnlagsfag (som for eksempel kjemi).

Arbeidsgruppen ble vist rundt i klinikkene av undervisningsutvalgsformann ved klinisk institutt, universitetslektor **Susanne Nautrup Olsen**. Enkelte av lokalene er fra ca. 1925, men hovedtyngden av klinikkbygningene er oppført mellom 1970 og 1995. Arbeidsgruppen fikk høre at de eldste lokalene for oppstalling av dyr egentlig var de beste, mens det i nyere bygninger var en del problemer med fukt og dårlig ventilasjon. Klinikken for store dyr (hest og storfe) lå side om side i et moderne kompleks. Førsteinntrykket var at disse syntes å være funksjonelle og gode, men man rapporterte om flere problemer knyttet til tungvint og gammeldags håndtering av fôr, strø og gjødsel, samt at det er for lang vei mellom forskerkontorene og klinikken. Etter hvert har det også blitt et stort problem at man på Fredriksberg mangler utearealer til lufting av oppstallende dyr, noe som fått større oppmerksomhet fordi regelverket nå krever at alle dyr skal få komme ut i frisk luft hver dag.

Smådyrsklinikken er den mest moderne klinikken ved KVL, og man rapporterte om meget gode arbeidsforhold for så vel studenter og ansatte som pasienter. Lokalene var nyinnredet i eksisterende lokaler i en forholdsvis moderne bygning, og holdt tilnærmet sykehusstandard. Tilgangen på pasienter var meget god, og man arbeidet bevisst med å holde den på det nivå som var nødvendig for undervisningen. Et trekk som forbauset arbeidsgruppen var den relativt beskjedne inntekten fra smådyrsklinikken, bare 4,8 mill. danske kroner tross nærmere 15 000 konsultasjoner per år.

Opplegget for produksjonsdyrsklinikken ble diskutert. Også for KVL er det et problem at dyreholdet i Københavns nærområde har gått tilbake, med de følger det har for tilgangen til pasienter. En konsekvens av det samme er at nærmeste slakteri man kan utnytte til undervisningsformål er i Slagelse, halvannen times kjøring unna. En mulighet man så på var å redusere stordyrsklinikken og i stedet kjøpe pasienter (syke dyr) til undervisningen, noe som kunne gi en mer planmessig drift og redusert belastning på kvelds- og nattetid for det personalet ved klinisk institutt som deltar i vaktordningen. Plassmangel på Fredriksberg og vanskelighetene med å håndtere store dyr, fôr og gjødsel midt i en storby gjør at KVL har vedtatt å flytte heste- og stordyrsklinikkene til Taastrup når studentopptaket økes til 180 studenter. De nye fasilitetene vil bli innredet i eksisterende driftsbygninger som har blitt ledige som følge av reduksjon og omlegging av agronomutdanningen. Reiseavstanden på ca. 30 minutter oppleves ikke som noen avgjørende ulempe ved en slik flytting, som kan omfatte inntil 100 ansatte. Det skal imidlertid fremdeles stalles opp dyr som inngår i forsøk på Fredriksberg. Smådyrsklinikkken vil også bli værende på Fredriksberg.

Professor **Lis Eriksen** redegjorde for forventningene til NOVA-samarbeidet fra dansk side. KVLs perspektiv er at man med 180 studenter vil være like store som de tre øvrige veterinærutdanningene til sammen, og dermed vil kunne tilby et langt bredere spekter av spesialiteter og fordypningsfag innenfor egen institusjon. Man mente likevel at det i regi av NOVA var spennende muligheter innenfor forskerutdanningen og for grunnutdanningsstudentene når de skulle lage sine "speciale" (fordypningsemner), og innenfor etter- og videreutdanning. Foreløpig er det imidlertid en mengde praktiske problemer som måtte løses for at dette skal fungere godt: man trengte regler for meritering av avlagte kurs ved annen institusjon, det er behov for samkjøring av studieplanene slik at "speciale" legges til samme termin ved alle institusjoner, og det er uavklarte spørsmål rundt logistikk og økonomi. Fra KVL var vurderingen at det ville være lettere å sende studentene ut dersom man i større grad differensierer den avsluttende delen av grunnutdanningen, slik at det blir større rom for spesialisering.

Når det gjaldt arbeidsdeling, sa Lis Eriksen at KVL ikke under noen omstendighet ville bygge opp kompetanse på får og geiter, men at man holder på å etablere egen kompetanse på akvamedisin og planla en egen forskerutdanning på området. Tyngdepunktet i fiskeoppdrett i Danmark er ferskvannsfisk, så et stykke på vei kan NVH og KVL utfylle hverandre på området.

Forskningen ved KVL

Når det gjelder forskning er det et godt samarbeid med Københavns Universitet, på det veterinærmedisinske området særlig innen parakliniske fag, og med Danmarks Veterinærinstitutt (DVI, tidligere Serumsinstituttet). KVL og DVI er i praksis samlokalisert på Fredriksberg (avstanden er ca. 500 meter), og samarbeidet oppfattes som godt og ubyråkratisk, regulert av "gentlemen's agreements" om arbeidsdeling snarere enn formelle avtaler. Personale ved DVI deltar i noen grad i undervisningen og særlig sensur, og man samarbeider om stipendiater/Ph.D.-utdanningen. Et gjennomgående problem som rapporteres er at personalet ved de kliniske instituttene har liten tid til forskning. Undervisning og oppgaver ved klinikken legger beslag på det meste av de ansattes tid, og klinisk forskning ved KVL drives derfor i hovedsak av stipendiater. I studieåret 2000-2001 tildelte man 91 doktorgrader totalt ved KVL, i hovedsak Ph.D. men også enkelte tradisjonelle "store" doktorgrader (tilsvarende norsk dr.philos.). Stipendiatene finansieres dels via KVLs ordinære bevilgning og dels av eksternt organiserte "koncortier" som driver egne forskerskoler.

Et eksempel på en slik forskerskole er RAPH (Research School for Animal Health and Reproduction), som ble presentert av professor **Carsten Enevoldsen**. Bak RAPH står KVL og CEPROS, et forskningsprogram som ble startet i 1996 av KVL og tre sektorforskningsinstitutter (som alle er lokalisert på Jylland). Formålet med CEPROS er å styrke samarbeidet mellom stifterne og dermed forskningen innenfor husdyrproduksjon og husdyrhelse. Dette beskrives slik i CEPROS' formålsparagraf:

(The purpose of CEPROS is to) coordinate fundamental and basic research with applied research to integrate the veterinary and production-oriented food animal research, in order to gain knowledge on management of a competitive and safe animal production and high product quality, considering the health and welfare of the animals.(sitat fra www.raph.dk/com-mon/administration/general-info/dk)

CEPROS er et såkalt "forskningssenter uten murer", dvs at forskerne ikke er samlet fysisk men sitter ved sine respektive institusjoner. En av CEPROS oppgaver er å utdanne forskere som kan bidra til å løse de tverrfaglige og komplekse problemstillinger som opptrer innenfor husdyrbruk og -produksjon. Ettersom CEPROS har et tidsbegrenset mandat, skjer dette innenfor rammen av forskerskolen RAPH.

RAPH skal medvirke til at sektorforskningsinstituttene og dermed deres spesielle ekspertise i høyere grad enn tidligere blir trukket med i Ph.D.-utdanningen. Ettersom problemstillingene innenfor fagområdet husdyrproduksjon og -helse blir mer og mer komplekse, må forskere i høyere grad enn tidligere angripe problemene med et flerfaglig perspektiv. Et av hovedmålene med de danske forskerskolene er at forskere skal være i stand til å trekke med andre faggrupper i sitt vitenskapelige arbeid, som blant annet krever at man har kjennskap til at disse faggruppene eksisterer og i et visst omfang kan forstå deres fagspråk. Å sette sammen forskergrupper med ulik bakgrunn skal både sikre forskningskvaliteten og forskningsmiljøet: "Der har i de senere år været øget fokus på nødvendigheden af, at ph.d. uddannelsen bliver et uddannelsesforløb, hvor den ph.d. studerende eksponeres for mange flere forskere, forskertyper

og forskningsmetoder og -traditioner.”(sitat fra www.raph.dk/common/administration/general-info/dk)

RAPH tilbyr kurs rettet mot Ph.D.-studenter innenfor veterinærmedisin og husdyrvitenskap (animal science). Man etterstreber en enhetlig forskningsmetodikk og tilbyr felles kurs i etikk og statistikk. Ut over dette er forskerutdanningen strukturert innenfor tre hovedtemaer: ”sundhedsstyring”, helseøkonomi og produksjonsdyrs sykdommer. Studentene rekrutteres fra veterinærmedisin, husdyrvitenskap og samfunnsfag (jordbruksøkonomi). Det forventes at Ph.D.-studentene arbeider interdisiplinært og at de har en internasjonal orientering. Carsten Enevoldsen mente at programmet et godt stykke på vei er en suksess, men at det ikke bare er enkelt å utdanne generalister innenfor et forskningssystem som i all hovedsak belønner spesialisering. Doktorandenes karriereinteresser som forskere står i et motsetningsforhold til forskerskolens overordnede målsetting. Det er videre vanskelig å arbeide på tvers av disiplinene, men man har kunnet trekke erfaringer fra økologisk forskning, som på dette området har vært en pådriver.

Møter

Arbeidsgruppens første, konstituerende møte var den 28. august 2002. Gruppen har hatt egne møter i forbindelse med oppstartskonferansen og de nevnte befaringene. Siste møte før avlevering av foreløpig Rapport (høringsutkast) var 7.-8. januar 2002. Arbeidsgruppen hadde sitt avsluttende møte 12.-13. mai 2003 i Nord-Trøndelag, der resultatet av høringsrunden ble diskutert og innholdet i rapporten justert i tråd med de innspill arbeidsgruppen har mottatt.

Arbeidsgruppen har vært nær fulltallig i alle sine møter – forfall skyldes enten uoppsettelige avtaler som var inngått før gruppen ble nedsatt eller sykdom. I et par tilfeller har medlemmer av arbeidsgruppen hatt separate møter med aktuelle institusjoner når de ellers har vært forhindret fra å delta i gruppens befaringer.

Høring

Arbeidsgruppens Rapport i foreløpig versjon (”Høringsutkast”) ble i tråd med mandatet sendt på høring 3. februar 2003. Arbeidsgruppen ville gjerne ha innspill om følgende hovedsaker:

1. Gruppens visjon om fagfeltets utvikling
2. Organisering av NVH /NLH
3. Lokalisering av veterinærdelen
4. Nordisk samarbeid innen feltet
5. Andre kommentarer.

Høringsfristen var 20. mars 2003. Det kom inn 58 høringssvar, også fra en del institusjoner og organisasjoner som ikke stod på den opprinnelige høringslisten. Høringssvarene er summarisk presentert i vedlegg 2. Arbeidsgruppen har også under høringsrunden mottatt nye og/eller

supplerende opplysninger og korrigeringer av mer innholdsmessig art. Disse er innarbeidet der det er naturlig i teksten.

Høringsuttalelsene gjenspeiler forskjellen i ståsted mellom de mer medisinske miljøene i forhold til de som arbeider nærmere produksjonsfagene. I tillegg viser uttalelsene den polarisering som eksisterer mellom de fiskeribaserte og landbruksbaserte miljøene.

Ad. 1 Gruppens visjon om fagfeltets utvikling

Høringsinstansene er samstemte og de gir sin fulle tilslutning til arbeidsgruppens beskrivelse av den forventede utvikling innenfor veterinærsektoren, innenfor de næringene som veterinærer betjener og innenfor forvaltningen. Noen av organisasjonene som representerer særgrupper, ønsker mer omtale av den sektoren som de selv representerer eller endrede formuleringer. Trekk som ulike respondentene særlig fremhever er:

- antall gårdsbruk med husdyrproduksjon vil trolig halveres i løpet av de neste 10-12 år. Prognosene vil i betydelig grad kunne påvirkes av EU og WTO forhandlinger,
- husdyr vil likevel være en vesentlig del av norsk landbruk, og antallet vil sannsynligvis holde seg på dagens nivå,
- det har vært en reduksjon i antallet enkeltdyrbehandlinger på produksjonsdyr de senere år og denne trenden vil fortsette,
- innen produksjonsdyrmedisin vil det bli lagt mer vekt på forebyggende helsearbeid,
- oppdrettsnæringen har vokst kraftig og kvantumet av laks og ørret produsert i 2001 var nær det doble av den totale animalske produksjonen i landbruket,
- mulighetene for økt verdiskapning i marin sektor er meget store og behovet for veterinære tjenester øker,
- det blir stadig flere kjæledyr og flere arter blir holdt som kjæledyr,
- synet på kjæledyrene endrer seg, den medisinske utviklingen gir nye muligheter for diagnostisering og behandling av sjukdom og etterspørselen etter veterinære tjenester øker,
- konsumentene fokuserer stadig mer på kvalitet, hygiene og trygghet når det gjelder animalske matvarer, og behovet for veterinære tjenester øker.

Ett hovedtrekk som er åpenbart i høringssvarene er at høringsinstansene deler seg i to klare grupper når det gjelder synet på veterinærfaget:

- A) Veterinærmedisin er først og fremst en medisinsk disiplin på linje med humanmedisin og odontologi.
- B) Veterinærmedisin er et biologisk fag som spiller en sentral og integrert rolle i matproduksjon, gjerne sett i sammenheng med dok-8 forslaget om å gjøre NLH til "det grønne universitet".

Det er klare likhetstrekk mellom grupper av institusjoner og organisasjoner som betrakter veterinærfaget som en medisinsk disiplin og de som mener at veterinærmedisinen først og fremst er knyttet til landbruksproduksjon, eller ser fagområdet i et grunnforskningsperspektiv.

Følgende uttrykker at fagområdet veterinærmedisin er en medisinsk disiplin:

- *Alle veterinærmedisinske institusjoner og organisasjoner* (NVH, VI, Statens dyrehelsetilsyn, Den norske veterinærforening)

- *De medisinske institusjoner og organisasjoner som har uttalt seg* (Folkehelseinstituttet, Rikshospitalet, Ullevål universitetssykehus, Norsk zoonosesenter, Den norske lægeforening)
- *Universitetene som er hørt* (Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen, Sveriges lantbruksuniversitet)
- *Myndigheter og institusjoner innen fiske/havbruk* (Fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Fiskeri- og havbruksnæringsens landsforening, Norges Fiskarlag)
- *Myndigheter som arbeider med mattrygghet* (Statens næringsmiddeltilsyn, KNT-forum, Forbrukerrådet,)
- *Forsvaret* (Forsvarets mikrobiologiske laboratorium, Militærmedisinsk utdannings- og kompetansesenter)
- *Interesseorganisasjoner for dyr* (Norsk Kennel Klub, Dyrebeskyttelsen)
- *Andre* (Næringsmiddelbedriftenes Landsforening, Oslo kommune, Sandnes kommune, Rogaland Fylkeskommune)

Følgende uttrykker at fagområdet veterinærmedisin først og fremst er knyttet til landbruksproduksjon, eller ser faget i et grunnforskningsperspektiv:

- *Alle institusjonene som har sin forankring i landbruket eller landbruksbasert produksjon* (NLH, Norsk landbrukssamvirke*, GENO, Landbrukstilsynet, Kjøttindustriens fellesforening, Norsk Naturforvalterforening)
- *Bransjeorganisasjoner for animalieproduksjon* (Kjøttindustriens Fellesforening som har Kjøttbransjens Landsforening, Norsk Kjøtt og Prior som medlemmer)
- *Norges forskningsråd*
- *Institusjoner/organisasjoner i Folloregionen* (Ås kommune, Follorådet) og Matforsk.

Det er utstrakt tilslutning til arbeidsgruppens visjon for norsk biologisk og veterinærmedisinsk forskning og den betydning fagfeltene vil ha i tiden fremover. En del respondenter mener likevel at arbeidsgruppen ikke tilstrekkelig har vektlagt de spesielle utfordringer innenfor veterinærmedisinen og vel mye har konsentrert seg om generelle biologiske fag relatert til NLH. I høringene fra de offentlige myndigheter, organisasjoner og institusjoner som representerer fiskerinorge (Fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, Fiskeri- og havbruksnæringsens landsforening og Norges Fiskarlag) kommer det fram en sterk skepsis mot visjonen om å etablere et ”grønt universitet” på Ås. Det sies endog fra Havforskningsinstituttet at ”Rapporten bærer preg av et ønske om å styrke Ås-miljøet slik at dette miljøet sterkere kan gå inn i konkurranse med fiskeriforskningsmiljøene i Bergen og Tromsø når det gjelder fiskeri- og havbruksforskningen.” Disse retter kritikk mot at gruppen ikke har anlagt et videre, nasjonalt perspektiv når det drøfter utfordringene innen akvamedisin og fiskerelatert biologisk grunnforskning, og flere mener samarbeidet mellom Adamstua miljøet og tilsvarende miljøer i Bergen og Tromsø burde vært bedre belyst. Uavhengig av dette mener flere respondenter at det ikke er tatt behørig hensyn til andre deler av veterinærfaget som er i sterk vekst, som familie- og sportsdyr, og disse områdenes betydning for hele veterinærfaget. ”Dyr er mer enn mat”, som en respondent uttrykker det.

* Følgende institusjoner og bedrifter er med på Landbrukssamvirkets høringsuttalelse: Gartnerhallen, GENO, Gjensidige NOR Forsikring, HOFF Norske Potetindustrier, Honningcentralen, L.O.G. AS, Landkreditt, Landteknikk, Norges Pelsdyrslag, Norges Skogeierforbund, Norsk Kjøttssamvirke, Norske Felleskjøp, Norsvin, PRIOR Norge, TINE BA, Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukarlag.

En rekke institusjoner mener at arbeidsgruppen ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til Veterinærinstituttets nåværende og framtidige posisjon. Denne kritikken er tydeligst framsatt av Veterinærinstituttet selv, men støttes også av Folkehelseinstituttet, Fiskeridirektoratet, Forskerforbundet ved Veterinærinstituttet, Næringsmiddelbedriftenes Landsforening, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening og Norsk zoonosesenter. Veterinærinstituttet sier videre at arbeidsgruppens omtale av Veterinærinstituttets rolle og tjenester er ufullstendig.

Ad. 2 Organisering av NVH/NLH

Blant dem som har tatt standpunkt, er det bred enighet om at NVH organisatorisk bør gå sammen med en annen institusjon for å bli bedre i stand til å møte fremtidens utfordringer. Dette synet deles også av NVH selv. Mange, herunder NVH, mener imidlertid at den mest naturlige fusjonspartneren ville være UiO, og har en sammenslåing mellom NVH og NLH som sitt subsidiære standpunkt. Institusjonene og organisasjonene som uttrykker at veterinærmedisinen er en medisinsk disiplin foretrekker at NVH knyttes nærmere til Universitetet i Oslo. I og med at UiO så klart har gitt uttrykk for at de ikke ønsker NVH i sin organisasjon, har et flertall av disse organisasjonene framholdt at samorganisering mellom NVH og NLH er å foretrekke eller velges som et subsidiært standpunkt. Alle institusjoner og organisasjoner som forankrer veterinærmedisinen i landbruksproduksjonen foretrekker samorganisering mellom NVH og NLH.

Det synes å være liten støtte til et eventuelt forslag om å opprettholde NVH som selvstendig institusjon; noen få høringsinstanser, særlig de med tilknytning til fiskeri- og oppdrettsnæringen, mener likevel at det vil være en bedre løsning at NVH fortsetter som en selvstendig institusjon dersom det ikke er mulig å få til en sammenslåing med UiO. Langt flere, herunder NVH, har som forutsetning for sin (subsidiære) støtte til forslaget om en sammenslåing med NLH at det fortsatt skal være 2 campus (Adamstua og Ås). Et lite mindretall, arbeidstakerorganisasjonene ved NLH, mener det motsatte; nemlig at ressursituasjonen tilsier at en samlokalisering på Ås må være en forutsetning for en fusjon. NLH selv deler ikke dette standpunktet, og skriver at det ”bør være et realistisk mål at det nye universitetet kan oppnå betydelige gevinster ved felles ledelse og infrastruktur. Gevinsten vil selvsagt være størst når alle sentrale enheter blir samlokaliserte.”.

Flere beklager mangelen på velvilje fra universitetets side, og mange mener at arbeidsgruppen har lagt for stor vekt på UiOs egne vurderinger når den ikke har gått nærmere inn på dette alternativet. Disse respondentene fremholder at modellen med et universitetsfakultet er den absolutt rådende tilknytningsform rundt om i verden. Man viser til at 80 % av veterinærutdanningene i Europa inngår som fakultet ved et allmennuniversitet og alle veterinærutdanningene i Nord Amerika og Australasia er knyttet til allmennuniversiteter, mens Danmark og Sverige har en mindre vanlig tilknytningsform der veterinærutdanningen er organisert og samlokalisert med en landbruksutdanning. Disse respondentene mener at universitetstilknytning er det rette også for NVH. Ullevål universitetssykehus er den institusjon som klarest gir uttrykk for at NVH bør tilknyttes UiO. Universitetet selv henviser til at man gjennom ”Trippelalliansen” har et tilstrekkelig grunnlag for å utvikle et nært og godt samarbeid så vel med NVH som NLH, og ser ikke fra sitt ståsted behovet for organisatoriske endringer.

Ad. 3 Lokalisering av veterinærdelen

Når det gjelder lokalisering av NVH og VI, er svarene mer delte, selv om langt de fleste går inn for ett av de to alternativene (Ås eller Adamstua) som var med i høringsutkastet (flertalls-

henholdsvis mindretallsforslaget). Bare tre høringsinstanser har Sandnes som sitt primære valg, mens en går inn for Trondheim (alle fire har Adamstua som sitt subsidiære standpunkt).

Skillelinjene for valg av plassering er imidlertid tydelige og gjenspeiler de samme synspunkter som kommer til uttrykk under pkt. 1 ovenfor om gruppens visjon om fagfeltets utvikling. Institusjoner / organisasjoner som mener at veterinærmedisinen først og fremst er knyttet til landbruksproduksjon eller særlig vektlegger grunnforskningen ønsker en flytting til Ås, mens de som mener at det er en medisinsk profesjon vil at NVH og VI fortsatt skal ligge på Adamstua. NVHs nærmeste samarbeidspartnere i Oslo og innenfor fiskeri og fiskeoppdrett går inn for fortsatt lokalisering på Adamstua under henvisning til det brede veterinær- og mattrygghetsmiljøet som er etablert her, nærheten til UiO og de medisinske institusjoner (sykehusene etc.) samt Ås' manglende "relevans" når det gjelder akvamedisin. Universitetet i Bergen sier at det vil være strategisk feil i forhold til det samlede fiske- og havbruksmiljøet i Norge å flytte VI og NVH til landbruksmiljøene på Ås. Mange henviser til spørsmålet om plasseringen av hovedkontoret til det fremtidige Mattilsynet, som i siste runde ble flyttet fra Ås til Oslo/Adamstua, ikke minst av hensyn til fiskeinteressene. Flere mener også at merkostnadene ved flytting til Ås umulig kan forsvares samfunnsøkonomisk. Det henvises til den foreløpige rapporten fra Statsbygg som antyder en merkostnad ved flytting på 2,2 milliarder kroner.

Flere av dem som går inn for samling på Ås understreker at lokaliseringsspørsmålet er vanskelig, og at en løsning med to campus også kan gi et godt – men neppe optimalt – resultat. Ikke minst Forskningsrådet gir uttrykk for dette, selv om man er klar i sin anbefaling av samlokalisering på Ås. NLH ønsker primært samlokalisering på Ås, men mener en to-campus modell også kan gi betydelige gevinster. NVH mener at en frivillig sammenslåing, der opprettholdelsen av campus på Adamstua er en av grunnforutsetningene, faglig sett er den beste og dessuten vil ha best utsikt til å lykkes på det organisatoriske plan.

Fagorganisasjonene og studentenes organisasjoner er delt omtrent på midten i synet på lokalisering, alt etter institusjonstilknytning.

De som går inn for å flytte NVH og VI til Ås er:

NLH og Norges forskningsråd mener at en flytting av NVH og VI til Ås vil styrke et samlet biologisk forskningsmiljø på Ås og fremme næringsutvikling basert på resultater av (grunn-) forskningen, gjerne knyttet opp mot landbruksproduksjon.

Landbrukets organisasjoner (Norsk landbrukssamvirke, faglagene i landbruket og GENO) ønsker flytting av NVH og VI til Ås ut fra ønsket om å sikre landbrukets interesser innen forskning og undervisning best mulige kår ("grønn sektor"). **Landbrukstilsynet**, som skal med i det nye Mattilsynet, støtter også forslaget om samlokalisering på Ås.

Organisasjoner og institusjoner som først og fremst arbeider for å fremme produktutvikling og salg av landbaserte råvarer som Kjøttindustriens fellesforening mener at flytting av NVH og VI til Ås vil styrke forskningen og næringsutviklingen knyttet til landbaserte råvarer. Dette synet støttes også av MATFORSK.

Norsk institutt for vannforskning (NIVA) anbefaler flytting av NVH/VI til Ås ut fra at dette vil gjøre det lettere for NIVA å koordinere sitt undervisnings- og forskningssamarbeid med veterinærmiljøene og NLH, og fordi det vil lette samarbeidet om dyre infrastrukturtiltak.

Ås kommune og Follorådet ønsker en flytting av NVH og VI til Ås ut fra ønsket om å styrke Ås-regionen. Kommunen mener at NVH bør lokaliseres i tilknytning til FoU-miljøet på Ås, som ledd i en strategi for å utvikle NLH som et universitet i Ås-miljøet. De understreker samtidig at en mulig samlokalisering av NVH og NLH på Ås kan være svært verdifullt for å styrke kommunesenterets attraktivitet som kommunikasjons-, bolig- og handelssenter.

De som går inn for fortsatt lokalisering av NVH og VI i Oslo er:

De involverte institusjonene i Oslo, NVH og VI, peker på viktigheten av å ligge nærmest mulig medisinske forskningsmiljøer, være nært lokalisert til Mattilsynets hovedkontor og nær de største ansamlingene av familiedyr. Samtidig mener de at akvamedisinens plass ved NVH og VI best ivaretas ved fortsatt lokalisering i Oslo.

Tre av de fire forvaltningsorganene som skal inngå i Mattilsynet (Statens næringsmiddeltilsyn, Statens dyrehelsetilsyn og Fiskeridirektoratet) og **forvaltningsstøtteinstitusjoner knyttet til dette nye tilsynet** (VI, Folkehelseinstituttet, Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning) anbefaler fortsatt lokalisering av NVH og VI i Oslo ut fra viktigheten av nærhet mellom NVH/VI og Mattilsynet. En rekke av høringsinstansene (Fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening, Statens dyrehelsetilsyn, Norsk zoonosesenter, Statens næringsmiddeltilsyn, Næringsmiddelbedriftenes landsforening, Norges Fiskarlag, Forbrukerrådet) viser til at Stortinget i juni i 2002 vedtok å plassere Mattilsynets sentralenhet i Oslo istedenfor på Ås. Nærhet til Fiskeridepartementet og de veterinærmedisinske forsknings- og forvaltningsstøtteinstitusjonene på Adamstua (Norges veterinærhøgskole, Veterinærinstituttet, Folkehelseinstituttet) var viktige argument for denne plasseringen.

Et bredt medisinsk miljø (Folkehelseinstituttet, Rikshospitalet, Ullevål universitetssykehus, Norsk zoonosesenter, Den norske lægeforening) anbefaler fortsatt lokalisering av NVH/VI i Oslo med begrunnelse i at dette letter samarbeidet mellom NVH/VI og det medisinske miljøet ved UiO, Folkehelseinstituttet, sykehusene og det biomedisinske miljøet i Gaustadbekkdalen.

Alle fiskeri- og havbruksmiljøene som har uttalt seg (både forvaltning, forvaltningsstøtteinstitusjoner og bransjeorganisasjoner) anbefaler fortsatt lokalisering av NVH/VI i Oslo med begrunnelse av at lokalisering i Oslo vil gjøre samarbeidet mellom NVH/VI og fiskeri- og havbruksnæringene, fiskeri- og havbruksforskningsmiljøene i Bergen og Tromsø og Mattilsynet lettere og bedre.

Institusjoner og organisasjoner som særlig arbeider med mattrygghet (Statens næringsmiddeltilsyn, Forbrukerrådet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning, KNT-forum og Næringsmiddelbedriftenes Landsforening) peker på betydningen av å forankre NVH/VI i et medisinsk miljø og sikre nærhet mellom de som gir støtte til Mattilsynet og Mattilsynets hovedkontor.

Forsvaret anbefaler fortsatt lokalisering av NVH og VI på Adamstua ut fra sikkerhets- og beredskapshensyn.

Norsk Kennel Klub peker på at tilgangen på familiedyr i undervisning og forskning vil være størst i Oslo. De mener også at fortsatt lokalisering av NVH og VI i Oslo vil lette forsknings-

og utviklingssamarbeidet mellom NVH/VI og humanmedisinske miljøer, noe som er ønskelig sett fra deres ståsted.

Dyrebeskyttelsen foretrekker fortsatt lokalisering av NVH og VI i Oslo fordi de mest relevante forskningsmiljøene som NVH/VI samarbeider med finnes der.

Tre av de fire andre universitetene/høyskolene (UiO, UiB, Høgskolen i Stavanger) mener at NVH/VI bør ligge i Oslo ut fra hensynet til nærheten til de medisinske miljøene. Det fjerde universitetet (UiTø) peker på viktigheten av å samlokalisere NVH/VI med Mattilsynets hovedkontor. Gitt at Mattilsynets hovedkontor holdes fast i Oslo vil både **Universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø samt Høgskolen i Stavanger** foretrekke lokalisering av NVH/VI i Oslo.

Sveriges lantbruksuniversitet, ut fra sin erfaring med en tilsvarende sammenslåing, anbefaler fortsatt lokalisering av NVH/VI i Oslo ut fra viktigheten av nærhet til humanmedisinske og biomedisinske forskningsmiljøer. Det kan bemerkes at den svenske veterinærhøgskolen ble flyttet fra Stockholm til Uppsala, der det allerede fantes et veletablert medisinsk miljø.

Oslo kommune, Sandnes kommune og Rogaland fylkeskommune mener det er viktig å sikre NVH/VI nærhet til medisinske forskningsmiljøer.

Et moment som i liten grad berøres av de høringsinstansene som går inn for fortsatt lokalisering av veterinærutdanningen til Adamstua er nye strategier for å rette opp de svakhetene i den biologiske grunnforskningen i Norge som er avdekket bl.a. gjennom Forskningsrådets evalueringer. Fokus er på veterinærmedisinens rolle i feltet mellom utdanning, klinisk og anvendt forskning og/eller utredning og forvaltningsstøtte. NVH og spesielt VI har sentrale oppgaver her, og hvordan disse institusjonene er i stand til å løse disse fanger naturlig nok en stor del av høringsinstansenes oppmerksomhet. Uten at dette er uttrykt direkte, ønsker man tydelig at NVH skal utvikles videre innenfor den tradisjonelle modellen for en høyt spesialisert vitenskapelig høyskole som primært driver profesjonsutdanning. Når det gjelder høringsinstanser som går inn for samlokalisering til Ås, er forholdet i påfallende stor grad omvendt: her er det kvaliteten i grunnforskningen som står i fokus, og mulighetene for faglige synergier og til å etablere robuste forskergrupper innenfor en større institusjon som fremheves, mens oppgavene knyttet opp mot forvaltningen og andre samfunnsoppgaver i bredere forstand oppleves som uproblematisk, tillegges liten vekt eller vies liten oppmerksomhet. NLH mener en sammenslåing vil gi rom for å utvikle en offensiv forskningsstrategi innenfor et nytt universitet, og understreker universitetsmodellens betydning for å kunne utvikle en god og bred forskningsprofil innen de fagene som den samlede institusjonen vil omfatte. NLH fremhever også den brede satsing som skjer i Ås området knyttet til etablering av ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i forskningen.

VI og bl.a. Den norske veterinærforening mener arbeidsgruppens Rapport (Høringsutkast) ikke gir et tilstrekkelig grunnlag for å foreslå en flytting av instituttet til Ås, uansett hvilken konklusjon man kommer til for NVHs del. Karakteristikken av de fysiske fasilitetene NVH disponerer på Adamstua passer ikke for VIs nye og moderne/moderniserte lokaler, konklusjonen om at forskningen har dårlig kvalitet gjelder ikke for VI, og arbeidsoppgavenes art eller behovet for nærhet til andre samarbeidspartnere enn NVH er ikke, etter disse respondentenes syn, gjort rede for på en dekkende måte. VI mener dertil at mandatet må tolkes slik at det forutsettes at arbeidsgruppen skal ta hensyn til instituttets *nåværende* plassering når den skal vurdere organiseringen av NVH. Mange respondenter deler imidlertid høringsgruppen

syn at veterinærmiljøet må holdes samlet også i fremtiden. SLU støtter gruppens ”alt-eller-intet”-holdning og understreker betydningen av at grunnutdanningen er lokalisert samme sted som den vitenskapelige virksomheten: ”Forskarkompetensen bør så langt som möjligt finnas nära grundutbildningen.”

Ad. 4 Nordisk samarbeid innen fagfeltet

Det gis nærmest unison tilslutning til forslaget om å øke det nordiske samarbeidet innen veterinærmedisinsk utdanning og forskning. Det pekes på at dette sannsynligvis er helt nødvendig for å sikre kvalitet og bredde på forskning og utdanning innen fagfeltet.

Det er en viss interesse for det konkrete forslaget om å utvide samarbeidet med SLU innenfor rammen av NOVA-Universitetet. For eksempel mener Landbrukssamvirket at et slikt samarbeid vil være helt påkrevet for å sikre best mulig kompetanse innen alle fagområder. Særlig peker et tettere samarbeid om mastergrader og andre spisskompetanseområder seg ut. NOVA selv mener at modellen med en utbygging av stasjonen i Sandnes og Skara som er skissert i gruppens Rapport (høringsutkast), burde ha gode forutsetninger for å resultere i robuste fagmiljøer ”som håller hög internationell klass” på så vel storfe som småfe. SLU uttrykker også interesse for å arbeide videre på denne linjen, og henviser her til det allerede pågående arbeidet innenfor NOVA og betydningen av økt arbeidsdeling, både for å heve kvaliteten på utdanning og forskning og for å utnytte ressursene bedre. NLH mener et større nordisk samarbeid er helt nødvendig for å sikre spesialisering og kompetansetilførsel. NVH ser imidlertid store betenkeligheter med å basere sentrale deler av undervisningen i veterinærutdanningen på en feltstasjon utenfor Norge, og vil heller benytte avdelingen i Sandnes til undervisning i produksjonsdyrmedisin.

Ad. 5 Andre momenter av betydning for saken

Relativt få respondenter har kommentert forslaget om å utrede en bachelor-master-modell for veterinærutdanning, og de fleste av disse stiller seg skeptiske til forslaget, herunder NVH. Man mener det er galt å legge om veterinærutdanningen i den hensikt å motivere flere studenter til å begynne på en biofaglig grunnutdanning, og henviser til at det europeiske regelverket og anbefalingene når det gjelder veterinærutdanningen tilsier at det er naturlig å beholde denne som en helhetlig profesjonsutdanning. NOVA mener at den store fordelen med en bredere bachelorgrad er at det med større volum blir enklere å bygge opp mer robuste fagmiljøer innenfor grunnlagsfagene, men at dette må veies opp mot ulempene med kortere spesialistutdanning. NOVA kan ikke gi noen klar anbefaling her. NVH, VI, Folkehelseinstituttet, Havforskningsinstituttet, Den norske veterinærforening og Norsk Institutt For Ernæring og Sjømat reagerer kraftig på at veterinærutdanningen skal brukes som ”lokke-middel” eller ”motivasjonsfag” for å øke rekrutteringen til biofaglige studier ved NLH.

Det er en viss skepsis mot å øke opptaket til 90 studenter, selv om få har kommentert dette. Den norske veterinærforening mener for eksempel at det vil være vanskelig for markedet å ta imot så mange ferdige norske kandidater i tillegg til alle de som utdanner seg i utlandet. NVH mener en økning på 60% må innføres over tid og at institusjonen må tilføres vesentlig større ressurser.

Både NVH, VI og Folkehelseinstituttet er uenig i den generaliserte beskrivelsen av at forskningen ved NVH og VI er for svak. Alle institusjonene peker på at deler av forskningen som drives på Adamstua er meget god.

NVH, VI og Folkehelseinstituttet sier at arbeidsgruppens påstand om at det har vært lite forskningssamarbeid mellom NVH/VI og de biomedisinske forskningsmiljøene i Oslo er direkte feil. De sier derimot at det har vært et betydelig publikasjons- og prosjektsamarbeid og at dette kan dokumenteres.

Forsvarets mikrobiologiske laboratorium, Medisinsk utdannings og kompetansesenter (Forsvaret), Folkehelseinstituttet, NVH og VI er uenig med flertallet i arbeidsgruppen om at man pga nytt regelverk innen toksikologi, smitte- og terrortrusler neppe kan akseptere en videre utvikling av NVH og VI på Adamstua. Tvert imot har Forsvaret nylig besluttet å legge et anlegg som kan håndtere de mest smittsomme sjukdommene (P-4-laboratorium) på Ullevål sykehus, bl.a. med den begrunnelse at anlegget vil bli liggende nært både Folkehelseinstituttet og veterinærmiljøene på Adamstua.

VI påpeker at de har moderne og tidsriktige bygninger og at VI heller ikke har behov for mer plass i overskuelig framtid. Også NVH mener at det er nok arealer tilgjengelig for videre utvikling av NVH/VI på Adamstua. De berørte institusjonene er således uenig i arbeidsgruppens flertalls beskrivelse av bygningsmassen på Adamstua og utvidelsesbehovet og –mulighetene.

Både NVH, VI og Folkehelseinstituttet stiller seg undrende til at det kan argumenteres med at en flytting av NVH og VI til Ås i seg selv vil virke fremmende for forskningssamarbeidet mellom institusjonene i Oslo/Ås området og institusjoner i Gøteborg-regionen og rundt Skagerrak/Kattegat.

Det påpekes at en vellykket fusjon forutsetter frivillighet blant fusjonspartene. Flere høringsinstanser advarer mot å vedta og gjennomføre en sammenslåing som oppfattes som en tvangs-sammenslåing hos en av partene.

Det pekes på at dersom Stortinget vedtar flytting, vil det være viktig å få gjennomført flytteprosessen raskt.

Kap. 3

Vurderinger

Ett nordisk utdanningsrom i sektoren

For arbeidsgruppen har det vært nyttig å sammenligne organiseringen av veterinærutdanningen i de tre skandinaviske landene. I Danmark har veterinær- og landbruksutdanningene vært gitt av samme institusjon i 150 år, i Sverige ble tre sektorhøyskoler innenfor veterinærmedisin, landbruk og skogbruk fusjonert til et landbruksuniversitetet for 25 år siden og i Norge gis veterinærutdanningen fremdeles ved en særskilt høyskole samtidig som det eksisterer en noe bredere anlagt landbrukshøyskole. Også forskningen er organisert ulikt. Danmark har et sterkt forskningsinstitutt for landbrukssektoren lokalisert i en annen landsdel (i Foulum på Jylland) enn utdanningsinstitusjonen. I Sverige er sektorforskningen integrert i landbruksuniversitetet. Norge har valgt en mellomløsning, med noe anvendt forskning i utdanningsinstitusjonen (NLH) men også med en betydelig instituttsektor. Til forskjell fra Danmark er flertallet av instituttene samlokalisert med landbruksutdanningen på Ås. Alle tre landene har en institusjon tilsvarende norske VI lokalisert nær veterinærutdanningen. I Finland – som arbeidsgruppen dessverre ikke kunne besøke – har man valgt en annen ordning, der veterinærutdanningen inngår som et fakultet ved et universitetet.

Felles for de tre veterinærutdanningene arbeidsgruppen besøkte er at det synes å være store utfordringer knyttet til driften av klinikkene. Dette har neppe funnet sin ideelle løsning noen av de stedene arbeidsgruppen har besøkt, i hvert fall ikke når det gjelder klinikk for store dyr (hester og produksjonsdyr). Problemene synes å være av så vel organisatorisk som bygningsmessig art, og de henger nært sammen med utviklingen innen fagområdet. Selv der man hadde relativt moderne klinikkbygg, rapporteres disse å være utidsmessige og lite hensiktsmessige i forhold til behovene i dag. For smådyrklubben synes det lettere å finne en tjenelig organisering, selv om det kan være vanskelig å fastsette det pasientvolumet som må til for å få en god utdanning og sikre tilstrekkelig inndekking av kostnadene.

Gruppen har merket seg de synspunktene på problemene med å drive en stordyrsklinikk midt i en storby som ble fremholdt ved KVL, og også synspunktene på spørsmål rundt organiseringen av klinikken for produksjonsdyr og tilgangen på og behovet for pasienter som gruppen fikk ta del av så vel ved SLU som KVL. Å drive et egentlig dyrehospital for produksjonsdyr (storfe og svin), der dyrene tas inn til behandling i klinikken for så å tilbakeføres til besetningen når de er friske, synes ikke lenger å være aktuelt ut fra så vel kostnads- som smittevern hensyn. Dyr som er tatt inn for undersøkelse i klinikken skal ikke tilbake i besetningen, men blir avlivet og obdusert. Virksomheten ved produksjonsdyrklubben må følgelig først og fremst sees i forhold til studentenes behov for trening i undersøkelse og diagnostikk som en forberedelse til den ambulatoriske praksisen. For hester er det fortsatt aktuelt med hospitalisering, noe det må tas hensyn til når man planlegger ny klinikk. Når det gjelder håndtering av store dyr, så vel kyr som hester, fikk arbeidsgruppen høre at beliggenheten for klinikken til

KVL på Frederiksberg etter hvert har blitt en hindring for dyreetisk forsvarlig drift. Det kreves i dag at dyrene regelmessig kommer ut i frisk luft, når det gjelder hester daglig, og at man har nødvendige friarealer (sykdom og skader av forskjellig slag og kirurgisk behandling kan hindre lufting av hospitaliserte dyr). Dette er det ikke arealer til ved campus på Frederiksberg, og virksomheten er derfor vedtatt flyttet til Taastrup, vel 15 km. unna.

Veterinærutdanningen er en svært omfattende utdanning og det rapporteres om stor fagtrengsel. Ved alle de besøkte utdanningene foregår det med varierende intensitet et arbeid for å utvikle en differensiering av utdanningens siste år ut fra en anerkjennelse av at en nyutdannet kandidater neppe kan mestre alle spesialiteter fullt ut. Differensieringen vil likevel skje innenfor rammen av en helhetlig veterinærutdanning og alle uteksaminerte kandidater vil få autorisasjon til å drive allmenn veterinærpraksis. I Danmark har man vurdert om studentene skal velge retning allerede ved opptak til utdanningen eller først når dette blir aktuelt etter 8. semester (4. år). Fordelen med direkte opptak er at studentene er sikret det utdanningsløpet de ønsker. Ulempen er at spesialiseringer som ungdom ikke kjenner eller ser mulighetene i når de søker, risikerer ikke å få kvalitativt gode nok studenter og dermed blir en slags "B-utdanning". Fordelen med sent opptak er at studentene er mer kjent med fagfeltet og tryggere på hvor deres faglige interesser ligger. Ulempen er at det foran de mest populære spesialiseringene kan oppstå "ventesløyfer" med studentene som nekter å gå videre i studiet før de får den plassen de ønsker, med de negative følger det kan få for gjennomstrømningen.

Innenfor en differensiert veterinærutdanning der studentene i større grad retter seg inn mot ulike spesialiteter (produksjonsdyr, sportsdyr, familiedyr, bioteknologisk forskning, etc.) vil det stilles andre og strengere krav til undervisningsfasilitetene innenfor hver enkelt spesialitet. Dertil kommer at de veterinærutdanningene arbeidsgruppen har besøkt sliter med lokaliseringen for undervisning på storfe, ettersom de har blitt liggende i en "dyrefattig" del av landet så vel i Norge og Sverige som i Danmark. I en fordypning mot produksjonsdyr (storfe og svin) vil det være nødvendig med en mer besetningsorientert undervisning. Ved KVL undersøker man muligheten for å etablere en feltstasjon på Jylland for dette formålet, fordi det er her de store dyrebestandene finnes: "Med utgangspunkt i felt-stasjonen vil det være mulig å undervise i staldsystemer, miljø og lignende samt gjennomføre en besetningsbasert undervisning." (Veterinærudvalget ved KVL: *Kommentarer til forslag til ny veterinær studieordning* 2/11 2001). Stasjonen skal eventuelt etableres i forbindelse med Dansk Jordbrugsforskning i Foulum på Jylland, der man kan komme i inngrep med et større miljø husdyragronomer: "Dyrlæger som udøver dyrlægegering i produktionsdyrbesætninger har stor berøring med husdyrbrugagronomer. Med henblik på den optimale rådgivning til landbrugserhvervet er det vigtigt, at disse to faggrupper har forståelse for hinandens styrker og svagheder og på den baggrund indøver samarbejde allerede i studietiden." Den øvrige undervisningen på produksjonsdyr – innlæring av undersøkelsesmetodikk og enkeltdyrdiagnostikk for hele studentkullet – vil dersom feltstasjonen realiseres foregå på egen besetning ved KVLs anlegg i Taastrup, eventuelt på egen besetning i samarbeid med utdanningen i husdyrbruk.

Forskningen ved NVH, SLU og KVL

Ved de besøkte veterinærutdanningene har arbeidsgruppen sett tendenser til at klinikkdriften blir et mål i seg selv i stedet for å være et redskap for utdanningen og forskningen. Et felles trekk ved de besøkte institusjonene er at det synes vanskelig å opprettholde den kliniske forskningen ved veterinærutdanning fordi personalet stadig må ta seg av mer presserende gjøremål i undervisningen og ved klinikken (rutinebehandling av syke dyr).

For den veterinærmedisinske forskningen er det i alle tre landene en stor fordel at det statlige veterinærinstituttet ligger i rimelig nærhet til utdanningen. Alle rapporterer om godt samarbeidsklima, men at det konkrete samarbeidet gjerne kunne vært enda bedre, særlig på utdanningssiden. I en viss grad praktiseres det arbeidsdeling mellom veterinærutdanning og veterinærinstitutt når det gjelder små fagområder. Formen på samarbeidet spenner fra et detaljert avtaleverk inngått mellom rektor og generaldirektør til uformelle "gentlemens agreements" mellom lederne for ulike faggrupper ved de respektive institusjoner.

Arbeidsgruppen fulgte med interesse presentasjonen av forskerskolen RAPH for agronomer, veterinærer og landbruksøkonomer i Danmark, og mener dette bør være veivisende for hvordan en felles forskerutdanning på husdyrområdet kan organiseres innenfor rammen av et samarbeid mellom vitenskapelige utdanningsinstitusjoner og institutter for anvendt forskning. Et annet tverrfaglig forskningsprosjekt er det svenske FOOD 21, som har en meget ambisiøs målsetting: "The overall long-term goal of the FOOD 21 Program is to define optimal conditions and to develop systems and technologies for a sustainable food chain that offer the consumers high quality products." (*FOOD 21- Sustainable Food Production – Program Plan Year 2002*, Uppsala 2001) Programmet bringer sammen landbruksvitenskap, veterinærmedisin, biologisk grunnforskning, samfunnsvitenskap/forbrukerforskning og landbruksøkonomi i et bredt program rettet mot bærekraftig matvareproduksjon. Det totale programmet skal gå over en periode på 8 år og har en ramme på 120 millioner svenske kroner.

Nordisk arbeidsdeling

Hovedtyngden av samarbeidet på det veterinærmedisinske og landbruksvitenskapelige området er organisert gjennom NOVA-University, et nettverksuniversitet som ble etablert i 1995 som et samarbeid mellom landbruksuniversitetene i de nordiske landene (i Norge NLH og NVH). NOVAs 7 medlemsuniversiteter i Norge, Sverige, Danmark, Finland og på Island omfatter totalt 16 000 studenter og 6 000 ansatte.

NOVAs huvudmål är att stärka och utveckla det vetenskapliga samarbetet mellan Nordens lantbruksuniversitet. Nordiska utbildnings- och forskningsallianser ställer krav på en ökad rörlighet för studenter, lärare och forskare. Nationella resursbegränsningar behöver inte hindra kunskapsutvecklingen. Nordisk samverkan ökar möjligheterna för ett bredare utbud och en fördjupad kvalitet inom både utbildning och forskning. Specialisering och arbete över gränserna ger det enskilda universitetet kraft.

(http://www.nova-university.org/p3nov_mos.htm)

Et av NOVAs mål er å befeste og profilere de landbruksvitenskapelige utdanningene i Norden overfor den øvrige verden, for på den måten å fremstå som en attraktiv samarbeidspartner i et internasjonalt perspektiv. NOVA har et sekretariat plassert ved SLUs avdeling i Alnarp i Skåne.

Samarbeidet er så langt i hovedsak utviklet innenfor forskerutdanning og forskning. NOVA tok også initiativ til det arbeid som ledet fram til at hortonomutdanningene i Danmark (KVL) og Sverige (SLU) nå er helt integrerte som et fellesprogram i Øresundsregionen. Det utredes for tiden hvordan man kan legge til rette for at studenter fra øvrige nordiske land kan delta i den siste delen av utdanningen. På masternivå finnes det et MSc-program i agroøkologi som tilbys av NLH. Et aktuelt område for forskningssamarbeid er nettverket "Spetskompetenscenter för mjölkproduktion". Bak dette ligger en innsikt om at ingen av NOVAs medlemsuniversiteter alene kan svare for en komplett kompetanseleveranse for moderne melkepro-

duksjon. Også et område som landbruksteknikk er i dag underkritisk og delvis nedleggingstruet ved noen av medlemsuniversitetene. Et utredningsarbeid pågår for å se om et nettverk med arbeidsfordeling mellom nodene/de nasjonale landbruksuniversitetene skulle gi muligheter for at faget kan overleve og utvikles på nordisk plan.

Arbeidsgruppen har under sine besøk på NVH, SLU og KVL blitt orientert om at veterinære innen NOVA har levert en søknad om støtte til i felleskap å utarbeide en differensiert studieplan for veterinærutdanningen med spesialisering på nordisk basis i utdanningens siste del. Søknaden er ført i pennen av rektor Lars Moe ved NVH. Konkret gjelder dette spesialkurs innenfor områdene ”sykdommer hos produksjonsdyr”, ”sykdommer hos hest”, ”sykdommer hos familiedyr”, ”akvamedisin” og ”mattrygghet” i det avsluttende delen av studiet. Hver fordypning skal bestå av felles nordiske kurs gitt ved en institusjon, klinikk- eller laboratorietjeneste som enten kan utføres i hjemlandet eller i et annet nordisk land, og endelig en fordypningsoppgave som kan utføres der det faglig er mest hensiktsmessig. NOVA har den 15. november 2002 bevilget 46 000 euro til institusjonene for fortsatt utredningsarbeid med sikte på å utvikle forslag til studieplaner.

Under det norske presidentskapet i Nordisk ministerråd nedsatte man en utredning for å undersøke mulighetene for et øket samarbeid om landbruksforskningen og på de høyere utdanningenes område også utenfor NOVA. Resultatet av denne utredningen ble publisert sommeren 2002, med tittelen *Et nordisk forsknings- og utdanningsrom for jord og skogbruk*, Nordisk Ministerråd 2002. Berørte ministerier har stilt seg bak utredningen og besluttet dessuten å nedsette en ad hoc-gruppe under professor Mårten Carlsson for implementering av resultatet.

Denne ad hoc-gruppen avga sin innstilling i mai 2003. Gruppen har valgt ”Samordnet veterinærutdanning” som ett av fire modellområder som skal vise vei til økt samarbeid ved at man kartlegger og rydder av veien hindringer samt finne frem til nødvendige insitament for å etablere et nordisk utdanningsrom på området (de tre øvrige modellområdene er ”Økologisk jord- og hagebruk”, ”Biosystems Engineering” og ”Wood Material Science”). Ad hoc-gruppen forutsetter at det stilles særlige midler til rådighet for å utvikle modellområdene. Når det gjelder veterinærutdanning tenker man særlig på en differensiering av siste fase av profesjonsstudiene, samt utvikling av spissforskningssentra og networks of excellence inkludert forskerskoler. Ad hoc-gruppen anbefaler også at det opprettes et nordisk forskningsfond der institusjoner fra minst to nordiske land kan få finansiert samarbeid seg i mellom på forskningssiden, og at man setter i gang et arbeid med nasjonal tilpasning av regelverk, kompetansekrav og finansiering for å lette samarbeidet om høyere utdanning. Det henvises ellers til rapporten *Implementering av et nordisk forsknings- og utdanningsrom på jord- og skogbruksområdet* fra Ad hoc-gruppen under Nordisk ministerråd for fiske-, jord- og skogbruk og næringsmiddelspørsmål (mai 2003).

Arbeidsgruppen konstaterer sammenfatningsvis at det på flere områder foreligger en innsikt blant NOVAs medlemsinstitusjoner at nordisk samarbeid kommer å bli nødvendig for å mestre det framtidige kompetansebehovet i høyere utdanning på veterinær- og landbruksområdet, samt at ansvarlige nordiske politikere deler dette syn og på det grunnlag har initiert ulike utredninger med mer, og at konkrete forslag om hvordan dette bør gjennomføres nå har blitt fremmet av en særlig arbeidsgruppe.

Skara

Arbeidsgruppen støtter bestrebelsene på å skape en nordisk arbeidsdeling på dette utdanningsområdet. Hver for seg kan institusjonene få problemer med å dekke hele bredden av de fordypningsemnene som er foreslått. Mange små fagområder er dessuten truet av nedleggelse som følge av liten interesse blant studentene. En bedre nordisk samordning kan være en god måte å sikre at studentene får god undervisning og at kompetansen blir opprettholdt selv om miljøene hver for seg blir for små.

Av særlig interesse for arbeidsgruppens mandat er veterinærutdanningens fordypning mot produksjonsdyr, spesielt storfe. På dette området er utfordringene spesielt store, ettersom det ikke er mulig å få til tilfredsstillende undervisning innen besetningsutredninger i nærheten av veterinærutdanningene. Dette på grunn av den store reduksjonen i dyretallet rundt henholdsvis Oslo, Uppsala og København. Slik undervisning må dermed legges til en feltstasjon i en annen del av landet. Det kan være nærliggende innenfor rammen av NOVA-samarbeidet å utnytte SLUs avdeling i Skara i Vest-Sverige som base for et felles norsk-svensk fordypningsprogram på storfe.

Skara ligger ca. 25 mil fra Oslo (togforbindelse fra Oslo til Öxnered, videre til Skara med buss). Den svenske veterinærutdanningen ble etablert her allerede i 1775, og SLU driver i dag et mindre dyresykehus i Skara, der man utdanner dyrepleiere i et toårig løp. Det utdannes også næringsmiddelingeniører, som er et treårig program tilsvarende bachelorgrad. SLU har 160 ansatte og 150 studenter i Skara. Videre er det fem forsøksgårder i området, herav tre innrettet mot ulike typer produksjonsdyr (svin, melkeproduksjon og kjøttproduksjon fra storfe og fjærkre). Området rundt Skara – Västra Götalands Län – er et tyngdepunkt i svensk husdyrbruk og forholdene skulle ligge godt til rette for en besetningsbasert undervisning:

SLU finns representerat i Skara därför att i regionen runt Skara är den svenska djurhållningen som mest intensiv och omfattande och samtidigt mest diversifierad. Dessutom finns här stora delar av svensk livsmedelsindustri med slakterier, förädlingsföretag, avels-, semin- och djurhälsoorganisationer, flera stora, trav- och ridanläggningar, m.m. Detta faktum utgör basen för vår viktigaste tillgång; närheten till lantbruk, djurhållning och livsmedelsindustri. Just denna närhet innebär att vi har extra goda möjligheter att fånga upp problem och behov i lantbruket och livsmedelsindustrin samt att utöva på platsen-utbildning och –forskning kring sådana frågor. (Notat til arbeidsgruppen fra Sölve Johnsson [rektors stedfortreder], Skara 24 nov. 2002)

En særlig faglig spesialisering i Skara er ”husdyrenes helse og miljø”. Også norske stipendiater har fått sin utdanning på området her. Det faglige miljøet kommer til å bli styrket i nær fremtid ettersom man har vedtatt å lokalisere det nye svenske dyretilsynet (”Djurskyddsmyndigheten”) hit.

Arbeidsgruppen har undersøkt med SLU muligheten for å legge undervisningen i en felles norsk-svensk fordypning mot produksjonsdyr til Skara. SLU er i ferd å vurdere fremtiden for sine underavdelinger med hensyn på økonomi. Avdelingen i Skara med dyresykehuset er kostbar å drive og har relativt få studenter. Samtidig er det uttrykt behov for å konsentrere aktiviteten innenfor det veterinærmedisinske fakultet til Uppsala. Gruppen har likevel fått høre at det vil bli tillagt vekt dersom Norge innenfor NOVA-samarbeidet melder et ønske om å utnytte fasilitetene i Skara for en fordypning i produksjonsdyr. Også fra svensk side vil det være interesse for et slikt senter dersom aktiviteten blir tilstrekkelig stor. Ved KVL anslo man at om lag en firedel av studentene vil velge fordypning i produksjonsdyr da man utredet en mer differensiert studieplan. Om man legger samme fordeling til grunn for Norge og

Sverige, skulle det bety at mellom 10 og 15 NVH-studenter (15 – 20 ved et opptak på 90) vil velge denne spesialiseringen og mellom 15 og 25 SLU-studenter. Under høringsrunden viste så vel SLU som NOVA interesse for å arbeide videre etter denne linjen, og man henvist her til de pågående prosessene innenfor det nordiske samarbeidet på området. Dette passer også godt inn i strategien fra ad hoc-gruppen under Nordisk ministerråd for fiske-, jord- og skogbruk og næringsmiddelspørsmål som Mårten Carlsson ledet.

”I Sverige” er selvfølgelig et radikalt svar på mandatpunktet om hvor man bør legge stasjonære fasiliteter for undervisning rettet mot produksjonsdyr. Det er imidlertid behov for å ta noen radikale grep dersom man skal realisere intensjonene om å skape en nordisk arbeidsdeling i veterinærutdanningen. Fagmiljøene er i mange tilfeller svært små, og det er behov for en større arbeidsdeling mellom de nordiske landene. Som arbeidsgruppen har fått høre flere ganger, er arbeidsformen og undervisningen under sterk omlegging innenfor feltet produksjonsdyr. Samtidig ser man en reduksjon av andelen veterinærer med praksis på området, bl.a. som følge av omstillinger i landbruket, nye produksjonsformer, endret regelverk og andre økonomiske rammebetingelser. Det er derfor ventelig at færre studenter vil velge en slik spesialisering i fremtiden, og utdanningsinstitusjonene kan få ytterligere problemer med å opprettholde volum og kvalitet i utdanningen. Tilfeldighetene har gjort at Norge nå står foran en betydelig omlegging av sin veterinærutdanning. Det vil være et kraftfullt signal fra den norske regjeringen om at man tar det nordisk samarbeidet på alvor dersom man legger deler av den norske veterinærutdanningen til Skara i Sverige innenfor rammen av NOVA-universitetet.

Sandnes

Uansett plassering av veterinærutdanningen synes det mindre aktuelt å legge en siste års fordypning på produksjonsdyr til Østlandsområdet; ref. dyretallsproblematikken som er gjengitt i NVHs egne strategidokumenter. Alle studentene skal imidlertid lære å undersøke og stille diagnose på produksjonsdyr som del av den grunnleggende utdanningen, og kompetanse på området må dermed opprettholdes ved veterinærutdanningen sentralt. Det må også være fasiliteter ved en veterinærutdanning der de kan trene på dette (det redegjøres nærmere for denne problematikken i avsnittet om nytt klinikkbygg nedenfor). Det kan naturligvis bygges opp en base for undervisning innenfor en fordypning mot storfe og evt. svin rundt NVHs Institutt for småfeforskning på Sandnes. Det finnes imidlertid ikke noen egen forskningskompetanse på storfe eller svin i Sandnes. Til den praktiske undervisningen vil man derfor måtte knytte til seg privatpraktiserende veterinærer. Arbeidsgruppen har fått høre at disse har et høyt faglig nivå og at det er utstrakt velvilje hos lokale veterinærer for å påta seg arbeidet med å veilede studenter i praksis, men det er en del prinsipielle betenkeligheter ved at hovedtyngden av undervisningen innenfor et viktig fag ved en vitenskapelig høyskole gis av lærere som ikke innehar en forskerstilling/er aktive forskere.

Etter arbeidsgruppens syn er det påkrevd å se avdelingen i Sandnes i et nordisk perspektiv. NVH har meldt inn småfeforskning, havbruk/fiskehelse og mattrygghet som sine særlige kompetanseområder i NOVA-samarbeidet. Kompetansen på småfe finnes i Sandnes, og er så langt arbeidsgruppen har brakt i erfaring unik i Norden. Så vel fra SLU som KVL er det uttrykt interesse for å utnytte dette miljøet for svenske og danske studenter som ønsker kunnskap om småfesykdommer innenfor en fordypning mot produksjonsdyr. I dette perspektivet kompletterer SLUs avdeling i Skara og NVHs i Sandnes hverandre på en utmerket måte. NOVA mener i sin høringsuttalelse at en løsning med større bruk av SLU-Skara og NVH-Sandnes ”bör kunna ha goda förutsättningar att kunne resultera i robusta forsknings- och

utbildningsmiljøer for store produksjonsdyr respektive smådyr, som holder høy internasjonell klasse, hvilket er et måste for framtida överlevnad.”

Den norske kompetansen på havbruk og fiskehelse nevnes også når mulighetene for nordisk arbeidsdeling drøftes. Undervisning på området foregår i dag dels på Adamstua, dels ved Akvaforsks stasjon og hos lokale oppdrettere på Frøya og Smøla. Studentene får en god innføring i havbruksproblematikken her, men arbeidsgruppen er av den oppfatning at veterinærstudenter som velger fordypning mot havbruk må opparbeide seg kunnskap om, og ha erfaring fra, hele produksjonskjeden, fra utvalg av stamfisk til kontroll av ferdig produkt ved lakseslakteri. Studentene trenger også den faglige stimulans det er å arbeide innenfor et bredere veterinærmiljø, med ulike oppgaver innenfor og innfallsvinkler til havbruk. Forholdene ligger godt til rette for dette i Rogaland.

Statens dyrehelsetilsyn i Rogaland har på forespørsel fra arbeidsgruppen kartlagt aktiviteten innen havbruk i nærheten av NVHs avdeling i Sandnes. Deres konklusjon er at ”Rogaland har et variert antall virksomheter relatert til havbruk, og mange av disse kan være aktuelle i undervisningsøyemed.”(Statens Dyrehelsetilsyn: *Akvakultur i nærheten av Statens Veterinære Senter Sandnes*, Sandnes 2002) Oppdrettsnæringen i Rogaland, som inkluderer stamfiskanlegg og kommersielle aktører på førsiden med betydelig forskning- og utviklingsvirksomhet, vil kunne gi studenter og forskere tilstrekkelig faglige utfordringer. Også NLH og Akvaforsk kan ha nytte av at det etableres et sentrum for oppdrettsvirksomhet her, og dette kan dessuten gi Oslo-miljøet en tydelig tilstedeværelse i kystregionen og dermed styrke den strategiske posisjonen i forhold til næringen.

Erfaringsmessig er det administrativt vanskelig og kostbart å drive undervisning og forskning spredt på mange steder. Det er derfor en fordel om desentralisert virksomhet konsentreres på så få steder som mulig. Et godt utbygget studie- og forskningssenter for småfe og fiskeoppdrett kan få stor betydning i NOVA-sammenheng. NOVA-studenter og forskere innenfor veterinær- og husdyrfag vil derfor ha stor nytte av et sterkt faglig sentrum for småfe og fisk, men da må forholdene ligge til rette for opphold for så vel studenter som forskere. Dersom man lykkes i å etablere et knutepunkt i NOVA-samarbeidet vil det utvilsomt styrke miljøet i Sandnes og forbedre økonomien ved å muliggjøre en mer rasjonell utnyttelse av fasilitetene, noe som burde gi lavere kostnader per student eller forsker.

Inntrykkene som arbeidsgruppens utsendte satt igjen med etter besøket ved ISf er positive. Scrapieforskningen imponerte, her holder man et meget høyt nivå. Samarbeidsforholdene mellom de ulike institusjonene ved Statens veterinære senter synes også å være gode og ubyråkratiske. I hovedsak er lokalene moderne og funksjonelle, og mulighetene for å bygge ut syntes gode dersom det skulle være behov for det. Når det gjaldt laboratorier og undersøkelses- og demonstrasjonsrom var man godt forsynt, men kanskje i mindre grad når det gjaldt kontorer og internatplasser. Problemet med manglende kontorplasser kan bli løst dersom Mattilsynet – der Statens dyrehelsetilsyn, Statens næringsmiddeltilsyn, Statens landbruks- tilsyn og sjømat vil inngå – legger sitt regionkontor til Statens veterinære senter på Høyland, noe som vil medføre en større utbygging her. Forholdene syntes også å ligge til rette for å gi studentene ambulatorisk praksis på produksjonsdyr (svin og storfe) i Rogaland. Her vil man måtte støtte seg til private veterinærer og Veterinærinstituttet. Samlokaliseringen med offentlige etater på Høyland gir også mulighet til å gi studentene et innblikk i oppgavene til fylkesveterinæren, Statens dyrehelsetilsyn og/eller Mattilsynet. Det kan være ønskelig at noen veterinærer enten i privat praksis eller ved disse etatene får en mer formalisert tilknytning til

utdanningen gjennom en II-stilling, etter mønster av de lærerstillingene man har i medisin ved UiO.

For kortere feltopphold for studenter og forskere er sikkert internattilbudet slik det er i dag brukbart, men arbeidsgruppen tviler på om dagens studenter finner seg i å bo på firemannsrom over lengre tid. Kapasiteten syntes også noe liten. Boforholdene og fagmiljøet vil utvilsomt være avgjørende for om studenter og forskere fra så vel Norge som det øvrige Norden oppfatter et opphold ved ISf som attraktivt eller ikke. Arbeidsgruppens vurdering er at det vil være behov for en opprustning av studentboligene i Sandnes, eventuelt i form av et nybygg.

Bachelor-master-modell også i veterinærutdanningen?

I samtaler både med NVH og NLH kom spørsmålet om en inndeling av veterinærutdanningen i en lavere grad, bachelor i biofag, og en høyere grad, cand.med.vet-graden, opp flere ganger. For veterinærutdanningen er det kapasiteten innenfor de kliniske fagene som er avgjørende for antall studenter man kan ta inn i studiet, og man kunne tatt opp flere på de grunnleggende studiene dersom man hadde hatt en ikke-klinisk påbygging. Det kunne gi en bedre utnyttelse av ressursene gitt en finansieringsmodell der institusjonene får betaling for de studiepoengene man produserer, og det kunne gi øvrige biofagstudenter et større utvalg kurs å velge mellom enten dette er på grunnnivå eller i forskerutdanningen.

En generell omlegging av det norske gradssystemet til en bachelor-master-modell i tråd med Bologna-erklæringen ble foreslått av Utdannings- og forskningsdepartementet. Stortinget gav sin tilslutning til departementets forslag om endringer i gradsstrukturen (se St.meld. nr. 27 (2000-2001) *Gjør din plikt - Krev din rett. Kvalitätsreform av høyere utdanning* og Innst. S. nr. 337 (2000-2001)). I den nye gradsstrukturen skal lavere grad ha et omfang på tre år og omfanget av høyere grad skal være to år. Det ble imidlertid etter ønske fra utdanningsinstitusjonene selv gjort en del unntak for lange profesjonsutdanninger, herunder cand.med.vet ved NVH. For graden cand.med.vet. ble det sagt at "EU-direktivet som regulerer yrkesutøvelse for veterinærer i EØS-området, setter en minimumsgrense på fem år for utdanningen og krav om hvilke fag og emner som skal inngå. I Norge er veterinærene tillagt flere arbeidsoppgaver innenfor områdene fisk og næringsmiddelhygiene enn i de andre landene. Norsk veterinærutdanning har derfor større omfang av slike fag, noe som medfører at studietiden vanskelig kan kuttes ned fra fem og et halvt år. Dette er også et av de kliniske studiene, hvor studiet må gi omfattende opplæring i diagnostisering og behandling av dyr. Departementet foreslår at studietiden fortsatt skal være fem og et halvt til seks år, og at graden cand. med. vet. blir opprettholdt." En omlegging av gradsstrukturen i veterinærutdanningen vil være en betydelig endring i forhold til Stortingets vedtak (saken må tilbake dit) og det synet NVH selv har fremmet tidligere, nemlig at cand.med.vet.-graden fortsatt bør være en enhetlig profesjonsutdanning.

NLH har organisert flertallet av sine utdanninger innenfor en bachelor-master-modell. For NLH vil et poeng ved en eventuell sammenslåing av de to institusjonene være de effektiviseringsgevinstene man kan hente i grunnutdanningene og mulighetene for synergier innenfor forskningen. Arbeidsgruppen har forespurt rektorene ved NVH og NLH om mulige organisasjonsmodeller for et slikt bachelorprogram. På bakgrunn av deres eget internasjonale kontaktnett har de forelagt arbeidsgruppen noen mulige modeller, og påpekt fordeler og ulemper ved disse.

Europeisk modell (5-6 år)

Veterinærutdanningen er en profesjonsutdanning. For å få autorisasjon som veterinær i EU, må utdanningen fylle visse minimumskrav satt av EU-kommisjonen og EAEVE (European Association of Establishments for Veterinary Education).

I Norden og i de aller fleste andre europeiske land følger man det samme systemet for profesjonsutdanningen i veterinærmedisin. Studentene tas opp til profesjonsstudiet uten at det kreves forkunnskaper ut over det man har fra videregående skole. Ved noen europeiske læresteder er første del av veterinærstudiet i større eller mindre grad åpne studier. Her vil det skje en til dels sterk seleksjon av studenter til profesjonsdelen av studiet på ulike tidspunkter. Særlig gjelder dette Tyskland, der det i følge grunnloven ikke er lov å begrense adgangen til universitetsutdanninger for personer som har bestått videregående skole (arbitur). Enkeltkurs kan imidlertid adgangsreguleres dersom dette er helt nødvendig på grunn av undervisningen.

Her i landet tas studentene i dag opp til veterinærstudiet på bakgrunn av resultatene fra videregående skole (dog kreves det største fordypning i kjemi). De fleste studentene tas opp på bakgrunn av eksamenspoeng alene, men noen studenter får tilleggspoeng for universitetsstudier eller yrkesrelevant arbeidserfaring. Utviklingen de senere år i Norge har gått i retning av at flere tas opp på bakgrunn av resultatene fra videregående skole alene. Mulighetene for å få tilleggspoeng ved videreutdanning og yrkeserfaring har blitt mindre.

I basalfagundervisningen ved de europeiske veterinærmedisinske lærestedene vektlegges kunnskap som er viktig for de anvendte fagene. Undervisningen i basalfag slik som for eksempel fysiologi, genetikk, biokjemi, zoologi og anatomi undervises ikke i full bredde, men retter seg inn mot å fylle profesjonens spesielle behov. Veterinærstudiet er i de europeiske landene normert til 5 – 6 års studietid. Lengst studietid har man i Norden, Tyskland og Nederland, dette fordi næringsmiddelhygiene og mattrygghet utgjør en større del av curricula i disse landene. EU og EAEVE har slått fast at akvamedisin er et veterinært arbeidsfelt. I Norge har undervisningen innen dette fagområdet fått spesielt stort omfang.

Nordamerikansk modell (4+4 år)

I USA og Canada har de en annen modell for opptak til de medisinske, odontologiske og veterinærmedisinske studiene enn i Europa. 4 år på college etterfølges av 4 år i profesjonsstudiet (enten det er medisin eller veterinærmedisin), og det er sterk konkurranse om plassene på profesjonstudiene.

I løpet av de to første årene på college studeres generelle fag slik som språkfag, historie og naturfag / biologiske fag. En del av disse fagene undervises på samme nivå som i videregående skole i Norge. Etter den generelle to-årige collegeutdanningen går studentene over på en to-årig ”prevet”-linje. I løpet av disse to årene gis studentene profesjonsrettet basalutdanning innen veterinærmedisin. Studentene tas deretter opp til selve profesjonsstudiet. De selekteres på bakgrunn av resultatene fra den 4-årige collegeutdannelsen.

En tillempet utgave av den amerikanske modellen finner man i New Zealand. Der er det to veier fram til opptak til et 4,5 år langt profesjonsstudium i veterinærmedisin. De som kommer rett fra ”high-school” tas opp til et semesterlangt kurs i kjemi, cellebiologi, fysikk og biologi. Bare en femdel av dem som tas opp til dette kurset vil komme inn på veterinærstudiet. Omtrent halvparten av dem som tas opp til profesjonsdelen (siste 4,5 år) av veterinærstudiet er eldre studenter som har studert basalfag ved andre universiteter.

Felles biologisk bachelorutdanning i Norge?

Man kan som eksempel tenke seg en modell der studentene får en generell og grunnleggende biologisk utdanning etter videregående skole, og på grunnlag av dette blir tatt opp til profesjonsstudiet veterinærmedisin. Modellen kan være en variant av den amerikanske modellen eller den modellen man har i New Zealand. Man kan tenke seg *to måter* dette kan organiseres på:

1. Studentene gis fri anledning til å studere basalfag ved universiteter og høyskoler, for deretter å søke opptak til profesjonsdelen.
2. Det gis et spesialdesignet "prevet" kurs ved én eller et fåtall institusjoner i Norge, og alle som ønsker å studere veterinærmedisin, må ta dette kurset før opptak til profesjonsstudiet.

Med utgangspunkt i den norske utdanningsmodellen kan det være en grunnleggende biologisk plattform som består av ett flertall av følgende generelle fag: forberedende prøve i filosofi og vitenskapsteori, kjemi, generell biokjemi med metabolsk og bioteknologisk innretning, generell mikrobiologi, cellebiologi, biologisk produksjon, statistikk, zoologi, botanikk, genetikk, matematikk og fysikk.

Med basis i erfaringene gjort i Nord Amerika og i New Zealand må man gå ut fra at selve profesjonsdelen av veterinærstudiet ikke kan bli kortere enn 4 år etter BSc nivå innen biologiske fag. Rektor ved NVH anslår at den må bli mellom 4,5 og 5 år for å dekke opp for de tilleggsbehov man har innen næringsmiddelhygiene/mattrygghet og akvamedisin i Norge. Rektor ved NLH antar at man ved et godt opplegg for bachelor-studiene med det grunnlaget norske studenter har fra videregående skole vil kunne gjennomføre veterinærstudiet innenfor samme ramme som i USA, dvs 4 år.

En mellomløsning kan være at studentene allerede i 2. eller 3. studieår begynner på kurs som er særlig innrettet mot veterinærutdanningen, og følger disse parallelt med øvrige kurs. Kapasiteten ved disse kursene vil ventelig være vesentlig lavere enn ved de generelle kursene, samtidig som svært mange studenter vil ønske å ta nettopp disse kursene. Det vil da være nødvendig med adgangregulering, og det betyr at det reelle opptaket til profesjonsutdanningen vil foregå midt i bachelorstudiet. Rektor ved NLH ser for seg dette som den mest realistiske løsningen, med en total studietid på 6-6,5 år.

Innenfor UFDs finansieringssystem er kurs på bachelornivå rimeligere enn en klinisk profesjonsutdanning som veterinærmedisin. Veterinærutdanningen er vektet til 4,0 i UFDs budsjettssystem, mens grunnleggende naturvitenskapelig utdanning er vektet til 1,25 (der 1,0 er årskostnaden for teorifag og sosialfaglige utdanninger på lavere nivå). Om ressursforbruket vil bli større ved en forlenget utdanning er derfor usikkert. En økning i studietiden vil imidlertid medføre økt studielån for de nyutdannede kandidatene dersom man ikke går inn med stipendordninger eller lignende.

Positive effekter

Dersom man innfører en biofaglig bachelorgrad ("prevet"-studium) som grunnlag for opptak til profesjonsstudiet, vil man trolig få økt søkning til biologiske og naturvitenskapelige studier. Man forskyver konkurransen om studieplasser til disse studiene fra videregående nivå til et nivå som krever mer reflektert kunnskap og større faglig modenhet i naturvitenskapelige fag. Ved å flytte konkurransen mellom studentene til etter gjennomført universitetsstudium i

stedet for å konkurrere på eksamenskarakterer fra videregående skole, vil man få et bredere tilfang av studenter til veterinærutdanningen. En slik seleksjonsprosess kan også bedre kjønnsbalansen i studiet, ettersom jentene gjennomgående har bedre karakterer fra videregående skole mens slike forskjeller ikke kan påvises ved universitetstudier.

Dersom alle søkere må gjennom en bachelorutdanning ("prevet") før opptak til profesjonsstudiene vil man ventelig se økt søkning til biologiske og naturvitenskapelige fag. I følge professor Norm Williamson (Program Director of Veterinary Science, Massey University, New Zealand) fører en slik ordning til at en stor andel av dem som ikke kommer inn på veterinærstudiet fortsetter med andre naturvitenskapelige studier. En vil således kunne bruke veterinærmedisin som et "motiveringsfag" for å øke interessen for naturvitenskapelige studier generelt. I sitt høringssvar sier NOVA at Bachelor-programmer også kan være en vei å skape mer robuste miljøer i grunnlagsfagene. Ulempen er at tiden for spesialistutdanningen vil bli vesentlig kortere, og det er ikke lett å veie disse to hensynene opp mot hverandre.

Ved å forskyve konkurransen om opptak til veterinærstudiet til etter at studentene har gjennomført en grunnutdanning ved et universitet, vil man få bort mye av den tid som i dag går med til å ta opp igjen fag i videregående skole. I dag er det mange unge mennesker som bruker mye tid på å forbedre karakterer for å få flere konkurransepoeng, noe som representerer en lite effektiv bruk av landets menneskelige ressurser.

Negative effekter

Dersom selve profesjonsdelen av utdanningen for veterinærer ikke kan gjøres kortere enn 4,5-5 år, slik NVH hevder, vil den totale studietiden før avlagt veterinærmedisinsk eksamen øke med en modell som tar studentene fram til BSc nivå. Man kan muligens opprettholde samme studietid dersom man velger en basisdel som ikke utgjør mer enn 1-2 semester.

Selv om en grunnleggende undervisning på bachelornivå vil gi større faglig modenhet ved inntaket til de veterinære studiene, noe som utvilsomt vil lette innlæringen av veterinærfagene, vil det ikke være rasjonelt og hensiktsmessig å undervise for eksempel anatomi og fysiologi på et detaljeringsnivå som er tilpasset profesjonsstudiene veterinærmedisin for alminnelige bachelorstudenter. Det kreves således betydelige ressurser å gjennomføre disseksjonskurs og fysiologikurs i profesjonsstudiet, og det legges vekt på detaljkunnskaper som i begrenset grad kan nyttes i andre biologiske studieretninger. Nettopp av den grunn er den detaljerte undervisningen i dyrenes anatomi, fysiologi, medisinsk genetikk osv. i USA lagt til den første del av de fire årene på veterinærfakultetet.

Alternativt: Felles undervisning i grunnleggende biomedisinske fag ved UiO

En alternativ modell for veterinærmedisin kunne være å samarbeid med medisin-, ernærings- og odontologimiljøet ved Universitetet i Oslo, og la veterinærstudentene ta del i det problembaserte opplegget i de grunnleggende biologiske/medisinske fagene der. Veterinærstudentene må i et slikt samarbeid sikres tilstrekkelig og spesialtilpasset undervisning innen områder som er unike for veterinærmedisin slik som for eksempel drøvtyggerfunksjonen, organanatomi (herunder fugle- og fiskeanatomi) og fysiologi.

UiO har innført Problembasert læring (PBL) i utdanningene i medisin og odontologi. NVH vedtok allerede i 1995 å innføre PBL som pedagogisk prinsipp i utdanningen av veterinærer, men implementering av dette har ikke har latt seg gjøre pga av begrensninger i klinikkene og de økonomiske ressursene. NVH er imidlertid positive til å bruke PBL som pedagogisk prinsipp i utdanningen av veterinærer, og det skulle følgelig ikke være noen større prinsipielle

hinder i veien for at NVH kan samordne deler av sin basalundervisning med det medisinske fakultet i Oslo. Rent praktisk kan det imidlertid være vanskelig å få dette til innenfor de fysiske rammene som gjelder for studiene ved UiO.

Det kan også være samordningsgevinster med undervisningen ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, UiO. Ved Institutt for Biokjemi og Institutt for Biologi undervises generell biokjemi, genetik, og fysiologi, og veterinærstudentene vil kunne ta deler av sin generelle basalfagundervisning ved dette fakultetet. Det har i flere år vært gitt fritak for biokjemieksamen ved NVH for studenter som har avlagt biokjemieksamen ved UiO, men disse studentene har måttet følge deler av laboratoriekurset i biokjemi ved NVH. På veterinærhold anses imidlertid en slik generell basalfagundervisning som lite optimal fordi fagene ikke er vinklet mot medisinske aspekter.

NVHs nåværende studieplan sikrer at studentene allerede fra første studiedag konfronteres med veterinærmedisinske problemstillinger. Mange vil oppleve det som et tilbakeskritt dersom veterinærstudentene må ta en generell biologisk grunnutdanning før de stilles overfor relevante medisinske og veterinærmedisinske spørsmål. Det kan argumenteres for at det beste for veterinærstudiet er at en institusjon har kontroll med at undervisningen tilpasses de kravene som settes til de ferdige veterinærene.

Erfaringene i Danmark

KVL er som del av en allmenn utdanningsreform i Danmark pålagt av utdanningsministeriet å innføre en bachelor/master- (kandidat-) modell, og er dermed den institusjonen i Norden som har arbeidet mest med denne problematikken innenfor en veterinærutdanning. Man har funnet det vanskelig å utarbeide en tilfredstillende studieplan for *bachelorgraden*. De første årene i veterinærutdanningen undervises det i svært mange fag og studentene får en meget bred utdanning. Bachelorstudiet må først og fremst tilfredsstille kunnskapsbehovene i den etterfølgende kandidatutdanningen (mastergraden), men dette har vist seg vanskelig å forene med de generelle kravene myndighetene i Danmark setter til en bachelorgrad, der det skal være innslag av et selvstendig arbeid (bacheloroppgaven). Dersom man ikke skal øke studietiden ut over 5,5 år, gjør den generelle fagtrengselen i veterinærutdanningen det vanskelig å gi studentene den fordypning tidlig i studiet som den nasjonale bachelorforskriften forutsetter.

I forhold til en integrert veterinærutdanning av den nordiske typen savner bachelorgraden etter KVLs syn relevans. Det er bare søkere med den spesielle veterinære bachelorgraden (eller tilsvarende grad "erhvervet ved en utenlandsk uddannelsesinstitusjon med en EU-godkent uddannelse og nogenlunde samme studieopbygning som i den foreslåede plan" (KVL: *Forslag til ny studieordning ved veterinærstudiet* 2001) som kan søke om å bli tatt opp til kandidatutdanningen i veterinærmedisin. I Danmark er det for øvrig et krav fra ministeriet at alle bachelorstudenter som ønsker det skal få plass på en relevant kandidatutdanning. Det kan med andre ord ikke være noen "siling" av studentene mellom lavere og høyere grad.

Arbeidsgruppens vurdering

Arbeidsgruppen ser at det er uvant i Europa å tenke veterinærutdanningen inn i en bachelor/master-modell, og at det er reelle problemer både for ressursbruk og studieprogresjon. En slik ordning vil også føre til betydelige endringer i kriteriene for opptak til veterinærstudiet og curriculum for utdanningen. Arbeidsgruppen har verken hatt ressurser eller mandat til å utrede dette med den detaljeringsgrad som er påkrevd (studieplannivå). *Arbeidsgruppen anbefaler* at det lages en egen utredning om og i tilfelle hvordan en kan lage en veterinærutdanning innenfor en bachelor/mastermodell.

Nytt klinikkbygg

Et hovedpunkt i mandatet er behovet for et nytt klinikkbygg ("tilfredsstillende fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin på produksjonsdyr i Norge"). Det forutsettes at arbeidsgruppen bygger sine vurderinger "på en analyse av dagens behov og undervisningsprinsipper og tar nødvendige hensyn til faglige, økonomiske og praktiske forhold." Arbeidsgruppen skal også gi et forslag til institusjonsstruktur og strategisk styring "som vil dekke fremtidens kunnskapsbehov innen bioproduksjon, medisin, veterinærmedisin og miljøsektoren." Klinikkbygget kan ikke analyseres uavhengig av en analyse av behovene innenfor veterinærmedisin. Her er det viktig å anslå så vel totalbehovet for veterinærer som å vekte den faglige innretningen mot ulike spesialiseringer.

Behovsanalyse

I Norge er opptaket til veterinærutdanningen 56 studenter per år og 14 til dyrepleierutdanningen. Det er kapasiteten i klinikkene ved NVH som er den begrensende faktoren, og ikke etterspørselen fra studentene (uttrykt i tallet på primærsøkere til begge utdanningene) eller noen analyse av samfunnets behov for veterinærer eller dyrepleiere. Dette synes også å gjelde for andre slike utdanninger i Norden. I evalueringen av veterinærutdanningen ved Sveriges Lantbruksuniversitet skriver man om dimensjoneringen av veterinærutdanningen:

Arbetsmarknaden för veterinärer är god under den tidsrymd som kan överblickas. Prognoser över tillgång och efterfrågan för en viss yrkeskategori över längre perioder är notoriskt opålitliga och förtjänar inte någon större tiltro. Utredningen vill även framhålla att veterinärutbildningen är en högkvalitativ utbildning som är mycket väl lämpad för delar av samhället/industrin som idag saknar eller har alltför få veterinärer anställda. Med fler utbildade veterinärer kommer alltså med stor sannolikhet fler veterinärer in i andra, icke-traditionella områden som är i behov av deras kompetens. (Dnr SLU uf. 11.45-1879/01 *Utredning av den veterinärmedicinska fakulteten vid SLU Uppsala* 2002 s. 20)

I Sverige har man bestemt seg for å øke opptaket ved veterinærutdanningen fra 70 per år til 82, med 100 studenter som et mål på lang sikt. Også i Danmark har man vedtatt å øke opptaket til veterinærutdanningen. I Danmark har arbeidsstyrken av dyrleger vokst med 15-20 hvert år de siste 25 år, og "intet tyder på at denne utvikling ikke skulle kunne fortsatte." (KVL: *Rapport vedrørende mulighetene for meroptag på veterinærstudiet under den eksisterende studieordning*, oktober 2002) Erfaringene fra Danmark er at det stigende antall dyrleger særlig har funnet arbeid innenfor områdene mindre husdyr og veterinær administrasjon, mens beskjeftigelsen i forbindelse med produksjonsdyr har vist en fallende tendens. Man har vedtatt å øke opptaket til veterinærutdanningen, først med 20 studenter til 140 og deretter, når utbyggingen av ny klinikk for store dyr i Taastrup er klar, til 180 studenter. Dette vil bli gjennomført fra 1. september 2005.

Det er en tydelig trend i hele Norden at det blir mindre å gjøre for dem som driver praksis på produksjonsdyr, mens markedet for sports- og familiedyr er i sterk vekst. Her er det også et mer betalingsvillig publikum. Bonden må til syvende og sist vurdere om veterinærmedisinsk behandling lønner seg rent økonomisk, eller om dyret i stedet bør avlives, mens kundene på

familiedyrmarkedet utelukkende spør seg hva de har råd til. Ulike helseforsikringer har dessuten gitt større rom for veterinærene når det gjelder behandling av familiedyr. Et moment som gjør det vanskelig å anslå behovet er at dette markedry betjenes av veterinærer i privat praksis. Det er vanskelig å vurdere etterspørselen i markedet, ikke minst fordi etablering av et tilbud i seg selv genererer etterspørsel.

Siden 1990 er tallet på veterinærer i Norge som først og fremst driver praksis mot smådyr fordoblet, til 800. Veterinær Geir Birkeland, sekretær for Smådyrpraktiserende veterinærers forening, mener at bakgrunnen for denne veksten er dyreeiernes endrede forhold til dyrene. Som vanlig går Amerika foran: "Amerikanerne mener vi ikke skal snyte dyrene våre for det vi unner oss selv, også når det gjelder helsetjenester." (Bergens Tidende den 18. november 2002) Norge ligger skjønnsmessig ti til femten år bak i utviklingen, men allerede nå tilbys behandlinger som tannregulering, rotfylling, hofteoperasjon, grå stær-operasjoner, keisersnitt og kreftbehandling, for å nevne noe. Smådyrklippene utvikler seg til små sykehus, med alle dets "normale" avdelinger og tannhelsepleie i tillegg. Alt dette krever bemanning med veterinærer, dyrepleiere og teknikere. Den kraftige framveksten av smådyrklippene resulterte i et behov for fagutdannede dyrepleiere, og NVH startet egen utdanning av dyrepleiere i 1994. Fram til i dag har utdanningen vært ett-årig. Fra og med 2003 blir utdanningen toårig.

Sportsdyr (hester) øker også noe. I Norge er det i dag om lag 42 000 hester (St.meld. nr. 12 (2002-2003) *Dyrehold og dyrevelferd*). Travhester utgjør det klart største antallet med 18 000 registrerte dyr. 4 - 5 000 hester starter årlig i totalisatorløp. Den andre store gruppen hester brukes til ridning og fritidsformål. Dette omfatter ulike konkurransegrener, rideskoler, øvrig ridning og kjøring, samt turisme. Hester benyttes i økende grad innen helsesektoren, herunder ridning for funksjonshemmede og innen rusmiddelomsorgen. Hester brukes dessuten av politiet i Oslo, men ikke lenger av forsvaret. Basert på utviklingen i Sverige, som har seks ganger så mange hester som i Norge, er det grunn til å forvente en økning i hesteinteressen. Ridning er bl.a. en av de mest populære sportsgrenene for jenter. En økning i hestehold vil gi flere oppgaver for veterinærer.

Et annet felt der det er grunn til å forvente vekst i etterspørselen er akvamedisin. NVH skriver i et bakgrunnsnotat arbeidsgruppen har fått ta del i: "Det forventes en fortsatt kraftig vekst i produksjonen i marin sektor. Veterinærene vil i hovedsak få oppgaver knyttet til infeksjonsbetingede, miljøbetingede og ernæringsbetingende sjukdommer hos oppdrettsarter. ... Oppdrett av flere fiske- og skjellarter gir nye faglige utfordringer." (NVH: *Scenariobeskrivelse for NVH* 14. september 2002) Behovet av fiskehelsetjenester vil være økende, men behovet for veterinærer er noe mer usikker. Ved Universitet i Bergen og Norges fiskerihøgskole / Universitetet i Tromsø utdannes det fiskehelsebiologer. Som følge av at veterinærloven fra 1948 i 2002 ble erstattet med en ny Lov om veterinærer og dyrehelsepersonell skal fiskehelsebiologer nå være likestilt med veterinærer i alle forhold som gjelder vannlevende dyr, unntatt sjøpattedyr. Som følge av uklarheter i EU om regelverket for veterinærer har disse foreløpig ikke rett til å utskrive medikamenter, men ambisjonen er at dette skal komme på plass raskt.

Oppgaver i offentlig forvaltning øker også som følge av endringer i regelverket EU/EØS-området, med strengere krav til kontroll og oppfølging innenfor matproduksjon og dyrehelse. Feltet "Veterinary Public Health" vil ventelig beskjeftige en større gruppe veterinærer. NVHs egen vurdering er at "[a]rbeidet med mattrygghet vil i fremtida baseres på kunnskap om næringskjeder (animalske, akvatiske, vegetabilske), og risikoanalyser knyttet til disse. Kravet om fagkompetanse vil derfor øke både i forvaltningens utforming av risikobasert regelverk, og i matprodusentenes internkontroll ..." (NVH 14. september 2002)

Behovet for utdanning av veterinærer har lenge vært større enn de 56 studentene NVH har tatt opp til veterinærstudiet i Oslo (og 15 i utlandet, men denne ordningen ble avvirket i 2000). Høyskolen har hatt som mål å øke studentopptaket til 70 per år, men dette har det ikke vært mulig på grunn av kapasitetsbegrensninger i klinikkbygningene på Adamstua. NVH har de siste ti år hatt stor søkning til sine to studieretninger og opptakskravene er høye. I 1992 ble 16 prosent av søkerne tatt opp til veterinærstudiet (et tall som inkluderte 15 studieplasser i utlandet). I 2002 var denne andelen sunket til 4,4%. For dyrepleierstudiet er tendensen den samme. I 1995 ble 6% av søkerne tatt opp, mens tilsvarende tall for 2002 var 2,1%.

Underproduksjonen av veterinærer har også gitt utslag for utdanningens eget behov for å rekruttere forskere. I følge Norsk institutt for studier av forskning og utdannings (NIFU) Rapport 8/2002 *Forskerrekruttering til bioproduksjon og foredling – Situasjonsbeskrivelse og behovsanslag mot 2015*, trengs det mellom 100 og 150 forskerrektrutter innen veterinærmedisin mellom 2002 og 2015 dersom man får en høy vekst i sektoren. Dersom trenden de senere år fortsetter, er behovet mellom 70 og 100 til slike stillinger. I følge denne rapporten var antallet forskerrektrutter i 1997 lavere enn det som trengs i 2000 for å sikre nullvekst. Dette innebærer at faggruppen ikke en gang vil greie å sikre den naturlige avgangen fra forskerstillingene. NIFU-rapporten sier også at ”på grunn av fagets spesielle innhold er det heller ikke lett å bruke forskerutdannede personer fra andre fag som substitutt. Ser vi faggruppene i forhold til hverandre har veterinærmedisin den forholdsvis vanskeligste rekrutteringssituasjonen.” En større studentgruppe vil gi bedre grunnlag for å finne og rekruttere forskertalenter som er villige til å satse på en karriere ved høyskolen.

Norske studenter som tar veterinærmedisinsk utdanning i utlandet er også en del av bildet. Det var per 01.12.2002 nøyaktig 300 norske veterinærstudenter i utlandet som mottok lån og stipend fra Lånekassen. Mest populært var Ungarn med 138 studenter, Tyskland med 60, Storbritannia 39 og Australia 15. I Danmark var det 20 norske studenter og i Sverige 14. Disse studentene får vanlig norsk studielån og gebyrstipend i den utstrekning det er påkrevd, men ikke tilleggsstipend. Veterinærmedisin er nemlig ikke på listen over utdanninger der Norge har særlig behov for å hente kompetanse i utlandet, og hvor det derfor ytes tilleggsstipend til utvalgte læresteder. Dette har særlig betydning for studier i Storbritannia og Australia, der gebyrstipendet ikke dekker de reelle studieavgiftene som norske studenter må betale. Ved en økning av opptaket til utdanningen i Norge må en forvente at antallet veterinærstudenter i utlandet går noe ned.

Ut fra studentenes etterspørsel skulle det være grunnlag for å øke antallet studenter ganske radikalt. En av arbeidsgruppens informanter, professor Lars Rask i Uppsala, pekte på at veterinærutdanningen er en bred biologisk utdanning. Ferdige veterinærer har en solid kunnskapsbasis og god forståelse for biologiske prosesser. De burde være anvendbar på mange flere felt enn i dag, så vel innenfor forskning, industri som forvaltning, der nye og annerledes perspektiver kan gi nyttige innspill. Når veterinærer rekrutteres til et relativt snevert spekter av yrker skyldes det i hovedsak at det utdannes så få av dem. Samfunnet ville tjene på at de ble flere og spredte sin kompetanse på nye felt. Mot dette taler at veterinærutdanningen er alt for kostbar til å være en allmennutdanning. Å dimensjonere studiet etter studentenes ønsker kan derfor ikke være noen realistisk politikk, men den samfunnsøkonomiske risikoen med å øke utdanningen 50 - 100% burde reelt sett være liten.

Arbeidsgruppens vurdering er at det lenge har vært behov for å øke utdanningen til dels ganske vesentlig. Til tross for at marked for veterinærtjenester i landbruket er halvert i perioden

1994-2002, ser man ingen arbeidsledighet blant veterinærer. Gruppen vil støtte det synet at det ikke er strengt nødvendig å dimensjonere utdanningen for å treffe presise prognoser for behovet på arbeidsmarkedet, og betviler dessuten at slike prognoser er pålitelige så lenge ingen kan overskue utviklingen i markedet for veterinærtjenester. I dag er det en betydelig underproduksjon, noe som ikke minst gir seg utslag i den vanskelige rekrutteringssituasjonen til veterinærmedisinsk forskning og læretillinger. Arbeidsgruppen er trygg på at selv om det skulle bli en viss overproduksjon i forhold til tradisjonelle veterinærstillinger, så vil ferdige kandidater finne annen beskjeftigelse der de kan nyttegjøre seg store deler av sin kunnskap. Med utbygget klinikkapasitet burde en økning i studenttallet til 90 være mulig uten særlig risiko for samfunnet.

Andre behov innenfor nye faglige rammer

Arbeidsoppgavene på veterinærfeltet er i endring, studentenes interesser er annerledes og behovene i arbeidsmarkedet endrer seg raskt. Dette må få betydning for den faglige innretningen av utdanningen. NVHs egen scenarioanalyse for de neste 15 til 20 årene beskriver de endringer som har skjedd innen fagområdet de senere år. Videre forsøker man å framskrive en sannsynlig utvikling fremover. I dette arbeidet deltok representanter for brukere av veterinærkompetanse, veterinærer ansatt utenfor NVH samt høyskolens egne studenter og ansatte. Et relevant dokument når det gjelder å vurdere behovet for innretningen mot ulike spesialiseringer er St.meld. nr 12 (2002-2003) *Om dyrehold og dyrevelferd*.

Tradisjonelt har veterinærmedisinen vært sterkt forankret i det landbruksfaglige miljøet ("grønn sektor"). Faget er imidlertid i rask utvikling og veterinærer får stadig nye oppgaver. Et trekk ved utviklingen er at tilknytningen til de medisinske disipliner styrkes, og de medisinske fag ("rød sektor") fremstår etter hvert mer sentralt innen fagområdet. NVH mener at det vil bli "sterkere fokus på å forstå mekanismer og sammenhenger... Det vil bli økt behov for samarbeid på tvers av tradisjonelle faggrenser. Komparativ medisin blir stadig viktigere. Det blir økt behov for samarbeid med humanmedisinske miljøer." Framveksten av oppdrettsnæringen langs kysten, og de mange faglige utfordringene dette har gitt innen sykdom og helse hos oppdrettsfisk og skjell ("blå sektor"), har plassert norsk veterinærmedisin i en unik situasjon. Fisk er i dag Norges viktigste "husdyr" og havbruket er en av landets viktigste eksportnæringer.

Utviklingen i lovverket speiler samfunnets endrede syn på veterinærenes oppgave. I §1 i Lov om veterinærer m.v. av 10. desember 1948 heter det:

En veterinærs eller dyrleges oppgave er å verne dyrene og å arbeide for husdyrbestandens sunnhet og medvirke til økning i dens als- og yteevne. Han skal verne samfunnet mot fare og skader forårsaket av dyresjukdommer eller gjennom næringsmidler og produkter av animalsk opprinnelse.

Ved siste lovendring tok man bort veterinærens lovpålagte plikt til å medvirke til økning i als og yteevne. I §1 i Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell av 15. juni 2001 heter det:

Lovens formål er å bidra til at dyrehelsepersonell utøver forsvarlig virksomhet og dermed bidrar til god dyrehelse, forsvarlig dyrevern, trygg mat og ivaretagelse av miljøhensyn.

Endringen i veterinærlovens formålsparagraf viser at veterinærenes rolle i forhold til produksjonen av mat har endret seg. Veterinærene skal i henhold til den nye lovteksten føre tilsyn med produksjonen, mens han/hun i henhold til den tidligere lovteksten var pålagt å bidra til å fremme produksjonen. Samtidig er det lagt større vekt på trygg mat og miljøhensyn.

Norsk landbruk har gjennomgått store strukturendringer de senere årene. I følge St.meld. nr. 12 (2002-2003) har antallet bruk i Norge blitt redusert med 55% til 71.000 bruk i perioden 1969 til 1999. Selv om antallet bruk med husdyr ble redusert med 70-80% fra 1969 til 1999 økte samtidig det totale antallet husdyr i landbruket. Strukturendringene i landbruket vil sannsynligvis fortsette. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at man i perioden 1990 til 2000 har hatt en årlig reduksjon på antall driftsenheter med husdyr på vel 2% (St.meld. nr 12, 2002-2003). Professor Reidar Almås ved Norsk senter for bygdeforskning har anslått at antallet bruk i Norge vil kunne halveres på de neste 12 år dersom en legger nedleggingstakten de siste 3 år til grunn. Statistikken viser samtidig at størrelsen på bruksenhetene øker.

Endringene i landbruket har ført til betydelige endringer for landets veterinærer:

Veterinærutdanninga på 1960- og 1970-tallet tok sikte på å utdanne veterinærer som primært skulle arbeide med produksjonsdyr i landbruket, i noen grad også hest og hund. I samme periode ble veterinærdekningen rimelig god over hele landet..... Distriktsveterinæren hadde offentlige oppgaver, som blant annet omfattet opplysning og rådgiving om sjukdomsforebyggende tiltak og dyrevern, og i tillegg drev vedkommende klinisk praksis. Tilskuddsordninger til skyssutgifter og generelt brukbar økonomi i landbruket gjorde at veterinær kunne tilkalles til både gris og småfe, selv om gården lå langt unna, og uten at kostnadene ble avskrekkende. ... Distriktsveterinærordningen er under omlegging. Distriktsveterinærene blir nå offentlige forvaltere på heltid med ansvar for tilsyn og veiledning.(St.meld. nr.12, 2002-2003)

Stortingsmeldingen sier videre:

Utviklingen innen produksjonsdyrsektoren har ført til betydelige endringer. I husdyrproduksjonen har verdien av det enkelte dyr blitt redusert. Det moderne husdyrholdet har ikke råd til å la et dyr være sunkt eller gjennomgå en lengre rekonvalesensperiode...Det har blitt relativt sjelden at veterinær i landpraksis opererer produksjonsdyr. Husdyreier må alltid vurdere kostnadene til selve behandlingen og utsiktene til restitusjon i forhold til det som er driftsøkonomisk forsvarlig. Refusjonsordningen, som skulle utjevne og redusere bondens kostnader til veterinærens reise, har de senere årene blitt svekket. Dette har ført til at terskelen for å tilkalle dyrlege er blitt høyere, og at det for enkelte dyreslag ikke anses som regningssvarende. (St.meld. nr 12, 2002-2003).

I 2001 hadde Norge ca 289 000 mjølkekyr, 980 000 sauer over 1 år, 87 000 avlspurker og 47 800 mjølkegeiter. Siden 1995 har det vært en reduksjon på knapt 10 % i antallet mjølkekyr og 20 % i antallet mjølkegeiter. Antallet sau og svin har vært relativt konstant. Antallet veterinærbehandlinger har i perioden sunket betydelig. Tall fra Helsekortordningen (Helsetjenesten for storfe) viser at antallet veterinærbehandlinger per 100 000 årskyr har gått ned fra 65 000 per år til 50 000 per år i perioden 1995 – 2001 (St.meld. nr. 12, 2002-2003).

Nedgangen i behandlingsfrekvens hos mjølkekyr og reduksjonen i antallet kyr siden 1995 har resultert i et bortfall på vel 61 000 veterinærbehandlinger per år. Et årsverk for en veterinær i stordyrpraksis ligger på ca 1000 - 2000 konsultasjoner per år avhengig av geografi og dyretetthet. Reduksjonen i behandlinger av mjølkeku i perioden 1995 - 2001 representerer derfor alene et bortfall på 30 - 60 årsverk i tradisjonell klinisk virksomhet. Et tilsvarende bortfall av oppgaver har en også hatt for de andre produksjonsdyrene. Ved inngåelse av siste jordbruksavtale ble det oppnådd enighet om å sette et minimumskrav for omsetning på 30 000 kroner for å oppnå produksjonstilskudd. Dette vil sannsynligvis føre til en reduksjon i antallet mindre sauebesetninger.

Oppdrettsnæringa er Norges desidert største animalske produksjon. Det ble i 2001 produsert 480 000 tonn laks og regnbueørret. I 2001 passerte førstehandsverdien 13 mrd. kroner. Nesten all produsert fisk går til eksport. Det er per 2002 i drift 28 konsesjoner for oppdrett av stamfisk og ca 300 settefiskkonsesjoner. Antall matfiskkonsesjoner har vært stabilt, og per 31. desember 2001 var antallet 848. Næringa har ca 5 000 direkte sysselsatt, men mer enn 20 000 mennesker har likevel sitt arbeid knyttet til havbruksnæringen (St.meld. nr. 12, 2002-2003). Regjeringen har vedtatt ytterligere vekst i antall konsesjoner.

Hestens oppgaver i samfunnet og de veterinære oppgavene innen hesteholdet er i betydelig endring. Hesten står i en mellomstilling mellom familiedyr og produksjonsdyr. ”Den er på den ene siden et bruksdyr, som har sin verdi knyttet opp mot rollen som løpshest eller fritidshest. På den annen side er eieren gjerne følelsesmessig knyttet til hesten sin som individ.”(St.meld. nr. 12, 2002-2003). I følge stiftelsen Norsk Hestesenter, som har utredet hesteholdets betydning i Norge (”Næringspolitikk for hest”, 2000), var det i år 2000 ca 42 000 hester i Norge. Hesten bidrar direkte eller indirekte til en sysselsetting av 4 000 – 4 500 næringsårsverk. Hesteholdet og aktivitet knyttet til bruk av hesten representerer rundt 3 500 årsverk. Det meste av verdiskapningen i hestenæringen skjer gjennom hestesporten og totalisatorspillet – dette representerer mer enn 700 mill. kroner (i år 2000). Samlet verdiskapning i hestenæringen er beregnet å være på mer enn 1 mrd kroner. Gjennom produksjon og omsetning av fôr, utleie av stallplass og direkte inntekter i hestevirksomhet, skaper hestenæringen en omsetning på om lag kr 500 mill i året for norsk landbruk. Hesteholdet gir arbeidsoppgaver for stadig flere veterinærer. ”Hesteeieren vil, som hundeeieren, være villig til å bruke mer penger på en behandling enn det hesten rent økonomisk er verdt.”(St.meld. nr. 12, 2002-2003)

Det har i de senere år skjedd store endringer innen familiedyrsektoren. Selve synet på hunder, katter, smånagere, kaniner og burfugl osv og holdningene til dyr er i endring. Det har blitt mer vanlig å betrakte familiedyr som fullverdige familiemedlemmer.

I dagens samfunn har hundehold stor sosial betydning. Både barn og voksne blir ofte sterkt følelsesmessig knyttet til familiens hund. Mens man tidligere fokuserte mye på de negative sidene ved hundehold, som allergi og smittefare, viser en rekke nyere undersøkelser entydig at hundehold bidrar positivt til eierens fysiske og psykiske helse. Hundehold gir eieren helsebringende mosjon, men den gunstige helseeffekten har flere årsaker. Det er vist at dyrs tilstedeværelse gjør at folk slapper av og blodtrykket synker. Dyr fremmer kommunikasjon mellom mennesker.(St.meld. nr.12, 2002-2002)

Den generelle velstandsutviklingen har gitt folk flest mer penger å rutte med. Dette sammen med endringer i synet på familiedyr har som konsekvens at eier forventer større innsats av veterinær før et dyr blir avlivet, og eier er villig til å bruke mer penger på sine familiedyr. Eierne ønsker at dyr skal leve lenger enn tidligere. Dette medvirker også til at behandlingsbehovet blir større og flere dyr blir definert som ”behandlingstrengende”. Tall presentert i St.meld. nr. 12, 2002-2003 viser at 758 000 husstander, det vil si 37% av alle norske husstander, holder familiedyr. I Stortingsmeldingen framgår det at det holdes 535 000 katter, 414 000 hunder, 216 000 kaniner, 45 000 smånagere, 135 000 burfugl, 229 000 fjærkre, 72 000 akvarier og 11 000 krypdyr som familiedyr i Norge. Disse trenger et helsetilbud. Utviklingen innen medisinsk teknologi har skjedd i meget raskt tempo de senere årene. Det har blitt utviklet mange nye muligheter både innen diagnostikk og behandling. Også dette har medvirket til at dyreeierne forventer å få utført flere diagnostiske undersøkelser og flere behandlinger enn hva som var vanlig tidligere. Det blir stadig flere likhetstrekk mellom humanmedisin og medisin på familiedyr, og familiedyrmedisin får en stadig sterkere forankring i den ”røde sektoren”.

I de nordiske land, Tyskland og Nederland har veterinærer tradisjonelt hatt store oppgaver innen næringsmiddelhygiene og mattrygghet. Veterinærenes ansvar for mattryggheten er også slått fast i formålsparagrafen til Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell av 15. juni 2001. Veterinærhygienisk forening hadde i 2001 229 medlemmer, en økning på vel 25% på 5 år. Økt import av mat, økt reisevirksomhet, inngåelse av EØS avtalen, WTO avtalen og underliggende SPS avtale (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures), BSE i Storbritannia, dioksinskandalen i Belgia og flere andre matskandaler i Europa har vært med på å øke forbrukernes og myndighetens bevissthet og oppmerksomhet omkring mattrygghetsspørsmål. Utviklingen tyder på at denne trenden vil fortsette. Arbeidet med mattrygghet vil i framtiden baseres på kunnskap om næringskjeder og risikoanalyser knyttet til disse. Dette gjenspeiler seg i blant annet etableringen av det nye Mattilsynet. Det vil stilles større krav til kompetanse rundt risiko på forskjellige nivåer i kjedene. Det vil også medføre økt behov for tverrfaglig kompetanse og samarbeid. Veterinærenes oppgaver blir mange innenfor dette fagfeltet. Som representanter for tilsynsmyndighetene og i arbeidet innen Mattilsynet må veterinærene ha god kontakt både med medisinsk ekspertise (rød sektor) og de som produserer og foredler mat på land (grønn sektor) og i sjø (blå sektor). De må i tillegg nyte tillit hos forbrukerne.

Strukturendringene i norsk landbruk har skjedd på et senere tidspunkt enn i resten av Vest-Europa. Utviklingen vil trolig følge hovedtrekkene for det som allerede har skjedd i andre vesteuropeiske land. Utviklingen innen EU, opptaket av nye medlemsland og redusert politisk vilje til å bidra med overføringer til landbruket, vil trolig være med og øke presset på norsk landbruk og fremme ytterligere strukturrasjonalisering. Tall fra Storbritannia (Veterinary Record, 1999) viser at de 12 500 veterinærene som deltok i en undersøkelse i 1998 brukte 66% av arbeidstiden i smådyrpraksis, 20% i produksjonsdyrpraksis og 11 % i hestepraksis. Det er verdt å merke seg at veterinærer i Storbritannia ikke har spesialutdanning i næringsmiddelhygiene og et fåtall veterinærer jobber innen mattrygghet. Tilsvarende tall fra Sverige viser at ca 43% av veterinærene arbeider med smådyr og hest og ca 25% arbeider med produksjonsdyr. Norge har også en stor akvakulturnæring som gjør at norske veterinærer står i en spesiell stilling i forhold til kolleger i andre land.

Veterinærfaget blir stadig mer sammensatt og mindre enhetlig når det gjelder faglig tilnærming og interesser. På et overordnet nivå bør det gis større rom for fordypning i spesialområder mot slutten av veterinærstudiet. Innen sports- og familiedyrsektoren må undervisningen i stor grad være enkeltdyrorientert. Innen sektorene havbruk, produksjonsdyr, mattrygghet og økosystemhelse bør det legges større vekt på helkjedetenkning og populasjonsmedisin. Studentene skal likevel ha en felles basisutdanning som gir nok kompetanse til at alle oppfyller de generelle krav som vil bli stilt for å kunne gi autorisasjon som veterinær.

Arbeidsgruppens vurdering

Utviklingen innenfor veterinærfaget og utdanningen må få konsekvenser for utforming av nye fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin. Betrachtingene om nordisk samarbeid og arbeidsdeling innenfor en differensiert veterinærutdanningen som er gjengitt over, samt de registrerte vridningene innenfor veterinærutdanningen i retning akavamedisin, mattrygghet og sports- og familiedyr, peker mot forholdsvis beskjedne behov for fasiliteter for undervisning i klinisk veterinærmedisin på store dyr på Østlandet. Dette gjelder spesielt produksjonsdyr. For hest er situasjonen noe annerledes. Det bør vurderes å flytte deler av undervisningen innenfor en fordypning rettet mot produksjonsdyr til et sted med langt større dyretetthet enn rundt Oslo eller Ås, enten man velger Skara eller Sandnes. Begge steder

vurderes det å være tilstrekkelig infrastruktur for en slik utdanning, men fagmiljøet for storfe og svin er større i Skara.

Den nye produksjonsdyrklubben må være dimensjonert slik at den kan tilfredsstille hele studentkullens behov innenfor den grunnleggende utdanningen slik at de kan sertifiseres som veterinærer etter EUs regelverk (EØS-avtalen). Virksomheten må først og fremst må sees i forhold til studentenes behov for trening i undersøkelse og diagnostikk på store dyr, som en forberedelse til ambulatorisk praksisen. Dimensjonering av klubben vil være avhengig av det totale antallet studieplasser som departementet velger å opprette. Den bør også sees i sammenheng med Senter for Husdyrforskning som eies av NVH og NLH sammen.

Det er videre et stort spørsmål om det bør være klinikkdrift i tradisjonell forstand. Arbeidsgruppen har merket seg at en av gruppens informanter, professor Lars Rask, hadde vanskelig for å se at det på sikt ville være behov for noen egen klinikk for produksjonsdyr, da all behandling pga. av smittevern uansett må foregå i besetningen. Gruppen deler ikke et så radikalt syn, men mener man bør vurdere nøye hvor omfattende klinikkfasiliteter det er behov for når det gjelder produksjonsdyr. En slik detaljvurdering må i hovedsak være en oppgave for fagmiljøet selv, men en mulighet arbeidsgruppen fikk høre om ved KVL i København var å kjøpe pasienter (syke dyr) til bruk i undervisningen. Det kunne gi en mer planmessig drift og reduserte utgifter som følge av at den døgnåpne hospitalsfunksjonen bortfaller i perioder da det ikke pågår undervisning. Dette kan synes å være et fruktbart spor å forfølge også i Norge. De fysiske fasilitetene må imidlertid dimensjoneres ut fra behovene i undervisningen, så det vil neppe bli de helt store besparelser på lokaler ved en slik ordning.

Lokalisering på Adamstua

For arbeidsgruppen er det blitt klart at det reelt sett bare er to mulige lokaliseringer av nytt klinikkbygg, nemlig Ås eller Adamstua. Dersom man velger Adamstua-alternativet, vil man bygge videre på et allerede veletablert fagmiljø med forgrening langt ut over de institusjonene som er vurdert flyttet (NVH og VI). Under høringsrunden ble det fra mange respondenter gitt uttrykk for at veterinærmiljøene på Adamstua inngår i et større fagmiljø knyttet til matkvalitet og helse i grenselandet mellom forskning, utredning og forvaltning. Dette hadde avgjørende betydning da man valgte lokalisering av det nye Mattilsynet, som vil få sitt hovedkontor i tilknytning til dette miljøet.

Det veterinære komplekset på Adamstua

Folkehelseinstituttet beskriver i sitt høringssvar hvordan næringsmiddelbårne sykdommer i løpet av de siste 20 årene har fått fornyet aktualitet som et alvorlig økende helseproblem i den industrialiserte del av verden. I lys av den økende internasjonaliseringen av markedet for næringsmidler, dyr og dyrefôr, med økende industrialisering og sentralisering av landbruk og matproduksjon, er det grunnlag for å mene at disse sykdommene vil være en økende utfordring for helsevesenet, veterinærmedisinen og mattilsynet i fremtiden.

NVH, VI og Folkehelseinstituttet er de viktigste samarbeidspartnere innen overvåking, forskning og rådgivning angående næringsmiddelbårne sykdommer forårsaket av mikroorganismer og kjemiske fremmedstoffer og når det gjelder zoonoser som ikke overføres gjennom næringsmidler. Andre viktige samarbeidsområder omfatter blant annet risikovurderinger og beredskap for akutte situasjoner som sykdomsutbrudd og anslag av bioterrorisme.

Folkehelseinstituttet, VI og NVH er de viktigste leverandører av forskningsbasert forvaltningsstøtte til det nåværende Statens næringsmiddeltilsyn, inkludert helserisikovurderinger og støtte på epidemiologiområdet, og bidrar med hovedtyngden av medlemmene i tilsynets vitenskapelige komité. Alle tre institusjoner har nasjonale referanselaboratorier som samarbeider gjensidig og med næringsmiddeltilsynet, et samarbeid som vil bli utvidet når tilsynet med matproduksjon langs hele næringskjeden blir samlet i det nye Mattilsynet, som skal lokaliseres i samme geografiske område.

Hensynet til hele produksjonskjeden fra ”fra jord og fjord til bord” har lange tradisjoner i dette samarbeidet så vel som ved hver av institusjonene. Geografisk nærhet, med mulighet for øyeblikkelige møter ad hoc, har vært viktig for samarbeidet, ikke minst ved akutte situasjoner som krever tverrfaglig samarbeid. Dette har muliggjort utveksling av bakteriestammer for overvåking eller utbruddsoppløring på noen timers varsel, uten den forsinkelse eventuelle postforsendelser ville utgjøre.

Siden tidlig på 1980-tallet har det foregått utstrakt forskningssamarbeid mellom Folkehelseinstituttet og Fagseksjon for næringsmiddelhygiene ved NVH angående mikrobiologiske og epidemiologiske aspekter vedrørende næringsmiddelbårne infeksjonssykdommer. Samarbeidet har blant annet resultert i syv doktorgrader og en dr. scient.-grad der ansatte ved Folkehelseinstituttet har vært hovedveiledere. En ansatt ved Folkehelseinstituttet har fra 1991 vært professor II i næringsmiddelbårne sykdommers epidemiologi ved NVH. Folkehelseinstituttet deltar også i etterutdanning og kurs for veterinærer i hygienestilling og annet personell ved det offentlige næringsmiddeltilsynet.

Det foregår en betydelig informasjonsutveksling og gjensidig rådgiving mellom de to miljøene. Folkehelseinstituttet og NVH samarbeider om verifisering og overvåking av en rekke næringsmiddelbårne patogene bakterier, og begge institusjoner har nasjonale referanselaboratorier på oppdrag fra Statens næringsmiddeltilsyn. Det er daglig kontakt mellom institusjonene i forbindelse med forskning, undervisning og utveksling av bakteriestammer.

I tillegg til et omfattende samarbeid mellom Folkehelseinstituttet og NVH/VI innenfor fagområdet mikrobiologi er det også et samarbeid mellom miljøer på de tre institusjoner som arbeider innenfor toksikologi og kjemisk analyse i relasjon til mattrygghet. Også innen dette området er det forskningssamarbeid. Mellom VI og Folkehelseinstituttet foregår det utstrakt samarbeid innen overvåking, forskning og utredning og rådgiving. Samarbeidet omfatter både smittsomme sykdommer og deres agens og sykdom forårsaket av kjemiske fremmedstoffer. Man samarbeider også om verifisering, detaljkarakterisering og overvåking av en rekke patogene bakterier, og begge institusjoner har nasjonale referanselaboratorier etter avtale med Statens næringsmiddeltilsyn.

I høringssvaret fra Folkehelseinstituttet beskrives hvordan samarbeidet mellom instituttet og VI ytterligere er befestet gjennom opprettelsen av Norsk zoonosesenter. Det administrative driftsansvaret for senteret er lagt til VI i samarbeid med Folkehelseinstituttet. I henhold til mandatet skal enheten samle, analysere og presentere epidemiologiske data for zoonoser og zoonotiske agens i Norge som grunnlag for å forebygge eventuell smittespredning av zoonoser gjennom fôr, mat, dyr og dyreprodukter som ikke er mat. Det er opprettet et styre for Zoonosesenteret der ledervervet alternerer mellom VI og Folkehelseinstituttet. I tillegg til å effektivere de forpliktelser Norge har i henhold til Zoonosedirektivet, med årlig rapportering til ESA, bidrar senteret til ytterligere å koordinere innsatsen når det gjelder overvåking, rapportering, forebygging og bekjempelse av zoonoser, med særlig vekt på de zoonoser som overføres gjennom næringsmidler. Gjennom samarbeidet i Zoonosesenteret har Folkehelseinstituttet styrket og videreutviklet sitt arbeid med næringsmiddelbårne infeksjonssykdommer og deres agens, inkludert deskriptiv og analytisk epidemiologi og utbruddsoppløring.

Bygningsmessige forhold

Et annet argument for at veterinærutdanningen fortsatt bør ligge på Adamstua er at det – når man ser bort fra klinikkene – er gjort betydelige investeringer i høyskolens lokaler. På slutten av forrige århundre ble det oppført en rekke bygninger for så vel NVH som VI som vil være fullt tjenlige for forskningen og utdanningene i mange år fremover. Statsbygg har nylig fått vurdert tilstanden og vedlikeholdsbehovet for NVHs bygningsmasse på Adamstua av en utenforstående konsulent. Analysen ble oversendt Statsbygg 16.12.02. I rapportens sammen- drag sies det:

Egnethet: Generelt vurderes det meste av høgskoleanlegget som egnet for det formål det er bygget eller innredet for. Et gjennomgående problem er imidlertid at studentmassen stadig er økende og at de fleste bygningene har underkapasitet når det gjelder studie- og kontorplasser. Dette er spesielt merkbart i de gamle klinikkbygningene. Disse bygningene, samt bygning 01 (hovedbygningen) er lite fleksible for endringer i organisasjonsstruktur pga av planløsningene og er, pga verneverdien, vanskelig å bygge på eller endre i vesentlig grad.

Bygning 01, 02/03 (hesteklinikken), 04 (produksjonsdyrklubben), 09 (hjørnebygningen – patologi), 12 (medisinsk klinikk – smådyr) og 13 (reproduksjonsbygningen) har, bortsett fra noen nyere kontorer og nye lesesaler i bygning 01, en gjennomgående understandard når det gjelder kontor- og møteromsfasiliteter. Det er dårlig med garderobe og toalettfasiliteter og planløsningene gir uheldige arbeidsforhold med studenter og ansatte plassert der det er plass eller et ledig rom.

I enkelte bygninger, der primærdelen av virksomheten er plassert i uegnede lokaler, er hele bygningen vurdert som uegnet, selv om virksomhetens bifunksjoner er lokalisert i egnede lokaler i samme bygg.

I egnethetsanalysen er tre bygg i sin helhet definert som uegnet (E4). Det er 04 (produksjonsdyrklubben), 12 (medisinsk klinikk – smådyr) og 13 (reproduksjonsbygningen). For disse bygningene er det ikke angitt noen tiltaksbeskrivelser eller kostnader i tiltaksanalysen, med unntak av straktiltak og saneringskommentarer (HMS).

Flere av bygningene på Adamstua er verneverdige. Dette forholdet omtales i tilstandsrapporten utarbeidet for Statsbygg:

Verneverdier: Bygningsmassen på Veterinærhøgskolen er ikke formelt vernet gjennom vedtatt reguleringsplan eller ved fredning. Deler av det opprinnelige veterinærhøgskoleanlegget som ble bygget før 2. verdenskrig (bygning 01, 02/03, 04 og 09, Veterinærinstituttet (eldste del), samt Lindern skole (Lindern gård) er imidlertid oppført som bevaringsverdig på Byantikvarens gule liste, samt avmerket i Byantikvarens kulturminneatlas fra 2000. (Høgskolen er feilaktig avmerket som regulert til spesialområde bevaring etter pbl. §25.6). Den opprinnelige hundeklinikken (bygning 12) er ikke oppført på Kulturminneatlasen som verneverdig. De deler av skoleanlegget og instituttet som er oppført på Byantikvarens gule liste, omfattes av ovennevnte bestemmelser i bebyggelsesplanen for hele skolen, vedtatt i 1994.

Det samlede vedlikeholdsbehovet for NVHs bygningsmasse på Adamstua er i følge beregninger utarbeidet for Statsbygg på ca 179 mill. kroner. Kostnadsoverslaget inkluderer kostnader til ”rigg og drift”, ”prosjekteringskostnader”, ”reserve/marginer” og merverdiavgift. I følge oversikten er vedlikeholdsbehovet i kategori 1 (behov for oppgradering etter 10 år) anslått å utgjøre 42,3 mill kr og for bygninger i kategori 2 og 3 (nødvendig utbedring innen 5-10 år) 133,8 mill kr.

NVH har overfor Statsbygg utarbeidet en skisse til et nytt klinisk senter på Adamstua. Skissen viser hvordan man kan videreutvikle dagens klinikker på Adamstua gjennom en forlengelse av bygning 11 (obstetrikkbygningen). I forslaget forutsettes det at bygning 12 og 13 rives. Forslaget innbefatter ikke planer som resulterer i nedbygging av arealer som i dag ikke er utbygd. Tomten på Lindern, som tidligere var foreslått disponert til ny produksjonsdyrklinikk, foreslås spart for eventuelle framtidige utbyggingsformål.

Firmaet A. L. Høyer har på oppdrag fra NVH foretatt beregninger over muligheter for utvidelse av bygningsmassen ved NVH. De har lagt til grunn at nytt klinisk senter bygges der hvor dagens bygning 12 og 13 ligger. I sitt brev av 18.12.2002 til NVH skriver de: "Brutto golvareal kan utvides med ca. 39.000 m² for gnr./bnr. 220/87 og 55/22. I dette ligger både utvidelse av eksisterende bygninger i form av påbygg og oppføring av nye bygninger." Høyer har i sine beregninger tatt hensyn til at flere av NVHs eksisterende bygninger er vernet.

Særlige problemer knyttet til klinikk for sportsdyr (hester)

Utviklingen innenfor regelverket rundt dyrehold tilsier at det fremover vil bli stadig strengere krav til daglig lufting og mosjon for alle dyr. Arbeidsgruppen fikk høre i København at problemene med å håndtere store dyr, fôr og gjødsel midt i en storby, samt mangel på egnede luftemuligheter i nærheten av klinikkene, var et viktig argument for å flytte denne virksomheten til Taastrup.

Hvordan man skal innrette lufte- og mosjonsmuligheter rundt stordyrklinikken må vurderes i forbindelse med plasseringen av klinikkbygg på Adamstua. Noen av de luftemulighetene som benyttes i dag i tilknytning til stallene (bygning 13) vil bli borte når man oppfører ny stordyrklinikk, og det må finnes en tilfredsstillende erstatning for disse. Ved NVH vil behovet vesentlig være størst for hester, men det vil neppe være like stort for samtlige pasienter, enten på grunn av dyrets helsetilstand eller smitterisiko. Det kan her legges til grunn at behovet for lufting og mosjon ikke er like stort hos hospitaliserte hester som hos friske hester. Postoperativ behandling av hester forutsetter ofte ro eller kontrollert mosjonering, for eksempel ved longering. Disse hestene vil ikke kunne slippes fritt i en luftegård. Mange hester vil av smitterisikohensyn heller ikke kunne slippes fritt i luftegårder som benyttes av andre hester. Hester som har behov for mosjonering etter behandling vil vanligvis kunne behandles poliklinisk og vil følgelig ikke måtte hospitaliseres.

Veterinærmedisin for sportsdyr (hester) er i mange tilfeller idrettsmedisin på høyt nivå, der det gjelder å opprettholde og forbedre dyrenes ytelse på galopp- eller travbanen. Til det trengs det muligheter til å teste dyrene under realistiske forhold. Ved SLU i Uppsala har man for eksempel etablert en mindre travbane til dette formål. Noe lignende vil ikke være mulig på Adamstua, men er trolig heller ikke påkrevd. Arbeidsgruppen er kjent med at travbanen ved SLU blir brukt i langt mindre utstrekning enn man hadde forestilt seg da den ble anlagt. Ved testing av hesters yteevne vil man i de fleste tilfeller foretrekke å bruke en tredemølle. NVH har en tredemølle som brukes utstrakt til dette formålet i dag. I de tilfeller det er nødvendig å teste hester under enda mer realistiske forhold, vil man ha behov for tilgang til en travbane med riktig underlag og riktige svinger (med dosering). Gjennom et samarbeid med Bjerke dyrehospital, som ligger ca 3-4 km fra Adamstua, vil det være mulig for NVH å sikre oppstalling av hester som har et betydelig mosjonsbehov og hester som må testes under de mest realistiske forhold. Bjerke dyrehospital ligger på området til Bjerke travbane.

Særlige problemer knyttet til fremtidige utvidelsesmuligheter

En nybygget klinikk på Adamstua vil bidra til å "tette" et av de siste åpne hullet i campus og gjøre det vanskelig med nye utvidelser, selv om man fortsatt vil ha noen arealreserver på Lindern-området og et visst utbyggingspotensial fremover. På grunn av nytt regelverk rundt toksikologi, smitte og mulig biologiske terrortrusler *kan* det bli behov for å oppføre spesiallaboratorier med spesielle sikkerhetskrav. Slike lokaler krever stor plass, noe arbeidsgruppen med selvsyn kunne konstatere ved SVA i Uppsala, der en laboratoriebygning for tiden er under oppføring, som skal tilfredstille de strengeste sikkerhetskravene man i dag kan forutse. På Adamstua kan det være problematisk å finne plass til et såpass omfattende anlegg, dersom dette skulle vise seg påkrevd. Arbeidsgruppen har også vært bekymret for om det ut fra sikkerhets- og risikovurderinger kan det bli reist spørsmål om slike anlegg bør plasseres i en tettbebyggelse i en hovedstad.

I sitt høringssvar kommenterer Forsvarets mikrobiologiske laboratorium denne problematikken. Man mener dette må sees i sammenheng med den nye isolasjonsavdelingen som nå er under oppføring ved Ullevål sykehus og at Forsvaret har besluttet å oppføre et militært nybygg i tilknytning til dette. Dette vil bli helt dominert av et stort biologisk såkalt P-4 laboratorium (strengeste inneslutningsgrad) som vil inngå i et nasjonalt senter for stråleskade, toksiske skader og allmennfarlige smittsomme sykdommer. I den forbindelse ble sikkerhetsproblematikken grundig diskutert, og det er akseptert at Ullevål kan håndtere den risikoen, inkludert terrorfrykt, som kan oppstå rundt denne aktiviteten. Etter Forsvarets mikrobiologiske laboratoriums syn skulle risikoen ved å drive P-3 og P-4-laboratorier i veterinær sammenheng være like fullt akseptabel på Adamstua. VI skriver i sitt høringssvar at man i dag har P-3-laboratorier i drift som tilfredsstiller alle sikkerhetskrav. Instituttet planlegger ikke å bygge P-4-laboratorium, men henviser til det planlagte nybygget til Ullevål sykehus/Forsvarets mikrobiologiske laboratorium.

Arbeidsgruppen har verken forutsetninger eller ressurser for å gå fullt ut inn i disse problemstillingene. Gruppen mener likevel at en utredning av mulig smittefare og sikkerhetsrisiko knyttet til NVH og særlig VIs virksomhet bør gjøres av en egen faggruppe i forbindelse med konsekvensutredning. Mulighetene for utvidelser på Adamstua i fremtiden bør også belyses her.

Arbeidsgruppens samlede vurdering av Adamstua-alternativet er at dersom man velger dette, så kan veterinærhøyskolen få funksjonelle og tjenlige lokaler for den grunnleggende undervisningen på produksjonsdyr ved å bygge ny klinikk i forlengelsen av den eksisterende klinikken for familiedyr, slik høyskolen selv har foreslått (den såkalte Z-bygningen til erstatning for bygning 12 og 13). Tidsaspektet tilsier også en mer begrenset utbygging, ettersom det kan gi kortere prosjekterings- og byggetid. Forutsetningen må være at det i samme prosess gjennomføres en betydelig oppgradering / fullstendig ombygging av eksisterende lokaler, slik det antydes i Statsbyggs rapport, og at problemene knyttet til mosjonering av dyr finner en løsning.

Bygningsmassen på Adamstua

Dersom man velger å flytte NVH sammen med Veterinærinstituttet til Ås utgjør bygningene på Adamstua en betydelig verdi, men denne må ikke overvurderes, ettersom det vil være vanskelig å finne ny anvendelse for spesialrom som laboratorier og demonstrasjonsrom. En stor

del er disse plassert i bygninger som er oppført de siste 10-15 årene, og investeringene kan fort overstige salgsverdien. Verneverdien for NVH og Veterinærinstituttets bygninger består uansett fremtidig bruk, så heller ikke disse kan utnyttes fritt eller selges til riving.

Arbeidsgruppen har gjort en forespørsel til Oslo kommune om mulig fremtidig utnyttelse av Adamstua-området, og har fått til svar at ”Spørsmålet om ytterligere utbygging på Veterinærhøgskolens område og eventuell alternativ bruk av eiendommen krever i første omgang planfaglig vurdering fra Plan- og bygningsetaten.” (brev fra Oslo Kommune, byrådsavdeling for næring og byutvikling 07.11.02). Arbeidsgruppen har ikke hatt mulighet for å utvirke dette innen den tidsrammen gruppen har hatt til rådighet. De reguleringsmessige forholdene vil uansett bli belyst av en konsekvensutredning. Statsbygg har laget en takst over mulig salgsverdi av NVHs bygninger på Adamstua (inkluderer ikke VI). Det henvises til Statsbyggs rapport (vedlegg).

Lokalisering på Ås

Dersom man flytter veterinærutdanningen og klinikkvirksomheten til Ås, vil man kunne starte planleggingen fra grunnen av og få topp moderne lokaler tilpasset virksomheten ved fremtidens veterinærutdanning. Det samme gjelder for Veterinærinstituttets lokaler, som kan oppføres etter de nyeste sikkerhetskrav og -regler. Mange av problemene knyttet til klinikkvirksomhet midt i en tett bybebyggelse vil finne sin løsning, så som manglende luftemuligheter, anlegg for mosjonering og trening av hester, osv. Byggeklare tomter og relativ god plass er andre momenter som taler for en flytting til Ås. Det er imidlertid en del problemer knyttet til en lokalisering av klinikkene i Ås, først og fremst når det gjelder tilgang på pasienter til smådyrklubben og mulig smitte fra klubben og VI til friske dyr ved eller rundt campus på Ås.

Arbeidsgruppen har verken hatt mandat eller kompetanse til å gå nærmere inn på hvordan en utbygging på Ås konkret bør utformes, men har noen mer overordnede synspunkter. Ikke minst rent psykologisk tror gruppen det er nødvendig at et nytt veterinærfakultet får en sentral plassering og representativ utforming. Bygningen må umiddelbart være synlig og gi et klart signal om at den nye institusjonen på Ås er noe mer enn bare en utvidet NLH. Det må rettes spesiell oppmerksomhet mot publikums adkomst til dyrehospitalet og synliggjøring av dette.

Særlige problemer knyttet til smittevern

Det er også nødvendig å vurdere en eventuell plassering av et ”veterinærfakultet” og Veterinærinstituttet på Ås nøye ut fra hensynet til smitterisiko. Risikoen for å overføre alvorlige smittsomme husdyrsykdommer fra obduksjonsmateriale, laboratorieprøver og klinikkene er til stede. Denne kan reduseres ved å legge klinikker og veterinærlaboratorier i tilstrekkelig avstand fra eksisterende husdyrbygninger. Noen av de alternativene arbeidsgruppen fikk påvist på Ås er av smitterisikohensyn ikke egnet for plassering av Veterinærinstituttet eller et ”veterinærfakultet”. Det vil bli for kort avstand mellom laboratoriene og klinikkene i veterinærmiljøene og husdyrbygningene på NLH.

På Ås er det imidlertid mange tomtearealer, og det vil sikkert være mulig å finne en tilfredsstillende løsning. Ut fra hva arbeidsgruppen har sett ved SLU/SVA i Uppsala trenger ikke avstanden å bli så stor at det hindrer det daglige samarbeidet mellom ulike faggrupper. Med i betraktningen må det også telle at det er få dyr i NLHs umiddelbare nærhet, og eventuell smitteoverføring bare vil ramme institusjonens egen besetning om ulykken skulle være ute.

Tredjeperson vil neppe lide overlast. Smittevernsituasjon på Ås må også belyses i konsekvensutredningen.

Særlige problemer knyttet til VIs forvaltningsstøtte

Veterinærinstituttet, som har en betydelig forskningsportefølje og stor kompetanse innen fiskehelse, vil kunne utgjøre en viktig brikke i det samlede kompetansemiljøet på Ås. Som beskrevet ovenfor er en hovedoppgave for VI å gi forvaltningsstøtte til det nye Mattilsynet, sammen med bl.a. Folkehelseinstituttet. Erfaringsmessig vil det være behov for daglig kontakt mellom VI og Mattilsynet. Dette ble ikke minst tydeliggjort under munn- og klovsykeepidemien i Storbritannia og på kontinentet i 2001. I den forbindelse var det behov for hyppige møter mellom representanter fra Næringsmiddeltilsynet, Dyrehelsetilsynet, Folkehelseinstituttet, Landbruksdepartementet, næringsorganisasjonene og Veterinærinstituttet. Geografisk nærhet mellom disse institusjonenes hovedkontorer var en forutsetning for at hyppige møter kunne avholdes.

Nettopp behovet for fysisk nærhet mellom departementer, forvaltningsinstitusjoner, forvaltningsstøtteinstitusjoner og næringsorganisasjoner i beredskaps- og krisesituasjoner var et viktig argument for at Stortinget høsten 2002 bestemte at hovedkontoret for det nye Mattilsynet skulle legges til Oslo. Stortinget bestemte videre at Norge skal ha ett mattilsyn som skal ha ansvar for både landbasert og sjøbasert mat. For fiskerierorganisasjonene og fiskerimyndighetene var det ikke akseptabelt å enes om ett felles mattilsyn med hovedkontor på Ås slik regjeringen opprinnelig hadde foreslått.

En flytting av Veterinærinstitutt til Ås kan svekke samarbeidet mellom VI og det sentrale Mattilsynet. Da Statens næringsmiddeltilsyn og Statens dyrehelsetilsyn i sin tid ble flyttet til Adamstua ble det argumentert nettopp for at samlokalisering med de veterinærmedisinske fagmiljøene var ønskelig ut fra forvaltningsmessige hensyn. Dersom man lokaliserer hovedtyngden av landets veterinærmiljø til Ås, vil det ta noe lenger tid å ”tromme troppene sammen” dersom en akutt krise oppstår. Denne ulempen må veies opp mot den styrkingen av den samlede kompetansen som man kan oppnå ved å lage et større forskningsmiljø. 30 minutters ekstra reisetid kan ikke betraktes som avgjørende. Problemene kan også ivaretas gjennom god planlegging og gode rutiner for krisehåndtering.

Frafall av kompetanse ved en flytting

Enhver forflytting av institusjoner fører erfaringsmessig til at deler av medarbeiderstaben slutter. Å flytte NVH og VI de knappe 40 km til Ås vil for de fleste medarbeiderne oppleves som overkommelig, men en viss avskalling i medarbeider må man anta at selve flyttingen vil føre til. Fagmiljøene ved flere av NVHs og VIs avdelinger er skjøre, og selv en liten avskalling vil i en overgangsperiode kunne ha betydelig negativ effekt for institusjonene.

Arbeidsgruppen tar det for gitt at man på Ås kan få fullt tjenlige, moderne lokaler for en veterinærutdanning og for VI. Gruppen har ingen entydig konklusjon når det gjelder plasseringen av nytt klinikkbygg på Østlandet (og dermed hele veterinærutdanningen). Det finnes gode argumenter for begge løsninger (se Kap. 4). Hvilket alternativ det enkelte medlem har prioritert er resultat av ulik vektning av de ulike argumentene ut fra økonomiske, utdanningsmessige og forskningsstrategiske hensyn.

Organisasjon og strategi

Siden 1994, da Spilde-utvalget avga sin innstilling, har NLH hatt en relativt god utvikling. Dette illustreres bl.a. ved utviklingen i tallet på studenter, som har økt fra 1 620 i 1992 til 2 508 i 2001. Denne økningen har i vesentlig grad skjedd gjennom opprettelse av nye tilbud innen økonomi og samfunnsfag samt innen matematisk-naturvitenskapelige fag. De nye tilbudene har tiltrukket seg mange søkere i konkurranse med andre læresteder. For flere av de tradisjonelle sivilagronomstudiene har interessen derimot vært dalende og søkertallet gått ned.

NVHs studenttall har i samme periode økt fra 312 til 431, noe som hovedsakelig skyldes at opptaket til veterinærstudiet siden 1991 har vært 56 studenter, hevet fra 48 (det forhøyede opptaket fikk virkning for alle kull først fra 1996). En liten gruppe dyrepleierstudenter (14 studenter i en ettårig utdanning) har også kommet til. På grunn av at NVH er forpliktet til å gi undervisning som oppfyller EUs krav til autorisasjon, har NVH mindre fleksibilitet til å endre curriculum enn NLH. Samtidig har NVH på grunn av bygningsmessige begrensninger i klinikkene ikke kunnet øke studenttallet slik det har vært ønsket. Siden begynnelsen av 1990-tallet har interessen for NVHs studietilbud vært økende. I 1992 var det 441 søkere til veterinærstudiet. I 2002 var søkertallet 1271. En har en tilsvarende utvikling innen dyrepleierutdanningen. Ved opprettelsen i 1994 var søkertallet 269 (14 plasser). Dette hadde økt til 674 i 2002.

NLH har kunnet taklet overgangen til UFDs budsjettssystem ved å øke studenttallet og slik utløse høyere bevilgninger fra myndighetene. Høyskolen har hatt relativt rimelige utdanninger som lettere lar seg "selge" til departementet når det er aktuelt å øke studentmålet, eller har kunnet utvikle slike uten å øke ressursbruken vesentlig. Man har utvilsomt også utnyttet den fleksibiliteten det gir å være en større institusjon. NVH har vært bundet til et par utdanninger som er ualminnelig kostbare, og dermed lite attraktive å bygge ut selv om pågangen av studenter er stor. Den generelle politikken med å øke kapasiteten i hele utdanningssystemet har følgelig begunstiget NLH mer enn NVH.

Nye krav til ledelse og administrasjon ved akademiske institusjoner

Selv om ulikhetene i utvikling de senere årene mellom NLH og NVH et godt stykke på vei skyldes at endrede rammevilkår har hatt ulik effekt for de to institusjonene, reiser spørsmålet seg om hvordan institusjonens ledelse har møtt utfordringene.

Med "Kvalitetsreformen" stilles det nye krav til utdanningsinstitusjonenes ledelse og administrasjon. Beslutningsmyndighet og ansvar på stadig flere områder delegeres til institusjonene. De kan selv innenfor visse rammer bestemme hvilke utdanninger de vil tilby, opprette eller nedlegge. For de vitenskapelige høyskolene gjelder det utdanningstilbud på alle nivå innenfor sine områder. Institusjonene blir nettobudsjettet, og bevilgningene vil i større grad fastsettes ut fra oppnådde resultater enn historisk sedvane og politisk skjønn. De skal utvikle systemer for kvalitetssikring av utdanningene og rapportere om dette til NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen). Det er større frihet til å organisere forskning som prosjekter og/eller opprette og delta i randsoneinstitusjoner for forskning og etter- og videreutdanning. Det forventes at institusjonene engasjerer seg når det gjelder patentering og kommersiell utnyttelse av ansatteoppfinnelser (dog skal forskerne fortsatt ha rett til å publisere sine resultater fritt).

På sikt kan det bli aktuelt å organisere utdanningsinstitusjoner som juridisk selvstendige særlovsselskaper.

Endringer i den statlige styringen vil helt klart føre til endrede arbeidsoppgaver for administrasjonen, noe som i seg selv vil gi behov for ny kompetanse. Økt delegasjon av myndighet vil stille større krav til institusjonene, og ledelsen må sikres en stab med god og relevant økonomisk og administrativ kompetanse. Nettobudsjettering vil for eksempel gi større frihet i ressursdisponering og incitament til å øke inntektssiden, men også behov for nye interne styringsrutiner og behov for kompetanseheving, særlig på økonomisiden. Ny krav til beslutningsevne og ledelseskompentanse stilles både til styret og ledelsen ved institusjonene, og for den øverste ledelsen av institusjonene vil krav til kompetanse være av overordnet betydning. NVH erkjenner slike behov i sin strategiske planlegging. I et internt planleggingsnotat som arbeidsgruppen har fått ta del i skriver institusjonen: ”Det vil bli stilt større krav til kompetanse innen ledelse hos de som skal være ledere ved NVH. Dette innbefatter blant annet bedre personalledelse og –administrasjon. Forskningsledere må bli flinkere til å stimulere og legge til rette for samarbeid. Det blir viktigere å kunne skaffe forskningsmidler og oppdrag. Dette forutsetter økt profesjonalisering av denne type arbeid.”(NVH: *Momenter for strategiarbeidet*, 22. september 2002)

På samme måte som når det gjelder forskning, vil størrelsen på institusjonen ha betydning for om det er mulig å nå ”kritisk masse”; dvs. ha tilstrekkelig *administrativ* kompetanse på alle viktige områder og utnytte denne rasjonelt. For akademiske ledere har man en mindre ”pool” av talenter å rekruttere fra, rett og slett fordi det er få ansatte. Dette kan enten bety at det blir lagt utilbørlig mange slike oppgaver på de få som har interesse og evne for ledelse og administrasjon, eller at man ikke får ledere av den kvalitet som oppgavene krever. I administrasjonen kan det være vanskelig å rekruttere og beholde folk med høy kompetanse fordi rutinearbeid lett kan overskygge de mer faglig utfordrende deler av oppgavene.

To-campus-modell?

En anbefaling om sammenslåing av NVH og NLH berører naturligvis lokaliseringsspørsmålet, men det er her ikke nødvendigvis noen automatikk. Man kan også tenke seg en institusjon med studiesteder både på Adamstua og Ås. Dette vil ikke være noen uvanlig konstruksjon i norsk høyere utdanning. Som følge av høyskolereformen i 1994, da et hundretalls til dels svært små høyskoler ble slått sammen til 26 statlige høyskoler, fikk Norge en rekke utdanningsinstitusjoner med studiesteder i flere kommuner, enkelte også i ulike fylker (Høgskolen i Agder, Høgskolen Stord-Haugesund).

Høyskolereformen er evaluert av Norges Forskningsråd i 1999 (Svein Kyvik (red.): *Evaluering av høyskolereformen. Sluttrapport*, NFR 1999). Et av de parameterne som er evaluert er effekten av sammenslåing og eventuell samlokalisering. En målsetting for evalueringen var å se om det var ”mulig å oppnå de samme økonomiske-, administrative- og faglige resultatene ved en høgskole bestående av geografisk atskilte studiesteder som ved en tilnærmet samlokalisert høyskole.” Hovedargumentet for å slå sammen institusjoner på regionalt nivå var antagelsen om at det var betydelige stordriftsfordeler når det gjaldt undervisning, forskning og administrative kostnader.

I evalueringen skiller man mellom samlokaliserte høyskoler og nettverkshøyskoler. Samlokaliserte høyskoler er høyskoler som har all aktivitet innenfor 20 minutters gangavstand i samme kommune, mens en nettverkshøyskole har flere studiesteder spredt. Et viktig resultat av evalueringen var at man ikke fant signifikante ulikheter i administrative kostnader mellom

nettverkshøyskoler og samlokaliserte høyskoler, selv om organiseringen av de administrative tjenestene var ganske ulik. Samlokaliserte høyskoler har bygget opp en relativt tung felles-administrasjon, mens nettverkshøyskoler har lagt de administrative ressursene på avdelingsnivå og har kun et lite sekretariat sentralt. Heller ikke når det gjelder faglig samarbeid er det større ulikheter mellom de to typene høyskoler, men med det negative fortegn at forventningene om større faglig samarbeid verken ble innfridd ved samlokaliserte høyskoler eller innenfor nettverkshøyskoler. Forklaringen på hvorfor dette ikke hadde lyktes var imidlertid ulik – ved nettverkshøyskolene skyldte man på den geografiske avstanden, mens man ved samlokaliserte høyskoler skyldte på dårlig tilrettelegging og kulturforskjeller mellom utdanningene. (Kyvik s. 295-305)

I et møte med Norgesnettrådets sekretariat i oktober 2002 om erfaringene med ”Kvalitetsreformen” så langt, ga rektor Irene Dahl Andersen ved Høgskolen i Østfold (som er en nettverkshøyskole) uttrykk for at institusjonene neppe hadde maktet å påta seg det økte ansvaret med den tidligere organiseringen. Hun har fulgt utviklingen siden 1994 som prorektor og rektor, og mener at den faglige ledelsen ved den sammenslåtte høyskolen i dag kan støtte seg til et mer profesjonelt administrativt apparat og større faglige ressurser enn i 1994. Prosessene rundt ”Kvalitetsreformen” har virket samlende på høyskolen og gitt styret og den sentrale ledelsen økt legitimitet og autoritet. Den har også bevirket mer kontakt på tvers mellom avdelingene og ført til nye faglige samarbeidskonstellasjoner, også når avdelingene er spredt på studiestedene i Fredrikstad, Sarpsborg og Halden. Spesielt med innføringen av nye studiemodeller har det oppstått et fruktbart samarbeid mellom pedagogikkmiljøet i lærerutdanningen og øvrige fag, mens de økonomisk-administrative utdanningene har kunnet bidra med kunnskap om organisasjonsutvikling og ledelse.

Sammenslåing også med instituttsektoren?

Mandatet åpner for at arbeidsgruppen kan vurdere organiseringen av hele sektoren, så vel utdanningsinstitusjoner som forskningsinstitutter. Dette var blant annet tema for evalueringen *Forskning og relevant høyere utdanning på landbrukssektoren*, som ble gjennomført i 2001 under ledelse av professor Mårten Carlsson. Dette var en systemevaluering som skulle avdekke effekten av at NVH og NLH var overført fra Landbruksdepartementet til Utdannings- og forskningsdepartementet.

Carlsson-komiteens kom til at forskningsinstituttene av praktiske årsaker fortsatt bør være organisert som egne enheter og ikke fusjoneres inn i utdanningsinstitusjonene. Arbeidsoppgavene er relativt ulike, det samme gjelder finansieringen. Med et fagdepartement (landbruk) som eier har instituttene en bevilgende myndighet som først og fremst interesserer seg for innholdet i forskningen. Samarbeidet mellom institutter og høyskoler må imidlertid bli langt mer omfattende og forpliktende enn i dag; ikke minst er det viktig at kompetansen i instituttsektoren også kommer utdanningene til nytte. (*Forskning og relevant høyere utdanning på landbrukssektoren*, evalueringsrapport Oslo 2001) Dersom dette ikke skjer i større utstrekning, kan man komme tilbake til en eventuell inkorporering senere.

Hovedperspektivet må være å finne frem til en organisasjonsmodell som ivaretar så vel hensynet til utdanningene og grunnforskningen som til den anvendte og oppdragsfinansierte forskning. *Arbeidsgruppen mener* at departementet også fremover må ha spesiell oppmerksomhet mot disse problemstillingene. Etter gruppens syn er det viktig at hele det veterinærmedisinske miljøet, særlig når det ligger så samlet som på Adamstua, kan bidra til å gjøre utdanningen best mulig. Carlsson-komiteen skriver i sin evaluering: ”I tillegg til at det er viktig at den samlede kompetansen utnyttes best mulig, er det svært nyttig for forsknings-

instituttene å komme i kontakt med studentene gjennom å drive undervisning. Det gir muligheter for givende diskusjoner og innspill, det sørger for at resultater kommer raskt ut til sentrale brukere, det markedsfører instituttene og gir dem muligheter for rekruttering, og det gir muligheter for å bruke hovedfagsoppgaver i den ordinære virksomheten.” Ut over et formalisert samarbeid om undervisning bør også bruken av II-stillinger bygges ut, og slike stillinger bør kunne omfatte andre kategorier enn professor.(Evalueringsrapport 2001, s.27-29).

Doble stillingsbesettelser som avdelingsleder og professor, slik det praktiseres mellom Statens Veterinärmedisinska Anstalt og Sveriges Lantbruksuniversitet, kan være en annen vei å gå. I den sammenheng bør man vurdere om Veterinärinstitutet skal ha rett til å opprette professorater/at ansatte som er professorkompetente kan bruke tittelen ved VI.

En slagkraftig institusjon

En høyskole med så få ansatte som NVH vil være svært sårbar overfor de krav som etter hvert stilles til institusjonens ledelse og administrative kompetanse. Uten at dette på noen måte skal oppfattes som en kritikk av tidligere eller nåværende ledelse ved NVH, er det tydelig at NLH på en annen måte enn NVH har vært i stand til å takle overgangen fra Landbruksdepartementet til Utdannings- og forskningsdepartementet og tilpasse institusjonens virksomhet til det nye bevilgnings- og styringssystemet.

Kravene til god strategisk ledelse vil bare bli større i tiden fremover. Dette vil gi store, kanskje uløselige utfordringer for små institusjoner med få vitenskapelig tilsatte og en lite spesialisert administrasjon. Ut fra hensynet til å skape robuste utdannings- og forskningsmiljøer, og uansett lokalisering av veterinærutdanningen, vil man etter arbeidsgruppens skjønn tjene på en organisatorisk samordning av NVH og NLH.

Etter samtalene med ledelsen ved NLH satt arbeidsgruppen med inntrykk av en institusjon i god utvikling. Studenttallet øker og forskningen synes med SFF, Fuge og CIGEN å være inne i et godt spor. Arbeidsgruppen fikk også et positivt inntrykk av den administrative kompetansen ved NLH. Man ser resultatet av god forståelse for utfordringene institusjonen har stått overfor og godt akademisk lederskap over flere år. Arbeidsgruppens oppfatning er at det er store muligheter for en fortsatt positiv utvikling ved NLH. En modell med to studiesteder er ikke optimal, men arbeidsgruppen mener en slik løsning likevel kan gi betydelige gevinster når det gjelder strategisk ledelse og administrative tjenester.

Arbeidsgruppens vurdering er at selv uten samlokalisering av NVH og NLH vil likevel betydelige samordningsgevinster kunne oppnås ved at man har felles økonomi- og personaladministrasjon i tillegg til en felles toppledelse. En felles forskningsstrategi og bedre koordinering mellom ulike kurs og utdanningstilbud kan også gi en gevinst. Man vil ventelig også få samordningsgevinster ved å øke samarbeidet mellom studieavdelingene og enheter som er ansvarlige for etter- og videreutdanning.

Kostnadene ved å drive en veterinærutdanning

Overfor arbeidsgruppen har NVH dokumentert en betydelig nedgang i overføringene fra staten. Beregnet ut fra verdien på 1992-kronen, fikk NVH tildelt (netto) 103.390 mill kr i 1992, mens dette beløpet var redusert til 79.854 mill kr i 2000. Nedgangen var størst i perioden 1993 til 1995. Deretter har den årlige nedgangen vært noe svakere. NVH har i

perioden ikke evnet å omstille seg i takt med reduksjonen i bevilgninger og antallet ansatte har vært nærmest konstant i perioden. Det skyldes blant annet at NVH har ansvar for å undervise i svært mange og uensartede fag og det har ikke vært mulig å kutte i fagområder som allerede er små og svakt bemannet.

I tillegg har NVH fått nye oppgaver. NVH har innført en ny studieretning (dyrepleier) og det har vært et kontinuerlig behov for å gjennomføre faglige endringer som reflekterer endringene i samfunnet. En konsekvens av dette er at en økende andel av NVHs bevilgninger har gått med til å betale lønn. Dette har resultert i at avsetninger til utstyr og vedlikehold gradvis har blitt redusert. NVH har et akkumulert behov for investeringer i nytt utstyr og har måttet utsette betydelige vedlikeholdsoppgaver.

Carlsson-komiteen finner det dokumentert at begge de to institusjonene har fått forverret sin økonomi som følge av overføringen fra Landbruksdepartementet til Utdannings- og forskningsdepartementet, og at dette særlig har rammet NVH. Komiteen fant dette spesielt uheldig. Det er store dokumenterte behov for både forskning og utdanning innen veterinærmedisin, noe ikke minst den senere utviklingen innen internasjonal dyrehelseproblematikk har vist. Ved NVH ønsker man å legge om undervisningen til problembasert undervisning, men mangler ressurser og kjemper med en nedslitt bygningsmasse. Omfanget av problemstillinger innenfor feltet familie- og sportsdyr øker sterkt. Innenfor en konstant økonomisk ramme får denne ekspansjonen på ett område betydning for mulighetene til å ivareta oppgavene på andre felt, som for eksempel produksjonsdyr.

NLH har tilsynelatende klart seg bedre, men en synkende studenttilgang til de tradisjonelle landbruksfagene har gjort det nødvendig å utvikle studietilbud på andre områder som er bedre tilpasset studentmarkedet. Koblet med en finansieringsmodell med hovedvekt på antall studenter og vitenskapelig produksjon har dette forflyttet interessen bort fra de anvendte fagene. Systemet gjør det meget vanskelig å opprettholde kompetansen på fag som ikke etterspørres i øyeblikket. NLH har så langt Carlsson-komiteen brakte i erfaring ikke utviklet noen sentral strategi for hvordan anvendt forskning innen husdyrfag eller landbruksteknikk (felt der det ikke eksisterer noen instituttsektor) skal ivaretas etter overgangen til UFD. Ved begge de to institusjonene ser en at kjerneoppgaver svekkes som følge av manglende interesse fra ansvarlig departement:

KUF [UFD] er lite interessert i innholdet av virksomheten, men mer opptatt av et strømlinjeformet system for alle sine institusjoner. Markedet, dvs. studenter og kjøpere av forskning, herunder Landbruksdepartementet, Forskningsrådet og næringslivet, må så bestemme innretning og totalomfang. (*Forskning og relevant høyere utdanning på landbrukssektoren*, evalueringsrapport Oslo 2001 s. 26)

Arbeidsgruppens vurdering er at veterinærutdanningen neppe kan ivareta sine oppgaver med den nåværende finansieringen, og det er liten grunn til å tro at dette isolert sett vil endre seg som følge av en fusjon mellom NVH og NLH. Utfordringene i faget øker, dertil kommer ønsket om en stor forskningssatsing innen biofag. Et minstekrav til finansiering må være at ressursene bringes tilbake på 1992-nivå justert for generell kostnadsøkning i sektoren. I tillegg må det generelle etterslepet i anskaffelse av utstyr og vedlikehold som underfinansieringen har avstedkommet avhjelpes med ekstraordinære bevilgninger i forbindelse med nybygg/rehabilitering av veterinærutdanningens lokaler.

Et selvstendig "dyrenes rikshospital"?

En veterinærutdanning er avhengig av å drive klinikkvirksomhet av et visst omfang for å kunne gi sine studenter de nødvendige ferdigheter og erfaring med å håndtere og behandle syke dyr. Samtidig er klinikkdriften en sterkt medvirkende årsak til at veterinærutdanningen er en av de mest kostbare i landet. Å finne gode løsninger for finansiering av klinikkdriften vil være avgjørende for institusjonens økonomi innenfor et budsjettssystem som i stadig større grad blir regelstyrt, og der mulighetene for å fange opp de spesielle kostnadene ved denne typen utdanninger blir mindre.

Som det påpekes i evalueringen av det veterinærmedisinske fakultetet ved Sveriges Lantbruksuniversitet er det meget kostbart å opprettholde en døgnåpen klinikk, ikke minst fordi effektiviteten blir lav når mye av behandlingen skal utføres av studenter under veiledning av sine lærere. Samtidig er det en fare for at klinikkvirksomheten blir et mål i seg selv og ekspanderer langt ut over det omfanget som er nødvendig for å ivareta behovene i undervisningen. Ettersom veterinærmedisin er brukerfinansiert er klinikken inntektsgivende, og hardt pressede utdanninginstitusjoner griper begjærlig de bidragene de kan få.

I samtale med arbeidsgruppen mente en av informantene, professor Lars Rask, at det beste var om man kunne finne en annen eier ("hovudmann") for dyrehospitalet enn et universitetsfakultet. Klinikkvirksomheten i Uppsala synes å være en hovedårsak til fakultetets dårlige økonomi, ikke minst fordi det hadde oppstått en kløft mellom aktivitet og finansiering. Behandling ble utført uten at man var nøye med å spørre hvem som skulle belastes – dyreeieren eller fakultetet? og i sistnevnte tilfelle: utdanningen eller forskningen? – og økonomien ved klinikken hadde som følge av denne mangel på styring kommet fullstendig ut av kontroll. Om ikke annet så måtte en annen eier gripe fatt i økonomistyringen med et ganske annet alvor enn en akademisk institusjon synes å være i stand til. At andre enn universitetet eier sykehus som brukes i undervisningen er jo vanlig når det gjelder leger og sykepleiere, uten at dette synes å ha skapt alvorlige problemer for utdanningene.

Arbeidsgruppen har ikke grunnlag for å hevde at problemene rundt klinikkdriften er like alvorlige ved NVH som ved det veterinærmedisinske fakultet i Uppsala, men erfaringene fra Sverige understreker viktigheten av å ha tydelige ansvarsforhold og god økonomistyring ved klinikken. Carlsson-komiteen berørte disse problemstillingene sett fra landbruksforskningens perspektiv: "[NVH] bruker mye ressurser på 'ikke-produksjonsdyr' i form av ren klinikkvirksomhet. Dette er nyttig virksomhet i forhold til utdannelsen, samtidig som det dekker et stort behov i samfunnet, men det går ut over forskningsaktiviteten, og det kan føre til uønsket nedprioritering av virksomheten mot produksjonsdyr. Den kommersielle virksomheten ved NVH knyttet til klinikkvirksomhet for familie- og sportsdyr bør skilles fra forskningsvirksomheten og drives videre for eksempel som en egen enhet i regi av VESO eller private. NVH må sikres det nødvendige materialet til undervisning og forskning gjennom egen avtale." (evalueringsrapport 2001 s. 77)

Det kan etter *arbeidsgruppens syn* være fornuftig å utrede om "dyrenes rikshospital" bør organiseres som en selvstendig virksomhet med annen eier (annen departementstilknytning enn UFD). Veterinærutdanningen lå inntil for ett tiår siden under Landbruksdepartementet, og det kan være naturlig at dette har ansvaret for hospitaldriften. Det har vært hevdet at sports- og familiedyr ikke er en oppgave for det offentlige. Å holde sports- og familiedyr sammen med produksjonsdyr er først og fremst faglig begrunnet, ettersom mange veterinærmedisinske problemstillinger er felles og et hospital utelukkende for produksjonsdyr vil bli relativt lite og

kostnadsintensivt. Det vil heller ikke ha samme verdi for utdanningen. Hensikten med at det offentlige skal eie hospitalet er å sikre studentene en god praktisk undervisning.

Uansett om man lar utdanningsinstitusjonen stå som eier av klinikken eller legger eierskapet et annet sted, mener arbeidsgruppen at den bør organiseres som en egen resultatenhet slik at de reelle kostnadene for å opprettholde klinikken tydelig fremgår av regnskapene. Det er viktig å få til en tilstrekkelig finansiering av den kliniske forskningen ved ”dyrenes rikshospital”, og dette må være et ansvar for eieren. Utgiftene til rutinemessig behandling av dyr skal som nå bestrides av dyreeierne, merutgifter til forskning må belastes definerte prosjekter, mens merutgiftene som undervisningen medfører må dekkes av Utdannings- og forskningsdepartementet etter modell av de bidrag som sykehusene mottar for å utdanne leger og sykepleiere. Å finne et realistisk nivå på dette bidraget vil være en stor utfordring. Det må være tilstrekkelig stort til å dekke de faktiske utgiftene, men samtidig ikke så stort at et statlig dyrehospital vil ha konkurransefortrinn i forhold til private når det gjelder rutinemessig behandling av ”vanlige” pasienter.

En forskningsstrategi for sektoren

Gjennom biofagevalueringen, som ble gjennomført av Norges forskningsråd i 2000, er den biologiske forskningen i Norge evaluert. I tillegg til realfag, berører evalueringen forskning innenfor deler av medisin og veterinærmedisin, landbruksvitenskap og marin forskning så vel ved universiteter og høyskoler som i instituttsektoren. Landbruksvitenskap og tilgrensende fag (miljø etc.) har lenge gått under betegnelsen ”grønn sektor”. Siden har ”blå sektor” kommet til som en betegnelse på marin forskning. I enkelte kretser snakker man også om ”rød sektor”, som er den medisinske forskningen.

Resultatene så vel på forskergruppenivå som på nasjonalt nivå får bare middels karakter, selv om det finnes noen gode eller lovende forskergrupper og –prosjekter. Det er mange svake resultater ved NVH og NLH, noe som er særlig skuffende ettersom deler av denne forskningen inngår i felt som myndighetene ønsker å prioritere, som marin forskning og medisin og helse. Ved NVH har de tre fagpanelene evaluert til sammen 5 fagmiljøer (institutter). Av disse fikk ett karakteristikken *not acceptable/poor* og fire *fair*. Ved NLH ble ni fagmiljøer (institutter) evaluert, og av disse fikk ett *not acceptable/poor*, fem *fair*, to *good* og ett – biavl – *very good*. Både NVH og NLH har forskergrupper på områder som ikke er omfattet av biofagevalueringen, så disse resultatene gir ikke et fullstendig bilde av forskningen ved institusjonene. Selv om en slik opptelling neppe er helt rettferdig, gir den likevel en indikasjon om kvaliteten i forskningen som ikke er særlig oppløftende.

VI var også omfattet av Biofagevalueringen, og kom ut med et langt bedre resultat enn de to utdanningsinstitusjonene, med den overordnede vurderingen ”very good”. Instituttet holder høyt internasjonalt nivå innen felt som infeksøs lakseanemi (ILA) og *Gyrodactilus salaris* og er på disse områdene utpekt som internasjonalt referanselaboratorium. Evalueringskomiteen pekte på at anvendt forskning er instituttet hovedstyrke, og mente at slik burde det også fortsette å være.

Biofagevalueringen konkluderte likevel med at ”basic research in agricultural and veterinary science is generally very poorly developed in Norway and critical areas of research into microbial pathology and virology, are definitely under-developed.” Andre områder innen biofag der det er behov for oppgradering og nye initiativer ble også identifisert: ”Norway is

very weak in its development in computational biology, including bioinformatics and the modeling of complex systems (from cell to ecosystem level). This as a serious limitation for the Norwegian biological sciences and must be dealt with urgently. Another broad and important area of great national importance is experimental plant science, which at present seem to be unable to follow international developments.” På de områdene der Norge satser gir heller ikke dette alltid uttelling. Tilnærmingmåten innenfor havbruksforskningen er for eksempel sterkt empirisk orientert og innrettet mot å løse konkrete spørsmål snarere enn å gripe fatt i de mer grunnleggende vitenskapelige problemene: ”While this might appear to work in the short term it is not a sound basis for the long-term development of a major industry.” Her er det nødvendig med satsing på mer forskerinitiert grunnforskning som kan frembringe ny kunnskap. Norge har etter hva hovedkomiteen for biofagevalueringen (Principal Evaluation Committee) kan forstå et sterkt behov for å utvikle forskning og kunnskap på disse fagområdene. Man foreslår forholdsvis drastiske tiltak for å rette på dette: ”One approach to begin redressing this deficiency may be to merge the veterinary and agricultural schools and move the research and advanced education into fish medicine to a locus of fish biology, such as Bergen.”(*Research in Biology and relevant areas of Biochemistry in Norwegian Universities, Colleges and Research institutes. Report of the Principal Evaluation Committee. Norges Forskningsråd 2000, sitater s. 15, 16-17*)

Strategi for samarbeide, arbeidsdeling og kvalitet i forskningen

For hovedkomiteen for biofagevalueringen er det et paradoks at Norge til tross for at det er et av de rikeste landene i Europa, med et meget høyt utdanningsnivå i befolkningen, bruker så lite ressurser på forskning. Særlig er den langsiktige, forskerinitierte forskningen underfinansiert, noe som har negative konsekvenser for hele innovasjonssystemet. Bildet ikke er fullt så dårlig når det gjelder anvendt eller brukerstyrt forskningen, men det er ikke her man kan vente å finne de store og overraskende erkjennelsesmessige sprangene.

It is the view of this Evaluation Committee that those who set national research policies must recognize that investigator initiated basic research is a key component of the societies infrastructure. Thus a democratic, knowledge based society must view science as an interactive force in its own right, with the potential to open new perspectives and opportunities for the people and society. Too often today this dimension of science is neglected as scientist, through national funding systems, have found themselves directed to apply and adjust existing knowledge to satisfy short-term national needs, rather than having the freedom to question present views and explore and reveal the unknown.(NFR 2000, s. 8-9)

Evaluerings tema – biologi og biokjemi – utgjør nettopp den grenen av forskningen som utvikler seg raskest over hele kloden. Bioteknologien forener innsikter og metoder fra biofag, fysikk, kjemi, ingeniørvitenskap og matematikk og har ut fra dette utviklet metoder for analyse av komplekse systemer, som for eksempel samspillet mellom genene i levende organismer. ”This development ... will open new opportunities for the study of complex biological phenomena (evolution, development, stress, adaptation, metabolism, diseases etc) at various levels of organization from the molecule to the ecosystem. New emerging technologies such as proteomics (large scale protein analysis) and metabolomics (large scale analysis of metabolic products), links to advances in bioinformatics and computational biology, are set to not only continue this revolution in the way biological questions are addressed but will increase the pace of change.”(NFR 2000 s. 10)

For svært mange av forskningsmiljøene så vel ved NVH som NLH bringer disse teknikkene nye innsikter og nye utfordringer, ikke minst av ressursmessig art. Tung systemforskning av denne typen krever store investeringer i maskiner og utstyr. Forskningen er internasjonal og

sterkt konkurransepreget. Som følge av dette kan det være vanskelig for små land som de skandinaviske å hevde seg i forskningsfronten. Man kan derfor være fristet til å la være å satse på slik forskning og i stedet håpe på å fange opp teknikkene og teknologien når den blir mer allment utbredd og bruke det som synes nyttig i anvendt forskning. Det er hovedkomiteens mening at en slik strategi vil virke mot sin hensikt. "[I]t would not create the stimulating and innovative academic atmosphere that is required for fostering new generations of qualified researchers. The result would be that without high quality basic science at national level, applied science and clinically oriented research would also become less sophisticated and less effective."(NFR 2000 s. 11) Også små land må etterstrebe å være i forskningsfronten, og vil ofte komme med viktige bidrag og være med å styre retningen for internasjonal forskning når kvaliteten på bidragene er god nok. Forskningspolitikken må utformes slik at den fremmer kvalitet og belønner forskningsmiljøer som lykkes

Hovedkomiteen peker på flere sider ved organiseringen av det norske forskningssystemet som må vurderes nærmere. Akademisk styring og mulighet for å drive faglig ledelse er svak på grunn av den flate strukturen innen de enkelte institutter, med valgte ledere som halvhjertet gjør sin "verneplikt" noen få år. Svak tradisjon for akademisk lederskap har gjort det vanskelig å utvikle en målrettet forskningsstrategi og prioritere mellom områder. "The current practice of giving members 3-year administrative leadership is not working and it should be abandoned in favor of creating leadership chairs that are appointed for 5-6 years with the authority to structure departmental research goal.(NFR 2000 s.18) Et annet problem er at mye av ansettelsespolitikken ved universiteter og høyskoler blir styrt av behovene i undervisningen og ikke kvalitetskrav i forskningen. Utdanningsinstitusjonene holder seg med mange små forskergrupper for å dekke hele spennet innenfor et fagfelt med egen kompetanse. Mangelen på fleksibilitet betyr at mange talentfulle rekrutter ikke får noen stilling fordi de har "feil" spesialisering når en undervisningsstilling blir ledig, eller fordi nye felt enda ikke har etablert seg i fagenes kjernepensum og dermed ikke er tilgodesett med stillinger. Innenfor et fagområde i så sterk endring som biofag er dette et betydelig problem. Dersom man klarer å organisere frem større og mer robuste forskningsmiljøer, med større indre fleksibilitet når det gjelder å dekke undervisningsbehovene, kunne dette bli avhjulpet noe.

Helt avgjørende for om en satsing på biologisk forskning i Norge skal lykkes er at man klarer å utvikle mer robuste forskningsmiljøer. Det norske forskningssystemet er sterkt fragmentert. Små miljøer, enten ved utdanningsinstitusjoner eller forskningsinstitutter, arbeider parallelt på samme område uten særlig samarbeid. Institusjoner lokalisert til samme by eller i rimelig nærhet med hverandre konkurrerer om små bevilgninger i stedet for å virke sammen for å styrke forskningens kvalitet. Det er for få miljøer som har tilstrekkelig størrelse til å opprettholde kvaliteten over tid ("kritisk masse") og mange er sårbare for små endringer i staben. At en nøkkelperson slutter er ofte nok til at et godt forskningsmiljø faller sammen.

What is needed is the formation of regional research groups that should be co-operative rather than competitive in order to create the critical mass needed to develop [internationally] highly competitive research groups. The formation of such groups would help the University departments and Institutes to clearly formulate their scientific priorities and their strategy should be to develop distinct research profiles in the national context, with the aim of creating national research platforms.(NFR 2000 s. 24)

Nettverksbygging mot randsonelinstituttene ved NLH

NLH har forsøkt å utvikle samarbeid med randsonelinstituttene i Ås. På forskningssiden har det vært en lang rekke større program der høyskolens institutter i større eller mindre grad har blitt involvert. Samarbeidet på undervisningssiden ble i perioden 1985-2000 formalisert gjen-

nom flere undervisningsavtaler med Skogforsk (tidligere Norsk Institutt for Skogforskning) og Planteforsk (tidligere Statens Plantevern), der NLH finansierte stillinger og betalte for undervisningstjenester ved disse institusjonene. For samarbeidet med Akvaforsk og Matforsk fantes tilsvarende ordninger. NLHs vurdering er at ensidige undervisningsavtaler basert på kjøp av tjenester kan være bra innenfor et statisk og skjermet utdanningssystem, men er lite egnet til å møte de utfordringene som ligger i overgangen fra skjermet til konkurranseutsatt virksomhet, og samfunnets økte krav til omstillingsevne og resultater. Man ønsker derfor å erstatte undervisningsavtalene med mer omfattende samarbeids- eller allianseavtaler, som for eksempel Matalliansen, som omfatter forskning, oppdrag, undervisning og etter- og videreutdanning.

Senter for Klimaregulert Planteforskning (SKP) ble etablert høsten 1995 som driftsenhet for de klimaregulerte planteforskningsanleggene i Ås. Senteret eies av NLH, Planteforsk og Skogforsk, men er budsjettmessig underlagt NLH. De gamle veksthusanleggene ble sanert og erstattet med moderne anlegg. I den senere tid er anleggene bygget ut med isolatanlegg for arbeider med farlige skadegjørere og transgene planter med lav biologisk inneslutning (inneslutningsnivå S4). Anleggene brukes også mye til kandidat- og forskerutdanningen. I 2001 gjennomførte 14 hovedfagsstudenter og 18 doktorgradsstipendiater sine forskningsarbeider ved senteret. I tillegg ble anleggene benyttet ved i alt 23 ulike kandidatutdanningskurs. Et arbeid er i gang med å tilrettelegge for at SKP også kan overta ansvaret for infrastrukturfunksjoner (f. eks. felles maskin- og utstyrspark) og entreprenørvirksomhet (jordbearbeiding, såing, vanning, sprøyting m. m.) knyttet til forsøksvirksomheten på friland.

NLH og NVH eier Senter for husdyrforsøk som er lokalisert på Ås. Senteret er en egen resultat enhet med eget styre. Det omfatter ca 140 storfe, 100 vinterforede sauer, 70 – 80 geiter, en stor grisbesetning, pelsdyr og fjørfe. Det er forutsatt at senteret skal benyttes til forsøk og undervisning. Besetningens profil kan endres etter styrevedtak. Det kan ikke gjennomføres smitteforsøk. Besetningen brukes til et bredt spekter av forsøk – alt fra utprøving av vaksiner til føring/avl. Årskostnadene fordeles med ca 6 mill på NLH og 400.000 fra NVH.

Nettverksbygging mellom NVH og VI

Et gjennomgående funn i biofagevalueringen var at den forskningen som ble evaluert ved NVH foregikk i relativt små grupper, den var fragmentert og preget av lite samarbeid, og resultatene var relativt svake. Som nevnt ble forskningen ved VI vurdert å være av betydelig bedre kvalitet. For å følge opp funnene i evalueringen forsøker NVH i samarbeide med VI å bedre kvaliteten på sin forskning gjennom å øke samarbeidet med andre forskningsmiljøer og ved å øke forskergruppenes størrelse. Dette har blant annet resultert i at Akvaforsk og NLH sammen med NVH har blitt tildelt et "Centre of excellence" med tittel "Aqua Protein Centre". I tillegg deltar NVH og VI i til sammen 18 strategiske programmer finansiert av Forskningsrådet. I 14 av de strategiske programmene deltar både NVH og VI. NVH og NLH deltar sammen i 3 av programmene. I tillegg deltar det en rekke forskningsinstitusjoner i inn- og utland i de forskjellige programmene.

NVH mener selv at man har klart å holde seg på et relativt konstant høyt nivå når det gjelder doktorgradsutdanningen, selv om de har måttet redusere måltallet for stipendiater i de senere år (opptaket i 2001 var 17 til dr.med.vet, dr.scient og dr.philos). De fleste doktorgradene har blitt finansiert gjennom Norges forskningsråd. I perioden 1991-2001 har 122 personer disputert ved NVH. Av disse har 32 hatt sin arbeidsplass ved VI. Mellom 91 og 95% av dem som tas opp som doktorgradsstudenter ved NVH oppnår doktorgraden. Gjennomsnittlig gjennom-

strømmingstid er 5,5 år, og gjennomsnittsalderen på kandidatene som har gjennomgått formalisert doktorgradsutdanning er høy.

NVH har i begrenset grad klart å sikre forskerutdanning av kandidater innenfor områder som NFR ikke har prioritert. Flere av de tradisjonelle veterinærfagene, som utgjør en vesentlig del av grunnutdanningen, har derfor ikke fått tilført et tilstrekkelig antall forskere. Som et resultat av dette står flere toppstillinger ved NVH ubesatt. For eksempel har det ikke vært mulig å få professorkompetente søkere til stillinger innen bildediagnostikk, biokjemi, immunologi kirurgi smådyr og hestesjukdommer.

De fast vitenskapelig ansatte har gjennom de siste 10 år måttet bruke en stadig større andel av sin tid til veiledning og administrasjon. Tiden som de har kunnet disponere til egen forskning, har gått ned. I tillegg har de interne bevilgningene til nysgjerrighetsdrevet forskning blitt kraftig redusert. I perioden 1997-2001 har antallet publikasjoner gradvis blitt redusert og produksjonen av artikler i tidsskrift med godkjenningsordning, fagbøker og kapitler i fagbøker utgjorde i 2001 73% av antallet arbeider publisert i 1996. I sitt høringssvar kommenterer NVH situasjonen innen forskningen: "Ved et veterinærmedisinsk lærested av god kvalitet må det gis omfattende klinisk undervisning og trening av studentene. Lærere må ha meget god, oppdatert og relevant klinisk kompetanse. For undervisere i klinisk/diagnostiske fag vil kvalifisering innen diagnostikk og terapi mv. ofte gå på bekostning av tradisjonell vitenskapelig kvalifisering."

"Biologisk" eller "medisinsk" forskning ved NVH?

Fordi NVH tidligere var og VI fortsatt er plassert under Landbruksdepartementet og på grunn av veterinærmedisinens tidligere sterke forankring i landbruket, har man lett for å kategorisere veterinærmedisinsk forskning i "grønn" sektor. Veterinærmedisinen fikk tradisjonelt sin støtte til forskning gjennom Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd. Tanken om at veterinærmedisin først og fremst er knyttet til produksjon og landbruk er fortsatt rådende i Norges forskningsråd.

Da NVH ble vurdert av the "European Association of Establishments for Veterinary Education (EAEVE)" i 1995 skrev de i sin konklusjon: "The research priorities dictated by the Norwegian Research Council are too restrictive. They show insufficient understanding of the nature of veterinary research, and of the relationship between such research and that carried out in other fields, in particular in human medicine." Det er fremdeles vanskelig å få forståelse i en del miljøer for at veterinærmedisin har vært og i enda sterkere grad vil bli en medisinsk disiplin ("rød sektor"). Veterinærmedisinen skiller seg fra andre medisinske disipliner gjennom sitt nære samarbeid med både landbruk ("grønn sektor") og havbruk ("blå sektor").

Både innen grunnleggende humanmedisinsk og veterinærmedisinsk forskning er det en økende interesse og oppmerksomhet rettet mot genforskning og cellebiologi, noe som har stor betydning for å forstå både normal fysiologi og økt innsikt i sykdommers årsaker og mulige forebygging og behandling. Det brukes stort sett de samme forskningsverktøy innen humanmedisinsk- og veterinærmedisinsk basalforskning. Kunnskap framkommet gjennom studier hos en art kan i stor grad overføres og ha gyldighet også for andre arter. Den tradisjonelle forskningen på produksjonsdyr har hatt preg av anvendt forskning, og den har stort sett vært forankret i problemstillinger reist av landbruket. Denne type forskning har hatt og vil fortsatt ha et ankerfeste i den grønne sektor. Klinisk og epidemiologisk forskning på produksjonsdyr er et typisk eksempel på dette. Utviklingen viser derimot at forskningen på produksjonsdyr

også i større grad får sin forankring i medisinske disipliner og får større komparativ betydning. For eksempel har både NVH og VI omfattende forskning på skrapesjuka hos sau. Dette kan gi verdifull kunnskap om Creutzfeldt-Jakobs sykdom og lignende lidelser hos mennesker. Et annet eksempel på forskning på produksjonsdyr ved NVH som har humanmedisinsk betydning er studier av glomerulær nefropati (nyresjukdom) hos gris. Gjennom disse studiene har man kunnet beskrive en defekt hos gris som kan være en modell for en tilsvarende sykdom hos mennesker.

Veterinærmiljøene på Adamstua driver omfattende forskning på trygg mat-aspekter. Selv om forvaltningsansvaret for denne forskningen av historiske grunner har ligget til Landbruksdepartementet og hovedsakelig har fått sin støtte gjennom NFRs område for "Bioproduksjon og foredling", har forskningen medisinsk relevans. Dette kommer også til syne gjennom hvem som hovedsakelig er samarbeidspartnere i forskningsprosjekter innen mattrygghet. Både NVH og VI samarbeider nært med Nasjonalt Folkehelseinstitutt og andre humanmedisinske miljøer.

I forskningen knyttet til oppdrett av laks, ørret og marine arter ("blå sektor") benytter man seg også i stor grad av forskningsverktøy primært utviklet for andre medisinske formål. Mye av forskningen er derfor primært medisinsk forankret ("rød sektor"), men den har også sin forankring i havbruket. Det er særlig tett samarbeid mellom næringene og forskningsmiljøene om den forskningen som kan sies å være av anvendt karakter.

Dagens forskning på familiedyr er knyttet opp til humanmedisinen. Man søker å utvikle og forbedre diagnostikk og behandling hos familiedyr gjennom å applisere humanmedisinske diagnose- og behandlingsregimer på dyr. Forskning på familiedyr har også en viss relevans for humanmedisinen. NVH har i en årrekke drevet et hundekreftregister hvor en har hatt som mål å framkalle kunnskap om utvikling av kreft hos hund som kan gi økt forståelse for mekanismer som påvirker kreft hos mennesker. Et annet eksempel er forskning på dagblindhet hos hund som fungerer som modell for studier av dagblindhet hos mennesker.

Potensialet for samspill innenfor biologisk forskning

Selv om den faglige innretningen i mye veterinærmedisinsk forskning ligger tett opp mot humanmedisinen, er det viktig at det er et godt samspill mellom denne forskningen og de landbruksvitenskapelige fagene i et mattrygghetsperspektiv "fra fjord og jord til bord". Å organisere forskningen på en slik måte at dette perspektivet ivaretas *tross* den sterke driften man ser innen veterinærfaget i retning humanmedisin er en betydelig utfordring for myndighetene.

I en rapport fra NFR Bioproduksjon og foredling fra 2002 omtales kunnskaps- og kompetansebehovet innen norsk landbruk og næringsmiddelindustri slik:

På bakgrunn av forbrukernes økte fokus på trygg mat og matvarekvalitet prioriterer myndighetene økt FoU-innsats på disse områdene. ... [De] norske forskningsmiljøene som skal dekke jordbruket er små og sårbare. Dette har vært fokusert i flere evalueringer de seinere år, seinest i systemevalueringen av forskning og høyere utdanning på landbruksområdet (Carlssonkomiteen). Organisatoriske endringer – herunder sammenslåing av forskningsmiljøer – er naturlig nok forslag med sikte på å få større og mer slagkraftige enheter. (NFR: *FoU-miljøenes kompetanseprofil Rapport* september 2002, s. 35)

Tiltak som etter Forskningsrådets syn bør vurderes i et forskningsperspektiv er en sammenslåing av Planteforsk og Jordforsk, og økt samarbeid og felles ressursutnyttelse mellom NLH og NVH.

Det er flere berøringspunkter mellom Adamstua-miljøet og Ås-miljøet når det gjelder forskning, i det minste på overskriftsnivå, men det er vanskelig å få et eksakt mål for hvor mye forskningssamarbeid som eksisterer mellom NVH og NLH. En rent kvantitativ gjennomgang av publikasjonene utgått fra NVH i perioden 1990-2001 viser noen tendenser. En gjennomgang av alle publikasjoner (337 publikasjoner) registrert i ISI-databasen i perioden 1999-2001 viser at der det er samarbeid med andre institusjoner er dette i hovedsak med VI (20 % av publikasjonene), UiO (10 %), sykehusene i Oslo-området (6 %) og NLH (3 %). Man hadde medforfattere fra andre nordiske land på 11 % av publikasjonene og fra land utenfor Norden på 17 %. Slike tall gir en viss indikasjon, men de sier naturligvis ikke noe om kvaliteten på forskningen eller betydningen av de funn som blir presentert. Generelt har tallet på publikasjoner ved NVH vist en synkende tendens.

At forskningssamarbeidet i dag ikke er så omfattende, betyr heller ikke at det ikke bør utvikles og utbygges. Norges forskningsråd understreker at det fortsatt vil være viktig å opprettholde en bred basiskompetanse av grunnleggende karakter på veterinærområdet. Et større mangfold av driftsformer innen husdynæringen vil medføre nye utfordringer for den veterinærmedisinske kompetansen. Samarbeidet med de husdyrfaglige forskningsmiljøene kan bli tettere. Norges forskningsråd er av den oppfatning at NVH og VI må ha stor åpenhet i forhold til næringens behov. "Veterinærmiljøene har en vesentlig rolle å ivareta i forhold til å bidra til kunnskapsgrunnlag for en forvaltning som ofte kan ha avgjørende og direkte konsekvenser for driftsformer og produksjonssystemer. En fortsatt alliansebygging mellom de to høyskolene bør innebære betydelige besparelser gjennom felles ressursutnyttelse." (NFR: *FoU-miljøenes kompetanseprofil Rapport* september 2002, s. 40-41) Det er i denne sammenheng viktig å få til en god balanse mellom grunnforskning og anvendt forskning og en fornuftig samordning med instituttsektoren.

Institutt for husdyrfag på **Norges landbrukshøgskole** har ansvar for så vel grunnforskning som anvendt forskning. I fremtiden forventer man større vekt på miljøforskning, akvakultur, mat og matvaresikkerhet. Satsingsområder er fôr, fôrevaluering, ernæringsfysiologi, husdyravl og bioteknologi samt dyrevelferd og husdyrteknologi. I et ernæringsperspektiv er markedstilpasset produksjon og optimal utnyttelse av kraftfôr sentralt. Man arbeider også med velferdsindikatorer hos storfe og morsadferd hos gris. Institutt for jord- og vannfag arbeider med samspill mellom jord og plantevekst, samspill mellom geologi, vann, landskapsutvikling og økologi, forurensing og effekter på terrestriske og akvatiske økosystemer, miljøkjemi / analytisk kjemi, landbruksfag samt virkning av landbruksdrift på miljø og mat/fôrkvalitet. Institutt for kjemi og bioteknologi satser særlig på funksjonell genomforskning (FUGE), miljø- og næringsmiddelmikrobiologi, plantegenetikk, plantebioteknologi, enzymteknologi og marin bioteknologi. Institutt for næringsmiddelfag arbeider med modning/fermentering av mat, mat og helse, næringsmiddelteknologi, utvikling av måleteknikker, naturlige antioksidanter og biofilmdannelse. Institutt for plantefag har FoU-aktivitet blant annet innenfor agroøkologi, produktfysiologi og kvalitet knyttet til helse, mens institutt for tekniske fag har tyngden av forskningen knyttet til miljø- og biofysikk, miljøteknikk, akvakulturteknikk, agroteknikk, arkitektur og bygningsteknikk samt teknisk innovasjon og produktutvikling. NLH og **Matforsk** utgjør sammen Matalliansen. Viktige forskningsfelt er næringsmiddelmikrobiologi, genteknologi på bakterier, beskyttende kulturer og resistens mot vaske- og desinfeksjonsmidler og bioinformatikk innfor et overordnet perspektiv matkvalitet og mattrygghet. Del av Ås-miljøet er også **Jordforsk** og **Planteforsk**, som i stor grad har ansvar for anvendt forskning rettet mot jordbruk.

Norges veterinærhøgskoles forskning mot ”grønn sektor” er på områdene veterinærmedisin (produksjonsdyr) og matvarekvalitet med spesiell vekt på næringsmiddelhygiene. Viktige områder for klinisk forskning er dyrehelse, inkludert resistensproblematikk, sykdomsfremkallende mikroorganismer og virus som finnes i og spres med maten, prion- og scrapieforskning, mikrobiell genteknologi og miljøgifter. Institutt for farmakologi, mikrobiologi og næringsmiddelhygiene forsker innenfor dyre- og fiskehelse, matvaretrygghet, patogene mikroorganismer og virus, risikoanalyse og toksikologi. Institutt for stordyr sykdommer forsker på kvigemastitt, jurhelse hos ku, miljøfaktorer og lammeavdrått og epidemiologi. Det er et tett samarbeid med **Veterinærinstituttet**, som arbeider med laboratoriediagnostikk, epidemiologi, forebyggende helsearbeid, sykdomskontroll, fôr, næringsmiddelhygiene og risikoanalyse. Aktiviteten spenner mellom grunnforskning og forvaltningstøtte. Større satsingsområder innenfor forskning er GMO og mat, allergener i mat, virologi, algetoksiner, dyrevelferd og etikk. Som redegjort for over, bygger svært mye av denne forskningen på medisinske teknikker og må grunnleggende rubriseres som ”komparativ veterinærmedisinsk forskning”.

Forskningen i marin sektor

I motsetning til ”grønn sektor” er forskningsmiljøene mot ”blå sektor” mer fordelt rundt om i landet, vesentlig i Bergen, Tromsø og Oslo/Ås. For forskningsmiljøet på Østlandet er det en utfordring å forsvare posisjonen overfor de øvrige miljøene. Ut fra det perspektiv at fisk er langt den viktigste delen av kyst-Norges næringsgrunnlag er det mange som vil hevde at forskningen naturlig hører til her. Den veterinærmedisinske og biofaglige kompetansen i Oslo/Ås er imidlertid viktig for forskningen også innenfor ”blå sektor”, og det er viktig å få til god samvirkning mellom miljøene.

I rapporten fra NFR Bioproduksjon og foredling omtales de nasjonale kunnskaps- og kompetansebehovene innen havbruk på følgende måte:

Generelt vil oppdrettsnæringen de kommende årene ha en rekke utfordringer knyttet til områdene fôrressurser / ernæring, teknologi og vannmiljø, avl og genetikk, helse, samt i å sikre normal vekst og utvikling i stadig mer intensive produksjonsformer og i å sikre miljøet. Det ligger også betydelige utfordringer i å utvikle det faglige grunnlaget for nye arter i oppdrett og i å implementere ny kunnskap. Den viktige utviklingen som skjer på det molekylærbiologiske området gir utfordringer i å kunne ta kunnskapen raskt i bruk og bidra til utvikling av kunnskap som er relevant for havbruk. ... [Norske forskningsmiljøer må] være sentrale leverandører av vitenskapelige resultat både fra anvendt og grunnleggende forskning ... Dette fordrer utnyttelse av de totale forskningsressursene, at forskningsmiljøene kan arbeide med kunnskapsutvikling, at forskerne er med i fremste rekke i den internasjonale forskningen og at det er god kontakt mellom forskning og næring. Det fordrer også at forskningsmiljøene må kunne samarbeid om oppgaver som skal løses. (NFR: *FoU-miljøenes kompetanseprofil* Rapport september 2002, s. 21)

De viktigste forskningsfeltene vil etter NFRs vurdering være etisk og miljømessig forsvarlig produksjon og drift, fiskehelse, fôr, ernæring, fôring og forteknologi, samt genetikk og avl. Viktige forskningsmiljøer under denne utredningens mandat finnes ved NVH, NLH, Akvaforsk, Veterinærinstituttet og Matforsk.

Ved **Norges veterinærhøgskole** arbeider flere forskergrupper med problemstillinger relatert til havbruk. Institutt for biokjemi, fysiologi og ernæring forsker på utvikling av DNA-vaksiner, merking med DNA, fordøyelse, transport og utnyttelse av næringsstoffer og metabolisme hos fisk. Institutt for farmakologi, mikrobiologi og næringsmiddelhygiene forsker bl.a.

på antibiotikaresistens, mikrobiell genteknologi, fiskefarmakologi og toksikologi samt kjemiske metoder for påvisning av algetoksiner og medisinerrester. Ved institutt for morfologi, genetik og akvatisk biologi er en betydelig del av forskningsaktiviteten rettet mot infeksjonssykdommer og produksjonsrelaterte sykdommer hos fisk, immunforsvaret hos laks, identifisering og karakterisering av spesifikke sykdomsgener og funksjonsstudier med vekt på furunkulose, ILA og IPN. Man arbeider også med bioinformatikk med laks som modellsystem. **Veterinærinstituttet** arbeider innen områdene mattrygghet, forhygiene, fiske- og skjellhelse og –sykdom, samt miljøspørsmål. Instituttet er internasjonalt referanselaboratorium for infeksjøs lakseanemi (ILA) og *Gyrodactylus salaris*.

Ved Institutt for husdyrfag ved **Norges landbrukshøgskole** foregår det forskning på avl og genetik, dyrevelferd i fiskeoppdrett og forteteknologi i samarbeid med Akvaforsk. Institutt for tekniske fag forsker innen temaene oppdrettsteknologi, foredlingsteknologi, renseteknikk og kybernetikk, særlig rettet mot ferskvannsfisk, skånsomme håndteringsmetoder for fisk og nye slaktemetoder, samt karakterisering av morfologi hos fisk ved hjelp av digital billedbehandling. Institutt for kjemi arbeider med å utvikle teknologi for effektiv prosessering av marin biomasse og bedre utnyttelse av biprodukter, marin bioteknologi og utvikling av nye/bedre/billigere forkomponenter. **Akvaforsk** arbeider med forskning om grunnleggende næringsbehov hos laksefisk og andre marine arter, deres fordøyelsesprosesser og omsetning av næringsstoffer og løsninger for å dekke fremtidens behov for førmidler. Innen avl og genetik er funksjonell genomforskning sentralt med målsetting å kunne integrere ny DNA-informasjon i avlsprogram. Innen produktkvalitet arbeider instituttet med kvalitet på laksefisk, kveite og torsk. Innenfor Ås-miljøet har dessuten **Matforsk** kompetanse på fisk som næringsmiddel for mennesker.

Arbeidsgruppens oppsummering

En gjennomgang av forskningen ved NVH og NLH viser, som påpekt av flere evalueringsgrupper, at forskningen er fragmentert og gjennomgående ikke særlig god, selv om enkelte øyer av meget god forskning finnes. Ikke minst er dette tilfellet når det gjelder VI. De to utdanningsinstitusjonene og deres samarbeidspartnere arbeider på mange felt parallelt, men uten at man har klart å samordne og konsentrere innsatsen på mer enn noen få felt. Det er derfor tvingende nødvendig at det utarbeides en bedre struktur og plan for forskningen innen sektoren som omfatter NVH og NLH, uavhengig av lokalisering av veterinærutdanningen. *Arbeidsgruppens syn* er at dette lettere kan gjennomføres dersom NVH og NLH blir en organisatorisk enhet.

Å se forskningen ved NVH i sammenheng med annen biofaglig og landbruksvitenskapelig forskning innebærer ikke noen underkjennelse av de medisinske aspektene ved veterinærmedisinen, eller betydningen av gode samarbeidsrelasjoner til medisinske forskningsmiljøer ved UiO eller sykehusene. Samarbeidsforholdene mellom NVH, NLH og UiO reguleres av et formalisert avtaleverk, og dette vil bestå uansett lokalisering og organisering av veterinærutdanningen.

Tillegg: Endringer i forvaltningen av regelverket innen fiskehelse

Norsk oppdrettsvirksomhet er omgitt av et relativt tettmasket regelverk som omfatter næringsmessige-, miljømessige- og sjukdomsmessige forhold. Begrepet tettmasket er korrekt om en f. eks. relaterer det til det regelverket som fins i andre sentrale oppdrettsnasjoner, ikke minst ved forhold som angår næringsmessige reguleringer. Begrensninger i antall konsesjoner for laks

og ørret, størrelsesavgrensning for konsesjonene, fôrkvoter og årskvoter for smoltproduksjon, er sentrale eksempler på slike statlige reguleringer. Andre oppdrettsnasjoner har i større grad lagt de næringsmessige reguleringer til næringen selv. Som det fremgår av listen nedenfor er det seks forskjellige lover som i dag i større og mindre grad regulerer norsk havbruk:

Lov	Departement
Fiskeoppdrettsloven	Fiskeridepartementet
Havne- og farvannsloven	”
Fiskesykdomsloven	Landbruksdepartementet
Dyrevernloven	”
Forurensningsloven	Miljøverndepartementet
Plan- og bygningsloven	”
Vassdragsloven	Olje- og energidepartementet

Når det gjelder sykdomsmessige forhold, Fiskesykdomsloven, er det lagt opp til strenge, statlige reguleringer. Bruk av helseattester for stamfisk, rogn og smolt er sentrale forebyggende tiltak i norsk havbruk. Likeledes har en bestemmelse for godkjenning av transportenheter for smolt, som også er et viktig forebyggende tiltak. En har også særdeles viktige sykdomsforebyggende forskrifter relatert til det å ta vare på og behandle smitteførende avfall fra oppdrettsanlegg og slakterier /foredlingsanlegg.

Det er viktig å være oppmerksom på at fiskesykdomsloven ikke bare omfatter fisk i oppdrett, men alle akvatiske dyr i ferskvann og sjøvann som for eksempel vill marin fisk, sel, muslinger, vill ferskvannsfisk, ferskvannskreps etc. I Fiskesykdomsloven § 2 er akvatiske dyr definert på denne måten: ”Vannlevende dyr, herunder sjøpattedyr, samt kjønnsprodukter, hvile- og forplantningsstadier av vannlevende dyr;”

Fordelingen av ansvar for regelverksutvikling og tilsyn på fiskesykdomsområdet har vært diskutert i lengre tid. Dette har resultert i at en i forbindelse med arbeidet med den nye matforvaltningen har gjennomført et eget Delprogram 5 med tittelen "Sykdomsforvaltningen for akvatiske organismer i oppdrett", hvor temaet ble satt på dagsorden. Hensikten var å lage et beslutningsgrunnlag for om ansvaret for sykdomsforvaltningen for akvatiske organismer i oppdrett, som nå tilligger LD og Dyrehelsetilsynet, skulle forbli uendret eller om det burde endres. Konklusjonen skulle trekkes etter en politisk avklaring på grunnlag av innspill gjennom Delprogram 5. Prosjektarbeidet ble avsluttet den 15.02.02.

På samme måte ble ansvar for forvaltningsoppgaver knyttet til helse, mattrygghet og kvalitet ved sjøpattedyr og sjøpattedyrprodukter av disse behandlet i Delprogram 4 – "Organisering av tilsyn med marine produkter, herunder tilsyn med sjøpattedyr og produkter fra disse". Dette prosjektarbeidet ble også avsluttet den 15.02.02.

Tilsynsansvaret for sjømat og landmatproduksjon legges til det nye felles mattilsynet fra 1.1.2004. Med hensyn til departementsansvar for området fiskehelse og sjøpattedyr, er dette omtalt i kapittel 4.2 i høringsnotat om ”Organiseringen av et nytt statlig mattilsyn – Høring om tilsynets rammer og innhold” (Høringsnotat 4) på følgende måte:

Når det gjelder spørsmålet om konstitusjonelt ansvar og dermed ansvar for nærmere utforming av forskrifter for sykdommer, mattrygghet og matkvalitet knyttet til akvatiske organismer inklusive sjøpattedyr, er det departementenes oppfatning at dette, i tråd med prinsippet om et vertikalt

grensesnitt langs ulike ledd i matkjeden, bør legges til Fiskeridepartementet. Implikasjonen av ansvarsfordelingen mellom departementene vil bli vurdert videre.

I august 2002 ble det nedsatt en arbeidsgruppe med deltakere fra Landbruksdepartementet (LD) og Fiskeridepartementet (FID) for å utrede forhold og tilrå løsninger i forbindelse med at det konstitusjonelle ansvaret for fiskesykdomsloven samt mattrygghet, kvalitet og helseforhold knyttet til sjøpattedyr er foreslått overført fra LD til FID. ("Vurdering av lovansvar med hensyn til fiskehelse og -velferd, sjøpattedyr mv.", 15. okt. 2002)

Arbeidsgruppen vurderte bl.a. ansvaret for de lover som er nevnt nedenfor på følgende måte:

Anbefaling vedrørende fiskesykdomsloven:

Arbeidsgruppen anbefalte med basis i vurderingen av de ulike løsningsmodeller og de politiske føringene at det konstitusjonelle ansvaret for hele fiskesykdomsloven overføres til FID. Arbeidsgruppen anbefalte videre at det utøvende forvaltningsansvar av fiskesykdomsloven i sin helhet ble lagt til det nye mattilsynet.

Anbefaling vedrørende dyrevernloven:

Arbeidsgruppens flertall anbefalte at lovansvaret for dyrevernloven hva angår akvatiske dyr overføres til FID. Flertallet la avgjørende vekt på et helhetlig ansvar for lovgivning vedrørende akvatiske dyr i ett departement. Arbeidsgruppen anbefalte at den utøvende forvaltning av dyrevernloven ble lagt til det nye mattilsynet.

Anbefaling vedrørende kjøttproduksjonsloven hva angår sjøpattedyr:

Gruppen viste til at mandatet allerede hadde lagt til grunn at departementsansvaret for kjøttproduksjonsloven hva angår sjøpattedyr skal overføres til FID.

Anbefaling vedrørende fôrvareloven:

Arbeidsgruppen anbefalte at nåværende fordeling av lovansvar etter fôrvareloven videreføres. Arbeidsgruppen anbefalte at den utøvende forvaltning i sin helhet legges til det nye mattilsynet.

Myndighetsfordeling mellom departementene

Det er en forutsetningen at dagens lover på matområdet og lovene som regulerer innsatsvarene skal samles i én felles, ny matlov. Denne matloven vil legge all myndighet til Kongen – som igjen delegerer myndigheten til de tre "matdepartementene". Myndighet etter den nye matloven og forskriftskompetansen fordeles mellom "matdepartementene" ved å sette et skille på bestemte trinn i matproduksjonsprosessen, og ikke etter hvilke hensyn som skal ivaretas (dyrehelse, folkehelse, kvalitet). Hvert departement blir konstitusjonelt ansvarlig for sin delegerte del av loven som regulerer en avgrenset del av produksjonsprosessen. Dette vil innebære at fiskeriministeren og landbruksministeren vil ha konstitusjonelt ansvar og forskriftskompetanse på tidlige trinn i kjeden - også når det gjelder å ivareta folkehelse og forbrukerhensyn. Helseministeren vil ha det konstitusjonelle ansvaret for produksjon og frambud av næringsmidler i den fasen der folkehelsehensyn veier tyngst.

Det vertikale grensesnitt langs ulike ledd i produksjonskjeden tilsier at FID vil få overført det konstitusjonelle ansvar for hele fiskesykdomsloven og deler av dyrevernloven, dvs. at FID får det konstitusjonelle ansvar for fiskesykdomsforvaltning og dyrevern for alle akvatiske dyr,

både i oppdrett og i ville bestander. Tilsvarende vil departementsansvaret for kjøttproduksjonsloven hva angår sjøpattedyr bli overført til FID. Når det gjelder fôrwareloven så vil nåværende fordeling av lovansvar mellom LD og FID videreføres, dvs. FID har forskriftskompetansen for akvatiske dyr.

Kap. 4

Alternativer

I oppdragsbrevet nevnes følgende alternativer som skal utredes spesielt:

1. NVH og NLH selvstendige institusjoner som i dag (klinikkbygg på Adamstua)
2. NVH og NLH som fakulteter under UiO (klinikkbygg på Adamstua)
3. NLH og NVH organisert som en institusjon (lokalisert på Ås og Adamstua, klinikkbygg på Adamstua)
4. Sammenslåing av NLH og NVH (klinikkbygg på Ås)
5. NVH og NLH som ett fakultet under UiO (klinikkbygg på Ås)
6. Flytting av NVH til for eksempel Rogaland (klinikkbygg i Sandnes)

Arbeidet i gruppen har vist at det er to hovedgrupper argumenter som må vurderes for de ulike alternativene gruppen er bedt om å utrede. Det er argumenter som angår den fysiske lokaliseringen av de veterinære institusjonene og det er argumentene som angår mer organisatoriske forhold.

I gjennomgangen nedenfor er noen av de mange argumenter som har vært fremme i arbeidsgruppens diskusjoner rundt de ulike alternativene gjengitt. For en mer utførlig drøfting av mer overordnede problemstillinger uten hensyn på konkrete alternativer henvises det til kapittel 3. For oversiktighetens skyld har det ikke vært mulig å unngå enkelte gjentakelser mellom de to kapitlene.

Arbeidsgruppens premiss for alle forslagene er at veterinærmiljøet skal holdes samlet, med NVH og Veterinærinstituttet lokalisert sammen. Videre må man se en del fag, særlig fordypningsdelene siste året i ny studieplan (som for eksempel produksjonsdyrmedisin), i et nordisk perspektiv og for øvrig utnytte NOVA-samarbeidet, alliansen med UiO ("Trippelalliansen") og andre samarbeidsavtaler ("Matalliansen") for å finne gode løsninger for utdanning og forskning på tvers av institusjonsgrensene.

1. NVH og NLH selvstendige institusjoner som i dag (klinikkbygg på Adamstua)

NVH har i norsk sammenheng en forholdsvis lang institusjonell historie. Den har en solid plass i så vel de utdanningssøkende som publikums bevissthet, det siste ikke minst som følge av den omfattende klinikkvirksomheten som drives på Adamstua. NVH har en sentral og bra beliggenhet i landets hovedstad, og flertallet ansatte på NVH vil fortsatt gjerne være på Adamstua. Hovedbygningen, som er av høy arkitektonisk kvalitet, ble oppført for høyskolen i første halvdel av forrige århundre, og det er i stor grad identifikasjon mellom institusjon og bygning. Alt dette er gode argumenter for at NVH fortsatt bør bli værende på Adamstua.

NVH og VI utgjør et samlet veterinærmedisinsk miljø, som best kan beholde sitt særpreg ved fortsatt lokalisering på Adamstua. Forholdene ligger godt til rette for et utstrakt samarbeid med de nærliggende medisinske og biologiske institusjonene. Det er fysisk nærhet til det medisinske og odontologiske fakultetet ved UiO med de prekliniske institutter, Ullevål

universitetssykehus, Folkehelseinstituttet, RH og DNR, og til fagmiljøer som farmakologi og farmasi ved UiO. Det vil også lette samarbeidet med Mattilsynet og departementet om forvaltningsoppgaver. Det er nærhet til marinbiologiske miljøer ved UiO.

Det er mulig å bygge et nytt, noe mindre klinikkbygg på den nåværende tomten på Adamstua/Lindern. De eldste bygningene kan rehabiliteres og bli fullt brukbare for NVHs virksomhet. Dertil kommer at det i de siste årene er bygget en rekke funksjonelle laboratorier for NVH og spesielt for VI som vanskelig kan få annen anvendelse. Når det gjelder den grunnleggende veterinærutdanningen, med ambulatorisk praksis på produksjonsdyr, så er det nok storfe i vel en times kjøring fra Adamstua. Problemet knyttet til lavere dyretall enn hva som er påkrevd for undervisning i fordypning mot produksjonsdyr må finne sin løsning annet sted enn på det sentrale Østlandet. Det er nok hester i og omkring Oslo for undervisning, praksis og forskning. Det er meget god tilgang på familiedyr, noe som både gir gode muligheter for undervisning, forskning og inntekter for NVH.

Som en selvstendig institusjon med ansvar for ett klart definert fagfelt har det vært naturlig for NVH å holde oppmerksomheten rettet mot kjernevirksomheten, som er utdanning av veterinærer og veterinærmedisinsk forskning. Innenfor en liten institusjon er det lett å beholde oversikten og bygge opp en god korpsånd. Studentene melder om et svært godt studiemiljø og at de kjenner seg vel integrert i høyskolens liv. Det står høyskolen fritt å samarbeide med hvem den vil, og man kan lettere velge utradisjonelle samarbeidspartnere så vel på utdannings- som på forskningssiden. Man er synlig på statsbudsjettet og har departementets oppmerksomhet i en annen grad enn om man var et fakultet ved en annen institusjon.

Ulemper med en selvstendig veterinærhøyskole

Arbeidsgruppen ser imidlertid en rekke betenkeligheter ved at NVH fortsetter som en selvstendig institusjon. En bekymring på det organisatoriske planet er at institusjonen er for liten til å oppebære det ansvaret og den myndighet som den er tillagt fra myndighetenes side. Stadig mer ansvar og beslutningsmyndighet delegeres til utdanningsinstitusjonene. Det betyr at disse får større frihet, men også økt ansvar. Dette gjelder viktige oppgaver som studieforvaltning, økonomistyring, kvalitetssikringssystemer, personalpolitikk og informasjon/samfunnskontakt. Som følge av dette tar administrative oppgaver store ressurser. Ved en liten institusjon som NVH kan dette bli svært kostbart, samtidig som kvaliteten på de administrative tjenestene kan bli dårligere som følge av liten mulighet for spesialisering. Det tar også mye tid for det akademiske personalet når mange lederposisjoner og styreplasser skal besettes. En sammenslåing med en annen institusjon ville både redusere denne belastning og styrke de administrative tjenestene. Det kan dermed bli frigitt ressurser til å utvikle gode strategier for forskning og utdanning.

NVHs sterke fokuseringen på kjerneoppgavene har ført til at man ikke har utnyttet mulighetene som ligger i berøringsflaten mot beslektede emner, fag og utdanninger. Kapasitetsproblemer enkelte steder i profesjonsutdanningen betyr at ledig kapasitet ved andre kurs, enten det er grunnleggende emner eller forskerkurs, ikke utnyttes, ettersom man ikke har andre utdanninger å "eksportere" studiepoengene til eller som man kan rekruttere forskningstalenter fra. Ulempen ved en sterk korpsånd er at veterinærmiljøet oppleves som konservativt, lukket og lite tilgjengelig. Samarbeid kommer ikke i stand fordi det mangler formelle og uformelle arenaer for møter mellom forskergrupper fra ulike fag, og mellom forskere og ulike brukergrupper. Det finnes ikke noe større institusjonelt nettverk som kan utnyttes når man søker nye samarbeidspartnere. Som en svært liten institusjon er det vanskelig å være synlig i inter-

nasjonale faglige nettverk, og begrensede ressurser kan gjøre det vanskelig å ta i mot kongresser og lignende.

Det er også nødvendig å utvikle studiemodellen i veterinærutdanningen og knytte denne nærmere beslektede fag og utdanninger. Særlig er det muligheter for samordningsgevinster i de innledende delene av utdanning og i forskerutdanningen. Som del av en større institusjon er det lettere å utvikle en samlet kursportefølje som egne og andre studenter finner interessant, og således trekke flere studenter til deler av utdanningen som ikke nødvendigvis skal inngå i en cand.med.vet.-grad.

Uten dermed å ta stilling til lokaliseringsspørsmålet, kan *arbeidsgruppen ikke anbefale* at NVH fortsetter som egen institusjon. Dertil er utfordringene høyskolen står overfor for store og komplekse, og de mulige gevinster ved en sammenslåing med annen institusjon for store. Her vises det til diskusjonen om organisasjon og strategi i Kap. 3.

2. NVH og NLH som fakulteter under UiO (klinikkbygg på Adamstua)

Allerede på oppstartskonferansen gjorde prorektor Anne-Brit Kolstø det klart at universitetet ikke ønsket å innlemme veterinærhøyskolen som et fakultet under UiO, eller landbrukshøyskolen for den del. Universitetet i Oslo har utdypet sine synspunkter i et eget skriv fra rektor Arild Underdal til arbeidsgruppen. Han henviser blant annet til den nylig avsluttede evalueringen av universitetet i regi av Norgesnettrådet:

Et viktig råd [fra evalueringen] er at UiO bør konsentrere innsatsen mer for å nå sitt ambisiøse mål om å være et forskningsuniversitet av god europeisk standard. En stadig utvidelse av fagporteføljen – og det har vært den historiske utviklingstendens; siste tilskudd var Statens spesiallærerhøgskole, som ble innlemmet i 1990 – vil kunne føre oss lenger bort fra det målet. UiO har ikke noe ønske om å bli omformet til noe i retning av ”Undervisningsforetak Østlandet”. Vi tror også de to vitenskapelig høyskolen står godt på egne ben.(brev fra UiO til arbeidsgruppen 13.12.02)

Det teller med i rektors vurdering at slike sammenslåinger som regel har medført en reduksjon i bevilgningen i forhold til hva de to institusjonene mottok hver for seg. Rektor mener det er grunn til å frykte at en ”innlemmelse av andre institusjoner i UiO vil bli brukt av myndighetene som en anledning til å anviser delvis dekning av utbyggingsbehov eller andre kostnads-krevende tiltak ved den institusjonen som innlemmes, innenfor rammen av UiOs ordinære budsjett.”(brev 13.12.02) Han henviser her konkret til Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter, som er opprettet av Stortinget, men der ansvaret for å finansiere senteret er pålagt UiO over det ordinære budsjettet.

UiO vil fremheve at institusjonen ønsker et nærmere faglig samarbeid med så vel NVH som NLH, både innenfor forskning og utdanning. Rektor henviser her til ”Trippealliansen” og FUGE-samarbeidet, og uttrykker videre: ”Så vidt UiO kan forstå, vil NVH også på sikt være bedre tjent faglig sett ved å ha dagens beliggenhet, med nærhet til det humanmedisinske miljøet ved UiO og universitetssykehusene, såvel som til det naturvitenskapelige miljøet mer allment ved UiO. ... Det er ingen tvil om at ved i sterkere grad å utnytte mulighetene for faglig samarbeid med UiO vil NVH kunne bli betydelig styrket.”(brev 13.12.02) Rektor henviser her til Forskningsparken og Gaustadbekkdalen, der UiO sammen med andre arbeider for å skape et fremtidsrettet kraftsenter som bringer sammen kjemi med molekylærmedisin, farmasi, bioinformatikk, FUGE og FUNMAT (funksjonelle materialer). Her hører etter

rektors syn NVH – og til dels også NLH – med i bildet. UiO viderefører denne argumentasjonen i sitt høringsinnspill til arbeidsgruppen, og understreker at fra universitetets synspunkt er det viktigste ”de gevinster som kan oppnås gjennom et nært faglig samarbeid mellom institusjonene.” Man henviser her særlig til ”Trippelalliansen”.

En uvillig fusjonspartner

Arbeidsgruppen mener at en sammenslåing mellom NVH og UiO isolert sett ikke er noen dårlig ide, og for grunnforskning kan dette endog vurderes som et meget godt tiltak. Når arbeidsgruppen likevel ikke kan anbefale en slik sammenslåing, er det fordi man vurderer nytten på institusjonsnivå som svært liten gitt universitetets negative holdning til å inkorporere NVH.

Gruppen er av den oppfatning at dersom veterinærutdanningen skal bringes opp på det nivået en slik utdanning bør være på, så er det behov for så vel større ressurser som en engasjert og velvillig ledelse. Nåværende rektor og direktør ved NVH erkjenner problemene institusjonen står overfor, og har tatt grep for å styrke og videreutvikle utdanningen. Det er vanskelig å se at et motvillig rektorat ved UiO vil utvise samme engasjement og entusiasme for å løse problemene ved et eventuelt veterinærfakultet. UiO har selv betydelige utfordringer ved sine nåværende utdanninger, og må bruke alle krefter til å omstille egen virksomhet. Å inkorporere NVH ville være en betydelig distraksjon for institusjonen.

Det er flere ganger påvist at overføring av veterinærhøyskolen fra Landbruksdepartementet til Utdannings- og forskningsdepartementet har ført til en reell nedgang i bevilgningene, og det er dokumentert hvilke problemer dette har ført til for veterinærutdanningen og spesielt den veterinærmedisinske forskningen. Arbeidsgruppen mener det kan være grunn til å frykte at en slik utvikling vil forsterkes dersom veterinærutdanningen organiseres som et universitetsfakultet, en bekymring som underbygges av brevet fra rektor ved UiO av 13.12.02.

Argumentene mot å legge veterinærutdanningen som et fakultet under UiO har også gyldighet når det gjelder NLH. Arbeidsgruppen fikk et godt inntrykk av det akademiske lederskapet da den besøkte Ås. Institusjonen er i god utvikling, den har stigende søkertall og godt studentbelegg, og viktige deler av grunnforskningen er inne i en spennende oppbyggingsfase. Arbeidsgruppens vurdering er at mange forutsetninger er tilstede for at landbrukshøyskolen skal nå sine mål. På bakgrunn av dette er det vanskelig å se hvilken fornuftig hensikt det har å legge institusjonen inn under et motvillig UiO. På sikt kan det tvert i mot svekke den klare landbruks- og miljøprofilen som NLH i dag oppebærer.

Det er *arbeidsgruppens oppfatning* at veterinærutdanningen også fremover vil være en av de mest ressurskrevende i landet. Det er derfor viktig at utdanningen finner plass sin innenfor en organisatorisk ramme som har forståelse for utdanningens egenart og entusiasme for dens mål. Arbeidsgruppen tror ikke Universitetet i Oslo, under dagens ledelse, vil bli en slik ramme. Gruppen har heller ikke funnet noen tungtveiende argumenter for at NLH bør inkorporeres i UiO. Arbeidsgruppen har likevel merket seg at rektor ved UiO mener at NVH også på sikt vil være bedre tjent faglig sett ved å fortsatt ligge på Adamstua, og at NVH kunne bli betydelig styrket ved å øke samarbeidet med UiO.

3. NLH og NVH organisert som en institusjon (lokalisert på Ås og Adamstua, klinikkbygg på Adamstua)

Som nevnt under gjennomgangen av alternativ 1 (NVH som en selvstendig institusjon med klinikker på Adamstua), vil en høyskole med så få ansatte som NVH være sårbar stilt overfor de krav som settes til institusjonens ledelse og administrative kompetanse. Kravene til god strategisk ledelse vil bare bli større i tiden fremover. Dette vil gi betydelige utfordringer for små institusjoner med få vitenskapelig tilsatte og en lite spesialisert administrasjon. Ut fra hensynet til å skape robuste utdannings- og forskningsmiljøer, og uansett lokalisering av veterinærutdanningen, vil man etter arbeidsgruppens skjønn tjene på en organisatorisk samordning av NVH med en annen institusjon.

Arbeidsgruppens oppfatning etter besøket på Ås er at det er gode muligheter for en fortsatt positiv utvikling ved NLH, selv om man har slitt en del med rekrutteringen til noen av de tradisjonelle landbruksfagene. Etter samtalene med ledelsen ved NLH satt arbeidsgruppen med inntrykk av en institusjon i fremgang. Studenttallet øker, særlig ved realfaglige og samfunnsfaglige utdanninger, og forskningen synes med SFF, FUGE og CIGEN å være inne i et godt spor. Arbeidsgruppen fikk også et positivt inntrykk av den administrative kompetansen ved NLH. Man ser resultatet av god forståelse for utfordringene institusjonen har stått overfor. Høyskolen har ambisjoner om å bli et ledende utdannings- og forskningsmiljø med vekt på samvirke mellom naturvitenskap, teknologi og samfunnsfag. Utfordringen framover vil være å finne en riktig balanse mellom sektoransvaret, NLHs næringsrettede profil og den frie og innovative forskning. Ledelsen ved NLH mener en fusjon med NVH vil passe godt inn i institusjonens strategi. NLH vil med andre ord ikke være noen motvillig fusjonspartner for NVH, i motsetning til UiO, og man synes å ha en realistisk forestilling om utfordringene og mulighetene ved å ha en veterinærutdanning i fagporteføljen.

Selv uten en samlokalisering vil betydelige samordningsgevinster kunne oppnås ved at man har felles økonomi- og personaladministrasjon, i tillegg til en felles toppledelse/rektorat. Man kan også utarbeide en felles forskningsstrategi, og oppnå bedre koordinering mellom ulike kurs og utdanningstilbud. En vil tro at dersom en eventuell ny studiemodell med bachelor- og mastergrad skal bli en realitet, må dette skje innenfor rammen av en organisasjon. Veterinærstudentene vil dessuten kunne velge mellom flere ferdypningsfag innfor den samlede institusjonen. For studentene ved NLH vil en fusjon bety flere tilbud innenfor mastergradsutdanninger og doktorgradsprogrammer. Man vil ventelig også få samordningsgevinster ved å øke samarbeidet mellom studieavdelingene og enheter som er ansvarlige for etter- og videreutdanning. På bakgrunn av evalueringen av høyskolereformen i 1994 er det ikke grunnlag for å hevde at felles administrasjon vil være et fordyrende mellomledd. Her finnes det mye god erfaring i det statlige høyskolesystemet som en kan utnytte når det gjelder å finne en egnet organisasjonsmodell (se Kap. 3 over).

På lang sikt vil det stå en samlet institusjon fritt hvor den vil plassere sine ulike forsknings- og utdanningsaktiviteter, i det minste innenfor de økonomiske rammer som myndigheten stiller til rådighet. En organisatorisk sammenslåing kan bety en annen fordeling av aktiviteter mellom Adamstua og Ås enn veterinærutdanning det ene stedet og resten det andre. Bevilgninger fra myndighetene til bygg og anlegg vil likevel sette klare begrensninger her.

Arbeidsgruppens hovedsyn er at en fysisk todelt institusjon ikke er noen ideell løsning, men finner likevel at fordelene kan være betydelige. Tilbudet til studentene vil bli bedre, med flere felles undervisningstilbud. Man kan fremme forskningen gjennom felles strategiske satsinger og bedre samordning. Det kan også være gevinster ved samordning av administrasjonen og deler av driften. *Hele arbeidsgruppen* understreker at dersom man velger en modell med to campus'er, må ikke veterinærutdanningen fremstå som en filial av en landbruksutdanning. Den omforente institusjonen må ha karakter av et nettverk med noder av ulike karakterer, og må organiseres på en slik måte at begge "noder" spiller med når institusjonens strategier skal utmeisles.

Arbeidsgruppens medlemmer Børsheim, Frølich og Aalvik er av den oppfatning at samlet sett er fordelene ved en fortsatt lokalisering av veterinærutdanningen til Adamstua så store at disse oppveier ulempene den omforente institusjonen måtte få ved å drive to campus'er. Disse medlemmene mener at hensynet til nærhet til de medisinske, odontologiske og farmasøytiske miljøene ved UiO, sykehusene og Folkehelseinstituttet er av avgjørende viktighet for den veterinærmedisinske forskningen. Dette er også i samsvar med UiOs syn slik det kommer til uttrykk i høringsrunden. Det påpekes i universitetets høringsuttalelse at det er viktig for UiO med geografisk nærhet til NVH, som grunnlag for et fortsatt godt faglig samarbeid mellom NVH, UiO og de medisinske institusjoner i Oslo innenfor rammen av "Trippellalliansen".

Arbeidsgruppens medlemmer Børsheim, Frølich og Aalvik beklager at det er liten velvilje fra UiO om en fakultetstilknytning av NVH til institusjonen; dette øyensynlig pga. av kapasitetsproblemer. En rekke høringsinstanser beklager også dette. Ullevål sykehus er den høringsinstansen som klartest gir uttrykk for dette synet, samt gir en utførlig begrunnelse. Grunnlaget for arbeidsgruppens beklagelse er at UiO er den mest naturlige samarbeidspartneren for veterinærhøgskolen, ikke NLH. Disse medlemmene kan likevel se at det kan være gode grunner for at UiO ikke kan integrere et veterinærfakultet gitt universitetets situasjon, og har derfor anbefalt en sammenslåing med NLH innenfor en to campus-modell.

Arbeidsgruppens medlemmer Børsheim, Frølich og Aalvik vil peke på at den skandinaviske organisasjonsmodellen med en sammenslutning av høyere landbruksutdanning og veterinærutdanning er høyst uvanlig på verdensbasis. Bare ca. 10 % av veterinærutdanningene har en slik organisering. Den langt vanligste tilknytningsform, ca. 80 %, er som fakultet inn under et universitet, for eksempel i Finland, andre europeiske land, Nord-Amerika og Australia. Mindretallet mener derfor, ikke minst sett i lys av landbrukets utvikling her i landet og store endringer av det veterinære arbeidsfelt, at det er viktig å styrke kontakten mot UiO ved at NVH fortsatt lokaliseres på Adamstua ved en eventuell sammenslutning av NLH og NVH. Det matematiske og naturvitenskapelige forskningsmiljø ved UiO representerer et kjerneområde innen sitt fagfelt i Norge.

Børsheim, Frølich og Aalvik vil peke på at området mattrygghet er meget sentralt i den veterinærmedisinske utdanning. En eventuell flytting av dette fagmiljøet, NVH og VI, ut fra Oslo, vil være en oppsplitting av et velfungerende system til et område med begrenset kompetanse på dette fagfelt. Av sentrale kontaktinstitusjoner i Oslo kan nevnes Folkehelseinstituttet, Forsvarets Mikrobiologiske Institutt, Norsk Zoonosesenter og SNT samt alle andre medisinske institusjoner og UiO. En flytting av NVH og Veterinærinstituttet til Ås kan ikke begrunnes ut fra faglige hensyn. Utviklingen i norsk jordbruk gjennom de siste 30 – 40 årene, samt prognoser for denne utviklingen i den neste 10-årsperiode, tilsier at den "grønne" landbruksfaglige del av veterinærstudiet er i sterk endring. Familiedyr, havbruk og mattrygghet er de økende fagfelter innenfor studiet. Disse medlemmene mener at så vel veterinærutdan-

ningen som det nye universitetet vil ut fra en totalvurdering stå sterkest med aktivitet så vel på Adamstua som Ås.

Medlemmene Børsheim, Frølich og Aalvik henviser særlig til høringsuttalelsen fra SLU, der man anbefaler at veterinærutdanningen i Norge beholder sin lokalisering på Adamstua, og skriver: "Inte minst vad gäller modern biomedicinsk forskningsmetodik och utvecklingen av de kliniska och folkehälsoriktade delarna av veterinärmedicinen är närheten til de 'stora miljöerna' betydelsfull, vilket talar för at NVH även fortsättningsvis skulle vara lokaliserad till Adamstua." Dette standpunktet forhindrer ikke at SLU ser et betydelig potensial for samarbeid mellom de to institusjonene og støtter forslaget om sammenslåing.

Husdyrfag og veterinærfaget har en god del til felles, men det er også betydelige forskjeller på en rekke områder. Utviklingen de senere år har vist at forskjellene heller blir større enn mindre. NLH har undervisning og forskning i en rekke fag som har verdi for flere sider av veterinærvirksomheten, men vektleggingen innenfor disse fagene og tilnæringsmåten er forskjellig, avhengig av om en skal undervise veterinærstudenter eller studenter innen landbruks- eller biologifag. Besøkene ved KVL og SLU har vist at samlokalisering i seg selv i liten grad bidrar til faglig samarbeid mellom veterinærsiden og de øvrige fagmiljøene ved en kombinert veterinær- og landbrukshøyskole. Det må følges av andre tiltak. Dersom de impliserte institusjonene og Norges forskningsråd ønsker mer samarbeid mellom forskningsmiljøene på Ås og NVH/VI, bør det utvikles målrettede stimulerings tiltak som gjør et slikt samarbeid mer attraktivt for forskerne enn det er i dag. Slike målrettede stimulerings tiltak vil fungere uavhengig av geografisk lokalisering av NVH/VI på Adamstua eller Ås.

Publikasjonsstatistikken presentert fra NVH viser at det er mer forskerinitiert samarbeid mellom de medisinske forskningsmiljøene i Oslo og NVH enn mellom NLH og NVH. Forskingen ved vitenskapelige høyskoler og universiteter styres ut fra forskernes interesser og muligheten for å få forskningsmidler. Initiativ til nye prosjekter skapes stort sett etter "bottom-up"-prinsippet. Forskningssamarbeid mellom forskergrupper ved ulike institusjoner utvikles også vanligvis etter "bottom-up"-initiativ. Det samarbeidet som er mellom de to fagmiljøene synes i liten grad å være påvirket av om NVH/VI ligger på Ås eller i Oslo.

Børsheim, Frølich og Aalvik mener at en flytting av de veterinære institusjonene til Ås i seg selv i liten grad vil bidra til økt forskningssamarbeid mellom NVH/VI og NLH. Faglig interesse hos forskerne og muligheter for finansiering betyr mer enn geografisk plassering på Ås eller på Adamstua. Miljøene må tilføres midler som muliggjør en volumvekst innen biomedisinsk og biologisk forskning. Tildeling av flere ressurser til Strategiske instituttprogrammer (SIP) vil være et godt virkemiddel. En styrking av Trippelalliansen og Medcoast Scandinavia-initiativet vil også bidra til å øke omfanget og bedre kvaliteten av den biologiske grunnforskningen som drives i Oslo-Ås-området. To campus'er vil ikke være noen hindring for etablering av forskerskoler og andre tverrvitenskapelige tiltak.

Arbeidsgruppens medlemmer Børsheim, Frølich og Aalvik deler NVH og VIs oppfatning at en flytting av de veterinære institusjonene til Ås vil kunne bidra til å svekke NVH og VIs muligheter til å beholde og videreutvikle posisjonen som det viktigste akvamedisinske miljøet i Norge. Verken samarbeidet innen Medcoast Scandinavia eller samarbeidet med marin-biologiske miljøer rundt Kattegat/Skagerrak vil påvirkes i nevneverdig grad ved at NVH og VI flyttes til Ås, og dette kan ikke brukes som et argument for å flytte NVH og VI til Ås.

Arbeidsgruppens flertall legger til grunn at de styrende myndigheters holdning til veterinærutdanningen er positiv vesentlig på grunn av matproduksjon og mattrygghet, og mener derfor at veterinærene også av taktiske årsaker bør nærme seg et mat- og landbruksmiljø. Børsheim, Frølich og Aalvik deler ikke de "taktiske" vurderingene framsatt av gruppens øvrige medlemmer, og vil legge til at havbruksmiljøet er en like viktig part å ta hensyn til som landbruksmiljøet. Disse medlemmene deler heller ikke oppfatningen om at landbruksnæringene vil bli tilgodesett med betydelige forskningsressurser i framtida.

Arbeidsgruppens medlemmer Børsheim, Frølich og Aalvik ser at det kan være samordningsgevinster mellom utdanningene, særlig for MSc-utdanninger, men er imot å bruke veterinærstudiet som "lokke-" eller "motiveringsfag" for å få flere studenter til å velge biofaglige utdanninger på bachelornivå. En eventuell endring av opptaksreglene for veterinærutdanningen må utredes særskilt.

Børsheim, Frølich og Aalvik fremhever at Stortinget la stor vekt på innvendingene fra fiskeri- og havbruksnæringene mot å legge hovedkontoret for det nye felles Mattilsynet til Ås, dette fordi det etter fiskeri- og havbruksmiljøenes vurdering ville gi for nær tilknytning til landbrukssektoren og de næringsinteresser som er representert i dette miljøet. Forvaltningsansvaret for Fiskesykdomsloven og annet regelverk som angår akvatiske dyr, vil overføres fra Landbruksdepartementet til Fiskeridepartementet fra og med 01.01.2004, som er oppstartsdato for det nye Mattilsynet. Veterinærmiljøene vil dermed i langt større grad enn tidligere få viktige forvaltningsstøtteoppgaver overfor Fiskeridepartementet. Sett i lys av den svært viktige betydningen sjømatproduksjonen og -eksporten har for Norge, bør hensynet til fiskeri- og havbruksinteressene veie tungt. Dette bidro til at Stortinget vedtok å legge hovedkontoret for Mattilsynet til Oslo. Begrunnelsen for dette var at hovedkontoret "... bør lokaliseres i tilknytning til veterinærvitenskapelige og helsefaglige miljøer i Oslo..." (B.innst.S.nr.8 TI.01 (2002-2003) *Innstilling fra næringskomiteen om ny organisering av matforvaltningen m.m., og om omstillingskostnader i Fiskeridirektoratet mv.*). En eventuell flytting av VI til Ås vil således virke motsatt av det Stortingsflertallet ønsket å oppnå ved å plassere Mattilsynets hovedkontor i Oslo.

Både NVH og VI har pekt på at det ved en eventuell lokalisering av de veterinære institusjonene på Ås må legges stor vekt på smitterisikohensyn. Det hevdes at plasseringen av et nytt veterinærinstitutt og en ny veterinærhøgskole i nærheten av NLHs husdyrbygninger vil medføre en reell risiko for spredning av alvorlige smittsomme sykdommer fra syke dyr, obduksjonsmateriale og laboratorieprøver som kommer til NVH og VI. Arbeidsgruppen har ikke vurdert smitterisikoen som oppstår dersom NVH og VI flyttes til Ås. Dette er forhold som må konsekvensutredes før flytting eventuelt vedtas. En kan ikke se bort fra at smitterisikohensyn må tillegges stor vekt, ikke minst for hvor de veterinære institusjonene kan plasseres på Ås campus.

Børsheim, Frølich og Aalvik mener det er tilstrekkelig utbyggingspotensial på Adamstua til å sikre det behovet for ekspansjon som NVH og VI har oversikt over på det nåværende tidspunkt. Det vises her til utredningen fra firma A.L. Høyer, som mener det er et samlet utbyggingspotensial på Adamstua på 39 000 kvm. Det vil også være mulig å finne praktiske løsninger på de problemer som måtte oppstå i forbindelse med en byggeprosess. VIs særlige behov når det gjelder sikkerhetslaboratorier vil bli belyst i konsekvensutredningen.

For medlemmene Børsheim, Frølich og Aalvik teller det også med at utbyggingen på Adamstua er det rimeligste alternativet. Det vil være vesentlig billigere å modernisere eksisterende

byggningsmasse og bygge nye klinikker på Adamstua enn å bygge ny veterinærhøgskole og nytt veterinærinstitutt på Ås. Statsbygg har estimert at det vil koste om lag tre ganger så mye å oppføre nye lokaler på Ås (ca. 2.2 milliarder kroner ekstra) som å bygge ut på Adamstua. En slik flytting kan ikke forsvares samfunnsøkonomisk i en tid hvor hele universitets- og høyskolesektoren har store problemer med å få ressurser til å dekke nødvendige vedlikeholdsbehov og problemer med å få finansiert sin grunnforskning. Ved en flytting av NVH til Ås, vil Ås få tilført ca 450 nye studenter. Disse vil kreve et velferdstilbud på linje med det de har i dag og de vil ha behov for boliger. Behovet for bygging av nye studentboliger og kostnader knyttet til dette på Ås, har ikke vært utredet. Det har heller ikke vært vurdert om de eksisterende velferdstilbudene ved NLH har tilstrekkelig kapasitet eller må bygges ut for å ta imot NVHs studenter. Dette må utredes før et vedtak om flytting av NVH til Ås fattes.

Børsheim, Frølich og Aalvik mener at motstand mot flytting blant de ansatte ikke kan tillegges avgjørende vekt når en skal vurdere om NVH og VI skal flyttes fra Oslo, men disse medlemmene mener likevel at det bør tas menneskelige hensyn og at kun tungtveiende faglige, økonomiske og/eller distriktpolitiske hensyn kan rettferdiggjøre en omfattende flytting av kompetanseinstitusjoner som NVH og VI. Problemer knyttet til et flyttevedtak, samt selve flyttingen av to kompetanseinstitusjoner som NVH og VI, bør vektlegges før en tilråding gis. Et vedtak vil berøre ca 600 ansatte. Mange medarbeidere vil oppleve et slikt vedtak negativt og det kan ha uheldig innvirkning på trivselen på arbeidsplassen. Det er usikkert om det også vil påvirke produktiviteten i tiden fram til selve flyttingen er effektivt. Enhver forflytting av institusjoner fører erfaringsmessig til at deler av medarbeiderstaben slutter. Å flytte NVH og VI de knappe 40 km til Ås vil for de fleste medarbeiderne oppleves som overkommelig, men en viss avskalling i medarbeidere må man anta at selve flyttingen vil føre til. Fagmiljøene ved flere av NVHs og VIs avdelinger er skjøre, og selv en liten avskalling vil i en overgangsperiode kunne ha betydelig negativ effekt for institusjonene.

Ved en flytting til Ås kan det i en overgangsfase trolig bli mangelfull tilgang på smådyr til undervisningen. Pasientene vil måtte hentes fra allerede etablerte private klinikker for smådyr i Follo-regionen og Oslo sør. Motsatt vil det bli marked for en ny smådyrklinikk i Oslo vest. Mange av veterinærene ved smådyrklinikken har etablert et godt kundeforhold til dyreeierne som i dag benytter seg av NVHs tilbud. En skal ikke bli overrasket om noen av NVHs ansatte velger å etablere en egen privatklinikk nær Adamstua i stedet for å følge med til Ås. Dersom en slik situasjon oppstår, vil NVH settes i en vanskelig situasjon kompetansemessig sett. Det kan ta år før NVH har erstattet kompetansen til de som slutter.

Arbeidsgruppens mindretall mener at det er faglig forsvarlig å tilrå en videre utbygging av NVH og VI på Adamstua, og at en flytting av NVH og VI til Ås ikke tilstrekkelig kan begrunnet ut fra faglige hensyn. En videre utbygging på Adamstua vil sikre de veterinærmedisinske kompetanseinstitusjonene funksjonelle fasiliteter og tilstrekkelig utbyggingspotensial i overskuelig framtid. En flytting av NVH og VI til Ås vil i seg selv ikke bidra til økt omfang av og bedret kvalitet innen biologisk grunnforskning. Et økt samarbeid mellom de aktuelle forskningsmiljøene kan lettere oppnås gjennom bruk av målrettede økonomiske stimuleringstiltak som fremmer forskerinitiert samarbeid.

4. Sammenslåing av NLH og NVH (klinikkbygg på Ås)

Ved en samlokalisering på Ås vil veterinærmedisinen bli del av et større akademisk miljø med tilknytning til mat og landbruk, samt noe fiskeforskning. Norsk forskning innen de fagområder som omfatter miljøene på Adamstua og på Ås er i følge nylige evalueringer gjennomgående svak, og for en rekke felter er miljøene/forskergruppene ikke over kritisk masse for en god forskning. Dette kan avhjelpes dersom man slår sammen / samlokaliserer NVH, VI og NLH på Ås, spesielt om forskningen koordineres og samkjøres i langt større grad enn i dag.

Fordelene for NVH med å bli værende på Adamstua knytter seg til mulighetene for forskningssamarbeid med beslektede fag og institusjoner. Så langt synes lokaliseringen til Adamstua å ha hatt liten betydning for forskningen ved NVH. Veterinærmedisinen er en egen gren av biologien med nært slektskap til medisinske fagområder, men bortsett fra enkelte spredte prosjekter har det egentlig vært liten forskningskontakt og undervisningssamarbeid mellom de biomedisinske forskningsmiljøene i Oslo. Forskningen ved NVH blir for svak fordi en rekke av miljøene ikke oppnår den kritiske masse som er nødvendig for å danne solide forskergrupper og et godt forskningsmiljø. Dette går tydelig frem av den internasjonale evalueringen av norsk biofaglig forskning som NFR har fått utført, og som viser at NVH står svakt i forskningssammenheng.

Flere ulike utredninger de siste 20 årene har ment at en sammenslåing mellom de to institusjonene er den eneste realistiske løsningen på lang sikt for å skape et slagkraftig forskningsmiljø på matproduksjon, mattrygghet, dyrehelse og miljø i Norge. Husdyrfag og veterinærfaget har meget felles. NLH har undervisning og forskning i en rekke fag som har verdi for flere sider av veterinærvirksomheten. Motsatt har NVH og VI undervisning og forskning i en rekke fag som har verdi for undervisning og forskning i fagområdene som i dag er på Ås. En samling av høyskolene og instituttene på Ås vil kunne gi et meget godt undervisnings- og forskningsmiljø og gi en større synergi i biologiutdanningen, forutsatt at det stilles midler til disposisjon for økt forskerinitiert samarbeid.

Samarbeidet mellom det biomedisinske miljøet ved UiO og tilsvarende miljøer ved NLH er økende, og et veterinærmedisinsk miljø på Ås vil kunne forsterke denne positive trenden. Det er et økende samarbeid mellom alle de akademiske institusjonene i aksene mellom Oslo og Øresundregionen. Spesielt bygges samarbeidet innen biomedisinske fag mellom universitetene i Oslo og Göteborg opp ("Medcoast Scandinavia"). Et sterkt akademisk miljø på Ås vil kunne styrke den norske enden av aksene Oslo – Göteborg. Det planlegges et større samarbeid med marinbiologiske miljøer rundt Kattegat / Skagerak. Den biologiske stasjon i Drøbak, som er eid av UiO, vil være en node i dette samarbeidet, og det fiskeribiologiske miljøet på Ås vil være en styrke i et slikt skandinavisk samarbeidsprosjekt. Det kan derfor være en fordel å samle fiskeforskningen som finner sted på Østlandet på ett sted.

Endelig teller det med i vurderingen at det er en rekke eldre og uhensiktsmessige bygninger på Adamstua som det vil være kostbart og tidkrevende å renovere og modernisere. Rehabilitering og nybygg forutsetter at eksisterende lokaler tømmes og/eller rives, og det kan bli vanskelig å opprettholde kritiske funksjoner mens byggeprosessen pågår. Det er for eksempel lite plass til å sette opp midlertidige bygninger. Hvis man ser bort fra den utbyggingen man står fremfor nå, er det uklart om det er mulig å utvide bebyggelsen på Adamstua nevneverdig for å møte fremtidens behov for veterinærvitenskap. På grunn av nytt regelverk rundt toksikologi,

smitte og mulige biologiske terrortrusler kan det bli behov for spesiallaboratorier med spesielle sikkerhetskrav. Arbeidsgruppen har bedt om at risikoen ved lokalisering av VI utredes av en faggruppe i forbindelse med konsekvensutredning. Denne må også belyse mulighetene for fremtidige utvidelser på Adamstua.

På Ås vil man kunne starte planleggingen fra grunnen av og få topp moderne lokaler tilpasset virksomheten ved fremtidens veterinærutdanning. Det samme gjelder for Veterinærinstituttets lokaler, som kan oppføres etter de nyeste sikkerhetskrav og forskrifter. Mange av problemene knyttet til å drive klinikkvirksomhet midt i en tett bybebyggelse vil finne sin løsning, så som vanskelighetene med å håndtere store dyr og begrensede luftemuligheter for hest. Det er også mulighet for effektiviseringsgevinster med felles drift av bygninger og anlegg, felles innkjøp og felles teknisk sektor, men her setter smittevern hensyn klare begrensninger. Pasientgrunnlaget for klinikken vil bli noe mindre, så vel når det gjelder smådyr (hunder og katter) som storfe, men vurderes likevel som tilstrekkelig. I en overgangsfase kan det bli mye uro og en del nøkkelpersoner kan slutte ved NVH og VI. Dette må veies opp mot forventede fordeler av en samlokalisering på lang sikt.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal anbefaler at NVH og VI flyttes til Ås. Disse medlemmene legger i sin anbefaling spesiell vekt på at fagfeltet fortjener å få langt bedre arbeidsforhold og arbeidsbetingelser enn det er mulig å etablere på lang sikt på Adamstua. Disse medlemmene vil i denne sammenhengen peke på at behovet for veterinærer og veterinære tjenester antas å øke fremover og at etterspørselen vil komme innenfor nye samfunnsområder. Disse medlemmene har også lagt betydelig vekt på at det må etableres sterkere fagmiljøer innenfor de ulike disiplinene. Både forskning og utdanning er utsatt for konkurranse, og det er de miljøer som har den beste kompetansen som vil vinne frem i konkurransen om norske og internasjonale forskningsmidler, studenter og oppdrag.

I denne sammenhengen vil arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal peke spesielt på at de arealer som eksisterer på Adamstua kan sette betydelige begrensninger for den videre utbyggingen og videreutviklingen av de veterinærmedisinske miljøene. Dette gjelder bl.a. studentopptak, håndtering av store dyr, muligheten for å finne egnede lokaler til etablering av ny næringsvirksomhet i tilknytning til institusjonens FoU-virksomhet og muligheten for å møte fremtidige utfordringer ellers. Dersom man flytter veterinærutdanningen og klinikkvirksomheten til Ås, vil man kunne starte planleggingen fra grunnen av og få topp moderne lokaler tilpasset virksomheten ved fremtidens veterinærutdanning.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal har særlig lagt vekt på at samfunnets støtte til veterinærutdanningen antas å være størst dersom den ivaretar brede samfunnsmessige oppgaver knyttet til akvakultur, landbruk og mattrygghet. Næringsmiddelindustrien er Norges nest største landbaserte industri. Disse medlemmene mener at det er viktig at veterinærene inngår i en større faglig sammenheng fra grunnleggende biologi til systemvitenskap og samfunnshelse. Dette gir store muligheter for en strategisk forskningsinnsats som kan øke verdiskapingen i hele landbruk- og havbrukssektoren. NVH skiller seg også ut som en selvstendig høyskole i forhold til de øvrige veterinærutdanningene i Norden, som organisatorisk inngår i et større utdannings- og forskningssystem.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal ser det som en stor fordel for veterinærmedisinen å være en del av et større akademisk miljø rettet mot mat, landbruk og fiskeforskning, og som dekker hele verdikjeden fra fjord/jord til bord. Norsk forsk-

ning innen de fagområder som omfatter miljøene på Adamstua og i Ås er i følge nylige evalueringer gjennomgående svak, og for en rekke felter er miljøene/forskergruppene ikke over kritisk masse for en god forskning. Dette kan avhjelpes dersom man samlokaliserer NVH, VI og NLH på Ås, og gir miljøene incitament til å koordinere seg og bygge opp felles fagmiljøer i langt større grad enn i dag. Dette samsvarer med de anbefalinger som er gitt av Norges forskningsråd i høringsrunden.

Veterinærmedisinens faglige grunnlag er i sterk omdanning som følge den raske utviklingen innen biologisk forskning. Den biologiske grunnlagskunnskapen konvergerer på hele biofagområdet inkludert agronomi og medisin. De ulike disiplinene møtes nå i stor grad i grunnforskningen, for eksempel i arbeidet med å kartlegge artenes genom. Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Dånmark og Værdal mener at dette også trekker i retning av en samlet campus, og peker på at en samlokalisering vil innebære at samfunnets investeringer i FUGE og Senter for fremragende forskning vil kunne utnyttes bedre. Disse sentrale satsingene er avhengig av en kritisk masse av forskere for å kunne lykkes.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Dånmark og Værdal vil også peke på at det også er mange synergier mellom veterinær og agronomutdanningen. Veterinærutdanningen i dag består av mange og uensartede fag. Det er allerede i dag fra veterinært hold et ønske om ytterligere fordyping/spesialisering innen områdene produksjonsdyr, hest, familiedyr, akvakultur, mattrygghet og offentlig forvaltning. NLH har sterke fagmiljøer knyttet til spesielt produksjonsdyr, akvakultur og mattrygghet. I tillegg har Ås-miljøet bred kompetanse innen tilgrensende områder av interesse for veterinærer som økonomi/offentlig forvaltning, matkvalitet og miljø. Ved en samlokalisering blir det enklere å ta ut synergier mellom agronom- og veterinærutdanningen og etablere utdanninger som er fremstidsrettede og som kan tilby en større bredde av spesialiseringer. Grunnlaget for å tilby etter- og videreutdanning bli også styrket.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Dånmark og Værdal mener at en avstand mellom Ås og Oslo på 40 km ikke vil være til hinder for en fortsatt god kontakt med de humanmedisinske miljøene og veterinærmiljøene i den videre utviklingen av de veterinærmedisinske fagene knyttet til familiedyr og hest. Disse medlemmene viser i denne sammenheng til erfaringsdata fra flyttingen av den svenske veterinærhøyskolen fra Stockholm til Uppsala.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Dånmark og Værdal vil ellers peke på at dagens lokaliteter med et uhensiktsmessig klinikkbygg setter sterke begrensninger på utdanningen av veterinærer i Norge. Det tas årlig opp 56 studenter til utdanningen samtidig som 300 studenter pr dags dato tar utdanning i utlandet. Potensialet for å øke opptaket i Norge er derfor betydelig. Disse medlemmene viser også til at en lokalisering på Ås har mange arealmesige fordeler. Ås kommune arbeider aktivt for å legge forholdene til rette for knoppskyting i samarbeid med Bioparken og forskningsmiljøene på Ås. Mulighetene for samfunnet å få avkastning fra de offentlige forskningsinvesteringen vil øke.

Byggeklare tomter, nærhet til Oslo, vennlig studentmiljø og god plass er etter disse medlemmenes oppfatning andre momenter som taler for en satsning på Ås. Mange av problemene knyttet til klinikkvirksomhet midt i en tett bybebyggelse vil finne sin løsning, så som mangelfulle luftemuligheter, anlegg for mosjonering og trening av hester, mangelfull gjødselhåndtering osv. KVL i Danmark har ut fra disse hensynene besluttet å lokalisere det nye klinikk-

bygget for store dyr ca. 2 mil utenfor København

For medlemmene Norum, Carlsson, Danmark og Værdal teller det særlig med i vurderingen at det på Adamstua er en rekke eldre og uhensiktsmessige bygninger som det vil være kostbart og tidkrevende å renovere og modernisere. Rehabilitering og nybygg forutsetter at eksisterende lokaler tømmes og/eller rives, og det kan bli vanskelig å opprettholde kritiske funksjoner mens byggeprosessen pågår. Det er for eksempel lite plass til å sette opp midlertidige bygninger. Ved nybygg på Ås kan bruken av Adamstua videreføres helt til nye bygg står ferdig for innflytting.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal vil understreke at arbeidsgruppen verken har hatt mandat eller kompetanse til å gå nærmere inn på hvordan en endelig utbygning på Ås konkret bør utformes, men har noen mer overordnede synspunkter. Ikke minst rent psykologisk tror disse medlemmene det er nødvendig at et nytt veterinærmiljø får en sentral plassering og representativ utforming. Bygningene må gi et klart signal om at den nye institusjonen på Ås er noe mer enn bare en utvidet NLH. Disse medlemmene vil også understreke at det i tilknytning til konsekvensvurderingen som Statsbygg skal gjennomføre vil bli tatt de nødvendige vurderinger av smitterisiko og avstand mellom bygg.

Arbeidsgruppen er informert om at etableringen av NVH og VI på Ås vil være tidkrevende. 8 – 10 år er antydning av Statsbygg. Denne modellen vil også kreve investeringsmidler som klart overskrider kostnadene knyttet til etablering av et mindre klinikkbygg på Adamstua slik som mindretallet anbefaler. Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal vil imidlertid peke på at den bygningsmassen som NVH og Veterinærinstituttet disponerer representerer en betydelig verdi. Verdien av bygninger og arealer på Adamstua vil imidlertid bestemmes av fremtidig bruk. Verneverdien for NVH og Veterinærinstituttets bygninger består uansett fremtidig bruk. Det er mulig at en flytting av veterinærmiljøet til Ås vil kunne frigjøre tomter og bygninger til boligformål. Arbeidsgruppen har ikke hatt mulighet for å utrede dette innen den tidsrammen gruppen har hatt til rådighet. Dette må utredes nærmere av Statsbygg og Oslo kommune.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal mener videre at samlokaliseringen av NVH/VI og NLH vil kunne ha positiv effekt for utviklingen i samarbeidet med andre FoU miljøer. For de medisinske miljøer vil det være meget interessant å samarbeide med forskningsmiljøer og forskningsgrupper som har en bred tilnærming til biologisk grunnforskning, mattrygghet og næringsrettet forskning innen havbruk og landbruk. Veterinærmedisinen er en egen gren av biologien med nært slektskap til medisinske fagområder, men bortsett fra enkelte spredte prosjekter har det egentlig vært liten forskningskontakt og lite undervisningssamarbeid mellom de biomedisinske forskningsmiljøene i Oslo og NVH. Derimot øker samarbeidet mellom det biomedisinske miljøet ved UiO og de biologiske og bioteknologiske miljøene ved NLH. En samlokalisering av NVH/VI og NLH på Ås vil kunne forsterke denne positive trenden. Grunnlaget for at trippelalliansen mellom UiO, NLH og NVH kan videreutvikles synes derfor i høyeste grad være til stede ved en samlokalisering av NLH og NVH.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal vil ellers peke på at en samlokalisering på Ås vil kunne gi økt samarbeid mellom de akademiske institusjonene i aksene Oslo – Göteborg – Øresundsregionen. Det er spesielt samarbeidet innen biomedisinske fag som bygges opp mellom universitetene i Oslo og Göteborg. Et sterkt akademisk miljø på Ås med vekt på bioteknologi, bioproduksjon og veterinærmedisin vil kunne styrke den norske

enden av aksene Oslo – Göteborg. Disse medlemmene vil i denne sammenheng peke på at det planlegges et større samarbeid med marin biologiske miljøer rundt Kattegat/Skagerak. Den biologiske stasjon i Drøbak, som eies av UiO, vil være en node i dette samarbeidet, og et samlet fiskeri biologisk miljø på Ås der veterinærene inngår kan bli en styrke i et slikt skandinavisk samarbeidsprosjekt. Det vil være en fordel å samle fiskeforskningen som finner sted på Østlandet på ett sted

Mindretallet har påpekt at en flytting av Veterinærinstitutt til Ås vil kunne svekke samarbeidet mellom VI og det sentrale Mattilsynet (som er vedtatt lokalisert til Oslo). Det er klart at dersom man lokaliserer hovedtyngden av landets veterinærmiljø til Ås, vil det ta noe lenger tid å ”tromme troppene sammen” dersom en akutt krise oppstår. Denne ulempen vil etter medlemmene Norum, Carlsson, Danmark og Værdals syn veies opp av den styrkingen av den samlede kompetansen på matvareproduksjon og mattrygghet som man kan oppnå ved å samle ekspertisen på ett sted og god planlegging/beredskap. Videre blir det sentrale Mattilsynet relativt lite og med vesentlig forvaltningsansvar. Et regionalt Mattilsynet for Østlandet vil bli lokalisert til Ås, og vil passe godt inn i et samlet ”naturbruksmiljø”.

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal registrerer den tallrike oppslutningen om mindretallets forslag om fortsatt lokalisering av veterinærutdanningen og VI på Adamstua som fremkom i høringsrunden. Disse medlemmene kan imidlertid ikke se at respondentene har fremmet noen alternative strategier for å *heve kvaliteten i den biologiske grunnforskningen*, noe som særlig er påkrevd ut fra resultatet av biofagevalueringen i regi av Norges forskningsråd. Disse medlemmer mener videre at de som støtter mindretallet, ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til det langsiktige perspektivet for veterinærfaget som arbeidsgruppen enstemmig har gitt uttrykk for i rapportens innledende kapittel.

Hovedkomiteen for biofagevalueringen peker på at Norge i særlig stor grad har lagt vekt på anvendt forskning. Denne er gjerne sterkt empirisk orientert og innrettet mot å løse konkrete spørsmål snarere enn å gripe fatt i de mer grunnleggende vitenskapelige problemene. Ikke minst gjelder dette havbruksforskningen. Det er likevel innenfor den mer grunnleggende forskningen at nye og ofte overraskende erkjennelser fremkommer, som så i neste runde kan omsettes og utnyttes i den anvendte forskningen og i utviklingen av nye produkter. Hovedkomiteen konkluderer med at mangelen på prioritering av den langsiktige, forskerinitierte forskningen over lang tid får negative konsekvenser for hele innovasjonssystemet.

Slik medlemmene Norum, Carlsson, Danmark og Værdal vurderer høringsinnspillene, vil en fortsatt lokalisering av veterinærmiljøet på Adamstua kunne bidra til å sementere den forskningspraksis som kritiseres i biofagevalueringen. Det er positivt at de ansatte ved høyskolen har en bred kontaktflate ved institutter og institusjoner som arbeider med beslektede emner, men det må være en forutsetning at samarbeidet bygger på en arbeidsdeling der NVH særlig tar for seg grunnleggende problemstillinger, mens de mer anvendte delene av forskningen og det rene utredningsarbeidet tilligger samarbeidspartnerne. Et operativt samarbeid i den utstrekning som beskrives i flere av høringssvarene, må utgjøre en betydelig distraksjon for forskere som ønsker å konsentrere seg om grunnforskning, og kan neppe fremme den forskningskvalitet som man bør kunne forvente ved en akademisk veterinærinstitusjon. Innenfor et større forsknings- og undervisningsmiljø på Ås kan det utvikles en god kultur for grunnforskning som på sikt vil ha langt større nytte i forhold til den anvendte forskningen og den forskningsbaserte forvaltningsstøtten myndighetene har behov for.

Medlemmene Norum, Carlsson, Danmark og Værdal finner god støtte for sitt syn i Forskningsrådets høringsuttalelse: ”Ut fra en faglig vurdering er Forskningsrådet kommet til at en flytting av veterinærmiljøet til Ås vil gi den beste løsning på lang sikt. Forskningsrådet understreker at en samlokalisering av NVH og NLH vil gi et tyngre, mer internasjonalt konkurransedyktig og slagkraftig grunnforskningsmiljø. Et samlet biofagmiljø på Ås vil være i tråd med Biofagevalueringen og Biofagplanen som påpeker at biologisk grunnforskning i Norge må styrkes og kvaliteten heves. ... De ulike biologiske disiplinene møtes i grunnforskning med omfattende tverrfaglig interaksjon med de ’hardere’ realfagene som fysikk, matematikk og informatikk.”

Arbeidsgruppens medlemmer Norum, Carlsson, Danmark og Værdal vil ellers understreke at besøkene ved KVL og SLU viste at samlokalisering ikke er tilstrekkelig for å sikre et nært samarbeid mellom de to fagmiljøene. I tillegg til samlokalisering må det derfor foretas organisatoriske grep som motiverer til samarbeid. Dette kan skje ved etablering av forskerskoler og tverrvitenskapelige forskningsprogrammer. Det bør også drøftes en navneendring for den nye institusjonen. I tillegg bør det foretas en gjennomgang av instituttstrukturen. Dette er viktige erfaringsdata som er kommet frem i dialogen med SLU og KVL.

Arbeidsgruppens flertall mener at en samlokaliseringen av hele den nye institusjonen og Veterinærinstituttet til Ås samlet sett gir den beste løsningen for norsk biologisk forskning, ved at det kan dannes et robust miljø for forskning, utdanning og formidling innen fagfeltet. En samlet lokalisering av miljøene på Ås vil kunne skape organisatoriske rammer rundt forskningen som godt ivaretar hensynet til den bredere biologiske grunnforskningen, trygg matperspektivet og den næringsrettede forskningen innen havbruk og landbruk. For medisinske miljøer vil det være meget interessant å samarbeid med forskningsmiljøer og forskningsgrupper som har en slik bred tilnærming.

5. NVH og NLH som ett fakultet under UiO (klinikkbygg på Ås)

For dette alternativet gjelder den samme hovedinnvendingen som for alternativ 2, nemlig at en slik sammenslåing ikke er ønsket fra UiOs side, og neppe heller er særlig fornuftig rent saklig. Faren for at de veterinærmedisinske disiplinene skal ”drukne” i en stor og kompleks organisasjon vil ytterligere skjerpes dersom det er et landbruksvitenskapelig fakultet som skal ivareta disse interessene overfor rektorat og styre. For det interne samarbeidet mellom utdanningene og forskergrupper vil situasjonen være som under alternativ 4, men muligens med noe tettere organisatoriske bånd til forskergrupper under UiO.

Arbeidsgruppen finner ikke å kunne anbefale dette alternativet.

6. Flytting av NVH til for eksempel Rogaland (klinikkbygg på Sandnes)

Allerede under oppstartskonferansens ble det klart at en flytting av veterinærhøyskolen til Rogaland ikke var noe realistisk alternativ. Rektor Per Dahl ved Høgskolen i Stavanger pekte på at det var mange gode forskningsmiljøer i Rogaland som en veterinærhøyskole kunne ha nytte av å samarbeid med, men han mente likevel at disse miljøene samlet sett ikke var tunge nok til at man kunne anbefale en flytting av NVH til for eksempel Sandnes. Derimot ønsket

han en videre utbygging av NVHs Institutt for småfeforskning til et undervisnings- og forskningssenter for produksjonsdyr og kjøttkontroll (oppsyn med slakterier), og mente at på dette feltet lå forholdene godt til rette i Rogaland.

Rektor Per Dahls vurdering synes rimelig. Det er vanskelig å se at det vil være noen faglig gevinst for basalfagene og den mer grunnleggende biologiske forskningen dersom veterinærhøyskolen flyttes til Rogaland. Realfagsmiljøet ved HiS er relativt lite og hovedsakelig plassert ved Avdeling for teknologi og naturvitenskap. Her gis utdanning både på bachelor-, master- og doktorgradsnivå. Biofagene har en bred basis i kjemiske, biologirelaterte og miljøteknologiske fag. Man tilbyr også mastergrad i offshoreteknisk miljøvern, der man kan velge en bioteknologisk eller miljøteknisk profil. Også på ernæringsiden drives det noe undervisning og forskning ved HiS, i tilknytning til Norsk hotellhøgskole. Ut over dette drives det klinisk undervisning i medisin og forskning ved Regionsykehuset i Stavanger i regi av Universitetet i Bergen. Instituttsektoren er relativt svakt utbygget i Rogaland, med Veterinærinstituttets avdeling i Sandnes og Rogalandsforskning som de mest naturlige samarbeidspartnere. Når det gjelder havbruk er det imidlertid betydelig aktivitet og en god del forskning, også i regi av private forskningsinstitutter.

Den største gevinsten ved en flytting til Rogaland vil eventuelt være for den kliniske undervisningen på produksjonsdyr og innenfor kjøttkontroll, ettersom det er stor dyretetthet og en sterk satsing på landbruk og landbruksrelaterte aktiviteter i denne regionen. Det kan også ha positiv effekt for den mer anvendte forskningen på produksjonsdyr. Innen en times kjøring fra Oslo ble det i 2000 registrert 699 melkekyr og 1325 sauer. Tilsvarende tall for Ås var henholdsvis 393 og 492 (inkludert besetningen på NLH), mens de for Sandnes var 35 556 og 97 837. Med et befolkningsgrunnlag på rundt 250.000 mennesker vil pasienttilgangen når det gjelder familiedyr være tilfredsstillende, men det vil ta tid og koste store ressurser før et dyrehospital blir like innarbeidet som det NVH driver i dag i Oslo. For hester er det samlede miljøet på Østlandet det tyngste i landet, der trav, galopp og sprangridning er store aktiviteter som etterspør høyt spesialiserte veterinærtjenester. For sportsdyr vil pasienttilgangen ventelig bli dårligere i Rogalandsregionen.

Ved flytting til Sandnes og sammenslåing med Høgskolen i Stavanger vil det være noen gevinster på det administrative området, men ettersom den omforente institusjonen vil få to studiesteder som ligger forholdsvis langt fra hverandre vil ulempene bli omtrent som for en løsning med en fusjonert høyskole med studiesteder på Adamstua og Ås. For lokaler er det liten gevinst dersom veterinærutdanningen lokaliseres til Sandnes – det må bygges en komplett veterinærhøyskole med klinikk og boliger til et betydelig antall studenter. Dersom deler av veterinærutdanningen samlokaliseres med Høgskolen i Stavanger på Ullandhaug, vil gevinstene for administrative ressurser og lokaler bli større, men det kan få uheldige konsekvenser for den etablerte virksomheten i Sandnes.

NVH ser behovet for å satse på avdelingen i Sandnes: man ser for seg at ISf utvikles til å omfatte produksjonsdyr mer generelt, ikke bare småfe (sau og geit). På grunn av den lave dyretettheten på Østlandet er det i dag vanskelig å gi undervisning i moderne behandlingsformer som utredning av hele ”problembesetninger” (besetninger med mye sykdom) fremfor behandling av syke enkeltdyr. Instituttet bør bli et miljø for studenter som ønsker særlig fordypning i produksjonsdyr innenfor en mer differensiert studieplan. Forholdene på Jæren ligger bedre til rette for slik undervisning på grunn av den store dyretettheten.

Spørsmålet reiser seg da om hele undervisningen vedrørende produksjonsdyr bør flyttes til Rogaland, slik at alle studentene vil tilbringe deler av studiet på Sandnes. ISf har foreslått en slik delt løsning, med klinikk for produksjonsdyr oppført her. Man anfører at det synes lite fremtiddrettet å bygge denne i Oslo eller på Ås, der man må basere undervisningen på daglig lange transporter av dyr og studenter. ISf har allerede en infrastruktur med støttefunksjoner, så som et internat for studenter som kan utbygges, obduksjonsrom for døde dyr, klinisk-kjemisk laboratorium, operasjonsrom, auditorium og forsøksfasiliteter, noe som kan gi besparelser ved bygging av ny klinikk. Også kommunikasjonsmessig ligger Sandnes gunstig til, med gode fly- og togforbindelser. Med full utbygging for undervisning på produksjonsdyr her antyder man at inntil 100 medarbeidere kan bli overført fra Oslo.

Veterinærhøyskolen sentralt ønsker ikke en slik løsning, og peker på at delt klinikk vil bli svært kostbar å drive, med dobbelt opp med røntgenutstyr, laboratorier osv. Vurderingen er at enn så lenge er dyrebestanden på Østlandet tilstrekkelig god til å sikre en rimelig pasient-tilgang til den grunnleggende undervisningen.

Et nordisk perspektiv

For arbeidsgruppen har det vært naturlig å se organiseringen av en veterinærutdanning i et nordisk perspektiv. Gjennom NOVA University har de nordiske utdanningsinstitusjonene på det landbruksvitenskapelig og veterinærmedisinske området etablert et meget ambisiøst samarbeid. Gjennom Nordisk ministerråd har myndighetene gitt sin tilslutning til at det skal utvikles et felles nordisk utdannelsesrom for jord og skogbruk.

Arbeidsgruppen vil gjerne støtte opp om disse bestrebelsene, og har i Kap. 3 gått inn på en utførlig diskusjon om hvordan den nye studiemodellen i veterinærutdanning, med ulike spesialiseringer det siste året, oppmuntrer til økt nordisk arbeidsdeling. Her drøftes det ulike mulige løsninger for lokalisering av en spesialisering mot produksjonsdyr, enten ved SLUs avdeling i Skara i Vest-Sverige eller i Sandnes. Det skisseres også hvordan NVHs avdeling i Sandnes kan utnyttes innenfor NOVA-samarbeidet som et felles kompetansesenter for småfe-forskning og havbruk og fiskehelse.

Arbeidsgruppens vurdering er at man ikke kan anbefale en flytting av NVH (og VI) til Sandnes. Det eksisterer imidlertid et utbyggingsbehov i Sandnes uavhengig av plasseringen av nytt klinikkbygg og lokalisering av veterinærutdanningen på Østlandsområdet. En fortsatt satsing her vil være avgjørende for å ivareta forskning på småfe. Dette kan også være en base for praktisk undervisning i kjøttkontroll. For å samle de desentrale aktivitetene til NVH på ett sted bør det også bygges opp kompetanse på havbruk i Sandnes. Innenfor NOVA-samarbeidet kan et slikt studiesenter bli et kraftsentrum for spesialisering mot småfe, fisk og mattrygghet.

Sandnes må også opprettholdes som en beredskap for å sikre en fullgod veterinærutdanning dersom dyretallet på Østlandet blir så lite at det ikke lenger kan gis tilfredstillende undervisning på storfe i grunnutdanning (før fordypning) på Østlandet.

Andre steder?

Sandnes-alternativet har vært vurdert spesielt nøye fordi NVH allerede har en aktivitet der. Arbeidsgruppen har ikke gått inn i problematikken om lokalisering andre steder fullt ut, men man kunne tenke seg andre steder dit det var mulig å flytte en veterinærutdanning. Nærhet til

andre medisinske og naturvitenskapelige forskningsmiljøer er en forutsetning for at en flytting skal gi institusjonen gode vekstmuligheter. Det avgrenser alternativene til universitetsbyene Bergen, Trondheim eller Tromsø.

For Bergen taler særlig den store aktiviteten på fisk rundt Universitetet i Bergen, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (tidl. Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt), mfl. Derimot er det lite utbygget biofaglig forskning mot ”grønn sektor”. Det er et aktivt landbruk i Hordaland og Sogn, med mye husdyrproduksjon, men tyngden av dette ligger i reisetid forholdsvis langt fra Bergen, som fremdeles har svakt utbygde kommunikasjoner med sitt nærmeste oppland. En flytting til Bergen kan derfor lett bety en nesten ensidig spissing av den veterinærmedisinske forskningen mot fisk og fiske sykdommer. I Trondheim er forskningen teknologisk vinklet, også når den er rettet mot miljø, med NTNU/Sintef-miljøet som ledende fagmiljøer. Til Trondheims fordel taler at byen ligger sentralt i et stort landbruksdistrikt med aktivt dyrehold, slik at det vil være god tilgang på pasienter. For begge disse store byene vurderes pasientgrunnlaget for en smådyr- og sportsdyr klinikk som tilstrekkelig, men det vil ta tid og koste penger å bygge opp og etablere et dyrehospital i markedet. NVH er allerede etablert i Tromsø med Institutt for arktisk veterinærmedisin. Etter flyttingen av Norsk Polarinstitutt til Tromsø er forskningsmiljøet på dette feltet betydelig styrket, men vurderes likevel å være svært spesialisert og bare i begrenset utstrekning relevant for et bredt veterinærmedisinsk utdannings- og forskningsmiljø. Tilgang på pasienter til så vel familie- og sportsdyr som produksjonsdyr er forholdsvis lite.

Tidsrammen som gjelder for arbeidsgruppens arbeid og ressursene som er stilt til rådighet har ikke gjort det mulig å utrede disse alternativene nærmere. Gruppen har imidlertid også vurdert det slik at mandatet har vært å finne løsninger som kan styrke så vel veterinærutdanningen som øvrige matvare- og naturbudsrettede biofaglige forskergrupper og utdanninger i aksen Ås - Adamstua (- Blindern/Gaustad). Å flytte veterinærutdanningen bort fra dette miljøet kan umulig tjene en hensikt om å utvikle et nytt universitet med utgangspunkt i allerede eksisterende og relativt velfungerende fagmiljøer og forskningsressurser. Dette hovedsynet gjelder så vel for Sandnes-alternativet som for andre mulige lokaliseringer.

Vedlegg 1

Kostnadsbergninger fra Statsbygg

Bakgrunn

Det vises til det oppdrag som ble gitt til Statsbygg i møte den 28. august 2002 med arbeidsgruppen som skal vurdere hensiktsmessig organisering av NVH og NLH og etablering av hensiktsmessige fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin. Statsbyggs oppdrag var først å lage kostnadsestimat for oppføring av nytt klinikkbygg på alternativt Adamstuen, Ås og Sandnes. Oppdraget ble senere, ved e-post til Statsbygg 30. oktober, utvidet til å vurdere flytting av hele virksomheten ved NVH og VI til Ås mot alternativt nytt klinikkbygg på Adamstuen.

Arealforutsetninger, tomte vurderinger, konsekvenser av plan- og bygningsloven reguleringsmessige forhold

Framtidig utvikling på Adamstuen, plansituasjon

Veterinærhøgskolen har i dag 41.000 m² på Adamstuen. Veterinærinstituttet har 22.000 m² i samme område. I tillegg har NVH virksomhet på Dal i Asker (3612 m²) som vil fortsette ved lokalisering på Adamstuen.

På Adamstuen vil det i følge Høgskolen være behov for nybygg, riving av to bygg og div. ombygginger:

Nybygg klinikkcenter NVH	13.000 m ²
Nytt undervisningsbygg	3.000 m ²
Riving av bygg 12 og 13	-3.700 m ²
Nybygg som erstatning for bygg som rives	3.500 m ²
Sum netto nye arealer	15.300 m ²

NVH er omfattet av bebyggelsesplan for Ullevålsveien 68-72, vedtatt i 1994. Planområdet er inndelt i 4 soner og planen setter grenser for hvor ny bebyggelse kan lokaliseres og hvor mye som kan bygges i de ulike områdene. Det er lite rom for ny bebyggelse i sone 1, 2 og 3. I sone 4 kan det oppføres noe ny bebyggelse.

Høgskolen har i tillegg et tilgrensende areal på 20 da. (Lindern) som ikke er omfattet av bebyggelsesplanen. Sistnevnte areal er regulert til offentlig formål, vedtatt i 1987. Høgskolen har tidligere innhentet en planvurdering av dette området og fått utbyggingspotensialet vurdert til å være tilstrekkelig for Høgskolens behov.

I NVHs foreløpige planer for nytt klinikkcenter er dette tenkt lagt i bebyggelsesplanens sone S4. Klinikksenteret er av en slik størrelse at det etter Statsbyggs vurdering ikke kan oppføres iht. gjeldende bebyggelsesplan for Ullevålsveien 68-72 eller reguleringsplan som omfatter

eiendommen på Lindern. Tiltaket vil utløse krav om omregulering. Statsbygg mener at en omregulering innen sone 4 i bebyggelsesplanen eller på Lindern bør være mulig.

Ovennevnte utbygging på Adamstuen utløser automatisk krav om konsekvensutredning etter bestemmelsene i plan- og bygningslovens §33-2. Tiltaket kommer inn under forskriftens Vedlegg I som gjelder for investeringer over 400 mill. og bygges over en periode på mindre enn 5 år.

Ved fortsatt lokalisering på Adamstuen vil Veterinærinstituttet ikke ha behov for vesentlig utvidelse.

Flytting av NVH og VI til Ås, Plansituasjonen

Ved flytting av NVH til Ås antar bruker at det vil bli behov for ca. 60.000 m² nybygg. Ved flytting av VI er det i tillegg skissert et behov for 22.000 m². Innenfor området til Norges landbrukshøgskole (NLH) er det i følge NLH rom for å kunne gjennomføre en utbygging av forannevnte størrelse.

NLH mener å ha egnet tomt klar for å ta imot NVH og VI. Veterinærhøgskolen har imidlertid vektlagt at tomten kan være uegnet ut fra smittefare. NVH mener det vil være av avgjørende viktighet å få utredet hvordan en samlokalisering kan ivareta behovet for sikkerhet mht. smitte fra spesielt VI, men også deler av NVH's laboratorier og klinikkvirksomhet over til NLHs og andre tilgrensende husdyrbesetninger.

Statsbygg mener det bør gjennomføres nødvendige utredninger mht. ovennevnte i forkant av tomtevalg internt på Ås-området.

En flytting av NVH og VI til Ås utløser automatisk krav om konsekvensutredning etter bestemmelsene i plan- og bygningslovens §33-2. Tiltaket kommer inn under forskriftens Vedlegg I som gjelder for investeringer over 400 mill. og bygges over en periode på mindre enn 5 år.

Krav til KU som grunnlag for lokaliseringsbeslutning

Statsbygg kan videre opplyse at lokaliseringsvedtak som skal legges frem for politisk behandling skal, iht. plan- og bygningsloven, konsekvensutredes på forhånd, kfr. Rundskriv T-2/2000 fra Miljøverndepartementet. En KU må bl.a baseres på en omfattende funksjonsanalyse hvor virksomheten i de tre institusjonene og felles samarbeidsområder må kartlegges. En slik funksjonsanalyse må forventes å ta ca. ett år og hele KU- prosessen 1 1/2 – 2 år. Videre må utredningen belyse miljømessige og trafikale forhold, økonomi, forhold til befolkning og bosetting osv.

Statsbygg anbefaler ut fra ovennevnte at det igangsettes arbeid med konsekvensutredning som grunnlag for å vurdere om lokalisering av NVH og VI skal være på Adamstuen eller Ås. I en slik vurdering vil det bla. være naturlig å utrede konsekvenser for:

- Egnet lokalisering av denne type virksomhet(Adamstuen eller Ås)
- Egnet lokalisering internt på Ås
- Framtidig arealbehov/arealpotensiale på Adamstua og på Ås.
- Økonomi (Adamstua/flytting til Ås)

- Smittefare
- Andre miljø- og samfunnsinteresser

Kostnadmessige vurderinger

Statsbygg har sett på kostnader i forbindelse med to alternativer for lokalisering av NVH, og VI:

Alternativ 1: NVH og VI forblir på Adamstuen

Alternativ 2: NVH og VI flytter til Ås

Usikkerhet

Det gjøres oppmerksom på at tallene som fremkommer under er beheftet med stor usikkerhet.

Det er hovedsakelig grunnlagsmateriellet for kalkylene som bidrar til den store usikkerheten. Det er uklarerheter i selve arealoppsettet, dvs behovet for arealer, og det er uklarerheter omkring innholdet. Det foreligger ikke noe romprogram, kun en grov oversikt over dagens arealer.

I og med at usikkerheten omkring innhold og arealer er så stor, og at tiden har vært svært knapp, er kostnadsvurderingene gjort på grovt kvadratmeternivå. Det er brukt erfaringstall fra sammenlignbare prosjekter, så som Rikshospitalet, Norsk Folkehelse, og andre laboratoriebygg.

Usikkerheten kommer også til uttrykk i alle de forutsetningene som er lagt til grunn. Disse nevnes nedenfor.

Alternativ 1, Adamstuen

Veterinærinstituttet har pr. i dag gode lokaler på Adamstuen, og trenger ingen oppgradering eller utvidelse av disse. Det er derfor ikke tatt med noen kostnader for VI i alternativ 1. På litt lengre sikt vil det selvfølgelig kunne bli aktuelt med en oppgradering av dagens VI-arealer, noe en vil unnsnippe ved et nybygg på Ås.

For NVH er følgende arealer medtatt kostnader i alternativ 1:

Oppgradering av dagens lokaler (kostnader ifølge gjennomført tilstandsanalyse)	41.000 m ²
Riving av bygg 12 og 13	3.700 m ²
Erstatning for bygg 12 og 13	3.500 m ²
Ombygging av bygg 4	2.370 m ²
Nytt Klinisk Senter	13.000 m ²
Økt arealbehov grunnet flere studenter	3.000 m ²

Det presiseres at det ikke er medtatt kostnader for ombygging/modernisering av eksisterende arealer i dette alternativet (utover det som er medtatt som resultat av tilstandsanalysen).

Det vil være behov for investeringer i brukerstyr og inventar for nybyggene i oppsettet over. Dette bevilges ikke over byggebudsjettet men er medtatt for å forsøke å gi det totale kostnadsbildet.

Alternativ 2, Ås

En sentral forutsetning som er gjort for dette alternativet, er at det er kostnadsberegnet tilsvarende bebyggelse på Ås som det pr i dag er på Adamstuen. Ved en mulig relokalisering av NVH og VI til Ås, vil vi anta at man kan oppnå betydelige arealgevinster, noe vi bl.a har erfaringer for i en lignende utredning i forbindelse med samlikalisering av odontologi med medisin og helsefag ved Universitetet i Tromsø. En kan se for seg en omstrukturering av hele organisasjonen i tråd med hvordan en tror fremtiden vil se ut. Dagens lokaler på Adamstuen er utbygget gjennom store deler av 1900-tallet, og ikke helt i tråd med dagens optimale ønsker. Noen arealer kan effektiviseres, noen må økes, mens atter andre vil måtte reorganiseres fullstendig. Problematikken er diskutert med NVH og VI, men det finnes pr i dag ikke grunnlag for å si hvordan ett eventuelt NVH/VI/NLH på Ås vil kunne komme til å se ut. Dette vil kreve et stort utredningsarbeide, og det har ikke vært mulig eller ønskelig innenfor den tidsrammen en har arbeidet under å spekulere i mulige løsninger. Det er allikevel av gjengs oppfatning at de forutsetninger som er gjort gir en viss oppfatning av kostnadsbildet.

Arealer

- VI: Veterinær Instituttet disponerer pr i dag 22.000 m² på Adamstuen. En ser for seg at dette arealet gjenoppbygges på Ås med 22.000m².
- NVH: Det tas utgangspunkt i de samme arealene som finnes på Adamstuen pr i dag:

Dagens arealer for NVH (minus det som går over til Klinisk Senter)	34.300 m ²
Økt arealbehov grunnet flere studenter	3.000 m ²
Nytt Klinisk Senter (inkl 6.500 m ² som overføres fra NVH)	19.500 m ²
Flytting av Dal Forsøksgård	3.600 m ²

Det er usikkert om hvorvidt Dal Forsøksgård må flyttes fra dagens plassering i Asker til Ås. Det er likevel i overslaget medtatt kostnader for dette da NVH selv mener at dette er nødvendig. Av totalbeløpet utgjør uansett kostnadene for flytting av denne gården et relativt sett lite beløp.

Brukerutstyr

Erfaringer fra blant annet Rikshospitalet viste at mye ømfintlig utstyr og instrumenter ikke lar seg flytte, selv om det har mye igjen av sin levealder. Det må derfor i en totalvurdering av alternativene medtas en kostnad for nødvendig nyinvestering i utstyr som ikke lar seg flytte, men som fortsatt kan brukes i Adamstuen- alternativet. Dette inngår imidlertid ikke i byggebudsjettet. Det er også tatt med kostnader for brukerutstyr for bygningene/organisasjonene som er helt nye. For Rikshospitalet og andre sykehus utgjør den totale kostnaden for brukerutstyr vanligvis 20-25% av byggekostnadene. Brukerne mener her at prosentsatsen vil ligge i samme område som for sykehus. Statsbygg er imidlertid av den oppfatning at prosentsatsen vil ligge noe lavere for NVH/VI, og har lagt dette til grunn i kostnadene som presenteres.

Sambruk

Som nevnt ovenfor er det grunn til å tro at det er muligheter for en del sambruk av arealer mellom NVH/VI og NLH ved en flytting til Ås. NVH for sin del fastholder at mulighetene for arealreduksjon ved en samlokalisering er liten. Det er her derfor valgt å ikke gå nærmere inn på problemstillingene rundt sambruk av arealer.

Verdivurderinger / tomt

Det vil i midten av januar foreligge takst for NVH sin del av anlegget på Adamstuen. Foreløpige tall tyder på at taksten mest sannsynlig vil ligge et sted mellom 330 og 370 mill. kr. Dette vil kunne komme til inntekt ved en eventuell flytting til Ås.

For bygningsmassen til VI er det ikke planlagt noen takst, men disse bygningene er i mye bedre forfatning enn NVH sine. De er alle bygget i løpet av de siste 30 årene og oppgradert på 1990- tallet. Selv om bygningsmassen til VI utgjør vel halvparten av NVH's, vil trolig verdien av disse bygningene ligge i det samme området som for NVH.

Det er ikke tatt med kostnader for kjøp av tomt ved en flytting til Ås, da det er uklart hvorvidt tomt vil kunne overdras vederlagsfritt eller ei. Det vil uansett dreie seg om overføring av kostnader mellom to statlige institusjoner, da det neppe blir nødvendig å erverve privat eiendom.

Kostnader

Under ovennevnte forutsetninger, og usikkerheten tatt i betraktning, mener Statsbygg at en gjennomføring av **Alternativ 1 Adamstuen vil ligge innenfor kostnadsspennet 800 - 1.100 mill. kr.**

I tillegg vil det kreves bevilgninger i størrelsesorden **100 - 140 mill kr til brukerutstyr** for klinisk senter, og erstatning for utstyr som ikke tåler flytting fra byggene som rives.

For Alternativ 2 Ås, vil kostnadene under ovenstående forutsetninger ligge i området 2.500 - 3.300 mill. kr.

I tillegg vil det kreves bevilgninger i størrelsesorden **300 - 450 mill kr til brukerutstyr.**

Det presiseres nok en gang den store usikkerheten disse tallene er beheftet med.

Vedlegg 2:

Høringssvar oppsummert

Den 3. februar 2003 sendte arbeidsgruppen i tråd med mandatet sin foreløpige *Rapport (høringsutkast)* på høring med følgende høringsbrev:

Bakgrunn

I brev av 03.07.02 oppnevnte Utdannings- og forskningsdepartementet en arbeidsgruppe som skal "vurdere hensiktsmessig organisering av NVH og NLH og etablering av tilfredsstillende fasiliteter for stasjonær undervisning i klinisk veterinærmedisin." Gruppen ledes av professor Kaare R. Norum, Universitetet i Oslo. Mandatet er todelt: dels skal gruppen utrede plassering av et nytt klinikkbygg for veterinærmedisinsk utdanning og forskning, og dels skal den "vurdere hensiktsmessig framtidig organisering av NVH og NLH for å skape fagmiljøer og institusjoner som kan hevde seg internasjonalt og skape slagkraftige miljø innenfor fremtidsrettet forskning og næringsutvikling" (fra mandatet).

I sin foreløpige *Rapport (høringsutkast)* (vedlagt), går en enstemmig arbeidsgruppe inn for at NVH og NLH blir slått sammen til en ny institusjon. Dette er først og fremst motivert ut fra behovet om å styrke forskningen ved begge institusjoner. Arbeidsgruppens syn er at man ved sammenslåing lettere vil komme over den "kritiske masse" som er nødvendig for å danne solide forskergrupper og et godt forskningsmiljø.

Arbeidsgruppen mener videre at Norges veterinærhøgskole som institusjon er for liten til å bære det ansvaret og den myndighet som den er tillagt fra statens side. Administrative oppgaver tar for mye ressurser, ikke minst fra det akademiske personalet. Det kan oppnås betydelige samordningsgevinster for forskning, utdanning og administrasjon ved en sammenslåing med Norges landbrukshøgskole.

Arbeidsgruppen mener at den nye institusjonen må få et nytt navn, og at det må gjøres nødvendige endringer i begge de vitenskapelige høyskolens interne organisering. Samarbeidet med nordiske søsteruniversiteter må styrkes, så vel som samarbeidet med Universitetet i Oslo og andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner i inn- og utland. Arbeidsgruppen foreslår at veterinærutdanningen styrkes vesentlig økonomisk, og at opptaket av studenter økes fra 56 i dag til 90.

For plassering av nytt klinikkbygg for Norges veterinærhøgskole, har arbeidsgruppen delt seg i et flertall på fire og et mindretall på tre:

Arbeidsgruppens flertall mener at en lokaliseringen av hele den nye institusjonen på Ås samlet sett gir den beste løsningen. På Ås kan det bygges en helt ny og moderne klinikk. Man vil danne et robust miljø for forskning, utdanning og formidling. En flytting vil også best ivareta hensynet til den bredere biologiske grunnforskningen, trygg mat-perspektivet og den næringsrettede forskningen innen havbruk og landbruk.

Arbeidsgruppens mindretall mener at en flytting av NVH og VI til Ås ikke tilstrekkelig kan begrunnes ut fra faglige hensyn. En utbygging på Adamstua vil sikre de veterinærmedisinske institusjonene gode og funksjonelle fasiliteter i overskuelig framtid. En flytting til Ås vil i seg selv ikke bidra til å øke omfanget og bedre kvaliteten innen biologisk grunnforskning. Dette kan lettere oppnås gjennom bruk av målrettede økonomiske tiltak som fremmer samarbeid.

Statsbygg har anslått at kostnadene for en utbygging på Ås vil ligge innenfor kostnadsspennet 2.500 - 3.300 mill. kr. For alternativet med fortsatt veterinærutdanning på Adamstua, vil

kostnadene ligge i området 800 - 1.100 mill. kr. Det presiseres av Statsbygg at disse tallene er beheftet med store usikkerheter, ettersom det ikke foreligger noe egentlig forprosjekt.

Høring

I tråd med arbeidsgruppens mandat sendes den foreløpige rapporten (høringsutkast) med dette ut på høring. Høringsuttalelser bes sendt til

Utdannings- og forskningsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høringsfrist er 20. mars 2003.

Arbeidsgruppen vil gjerne ha innspill om følgende fem hovedsaker:

- gruppens visjon om fagfeltets utvikling;
- organiseringen av NVH/NLH;
- lokalisering av veterinærdelen;
- nordisk samarbeid innen feltet;
- andre momenter av betydning for saken.

Arbeidsgruppen ber om at spørsmålene besvares i den rekkefølge de er stilt. Begrunnede svar er ønsket, men den samlede høringsuttalelsen bør ikke overstige 5 vanlige brevsider.

Høringssvar

Det kom inn 58 høringssvar som stikkordsmessig er gjengitt nedenfor. I første spalte gjengis høringsinstansenes syn på mandatet, visjonen og gruppens arbeid. Spalte to gjengir svarene på gruppens konkrete spørsmål om organisering/sammenslåing og spalte 3 om lokalisering. I spalte fire er synspunkter på nordisk samarbeid og "annet" samlet. "Ikke svart" betyr at noe høringssvar ikke hadde innløpt til UFD innen 23. april 2003.

Universitet i Oslo			
Henviser til tidligere vurdering av sammenslåing NVH-UiO, og til Trippelalliansen. Støtter NVHs syn på at vet.med. "først og fremst har likhetstrekk med utdanningene innen andre medisinske disipliner og [at] opptak til veterinærstudiet og organiseringen av studiet bør følge samme mal som for utdanningene innen medisin og odontologi."	Støtter det syn at NVH og NLH er relativt små institusjoner som vil kunne oppnå betydelige samordningsgevinster ved en sammenslåing. UiO legger imidlertid "større vekt på de gevinster som kan oppnås gjennom et nært faglig samarbeid mellom institusjonene." Henviser her til Trippelalliansen.	Adamstua. "De institusjoner som NVH og VI i dag har mest sammenfallende forsknings-, overvåkings- og utredningssamarbeid med er alle lokalisert i Oslo."	
Norges veterinærhøgskole			
Avgjørende betydning for veterinærutdanningen å få tilfredsstillende klinikkfasiliteter så snart som mu-	Sammenslåing NVH-UiO, subsidiært NVH-NLH. Forutsatt to-campus-modell "kan" NVH støtte	Adamstua. "Fordelene med å få en helt ny veterinærhøgskole lokalisert på Ås oppveier	Ser svakhetene ved en del av egen forskning sett i et biofaglig og grunnleggende perspektiv, men mener

lig. Tilfreds med at et stort og tungt utvalg arbeider med spørsmål som er sentrale for veterinærmedisinen i Norge.	forslaget om å gå sammen med NLH, men mener primært UiO-alternativet burde vært utredet bedre. Faglig sett er dette det mest nærliggende.	ikke de negative konsekvensene av en flytting bort fra de medisinske forskningsmiljøene i Oslo, Folkehelseinstituttet og det nye Mattilsynet.” NVH hører hjemme i et medisinsk forsknings- og universitetsmiljø. Potensialet for undervisningsfaglige samordningsgevinster med NLH er begrenset (problembasert læring). Redusert tilgang på pasienter (smådyr) på Ås vil gjøre det vanskelig å gi studentene forsvarlig undervisning. Samlokalisering gir ikke økonomisk gevinst (adm etc.). Betviler at det er store muligheter for samordning av forskningen. Hensyn til samarbeid innen havbruk med forskningsmiljøer i Oslo. Miljøet på Ås lite relevant for NVHs forskning på akvamedisin. Belastningen for personalet ved en flytting: ”En integrert nettverksløsning med campus på Adamstua og Ås, vil gi det beste grunnlaget for en positiv fusjonsprosess og for et vellykket resultat.”	det er lagt for liten vekt på den mer veterinærmedisinske forskningen, særlig akvakultur. Kan påvise god kontakt med de biomedisinske miljøene i Oslo. Kliniske ferdigheter avgjørende i utdanningen, og dette kan gå på ”bekostning” av tradisjonell vitenskapelig kvalifisering for lærerne. Tilstrekkelig arealer på Adamstua, ingen alvorlig bekymring når det gjelder smitterisiko/terror, brukbare luftearealer til hester. Vil legge fordypning på produksjonsdyr til Sandnes, ikke Skara: ”uaktuelt å basere så store deler av veterinærutdanningen på feltstasjoner i andre nordiske land.” Bachelor-master-modell vil svekke veterinærutdanningen. Et eventuelt studentopptak på 90 må ha tilstrekkelig finansiering og fases inn over tid.
---	---	--	---

Norges landbrukshøgskole

Deler arbeidsgruppens visjon om en ny tverrvitenskapelig innsats der en ser landbruksvitenskapenes og veterinærmedisinens bidrag i et konstruktivt samspill. Viser til FUGE, Cigene m.m. Betydningen av universitetsmodellen for å nå NLHs mål om å spisse kompetansen innen fagområdene ”miljø, mat, bioteknologi, og samtidig bidra til næringsutvikling og utvikling av akvakultur nasjonalt og globalt”. Styrke samarbeidet med instituttene på Ås og VI. Basalforskning og anvendt forskning, og kombinasjonen av grunnfagsbaserte utdanningstilbud og spesialiserte	Sammenslåing NVH-NLH. Bedre samordning av samfunnets ressurser til utdanning innenfor landbruk, husdyrproduksjon i vann og på land samt ”den del av medisinen som beskjeftiger seg med dyrene”. Forskningen ved dagens institusjoner svak fordi man ikke oppnår kritisk masse (NFR-evalueringen). Konsentrere ressursene innenfor mattrygghet, matproduksjon, og forebygging og behandling av sykdommer hos produksjonsdyr, fisk og sports- og familiedyr. Nytt navn og ny struktur påkrevet. Organiseringen av tverrvitenskapelige ut-	Ås. Vil gi full utnyttelse av gevinstene ved sammenslåing. Mest optimalt for å utvikle et ”levende, tverrfaglig og internasjonalt konkurransedyktig fagmiljø”. Bredere tilbud innenfor alle fag til norske og internasjonale studenter. Husdyrfag og veterinærfag har mye felles. Yrkene forutsetter fra samfunnets side gjensidig kunnskap om begge profesjoner. NVH og VIs bidrag til den totale kompetansen på campus (NLH + instituttene). Løser en del arealmessige problemer knyttet til Adamstua. Ledige arealer	Et større nordisk samarbeid innenfor NOVA nødvendig, som bør utnyttes for å sikre spesialisering og kompetansetilførsel. Aksen Oslo – Göteborg – Øresundsregionen. For veterinærutdanningen synes det aktuelt å samarbeide med SLU, men dette må utredes nærmere. NLH koordinerer sine akvakulturaktiviteter langs verdikjeden, innenfor samarbeidet i Matalliansen. ”Tvingende nødvendig” å få til en bedre struktur og plan for forskningen innenfor sektoren. NLH vil styrke kvaliteten gjennom konsentrasjon om kjerneområdene miljø, mat og bioteknologi.
---	---	---	--

anvendte disipliner vil gi store gevinster for undervisning, forskning og verdiskapning. Gruppens forslag fortjener en grundig behandling.	danninger og forskningsdisipliner krever en fleksibel ramme. Betydelige driftsfordeler ved felles ledelse og infrastruktur, eventuelt også uten samlokalisering.	til NVH/VI på campus Ås og for nye foretak i universitets randsone ("Biopolis").	Veterinærmedisinen vil vesentlig styrke denne profilen.
Høgskolen i Stavanger			
"HiS vil understreke betydningen av at en i veterinærundervisningen utnytter de fortrinn som ligger i fasilitetene omkring Sandnes/Stavanger, og vil alternativt anbefale at betydelige deler av forskning og undervisning innenfor produksjonsdyr sykdommer, sykdom hos oppdrettsfisk og mattrygghet legges til denne regionen. Dette vil naturligvis gjøre nære samarbeidsrelasjoner [mellom] NVH og HiS, noe som vil gi en rasjonell utnyttelse av statlige midler."	Sammenslåing NVH-UiO, subsidiært NVH-NLH. Styrking av prekliniske fag og klinikk for kjæledyr i Oslo, styrket samarbeid om husdyrfag og bioteknologi med NLH og styrking av avdelingen i Sandnes og samarbeidet med HiS "må faglig og nasjonalt sett være en god løsning."	Adamstua, med "dybdeundervisning i klinisk produksjonsdyrmedisin, ambulatorisk klinikk, besetningsundersøkelser og sykdomforebygging" i Sandnes. Unngå samfunnsmessig ufornuftig investering i nytt klinikkbygg på Ås eller i Oslo. Bruke og utbygge infrastrukturen ved ISf. Nærhet til intensivt husdyrbruk, korte avstander. Peker her på organiseringen av vet.-utdanningen i Storbritannia.	Styrket nordisk samarbeid om småfe og akvakultur, men skeptisk til Skara-modellen. Gruppen er for "passiv" i forhold til kompetanse for storfe og gris ved ISf. Viktig at Norge ikke mister vet.-kompetanse på et område som betyr mye for landbruksnæringen i landet.
Universitetet i Bergen			
I rapporten er det ikke tatt høyde for nødvendig nasjonalt perspektiv i omtalen av "blå sektor". Nasjonale tyngdepunkter på akvakultur i Bergen og Tromsø. Samarbeidet mellom disse miljøene og NVH/VI lite omtalt. En nasjonal styrking av miljøene på akvakultur bør skje i Bergen og Tromsø, ikke Oslo-området.	Sammenslåing NVH-NLH. Driftsmessige rasjonaliseringsgevinster, større og mer slagkraftige miljøer, bredere faglig nettverk. Kan imidlertid ikke se at gruppen tar ut denne gevinsten ettersom man foreslår vesentlig økte bevilgninger til den nye institusjonen.	Adamstua. Strategisk feil i forhold til det samlede fiske- og havbruksmiljøet å flytte VI og NVH "til landbruksmiljøene på Ås". VI kan bli mindre attraktiv for aktører i marin sektor med slik plassering. NVH må utbygge samarbeidet med de medisinske miljøene i Oslo. Heller ikke fra et kostnadssynspunkt bør NVH flyttes.	Veterinærinstituttet bør styrke sitt samarbeid med Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernæring og sjømatforskning, samt UiB.
Universitetet i Tromsø / Norges fiskerihøgskole			
Enig i at norsk biofaglig forskning drives for spredt og lite konsentrert. Viktig at fagmiljøene selv deltar i debatten om hvordan konsentrasjon kan oppnås og hvilke spesialiseringer de ulike miljøene skal ha. Faglig samarbeid kan foregå uavhengig av sammenslåing av institusjoner.	Ønsker ikke å ta stilling.	Ønsker ikke å ta stilling.	Forskerutdanning, forskerskoler og tverrvitenskapelige prosjekter er områder som særlig utpeker seg for nordisk samarbeid. <i>Norges Fiskerihøgskole</i> kan ikke se at de oppgaver som NVH er satt til å ivareta vil bli bedre ivare tatt ved en sammenslåing og samlokalisering med NLH på Ås enn hva tilfellet er i dag. NVH, VI og Mattilsynet må uansett

			oppretholdes som en samlokalisert enhet.
Norges forskningsråd			
Ytterligere understreke "... viktigheten av bio-fagenes raske utvikling de senere år og den samtidige fremvekst av nye forskningsområder innenfor feltet." Utviklingen av næringsvirksomhet på feltet avhengig av sterke og fremtidsrettede forskningsmiljøer.	Sammenslåing NVH-NLH. NFR ser det som en stor fordel at arbeidsgruppen samlet foreslår dette. "En institusjon bestående av NVH og NLH vil kunne bli en betydelig nasjonal forskningsinstitusjon." Satsning innenfor mat, miljø, bioteknologi og vet.-fag vil gi et løft.	Ås. Veterinærmiljøet må holdes samlet. En faglig vurdering sier at samlokalisering gjør det mulig å bygge et meget tungt biologisk miljø. To-campus-modellen <i>kan</i> likevel fungere forskningsmessig, med god samordning og felles strategiske satsinger.	Støtter arbeidsgruppens holdning til en nordisk arbeidsdeling.
Universitets- og høyskolerådet			
Ikke svart.			
Landbruksdepartement			
Vil ikke uttale seg, som oppdragsgiver for gruppen sammen med UFD.			
Fiskeridepartementet			
Stiller spørsmål ved mandatet og arbeidsgruppens sammensetning, som man finner sterkt preget av Dok 8-forslaget i Stortinget om å gjøre NVH til et "Grønt universitet". Ønsker i stedet å se organiseringen av NVH i sammenheng med lokaliseringen av Mattilsynet, og mener beslutningen om ett mattilsyn og begrunnelsen for lokalisering av hovedkontoret burde medført en justering av mandatet til og sammensetningen av arbeidsgruppen: "Fiskeridepartementet er av den oppfatning av at det må gjennomføres en ny og bedre utredning basert på endret mandat og utvalgssammensetning".	Sammenslåing NVH-UiO. Vil på en mer fremtidsrettet måte ivareta behovene til marin sektor. Viktigste målsetning må være "å tilrettelegge for en kritisk masse og faglige synergier innenfor forskningsmiljøene, enn å hegne om enkelte sektorinteresser." Er ikke enig i at tilknytning til NLH er ønskelig.	Adamstua. Henviser til Mattilsynet, som skal plasseres i Oslo i stedet for Ås, noe som er begrunnet i at mattilsynet skal ha ansvar for så vel sjømat som landbruksbasert matproduksjon, samt at hovedkontoret burde plasseres "i tilknytning til de veterinærviten-skapelige miljøene i Oslo." Adamstua har meget stor betydning for marin forskning og næringsutvikling. Henviser til samvirke med beslektede miljøer ved UiO, forskningsinstitutter og sykehus. Ikke tilsvarende synergier for marin sektor ved lokalisering Ås. Mener de økonomiske konsekvensene ikke er tilfredsstillende utredet.	Peker på VIs rolle for forvaltningen av fisk og skjell. Må utbygge relasjonene til Havforskningsinstituttet og prioritere å styrke samarbeidet til de sentrale fiskeriforskningsmiljøene i Bergen og Tromsø. Veterinærutdanningen en hjørnestein for å sikre rekruttering til "forvaltning og forskning knyttet til matproduksjonskjeden fra 'jord til bord' og 'hav til marked'."
Fiskeridirektoratet			
Det svekker rapporten at lokaliseringen av VI kun er vurdert i forhold til lokalisering av NVH. Kan uansett ikke tilrå flytting av VI.	Sammenslåing NVH-UiO, subsidiært NVH-NLH, <i>forutsatt</i> to-campus-modell. "Ingen merknader" til sammenslåing NVH-NLH, men ser UiO som en mer naturlig samarbeidspartner.	Adamstua. Lokalisering må ta utgangspunkt i forventet nærings- og samfunnsutvikling og forvaltningens behov for fag- og spisskompetanse. Min-kende behov for tradisjonell veterinærbehandling av husdyr, mens akvakultur, sports- og familiedyr	Mener det for sjømatforvaltningen er viktig at NVH og VI videreutvikler og formaliserer samarbeidet med NIFES (se nedenfor), Havforskningsinstituttet, Mattilsynets avdeling i Bergen (som vil få nasjonalt ansvar for sjømat) og relevante miljøer ved UiB og UiTø. Flytting

		og næringsmiddelhygiene øker. Plasseringen av Mattilsynet, og FDs nye oppgaver på sjømat siden.	til Ås vil ikke fremme dette. Eventuelle andre fordeler ved en flytting kan uansett ikke forsvare en merkostnad på 2,2 milliarder kroner.
Direktoratet for naturforvaltning			
Ikke svart			
Statsbygg			
Ønsker å forholde seg nøytrale til de forsknings- og utdanningspolitiske sidene av saken.	Nøytral	Nøytral	Statsbygg presiserer tids-horizonten for konsekvensutredning og utbygging på henholdsvis Adamstua (4-5 år) og Ås (5-6 år). Dersom man i tillegg velger å konsekvensutrede lokaliseringsspørsmålet vil det ytterligere gå 1,5 år for begge alternativer.
Statens dyrehelsetilsyn			
	Sammenslåing NVH-NLH. Utnytte begge institusjonenes fagpotensiale.	Adamstua. Viktig å være lokalisert nær de humanmedisinske miljøene i Oslo. "Optimalisere" undervisning og forskning på familie- og sportsdyr. VI beholde sin plass i umiddelbar nærhet til NVH og Mattilsynet.	Innenfor rammen av NOVA utnytte nordisk kompetanse. Klinisk undervisning på produksjonsdyr ut fra norske forhold i Sandnes. Opprettholde den samlede aktiviteten på produksjonsdyr. Videreutvikle samarbeidet med UiB og UiTø om akvamedisin.
Statens næringsmiddeltilsyn			
	Sammenslåing NVH-NLH. Gevinster for utdannings-tilbud så vel som forskning	Adamstua. Lokalisering i samme område er avgjørende for samarbeidet mellom SNT, Folkehelse, VI og NVH: "Ved uventede situasjoner er forvaltningens evne til å reagere raskt avhengig av å kunne sammenkalle til møter på kort varsel og at relevant ekspertise kan samarbeide på enklest mulig måte."	Fremhever det nære, daglige samarbeidet, og effektiviseringsgevinsten med hyppige, også uformelle kontakter. Vil også fremholde Mattilsynets vitenskapskomité, som vil formalisere det faglige samarbeidet ytterligere. Vil få sekretariat i Nasjonalt folkehelseinstitutt.
Biotechnologinemnda			
Vil påpeke betydningen av å satse på biologisk forskning i Norge og å lage solide forskningsmiljøer, men vil ikke gå inn i en lokaliseringdebatt eller ta stilling til plassering av klinikkbygg.			
Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning			
Ut fra rapporten virker det som om gruppen er mer	Kan ikke anbefale sammenslåing.	Adamstua. Nærhet til medisinske og	Lite å hente på nordisk samarbeid når det gjelder

opptatt av å styrke NLH/Ås-miljøet enn omvendt.	Vil svekke den faglige kompetansen, særlig på veterinærsiden. "Kritisk masse kan sikkert oppnås på et overordnet nivå, men tatt i betraktning de ulike fagområdene med stadig økende faglig fokusering og spesialisering, så kan en sammenslåing gå ut over ønsket spisskompetanse. Med opptak på 90 og ved bedre samordning med VI vil NVH kunne bli en tilstrekkelig robust institusjon.	biologiske fagmiljøer ved UiO m.m., Mattilsynet osv. Behovet for å styrke samarbeidet med UiB og UiTø tilsier heller lokalisering på Adamstua enn Ås.	akvamedisin. En langvarig omstillings- og flytteprosess kan slå negativt ut for miljøene ved NVH/VI. VIs rolle i forhold til NIFES må avklares når det gjelder forvaltningsstøtte på sjømat overfor Mattilsynet.
---	--	---	--

Folkehelseinstituttet

Understreker betydningen av nærhet til NVH og VI for instituttets arbeid: Viktigste leverandører av forskningsbasert forvaltningsstøtte til Mattilsynet. Tungtveiende faglige grunner for <i>ikke</i> å splitte dette miljøet. Instituttet har også samarbeid med NVH om doktorgradsveiledning og professor II-ordning. Samarbeidet med VI omfatter smittsomme sykdommer og der agens og sykdommer er forårsaket av kjemiske fremmedstoffer. Samarbeider om Norsk Zoonosesenter.	Sammenslåing NVH-UiO. Kan ikke støtte NVH-NLH. Viktig for veterinærmedisin å være del av et medisinsk og biomedisinsk miljø. For sterk kobling til landbruk og matproduksjon kan være en avsporing. Nærhet til produksjonsmiljøene kan forskyve fokus bort fra viktige samfunnsoppgaver innen kontroll og rådgivning.	Adamstua. Helhetstankegang i produksjonskjeden for husdyr, fôr og mat har lang tradisjon i Adamstua-miljøet, og når denne forskningen omtales som "gjennomgående svak", er det en feiltolkning av summariske evalueringsresultater. Logikken bak påstanden om at flytting til Ås vil styrke samarbeidet mellom NVH/NLH og UiO er "skjult for oss". Laboratorier er ikke en fare for naboene når de er riktig utformet, og det er plass nok på Adamstua.	Vil ikke at veterinærutdanning skal være motivasjonsfag for mer generelle biofaglige utdanninger.
--	---	---	---

Veterinærinstituttet

Kan ikke se at gruppen har tatt tilbørlig hensyn til VIs nåværende posisjon og plassering og mener det er faglig, økonomisk og samfunnsmessig uforsvarlig å flytte VI til Ås. Mener mandatet pålegger gruppen å ta hensyn til VIs <i>nåværende</i> plassering når den skal vurdere lokalisering av NVH. Omtalen av VI er ufullstendig og fører til gal konklusjon. Forskningen ved VI er ikke svak, men omtales som "very good" i NFR-evalueringen.	Forutsatt to-campus-modell "kan" VI støtte en sammenslåing NVH-NLH, men mener også NVH-UiO burde være aktuelt, eller opprettelse av et "mat- og helseuniversitet" som også omfatter medisin og odontologi.	Adamstua. De komparative aspekter mellom human- og veterinærmedisin får stadig større vekt, og VIs samfunnsoppgaver er særlig rettet mot medisin og helse. Lite å hente i Ås når det gjelder forsknings-samarbeid. Hensynet til Mattilsynets behov for forskningsbasert forvaltningsstøtte. Samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt på beredskapsområdet (også bioterrorisme), praktisk håndtering av prøver m.m. Behov for å styrke samarbeidet med havbruksfaglige miljøer i Bergen og Tromsø. Lettes ikke ved	Dersom behovet i landbruket vil gå ytterligere ned, er det ikke gitt at det er behov for å utdanne 90 veterinær/år. For dyr til å brukes som en allmenn biologisk utdanning. Styrking av Ås-miljøet vil ikke automatisk lette samarbeidet med UiO eller andre institusjoner. I forhold til det nordiske samarbeidet er lokaliseringen i Oslo mest hensiktsmessig for VI. Mener gruppens bekymring rundt sikkerhetsproblemer i Oslo er ubegrunnet, og henviser til sammenfallende uttalelser fra Forsvarets mikrobiologiske laboratorium og
---	--	--	--

		flytting til Ås. Nye oppgaver mot FD. Ved en eventuell flytting til Ås må VIs situasjon utredes separat. Viser spesielt til bygningsmassen, som til 60-70% består av nybygg eller totalt rehabiliterte bygninger.	Nasjonalt folkehelseinstitutt.
MATFORSK			
Fremhever den gjensidige avhengigheten mellom norsk landbruk og næringsmiddelindustrien, verdikjeden "Fra jord og fjord til bord". Nye molekylærbiologiske metoder til bruk innen avl, veterinærmedisin, trygg mat og kvalitetsstyring.	Sammenslåing NVH-NLH. Sterkt behov for videre fokusering av forskningsinnsatsen i en institusjon der mat bli et sentralt fokus.	Ås. Et sterkt samarbeid mellom fagmiljøer med fokus på trygg mat og råvarekvalitet er en "absolutt nødvendighet." Samlokalisering vil gi raskere samordning av forskning og utdanning og bedre utnyttelse av ressursene. Mener samarbeidet med Mattilsynet kan ivaretas tilfredstillende.	Mye å hente på et godt faglig samarbeid innenfor NOVA. Et sterkt samarbeid mellom institusjonene i Norge vil styrke den norske posisjonen i samarbeidet. Peker også på betydningen av avl og forproduksjon i oppdrettsnæringen.
Havforskningsinstituttet			
Det bør legges vekt på at veterinærmiljøene skal etablere gode og varige allianser både til landbrukstilknyttede forskningsmiljøer og fiskeriforskningsmiljøene – ikke bruke NVH til å styrke NLH i konkurransen med Bergen/Tromsø.	Sammenslåing NLH-NVH. Har ingen "sterke formening" om en administrativ koordinering NVH-NLH, forutsatt to campus. Mener at det er viktig at VI beholder sin selvstendighet og at samarbeidet dem imellom utbygges videre.	Adamstua. Lokalisering av veterinærdelen må ta utgangspunkt i fremtidens behov for veterinærmedisinsk forskning, og da "vil en plassering på Ås være direkte feil". Henviser til forventet utvikling i norsk landbruk, at havbruk utgjør landets desidert største animalske produksjon samt økningen for sports- og familiedyr. Flytting vil være "faglig nedbrytende" for NVH/VI.	Veterinærmiljøene må spisse sin virksomhet mot vekstområder og etablere samarbeidsallianser med nye aktører innen forskning og høyere utdanning. Henviser til samarbeidet med VI, som bør utvides til å omfatte NVH.
Norsk polarinstitutt			
Ikke svart			
Rikshospitalet			
Fremhevet samarbeidet om bruk av forsøksdyr i medisinsk og veterinærmedisinsk forskning, særlig kreftforskning.	Uttaler seg ikke om de organisatoriske forhold.	Adamstua. Forskningssamarbeid med NVH/VI, felles utnyttelse av forsøksdyr.	"Flytting til Ås vil føre til at veterinærmedisinen dreies mot landbruk, planter, bioproduksjon, og det er ikke der veterinærmedisinen har sin egentlige forankring." Vet.med. burde fokusere på patologi og "medisin".
Radiumhospitalet			
Ikke svart			
Ullevål universitetssykehus			
Vil understreke konver-	Sammenslåing NVH-UiO.	Adamstua.	"Prevet."-utdanning bør

gensen av forskningsinteresser og –metodikk innenfor medisinske og biologiske fag i postgenomæraen.	Påpeker at et vet.med.fak. ikke vil utgjøre mer en 1/50 av det samlede universitet. Ledelsens uttalte frykt for de økonomiske problemene ved en sammenslåing er forståelig, men ikke av prinsipiell betydning.	Eksisterende fagmiljøer i Oslo er små, fragmenterte og sårbare. Behovet for støttefunksjoner og nær kontakt med basale vitenskaper som matematikk/statistikk/informatikk, fysikk og kjemi.	utvikles i nær kontakt med UiOs øvrige basale biologiske miljøer. Volumet på Adamstua må ikke bli større enn hva som er nødvendig for forskning og undervisning. Slutter seg til Lars Rasks vurdering av behovet for klinikkfasiliteter, gjengitt i rapporten.
---	--	--	--

Aker universitetssykehus

Ønsker ikke å uttale seg. Har for tiden ikke formalisert samarbeid med NVH/NLH			
--	--	--	--

Den norske veterinærforening

Mener mattrygghet og folkehelseaspektet vil få større vekt fremover. Tyngden i vet.med. vil neppe være landbruksrelatert i fremtiden. Medisin, marinbiologi og offentlig forvaltning vil få større betydning. Kompetanse innen akvatisk medisin vil være avgjørende for utviklingen av oppdrettsnæringen i Norge og må tillegges stor vekt, spesielt innenfor forskningen, likeledes familiedyrs rolle i komparativ medisinsk forskning.	Sammenslåing NVH-UiO. Mener alternativet er dårlig utredet, og at motstand fra UiO i seg selv ikke må avgjøre dette. Savner også vurdering av andre alternativer uten om mandatet. Mener tilføring av større ressurser til NVH vil minske behovet for sammenslåing med annen institusjon.	Adamstua. Mener forslaget om Ås bygger på sviktende premisser. Erfaringene fra Sverige og Danmark viser at fagene er så vidt ulike at det er vanskelig å oppnå det samarbeidet som ønskes. Om enkelte momenter kan tale for flytting av NVH til Ås, gjelder dette ikke VI. En flytting av VI må utredes på selvstendig grunnlag. Synergien mellom VI og NVH er "kritisk", og det vil være avgjørende at miljøet er samlet. Hensynet til Mattilsynet.	Mener arbeidsgruppen burde vurdert utdanningsinstitusjoner utenom Skandinavia med mer "normal" organisering i europeisk perspektiv. Burde også hentet inn synspunkter fra fiskemiljøene ved UiB og UiTø. Skeptiske til å øke opptaket til 90 studenter. Mener dette neppe vil minske interessen for å studere vet.med. i utlandet, samtidig som markedet neppe kan ta imot flere veterinærer. Ser ikke behov for noen ny stor produksjonsdyrklipp på Adamstua, men mener utbygging innen dette området bør komme i Sandnes, der norsk dyrehold har best utsikter fremover. I nordisk sammenheng bør Norge satse på å bygge ut områder der man er spesielt gode, som akvamedisin og småforskning.
--	---	--	--

Forskerforbundet

1) FF-NVH: NVH må fortsatt være en udelt institusjon; delflytting dårligere alternativ enn total flytting. 2) FF-NLH: Dyr infrastruktur og lavt studenttall på mange program-	1) Sammenslåing NVH-UiO. "NVH bør truleg verta del av eit universitet. Helst bør detta vera UiO." 2) Sammenslåing NVH-NLH. Advarer mot to-campus-modell.	1) Adamstua. Forholdet til samarbeidspartnere. Hensyn til personalet, som opplever forslag om flytting som en stor belastning. 2) Ås. En forutsetning for gevinster ved en	1) "Avgjerd om nybygg og framtidig organisering og plassering av NVH må koma raskt, både av faglege og menneskelege omsyn." 2) Ingen kommentarer.
--	---	---	--

mer gir kostbare utdanninger. Samlokalisering kan gi mulighet for bedre utnyttelse av infrastrukturen. 3) FF-VI: Mener VIs situasjon i liten grad er belyst i rapporten. Flere påstander som <i>kan</i> gjelde for NVH er ikke gyldige for VI.	3) Uttaler seg ikke.	sammenslåing. 3) Adamstua. VIs nære samarbeid med Folkehelseinstituttet med mer, og rådgivning overfor LD. Store investeringer i bygningsmassen til VI i de senere år.	3) ”Ås har bioteknologiske miljøer, men bioteknologi er i denne sammenheng bare et verktøy, og samlokalisering av vitenskapelige miljøer kun på grunnlag av felles verktøy vil ikke gi stor faglig gevinst.”
NTL			
Enig i ambisjonen om å få til ”en ny tverrvitenskapelig innsats som bygger på biovitenskapelig landbruksvitenskap og veterinærmedisin i et konstruktivt samspill.” Spisskompetanse på mat, miljø, bioteknologi og veterinærfaglig utvikling.	Sammenslåing NVH-NLH, men <i>bare ved samlokalisering</i>. En organisasjon med to campus meget krevende og motsetningsfylt; vil kreve store administrative ressurser.	Ås. Situasjonen krever samlokalisering så snart som mulig. En tidshorisont på 10 år er svært lang.	I overgangsfasen må det sikres tilfredstillende arbeidsforhold for personalet på Adamstua gjennom vedlikehold og påkrevet oppgradering.
Norsk Studentunion			
1) NSU-Ås – Studenttinget: Vektlegger kvaliteten i utdanningene. 2) NSU – Høyskolene i Oslo: Mener gruppen ikke tilstrekkelig har vektlagt det særegne ved veterinærutdanningen, og har overvurdert synergiene NLH-NVH.	1) Sammenslåing NVH-NLH 2) Anser ikke den administrative organiseringen som vesentlig.	1) Ås. Advarer mot delt campus 2) Trondheim (universitet med medisinsk utdanning + aktivt husdyrbruk), subsidiært Adamstua. Må sette de faglige behovene foran de distriktpolitiske. Lite rom for samordning av grunnutdanningene.	1) Fremholder spesielt det gode studiemiljøet i Ås 2) Forslag om felles fordypning i produksjonsdyrmedisin NVH-SLU må utredes mer før en avgjørelse kan fattes. Frykter arbeidsmarkedet ikke kan ta i mot 90 kandidater pr år.
Den norske Lægeforening			
Ingen kommentarer.	Sammenslåing NVH-NLH. Støtter arbeidsgruppens tilrådning.	Adamstua. Vekt på samarbeidet mellom ulike medisinske miljøer innen forskning, utdanning og forvaltning.	Dersom NVH og VI skulle lokaliseres vekk fra Matilsynet vil det kunne skje en faglig svekkelse og oppsplitting av viktige deler av kompetansen.
Norges Ingeniørorganisasjon			
Mener VIs rolle og arbeid ikke er tilstrekkelig belyst.	Sammenslåing NVH-UiO. Mener det ikke er argumenter nok for at det forskningsfaglige vil bli styrket til at man kan gå inn for sammenslåing NVH-NLH. Peker på ulikhetene i faget.	Adamstua. Gitt av konklusjonen i punktet om sammenslåing. Også faglige grunner, som nærhet til samarbeidspartnere på Adamstua og i Oslo.	
Norges Bondelag			

Er med på Landbrukssamvirkets høringsuttalelse	Sammenslåing NVH-NLH.	Ås	
Norges Bonde- og småbrukarlag			
Er med på Landbrukssamvirkets høringsuttalelse	Sammenslåing NVH-NLH.	Ås	
Landbrukets forskningsutvalg			
Ikke svart			
Norges landbrukssamvirke			
Opptatt av en styrking av vet.-utdanningen og utdanningen av kandidater fra NLH for å stå best mulig rustet på begge områder i fremtiden. Særlig opptatt av produksjonsdyrenes plass i utdanningene, som "har vært på vikende front". God dyrehelse er grunnlaget for en konkurransedyktig husdyrproduksjon. Følgende institusjoner er med på denne høringsuttalelsen: Gartnerhallen, GENO, Gjensidige NOR Forsikring, HOFF Norske Potetindustrier, Honningcentralen, L.O.G. AS, Landkreditt, Landteknikk, Norges Pelsdyrslag, Norges Skogeierforbund, Norsk Kjøttssamvirke, Norske Felleskjøp, Nor-svin, PRIOR Norge, TINE BA, Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukarlag	Sammenslåing NVH-NLH. Større robusthet og bedre økonomi i organisasjonen, enklere å prioritere innenfor en større budsjettamme. Fokus på produksjonsdyrmedisinen, som har blitt skadelidende hver gang NVH har økt satsingen på andre områder.	Ås. Bare dette alternativet gir full uttelling av en sammenslåing: "Et grønt universitet på Ås vil bli et slagkraftig og meget kompetent miljø med høy kompetanse innen verdikjeden fra jord til bord."	"Et utvidet nordisk samarbeid vil være helt påkrevet for å sikre best mulig kompetanse innen alle fagområder." Særlig samarbeid om mastergrader. Situasjonen på NVH er så alvorlig at klinikkbygget må prioriteres og forseres, ikke forsvinne i en stor flytte- og omorganiseringssak.
Kjøttindustriens fellesforening			
Å knytte vet.-utdanningen opp mot FoU-miljøene på Ås vil gi muligheter for en spesialisering og skreddersøm av utdanning i tråd med næringslivets fremtidige behov. Vil gjøre FoU-systemet mer oversiktlig og brukervennlig.	Sammenslåing NVH-NLH. Behov for sterke forskningsmiljøer som kan gjøre Norge til ledende på matkvalitet og matsikkerhet.	Ås. Store muligheter for synergier, men viktig at det finnes infrastruktur og forskning som motiverer til samarbeid. Behovet for fysisk nærhet mellom Mattilsynet og NVH/VI underordnet i forhold til å videreutvikle et levedyktig fagmiljø.	Mulig å oppnå gode effekter med en videreutvikling av det nordiske samarbeidet.
Næringsmiddelbedriftenes Landsforbund			

Veterinærfagets forankring i "rød sektor". Bidra til god dyrehelse, god dyrevelferd og trygg mat. I "grønn" og "blå" sektor er god dyrehelse et viktig bidrag til økonomien i produksjonen. Tyngdepunkt i "kunnskaper om risikofaktorer, om kausale sammenhenger mellom disse og helsestatus, og om forebygging og behandling." I fremtiden vil "blå" sektor øke i betydning; mindre naturlig å satse på samarbeid NVH-NLH.	Sammenslåing NVH-UiO. Ser behovet for sammenslåing til en større institusjon og at det er betydelige samordningsgevinster, men kan ikke se at NVH bør bli del av et "landbruksuniversitet". For lett vint å avvise dette fordi "UiO vil være en uvillig fusjonspartner".	Adamstua. Gruppen har skissert tilfredstillende løsninger for klinikkbygg og havbrukspraksis for studentene. Flytting kan ikke forsvares samfunnsøkonomisk eller faglig.	Kan ikke se at gruppen har vurdert VIs rolle separat, eller de mulige konsekvenser av en flytting. I trygg mat-perspektiv er det næringsaktørene som har ansvar for risikohåndtering. Helhetlig og effektiv forvaltning forutsetter "løpende og god kommunikasjon mellom næring, tilsyn og vitenskapelige forvaltningsstøtteorganer." Henviser også til vurderinger rundt Mattilsynets plassering.
Kjøttbransjens Landsforbund			
Ikke svart			
Norsk Kjøttssamvirke			
Er med på Landbrukssamvirkets høringsuttalelse	Sammenslåing NVH-NLH.	Ås	
GENO			
Deler gruppens visjon, men vil understreke betydningen av at produksjonsdyr ikke må nedprioriteres. Videreutvikle den gode dyrehelsen som et internasjonalt konkurransefortrinn.	Sammenslåing NVH-NLH. Støtter gruppens syn. I forhold til FoU-oppgaver opplever man "manglende organisatorisk samordning som en utfordring".	Ås. Sammenslåing, men drift av to campus vil føre til en "driftsmessig suboptimalisering". Dette kan også føre til en langdryg lokaliseringssstrid som hindrer god utnyttelse av felles ressurser. Vet.med. må ha en egen identitet innenfor et "Universitet for Biologi".	Støtter at det nordiske samarbeidet videreutvikles på spisskompetanseområder. Som samlokalisert institusjon vil NVH-NLH være en mer attraktiv part i det nordiske samarbeidet. Ser stort potensial for FoU-samarbeid med utdanningene og søsterorganisasjoner innen akvakultur om grunnleggende bioforskning.
NORSVIN			
Er med på Landbrukssamvirkets høringsuttalelse	Sammenslåing NVH-NLH.	Ås	
Norsk sau- og geiteallslag			
Ikke svart			
Fondet for forskningsavgifter på landbruksprodukter			
Ikke svart			
Næringslivets hovedorganisasjon			
Ikke svart			
Fiskeri- og havbruksnærings landsforening			

Spør om gruppen har mandat og kompetanse til å vurdere den fulle problematikken rundt flytting. Vektlegger produsentenes ansvar for trygg mat og veterinærenes rolle, som skal være å bidra til god dyrehelse, god dyrevelferd og trygg mat (del av helsepolitikken). Kompetansemessig tyngdepunkt i ”rød sektor”: utvikling av kunnskaper om risikofaktorer, om kausale sammenhenger mellom disse og helsestatus og forebygging og behandling.	Sammenslåing NVH-UiO. At NVH bør bli del av et ”grønt universitet” er ”basert på en gal forståelse av hvilke grupper som i fremtiden vil dominere etterspørselen etter veterinær kompetanse”. Grønn sektor dominerer ikke lenger i denne sammenheng.	Adamstua. Gruppen skisserer selv tilfredstillende hvordan problemene rundt klinikk- og havbrukspraksis kan løses. Flytting ikke nødvendig for å styrke forskningssamarbeidet NVH/VI-NLH. Vil ikke styrke veterinærutdanningen, som bør være den egentlige hovedoppgaven for gruppen (ref. kritikk av mandat og kompetanse).	Mener gruppen i for liten grad har vurdert VIs rolle og plassering separat og totalt sett, og mulige konsekvenser av en flytting. Inkorporering av VI på Ås vil være negativt for sjømatnæringen. Hensyn til Mattilsynets behov for forvaltningsstøtte.
Norske sjømatbedrifers landsforening			
Ikke svart			
Norsk institutt for vannforskning			
	Sammenslåing NVH-NLH. ”Både innenfor miljøvitenskap og akvakultur bør både Master og PhD-utdanningen ved et samlet NLH-NVH bli den beste i landet og derved bidra til rekruttering av kompetente studenter med relevant erfaring til for eksempel NIVA.”	Ås Særlig motivert ut fra gevinster i forskning og forskerutdanning.	Understreker det gode samarbeidet med NVH og NLH. Ønsker bedre utnyttelse av NIVAs Marin Forskningsstasjon Solbergstrand, så vel fra NVH som NLH. Lettere ved samlokalisering.
Oslo kommune			
Ikke enig i at utflytting av statlige virksomheter fra Oslo skal være noe mål i seg selv eller en del av distriktpolitikken.	Uttaler seg ikke om organisatoriske forhold.	Adamstua. Nærhet til relevante medisinske miljøer, forskningsinstituttene på Adamstua, Mattilsynet.	
Ås kommune			
Vil legge til rette for utviklingen av forskningsmiljøene på Ås samlet sett.	Sammenslåing NVH-NLH. Følger av standpunktet om lokalisering.	Ås. Viktig for å skape et robust miljø for forskning, utdanning og formidling. Ledd i en strategi for å utvikle et universitet. Optimalt i forhold til kvalitet, funksjonalitet, fleksibilitet og kostnader. De langsiktige driftskostnadene ved komplett nybygg må vurderes opp mot fremtiden på Adamstua.	Vil reguleringsmessig legge forholdene til rette for ønsket utbygging på NLHs område. Rikelig med areal til næringsutvikling i randsonen rundt forskningsmiljøene. Skape bedre balanse i næringsveksten i Osloregionen
Sandnes kommune			

Understreker at Rogaland har et livskraftig husdyrbruk. Mener gruppen har viet for liten oppmerksomhet til betydningen for vet.-utdanningen av nærhet til praktisk husdyrbruk med aktuelle og varierte dyrebesetninger. NVH viser ikke alltid forståelse for næringens problemer, oppleves som en "fjern og noe lukket" institusjon.	Sammenslåing NVH-UiO, subsidiært NVH-NLH. Styrking av prekliniske fag og klinikk for kjæledyr i Oslo, styrket samarbeid om husdyrfag og bioteknologi med NLH og styrking av avdelingen i Sandnes "må faglig og nasjonalt sett være en god løsning."	Sandnes, subsidiært Adamstua med "dybdeundervisning i klinisk produksjonsdyrmedisin, ambulatorisk klinikk, besteningsundersøkelser og sykdomforebygging" i Sandnes. Unngå samfunnsmessig ufornuftig investering i nytt klinikkbygg på Ås eller i Oslo. Bruke og utbygge infrastrukturen ved ISf. Nærhet til intensivt husdyrbruk, korte avstander. Peker her på organiseringen av vet.-utdanningen i Storbritannia.	Styrket nordisk samarbeid om småfe og akvakultur, men skeptisk til Skara-modellen. Gruppen er for "passiv" i forhold til kompetanse for storfe og gris ved ISf.
--	---	---	---

Rogaland fylkeskommune

Understreker at Rogaland har et livskraftig husdyrbruk. Mener gruppen har viet for liten oppmerksomhet til betydningen for vet.-utdanningen av nærhet til praktisk husdyrbruk med aktuelle og varierte dyrebesetninger. NVH viser ikke alltid forståelse for næringens problemer, oppleves som en "fjern og noe lukket" institusjon.	Sammenslåing NVH-UiO, subsidiært NVH-NLH. Styrking av prekliniske fag og klinikk for kjæledyr i Oslo, styrket samarbeid om husdyrfag og bioteknologi med NLH og styrking av avdelingen i Sandnes "må faglig og nasjonalt sett være en god løsning."	Sandnes, subsidiært Adamstua med "dybdeundervisning i klinisk produksjonsdyrmedisin, ambulatorisk klinikk, besteningsundersøkelser og sykdomforebygging" i Sandnes. Unngå samfunnsmessig ufornuftig investering i nytt klinikkbygg på Ås eller i Oslo. Bruke og utbygge infrastrukturen ved ISf. Nærhet til intensivt husdyrbruk, korte avstander. Peker her på organiseringen av vet.-utdanningen i Storbritannia.	Styrket nordisk samarbeid om småfe og akvakultur, men sterkt betenkt til Skara-modellen. Gruppen er for "passiv" i forhold til kompetanse for storfe og gris ved ISf.
--	---	---	---

Det norske travselskap

Ikke svart			
------------	--	--	--

Norges Rytterforbund

Ikke svart			
------------	--	--	--

Norges Hundekjørerforbund

Ikke svart			
------------	--	--	--

Norsk Kennel Klub

Smådyr er tillagt for liten vekt i gruppens rapport, og vil bli sterkt svekket ved en flytting. Understreker den positive effekten av hundehold for menneskers trivsel og helse, og at dette ikke er "luksusmedisin".	Sammenslåing NVH-NLH-UiO, subsidiært NVH selvstendig institusjon, subsidiært sammenslåing NVH-NLH (forutsatt to-campus-modell).	Adamstua. Hensynet til samarbeidet mellom NKK og NVH og til brukerne av klinikken. Forutser at flere heller vil velge private tilbud i Oslo ved flytting av NVH til Ås. Også forskningssamarbeidet om kreft på hunder.	Nordisk samarbeid må være et tillegg til, ikke en erstatning for, eksisterende utdanningstilbud.
---	---	--	--

Sveriges lantbruksuniversitet

Kommenterer forskjeller og likhetstrekk mellom Sverige og Norge. Fremtiden vil ha behov for så vel generalister i allmenn praksis som flere spesialister. Spesialist- og forskerutdanningen vil øke, noe som stiller nye krav til de nasjonale utdanningsinstitusjoner. Samvirke med andre universiteter vil få større betydning med en moderne biovitenskapelig arbeidsmåte. Også større vekt på "veterinary public health", bl.a. som følge av mer åpne grenser og økt risiko for sykdomsoverføring.	Sammenslåing NVH-NLH. Peker på at man ved SLU er inne i en prosess med å etablere et felles fakultet for veterinærmedisin og husdyrvitenskap: "en fakultet som innefattar såväl veterinärmedicin som husdjursvetenskap med allra största sannolikhet är en ännu intressantare samarbetspartner för humanmedicin och forskning". Ut fra erfaringene ved SLU må man imidlertid være forberedt på at det vil gå langt tid før fordelene med en organisatorisk nyordning oppnås fullt ut.	Adamstua Nærheten til de "stora miljöerna" viktig når det gjelder moderne biomedisinsk forskningsmetodikk og utvikling av de kliniske og folkehelseinnrettede delene av veterinærmedisinen. Peker på at dagens SLU har et tett samarbeid med Uppsala Universitet, spesielt humanmedisin.	I lys av den nye biovitenskapen bør "Trippelalliansen" NLH-NVH-UiO utvikles ytterligere. SLU arbeider for å styrke samarbeidet innenfor NOVA. Forslaget om et samarbeid om Skara "bör ses som ett exempel på möjligt samarbete." Viktig å arbeide for høyere kvalitet i utdanning og forskning og bedre ressursutnyttelse på nordisk basis. Understreker betydningen av at forskerkompetansen er så nær grunnutdanningen som mulig.
--	---	---	---

Kgl. Veterinær og Landbohøjskole

Ingen kommentarer

NOVA-universitet

Gledelig at det nordiske aspektet så sterkt understrekes i rapporten. Om forslagene gjennomføres vil dette ha betydning for alle medlemmene av "NOVA-familien". Deler "i stort" gruppens visjon for fagene.	Sammenslåing NVH-NLH. Støtter arbeidsgruppens bedømmelse.	Vil ikke uttale seg da styret er delt i dette spørsmålet, med NLH og NVH som motpoler.	Stiller seg bak grunntankene i rapporten. Nødvendig med arbeidsdeling og spesialisering mellom medlemmene i NOVA. De konkrete forslagene om bruk av SLU-Skara og NVH-Sandnes "bör kunna ha goda förutsättningar att kunne resultera i robusta forsknings- och utbildningsmiljöer för stora produksjonsdjur respektive smådjur, som håller hög internationell klass, vilket är et måste för framtida överlevnad." Må utredes videre. Bachelor-programmer kan være en vei for å skape mer robuste miljøer i grunnlagsfagene. Ulempen er at tiden for spesialistutdanningen vil bli vesentlig kortere.
---	---	--	---

Utenom høringslisten:

Dyrebeskyttelsen i Norge

Større vekt på familiedyr – "Dyr er mer enn mat."	Uttaler seg ikke	Adamstua Størst mulig uavhengighet fra næringsinteresser	
---	------------------	---	--

KNT-forum (kommunale næringsmiddeltilsyn)

Må legge stor vekt på forebyggende arbeid generelt, forbrukervern, matsikkerhet og folkehelsearbeid, akvakultur, dyrevern og sports/selskapsdyr: "ikke forenlig med en fremtidig sterkere kobling mot de rene landbruksmiljøene."	"[I]kke samfunnstjenlig at NVH og VI skal innlemmes i et miljø fysisk tilknyttet NLH og Ås." Uttaler seg ikke om organisatoriske forhold (?).	Adamstua Vekt på nærhet til Mattilsynet, med.fak. etc.	
Landbrukstilsynet			
Støtter synet på de endringer landbruket står overfor. "Forvaltningen må i større grad enn tidligere basere sin forvaltning på kunnskap fra vitenskapelige miljøer.	Sammenslåing NVH-NLH. "Større miljøer vil i større grad dekke et bredere fagområde."	Ås. Bare dette vil gi full effekt av sammenslåingen.	Organiseringen av den nye institusjonen må få en form som fremmer konsentrasjon og samarbeid innen forskning rettet mot jordbruk, dyrehold og miljø. Vil kjøpe kompetanse der den er best, uansett om det er i Norge eller i andre land.
Forsvarets mikrobiologiske laboratorium			
Zoonoser i forhold til biologiske våpen, nasjonal beredskap.	Uttaler seg ikke om organisatoriske forhold.	Adamstua Vekt på samarbeid med VI, NVH og andre etater i området, og nærhet til FMLs kommende nybygg på Ullevål sykehusområde. Risikovurdering er gjort, og FML deler ikke flertallets bekymring når det gjelder sikkerhet og terrortrusler.	Veterinærmiljøene, laboratoriene på Ullevål sykehus, Rikshospitalet og UiO-Blindern utgjør rundt FML et felles ekspertmiljø som militært og nasjonalt har gitt en langt større evne til å håndtere problemstillinger rundt biovåpen, sabotasje og terror. Forsvaret har i uke 8 vedtatt å bygge nytt sikkerhetslaboratorium (P4) på Ullevål begrunnet nettopp i dette forhold.
Norsk naturforvalterforbund (Akademikerne)			
NaFo uttaler seg som største fagforbund innen fagfeltene til NLH.	Sammenslåing NVH-NLH. "... et tyngdepunkt som vil bli viktig for Norge og internasjonalt."	Ås. Gode "utvidelsesmuligheter, både arealmessig og i forhold til tilgrensende frittstående forskningsvirksomheter og næringsliv." Full effekt av synergier. Rimelig nærhet til Oslo.	Sammenslåing og samlokalisering vil lette nordisk samarbeid. Med brede forskningsprogrammer vil en dra nytte av å ha flere fagområder å jobbe med.
Norsk zoonosesenter			

Zoonosesenteret er samlokalisert med VI, men har eget styre som rapporterer til LD. Vil understreke at "veterinærmedisin er en medisinsk disiplin som omhandler alle dyr, inklusive mennesket, men der mennesket berøres kun indirekte gjennom forebygging, diagnostikk og bekjempelse av zoonoser samt arbeid knyttet til trygging av matvarekjeden."	Sammenslåing NVH-UiO, subsidært NVH-NLH. En tilknytning til humanmedisinsk utdanning faglig mest hensiktsmessig, men "ser at det er en del argumenter som taler for en sammenslåing av NVH og NLH til et felles universitet."	Adamstua. Zoonosesenteret "erfarer daglig hvor viktig et tett samarbeid mellom human- og veterinærmedisinske miljøer er når det gjelder forebygging, diagnostikk og bekjempelse av zoonoser og annen smitte via mat." Hyppig møtekontakt, lån av utstyr og laboratoriefasiliteter samt utveksling av prøvemateriale, beredskap i forhold til bioterrorisme. Faglig og fysisk nærhet mellom forsknings- og forvaltningsorganer sikrer god risikokommunikasjon.	Peker på erfaringer fra arbeidet med zoonoser ved søsterinstitusjoner i Danmark og Sverige. I Sverige oppleves avstanden mellom zoonosesenteret og SVA (5 mil) som et hinder for det daglige samarbeidet. Flertallets forslag om å flytte VI til Ås tuftet på en mangelfull vurdering av VIs rolle og tjenester, og en rekke vesentlige forhold som gjelder VIs plassering på Adamstua. Viser særlig til prosessen rundt etableringen av Mattilsynet.
Follorådet			
	Sammenslåing NVH-NLH.	Ås. Vil bl.a. gi en styrking av den biologiske forskningen på Ås som et internasjonalt konkurranse-dyktig forskningsmiljø. Har også stor regional betydning.	
Norges Fiskarlag			
Retter sterk kritikk mot at Fiskarlaget ikke stod på høringslisten.	Ikke sammenslåing. En "oppsplitting og samrøre" med generelle landbruksrelaterte forskningsmiljøer vil svekke veterinærutdanningen, veterinærmedisinsk grunnforskning og VIs øvrige aktiviteter.	Adamstua. Flytting til Ås et forsøk på å sikre at de landbruksfaglige miljøene kan opprettholdes "i ei tid hvor disse miljøene generelt sett kan bli nedbygd i takt med utviklingen innen norsk landbruk." Større sikt på matvaresikkerhet og mathygiene i fremtiden. Veterinærmiljøet mest mulig næringsnøytralt.	Tidsperspektivet på 10 år og kostnadene er ytterligere et moment som taler mot flytting.
Forbrukerrådet			
Opptatt av hvordan forbrukerinteressene kan påvirkes av en sammenslåing. Mat en viktig sak sett med forbrukerøyne, kan ikke se at folkehelseperspektivet står i høysetet i rapporten. Forskning og utvikling på hygiene, mattrygghets-siden må spille en vesentlig rolle når flytting diskuteres.	Uttaler seg ikke spesifikt om organisatoriske forhold, men peker på at det er en fordel at det eksisterer ulike forskningsinstitutter som ut fra ulik bakgrunn kan bidra til en bredere forståelse av hva som blir undersøkt.	Adamstua. Nærhet mellom Mattilsynet og forskningsmiljøene.	Proessen rundt lokaliseringen av Mattilsynets må tillegges vesentlig vekt.